هذا شرح نوابغ الكلم من علم الادب جامع للشروح الثلثة
شرح العلامة التفتازاني وشرح الفاضل محمد بن ابراهيم الحنبلي
وشرح الفاضل بايزيد القنوي ابن عبد الغفار
وهذا الشرح الجامع لعصام الدين والمتن المسمى
بنوابغ الكلم للعلامة الزمخشري
صاحب الكشاف
والمتن والشرح
ليس لهما نظير

١١٥٦ ز ء

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
RAGIP PAŞA KİTAPLIĞI
MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı: 1003

١١٦٤

RAĞIP P.
Ka. N.
1153

بسم الله الرحمن الرحيم

تحقيق خبر واحق اشباكر دائما نعام قلوب آكاه زفافه
ورياح نجح طلبات طلبه آكاه هفافه اولوب عبد آنكله
كندندن دنيا وعقباده كلفا وكربايى زائل وزلفى وقربايه
نائل اولديغى جناب خداى بيهمتايه حمد وستايش
وثنا دركه بزى نعمت صيّبه وحيات طيّبه ايله
ترزيق وخلع آلا وحسن جزا سيله شرفياب وخليق
ومؤلفات اجزاء كلام عربيتى تعليم وتحقيق
وانامل تحريفلك تمزيق ايتديكنى ترقيع وتلفيق
والسن تصحيفلك اماله كرده برائ تعديل توفيق ايتدى
غب ذا صلوات غرا نورهٔ زهرا صباحلرندن خضرا
وغراده وحى اولنان ذوات عصمت سماتك افضل
واعلاسى اوزرينه اولسونكه آكا لفوح فصاحت من غير
صعاب ارضاع اولنوب عهد وزماننده افاوين فصاحتى

جمهور

جمهور اصحاب ارتضاع ايتدى واول افضل بيهمالك
عربك شقاشقنك مفاوه ومصاقع ومبادهى اخرس
ولال ايدوب كتاب مستطاب ايله مبعوث اولان محمد
محمدت فعالك درد نخى صلوات فتاح مسا وصباح مخلف
اولديغجه السن فصاح اربابى اولهان آل واصحاب اوزرينه
اولسون وبعد تحقيق نجيب قاضوى اسمى آسا هر لسانده
دائما محمد ومحمود وجميع انسانه محبوب ومودود اولسون
چونكه بنم عندمده مقدمهٔ ادبيه دن بربندى
استظهار وخاطرى كتاب نوابغى حفظ وتذكار
وآندن اقتباس انوار واقتناص آثاره ميل ايلدى
پس كتاب مزبورك صيغ متشاكله مبانيسى متجانسه
مرادانى متباينه معانيسى متفاوته محكم الاصول كثير
المحصول بر كتاب اولمغله لاجرم آكا بر شرح وجيز كتب
واملا ايدمكه كواكب نيرهسى آنك ظلماتنده هدايت
واهتدا وعطشان طلوبه ماء باردى ارواء ايدوب
اساليب كلاملرى صاحب دربه اولميانك مصاحبتى
عرق قربه يه ملاقى ايليه وبوكا النجم السوابغ فى
شرح الكلم النوابغ تسميه ايلدم وبونده اصحاب
اتقانك تاملى كبى ايقان ايله متأمل اولوب بصيرت

احتیاط ایله نظر ایدن کمسنه اشراطندن در اشراطدن
دکلدر اگرچه بو فنده ایقان ایله موصوف صاحب
امعان دکل ایسه آندن رجا ایدرمکه بوکا سهم ملامی
قبل وقوف المرام کوزلمیه زیرا ما تند صحاح واساس اصول
واساسی بعد طول التتبع والتدبر التام بو شرحه اقدام
واهتمام ایلدم وبونک اوزرینه بنم عزم سیر ایلمدیکندن
مسبوق دخی اولمدم والله تبارک وتعالی وتقدسه
ابتهال وتضرع ایدرمکه بو شرح ایله مقتبس وقابس
ومدرس ودارس تمتع ایده خفی بیورلمیه بو قائم
اقدام اصحاب یقین مصطفی عصام الدین جعله الله تعالی
مع العصمة والمعصومیة فی کل آن وحین بجاه حبیبه
محمد وآله الامین علامهٔ زمخشرینک کلم نوابغی
اوزرینه عالم صمدانی سعد الدین تفتازانینک النعم
السوابغ نام شرح وجیزینک اشبو خطبه ودیباجهٔ
بلاغت عنوان وآخرینه دکین عبارات فصاحت
بنیانینک کلمه بکلمه من غیر زیادة ونقصان زبان حلاوت
نشان ترکی یه ترجمه ایدوب لکن کم ترک الاول للآخر
مصداقنجه علامهٔ سعدک ترک ایلدکلرینی
فضل وکمالات ایله متحلی محمد بن ابراهیم حنبلی وفضائل

شعار

شعار بایزید قنوی ابن عبد الغفارک شرحلرندن
دخی مناسب اولان محللره ثبت وتحریر وعلامه نک
دیدیکی کلامیله بونلرک کلامنی تفریق ایچون منلا ابن
حنبلی دیرکه دیدی دیه رک تسطیر ایلدم خللدن صاف
اولان سخن شناسلاندن مرجودرکه المؤمن مرآة المؤمن
حدیث شریفنک مفهوم منیفی اوزره کمالات ذاتیه‌لری
انعکاسن پرتو افکن آیینهٔ فقیر اولدیغن ملاحظه
وتذکیر بیوروب جهلهٔ حسادک آیینلری اولان زبان
درازیلرندن کریزان اولوب اگرچه تقریر وتحریر
وتعبیرده خطا وتقصیره واقف ومطلع اولورلر ایسه
تأمل دقیق وتفکر عمیق دن صکره قلم عفولریله محو ایلیه‌لر
ومن الله التأیید والعصام وعلیه التوکل والاعتصام

اللهم ان مما منحتنی من النعم السوابغ الهام هذه الکلم النوابغ

اللهم دعاده مستعمل کلمه اولوب مصنفک انکله افتتاحی
فهب لنا الی آخره دعاسنک اجابتنه بیله ذریعه
اولسون ایچوندر زیرا ابن عباس رضی الله تعالی عنهما دن
اللهم بر اسمدرکه انکله دعا اولنسه اجابت اولنور
دیو مرویدر سؤال اولنورسه مصنفک بو مثللو کتابی
انشاسی الله تعالیدن نعمتدر ونعمت الله تعالی یه

الملهم

حمد و شکری مقتضیدر دنه کیفیتله اللهم یی حمد و شکرک
اوزرینه تقدیم ایلدی جواب بودرکه عبد حمد و شکری
ذکر ایله مأمور اولدیغی کبی و اما بنعمة ربك فحدث
نص کریمی دلیلیله الله تعالی نك نعمتنی تحدیث ایله ده
مأموردر پس مصنف الله تعالینك امرینه عامل اولمق
ایچون بعض مصنفاتنده حمدی ذکر ایله بدأ و بعضنده
الله تعالینك نعمتنی تحدیث ایله بدأ ایلدی اللهم اصلی
یا الله ایدی حرف ندا حذف اولنوب اندن عوض
آخرینه میم کتورلدی بو اجلدن حرف ندا ایله میم جمع
اولنوب یا اللهم دینلماز اما شعرده کلدن شعر
وما علیك ان تقولی کلما ٭ صلیت او سبحت یا اللهما ٭
شاذدر و بو لفظه جلاله نك خصایصی واردر بری
بو تعویضدر و بری قسمده تایه اختصاصیدر
و بری کندنده لام تعریف اوله رق اوزرینه
حرف ندانك دخولیدر و بری ندا ده همزه نك
قطعیدر یا الله کبی الله تعالینك سائر اسماسی
بونك کبی دکلدر سؤال اولنورسه حرف ندا ایله
میمك میاننده مناسبت ندرکه حتی میم حرف
نداdن عوض واقع اوله جواب بودرکه مناسبت

نداهنه

ظاهردر زیرا اسم نکره اوزرینه حرف ندانك
دخولیله معرفه اولور یا رجل ده اولدیغی کبی و میم
تعریف مقامنه قائم اولور شاعرك

٭ یرمی ورائی یا مسهم و امسلمه ٭

قولنده اولدیغی کبی یا لسهم و السلمه دیمکدر بویله
اولنجه حرف نداdن عوض اولمق مناسب اولدی
سؤال اولنورسه تعویضده نیچون میم واحد الله
اکتفا ایلمدیلر جواب بودرکه میم واحده نك
اوزرینه میم اخرایی زیاده ایتملری معوض و معوض عنه
نك حروفنك عددنده مبالغه یی تحقیقدن اوتوردر
خلیل دیمشکه میم اخرانك زیاده لکنه علتی اسم جلاله
جمیع اختلاط ایله مختلط اولمسون ایچوندر خلیل
و سیبویه میمك فتحی حقنده دیمشلرکه حروف مبنیه ده
و بناده اصل اولان سکوندر بناء علیه میمك ساکنان
زیاده قیلنوب التقاء ساکنین اولدی دفعی ایچون
میم ثانیه اخف حرکه اولان فتحه ایله حرکه لندی
سؤال اولنورسه کلام عربده عوضك معناسی
ندر جواب بودرکه عوضك معناسی کلمه ده نقصان
واقع اولدقده زیاده ایله جبر اولنور سؤال اولنوره

بدل ایله عوضك میاننده فرق ندر جواب بودركه
مصنف دیمشكه بدل یعنی مبدل منه موضعنده
واقع اولور ماه ده ماء ثعالب ده ثعالی دینلدیكی
اما عوضده بو رعایت اولنماز ابنم وابن ده اولدن
همزه لام ساقطه دن عوض درضاربون ده اولدن
نون حركه وتنوینده عوض اولدیغی كبی منح ایكی
مفعوله تعدی ایدر منحه مالا دینلور اكا مالی
هبه ایلسه بوراده مفعول اول محذوفدر تقدیر
منحتنیه دیمكدر ما منحتنی ظرفی محلا مرفوع ان نك
خبریدر الهام ان نك اسمیدر السوابغ جر ایله النعم
صفتیدر سوابغ سابغه نك جمعیدر كثیره وتامه
وواسعه وكامله معناسنه سبغت نعمته دن
مأخوذدر نعمتی كامله ومتسعه اولدی معناسنه
ضم با ایله تسبغ در مصدری سبوغ در اسبغ الله
علیه النعمة دینلور الله تعالی اكا نعمتی تمام قیلسه
واسبغ علیكم نعمه ظاهرة وباطنة نص كریمنده
اولدیغی كبی الهام مصدردر الهمه الله الخیر دیرلر
الله تعالی انك قلبنه خیری القا ایلسه والهام یعنی
الله تعالیدن اولور اما تعلیم الله تعالیدن وعبددن

سؤال

سؤال اولنورسه الهام مصدردر مصدر فعلنك
عملی كبی عمل ایدر معمولاتی نه در جواب بودركه الهامك
مضاف اولدیغی مفعول ثانی سیدر ومفعول اولی
وفاعلی محذوفلردر تقدیری اللهم ان الهامك ایای
هذه الكلم مما انعمت علی دیمكدر پس الهامه متصل
اولان كاف انفصال تقدیرنده محلا مرفوع الهامك
فاعلیدر ایای مفعول اولیدر وهذه الكلم مفعول
ثانی سیدر ابن حنبلی دیركه النوابغ الكلم نك صفتیدر
الیه یصعد الكلم الطیب نص كریمنده الطیب صفت
اولدیغی كبی كلم اسم جنس اولمق اعتباریله آیتده مفرد
ایله وصفلنمشدر ونوابغ حساً ومعنی ظواهر معناسنه
نابغه نك جمعیدر نبغ الشیء ینبغ وینبغ نبوغادن
مأخوذدر شیء ظاهر اولدی دیمكدر ونبغ فلان
فی الشعر دینلور مضمار شعرده فارس اولمیوب
صكره دن سویلیوب جودت ایلسه وزیاد بن
معاویة الذبیانی نك نابغه تسمیه سی بوندندر
كبر سننده شعری انشا وجودت ایتدیكندن اوتوردر
بعضیلر زیاد بن معاویة الذبیانی یه نابغه تسمیه سی
كندینك شعر

منح
سوابغ
الهام
كلم
نوابغ

وحلّت فی بنی القین بن جسرٍ ٭ فقد نبغت لنا منهم شؤون
قولندن اونوریدر دیمش قاموسده نابغهٔ جعدی
ونابغهٔ شیبانی دخی زیاد بن معاویه الذبیانی کبی
صکره دن شعر سویلدیلر وجودتلی ایدیلر شعر
کندولره ارث دکل ایدی دیو مسطوردر و ابن حنبلی
نابغه عظیم الشان اولون کسنه یه ده دیرلر دیدی
نابغه ده اولون تا مبالغه یه موضوعدر علامه
ونشابه ده اولدیغی کبی وخوارجه نوابغ الدهر دینلدی
وبوراده نوابغ کلم ایله مراد کلمات فصاحدر معنای
کلام یاربی شو کلمات فصاحی بکا الهام بکا هبه
وانعام ایندیکک نعم تامه دندر

ناطقةٌ بکلِّ زاجرةٍ وموعظه
حائثةٌ علی کلِّ عبرةٍ موقظه

ناطقه وحائثه سماعاً کلم دن حال اولمق اوزره
منصوبلردر ومبتدای محذوفک خبرلری اولمق اوزره
رفعلری دخی جائز اولوب تقدیرلری هذه ناطقه
بکل وحائثه علی کل دیمک اولور و هذه کلمه عائددر
زجر
زجر منع معناسنه در زجرته وازدجرته فانزجر
وازدجر دینلور آنی منع ایلدم اولدخی منعی قبول ایتدی

دیمکدر

موعظه
دیمکدر موعظه فتح میم ایله وعظ وعواقبی تذکیردر
یا بزید موعظه ثواب وعقابدن قلوبی تلیین ایدن
شیئی ذکر اتمکدر دیدی وعظته فاتعظ دیرسین
اکا وعظ ایلدم اولدخی موعظه یی قبول ایتدی دیمکدر
حائثه
حائثه حاضه معناسنه حثه علی کذا دن مأخوذدر
آنی اول شیئه قندیردی دیمکدر حثثه واستحثه وحثحثه
بر معنایه در ولا تحاضون ولا تحاثون ایله تفسیر
عبرة
اولندی ابن حنبلی دیدیکه عبره کسر عین ایله اعتبار
عبرة
واتعاظ معناسنه در بعضلر عبره برشیله کندی
مثللی شیئ آخره دلالتدر دیمش وعبرتک حقیقتی بر حالتدرکه
آنکله مشاهدی معرفتدن غیر مشاهدی معرفته
توصل اولنور وبو عبره خواصه خاص اولدیغی ان
فی ذلک لعبرة لاولی الابصار آیت جلیله سندن
اولدیغی کبی

شعر

رایت خیال الظل اعظم عبرة ٭ لمن کان فی اوج الحقیقة راقی
شخوص واشباح تمر وتنقضی ٭ وتفنی جمیعا والمحرک باقی

موقظه
موقظه ضم میم ایله ایقظه من نومه دن مأخوذدر
آنی نومندن اویاندردی دیمکدر موقظه نک اصلی
یا ایله میقظه ایدی یا ما قبلنک ضمه سندن واوه

واوه قلب اولندی موقن ده اولدیغی کبی واولث
اصلی یا اولدیغنه دلیل واوسزیا ایله یقظه انقظه
دیدکلریدر معنای کلام کلمات فصاح هر خصلتی
ناطقه درو زیغ و زللدن ناهیه در وجمیع
عبرت اوزرینه قندریجی حق واعظه در وغفلتدن
منبهه در بو معنی علامه سعدکدر اما ترکیبك
یتشدردیکی معنا بودرکه بکا الهام اولنان کلمات
فصاح هر مانعه یی ناطقه وعواقبی مذکره وقلوبی
ملیّنه اولدیغی حالده وغفلتدن موقظه اولوب
جمیع عبرته قندیریجی اولدیغی حالده یاخود بکا الهام
اولنان کلمات فصاح هر مانعه یی ناطقه در وعواقبی
مذکره وقلوبی ملیّنه در وغفلتدن موقظه اولوب
جمیع عبرته قندیریجیدر

کأنی أُلقِنُ بها مجلّة لقمان
وأصِفُ بها حِکمة آصف سلیمان

تلقین وزن ومعنی وتعدیه جهتندن تفهیم کبیدر
لقّنته الکلام تلقیناً دینلور اکا کلامی تفهیم ایلدم
دیمکدر وکسر قاف ایله لقنت الکلام دینلور
کلامی فهم ایتدم دیمکدر وبنه کسر قاف ایله

تلقین

عدم

عدم لقن دینلور سریع الفهم اولسه مصنف دیمشکه
عربك عندنده مجلّه جمیع کتاب حکمتدن کنایه در دیمش نابغه

شعر

مجلّتهم ذات الإله ودینهم قویم فما یرجون غیر العواقب

یعنی انلرك مجلّه لری الهیه در ودینلری مستقیم در
بو سببدن عواقبدن غیری رجا ایتمزلر صکره مجلّه
مذلّه کبی مصدر اولوب انکله تسمیه اولندی
کتبت نك مصدری اولان کتاب کبی که انکله تسمیه
اولندی یاخود مجلّه جلال معناسنه در جلّ دن مأخوذ
مفعله در مجلّه ایله تسمیه اولندیغی حکمتك
جلالندن اوتوریدر ابن حنبلی دیرکه مجلّه فتح میم
وجیم وتشدید لام ایله شول صحیفه در که ایچنده
حکمت اوله سوید بن صامت رضی الله عنه نك روایت
ایتدیکی حدیث شریفده رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
سوید رضی الله عنه دیدیکه یا رسول الله اوما رنکه
حضرتکله اولان بنمله اولان کبیدر رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
سؤال بیوروب بیوردیلرکه سنکله اولان ندر
سوید دخی دیدیکه مجلّهٔ لقمان در صاحب نهایه
دیرکه بوراده مجلّه دن مراد حکمت لقمان اولان کتابدر

مجلّه

مجلّه لقمان

لقمان

ومصنفات دخی مجلّه دن مرادی مجازاً ذکر محل
اراده حال طریقی اوزره واصف بها حكمة آصف سلیمان
قولی قرینه سیله لقمانك حكمتیدر لقمان حكیم در
دیدیلر و بعضیلر نبی در دیمش اولکن اصح در که کشافده
لقمان بن باعورادر و لقمان حضرت ایوب نبی علیه السلامك
قزنیك اوغلیدر یاخود خاله سنك اوغلیدر و
لقمانك حكمتندندر نهارده اصلا اویومامشدر
و اصلا کولمامشدر و اولادی اولدقدن برو اغلامامشدر
و بر کسنه نك تغوط ایتدیکنی کورممشدر و اول کونده
مدّت عمرنده بول ایتدیکنی کورممشدر ابن حنبلی دیرکه

حكمه

حكمت بوراده اِنَّ مِنَ الشِّعرِ لَحِكمَةً حدیث شریفنده
اولان حكمتدر که جَهل و سَفَهی مَنع و نَهی ایدن کلامدر
نافعدر مترجم فقیر دیرکه حكمت علم و قرآن و عدل
و نبوّت و حقّه موافق اولان کلام و حكم معنالرینه
کلدوکی قاموسده مسطوردر و حكمة اَحكَمَهُ عن کذادن
مأخوذدر آنی شوندن منع ایلدی دیمکدر زیرا
حكمت صاحبنی نقایصدن منع ایدر بیضاوی
حكمت عرف حكماده استكمال النفس الانسانیه باقتباس
النظریات و کسب الملكة التامّة والمداومة على الافعال

الفاضلة

الفاضلة بقدر الطاقة البشریة در دیدی
بیضاوینك ذکر ایتدیکی تعریف حكم اللهیه شامل
اولمدیغی ایچون بعض محققین دیمشلر که حكمت اشیایی
کما هی علمدر و اول علم ایله کما ینبغی عملدر ابن حنبلی

آصف

دیرکه آصف وصفت الخبردن مأخوذ صیغۀ متکلم وحده در
حكایه ایدرم دیمکدر بها ده اولان باء تجریدیه در
سألت فلانا لیسألن به البحرده اولدیغی کبی آصف سلیمان

آصف سلیمان

اضافتله در و بو آصف بن برخیادر حكیم ایدی
و سلیمان بن داود علیهما السلامك وزیری ایدی
ابن حنبلی دیرکه آصف فتح صاد ایله حضرت سلیمان
علیه السلامك کاتبی اولان ابن برخیادرکه زجاج
قولنه کوره شاننده الذی عنده علم الكتاب آیت جلیله سی
وارد اولمشدر بایزید دیرکه طرفة العین ده مسافۀ
بعیده دن بلقیسك عرشنی کتوردندر و بونك عندنده
اسم اعظم وار ایدی دائما انكله عمل ایدر ایدی

اسم اعظم

اسم اعظم یا حیّ یا قیّوم یا ذا الجلال والاكرام در
دیدیلر بعضیلر الهنا واله كل شیء لا اله الا انت در
دیمش بعضیلر بونلرك غیریدر دیو اسم اعظم
لیلة قدر کبیدر دیمش ابن حنبلی دیدیکه مدسز صف

مدّ ایله اولان آصف میاننده تجنیس ناقص وارددکه
تجنیس کاملدن افصحدر بایزید دیرکه میانلرنده مشابهت
اعتبار اولنمقده ممکندر اِثّاقلتم فی الارض ارضیتم
الحیوة الدنیا ده اولدیغی کبی معنای کلام کویا بن بو کلم
فصاح ایله مجلّهٔ لقمانی تلقین وتفهیم ایدرم بو کلم
فصاح ایله سلیمان علیه السلامک وزیری اولان
آصفک حکمتنی وصف ایدرم یعنی حکایه ایدرم

ولکن ثمّه آذانٌ عن استماع الحقّ مسدوده
واذهانٌ عن تدبّره مصدوده

سؤال اولنورسه واو لکن ایله ایکی حرف عطفک
میاننی نیجه جمع جائز اولور جواب بودرکه نه زمانکه
واو کلسه لکن کلمه سی حرف عطف اولمقدن چیقوب
معنای استدراکی افاده ایچون تجرید اولنور تاکید
نفیه موضوع اولان لا تجرید اولندیغی کبی نقدر
فی الوصل اوزرینه حرف عطف اولان واو داخل
اولورسه بیله لم یقم زیدٌ ولا عمروٌ قولنده اولدیغی کبی
ثمّ فتحیله ظروف امکنه دندرکه هیچ ظرف
زمانه استعاره اولنور هاهنا وحیث کبی بایزید
دیرکه اذهان ذهنک جمعیدر ذهن کسریله فهم وعقل

ثم
اذهان

حفظ

وحفظ قلب وفطنت ومغالبه معنالرینه کلور
ذاهنی وذهنته فطنه فطنته اکا غالب ایتدم دیمکدر
تدبّر وتدبیر عاقبت امره نظردر صدّ عنه صدوداً
دیلور اندن اعراض ایلسه صدّه عنه دیلور آنی
آندن منع ایلسه خفی بیورلمیه بو ایکی قرینه ده
بدیعیه دن سجع متوازی وارددر فیها سررٌ مرفوعةٌ
واکوابٌ موضوعةٌ آیت جلیله سنده اولدیغی کبی
مسدوده ایله مصدوده میاننده جناس مضارع
وارددر واذان واستماع وسدّ میانلرنده مراعاة
النظیر وارددر معنای کلام لکن شول کلم فصاحی شول
مکانده یاخود شول زمانده تلقین ایلدکمده آذان
منقولات قبیلندن اولان حقّی استماعدن مسدوده
وعقول معقولات قبیلندن اولان حقّی تدبّر وتفکّردن
مکفوفه وممنوعه ایدی

وناسٌ لهم مضجعٌ من الغفلة ممهود
یقرّ فی اجفانهم السهود کانّهم فهود

مصنف دیدیکه ناس کلمه سنک وزنی فعالدر
زیرا زنه عدد اصولدرق امرینک وزننده افعل
دیرلر حال بوکه یالکز عیندن غیری یوقدر

تدبر صد
ناس

واصلی اناس در همزه سی تخفیف ایچون حذف اولندی
الوقه ده لوقه دیدکلری کبی و ناسك اصلنه انسان
واناس و اناسی شهادت ایدر و ناسه ناس تسمیه لری
ظهورلرندن و مبصر و محسوس اولدقلرندن ایدر و نوره
جنه جن تسمیه سی اختفالرندن و نوری اولدیغی کبی
مضجع ضجوع موضعنه دیرلر ضجع دن مأخوذ
جنبنی ارض اوزرینه وضع ایتدی دیمکدر ممهود مضجع
لفظنك صفتیدر مهد الفراش دن مأخوذدر
فراشی بسط ایتدی دیمکدر مضجع مؤخر مبتدادر لهم
مقدم خبریدر و جمله سی محلا مرفوع و ناس قولنك
صفتیدر یقل یکثر نك خلافیدر ابن حنبلی اجفانهم
قولی ذکر جزء اراده کل قبیلندن اولوب اعینهم دیمکدر
دیدی السهود یقل نك فاعلیدر سهود سهاد و ارق
یقظه معناسنه فهود فهدك جمعیدر سباعدندر
آنی راکب خلفنه ارداف ایدر و بونکله نوم و غفلتده
مثل ضرب اولنوب انوم من فهد دیرلر حکایه
اولنور که اصطیادن دوشکاری حالنده ایکی وثبه سی
میاننده اویوب صیدنی فوت ایدر ایمش و حدیث
شریفده ان دخل فهد وان خرج اسد وارد اولمشدر

مضجع
ممهد
سهود
فهود

ما لا بدّ منه دن غافل اولدی دیمکدر اهل زمانی
غرور کملی اقباسدن و فرائد دوری التقاتدن غافل
اولملرنده فهودده تشبیه ایلدی یا یزید بو ایکی قرینه ده
بدیعیه دن سجع مطرف و مراعات النظیر واردر
دیدی معنای کلام و ناسه غفلتدن بسط اولنمش
بر مضجع وار اویله ناسکه کوزلرنده سهاد و یقظه قلیل
اولور کویا انلر فهوددر
فهب لنا من یرغب فی الآداب السنیة السنیة
والعظات الحسنة الحسنیة یا یزید یرغب
یمیل معناسنه در زیرا رغبت فی ایله استعمال
اولنورسه میل معناسنه کلور عن ایله استعمال
اولنورسه اعراض معناسنه اولور دیدی فهب الله
تعالی نك فهب لی من لدنك ولیا قولندن مأخوذدر
اجعل معناسنه امردر آداب ادب کلمه سنك
جمعیدر ادب ناسی محامده دعوت ایدن شیدر
یا یزید ادب خصلت محموده در دیمش سنیه فتح ایله
سنی سناءدن مأخوذدر عالی و رفیع اولدی دیمکدر
سنیه ضم ایله سنته منسوبه دیمکدر یا یزید دیرکه
سنت دینده سلوك اولنان طریقدر که رسول اکرم

یرغب
هب
آداب
سنیة
سنیة

صلى الله تعالى عليه وسلم احيانا ترك ايله الا مواظبت
بيوررلر ايدى اكر تلك المواظبه عبادت طريقيله
اولورسه سنن هدى ديرلر واكر عادت طريقيله
اولورسه سنن زوائد ديرلر ابن حنبلى حسنه لفظى
هر بار موعظه يه وصف اولور ادع الى سبيل ربك
بالحكمة والموعظة الحسنة نص كريمنده اولديغى كبى
ديدى حسنيه تابعيندن حسن بصرى رضى الله عنه يه منسوبدر
ديمكدر حسن بصرى ايله وعظ حسنه مثل ضرب اولنور
حسن بصرينك حسن عظه سندن لا تجالسوا اصحاب
الاهواء ولا تجادلوهم ولا تسمعوا منهم كلاميدر ابن حنبلى
وبايزيد ديديلر كه سنيه وسنيه ميانندە جناس
خطى وجناس محرف واردر زيرا اختلاف انجق هيئتده در
جاهلك اما مفرط [illegible] او مفرط قولنده اولديغى كبى
وحرف مشدد اهل بديع عندنده مخفف حكمنده در
معناى كلام يا ربى بزه شو كلم فصاحه اچون طريقه
بنويه يه منسوبه آداب عاليه يه وحسن بصرى يه
منسوبه مواعظ حسنايه رغبت وميل ايدركنه
قبل وهبه ايله

ويهتز للتزين بما حيك من وشيها وصيغ من حليها وحليتها

ويهتز

حسنه

حسنيه

ويهتز من يرغب اوزرينه معطوفدر تقديرى
فهب لنا من يرغب في الاداب ومن يهتز ديمكدر
يا خود تحرك ايدر صو
يهتز نشاط ويرور وارتياح ايدر ديمكدر حيك
صيغۀ مجهولدر حاك الثوب يحوكه حوكا وحياكة دن
مأخوذدر ثوب نسج ايتدى ديمكدر وشى وشى الثوب ندن
مصدريدر ثوبى نقش ايلدى ديمكدر ابن حنبلى
ديركه وشى ايكى لون اوزره نسج اولنمش ثوبه ديرلر
كويا موشى معناسنه وشاه ووشاه دن مأخوذدر
ثوبى ايكى لون اوزره نسج ايلدى ديمكدر بعضلر
تشديد ايله وشى كلامه دينلور تزيين ايلدى
وقبول اولنسن اچون حلى فتح حاء مهمله وسكون لام
ايله ثدى وزنى اوزره مرأه نك حليسيدر جمعى حلى در
ثدى كبى كه فعول در وكاهيجه حاسى يادن اوتورى
مكسور قيلنور عصى كبى ودينه ابن حنبلى ديركه آداب
وعظاتك وشى وحلى ايله مراد آداب وعظاتده
حسن ولطافتده وشى وحلى كبى اولان ديمكدر وبو
وشى وحلى يه مستعار منه ملايم اولان حوك
وصوغى مقارن قيلدى پس بونلردن هر برى
استعارۀ تحقيقيۀ مرشحه در او قدر وار كه ترشيح

يهتز
حيك
وشى

يازدى ديمكدر ديمش صح
حلى
حلى

تجریدك نقدی كبی متقدمدر بایزید دیركه
بونده استعارهٔ مكنیه واردر زیرا ماحیلك من وشیها
قولی تنبیهك قرینه سیدر صیغ من حلیها دخی
بونك كبیدر معناسی كلام یا ربی بزه كلیم فصاحتك
وشیندن نسج اولنان شی ایله تزیین ایچون نشاط
ویردكنه هبه واعطا ایله وبزه كلیم فصاحتك
حلیسندن صوغ اولنان شی ایله تزیین ایچون
نشاط ویردكنه هبه ایله

=

وخذ بایدینا الى كسب ما تحب وترضى
ووفقنا لمداواة هذه القلوب المرضى

بایدینا بانفسنا دیمكدر ذلك بما قدمت ایدیكم
ایت جلیله سنده انفسكم ایله تفسیر اولندیغی كبی
وفعلك یده اضافتی انسانك جمیع كسب ایتدیكی
شی ید ایله اولدیغندن اوتوریدر وفقك
الله للخیر وفی الخیر دینلور وفق لازم وفی ایله استعمال
اولنور داواه دینلور الكا دوا ایله معالجه ایتسه
اوواه دینلور انی مریض قیلسه دوی دینلور
داءدن مریض اولسه المرضى محلا مجرور القلوب نك
صفتیدر كویا بو قلوب مرضى ایله بو مثللی كلم نوابجی

اقباسدن

داواه

اقباسدن غافل اولنلرك قلوبنه اشارت
ایلدی معناسی كلام یا ربی اعمال ظاهره دن سودیكك
شیئی كسبه الی بزی اخذ ایله وشو قلوب مرضى لی
عقائد باطنه ایله مداواته بزی موفق قیل ابن جنلی
افلاطوندن نقل ایدوب دیركه اجساد لجرحنه
عقاقیر ایله معالجه اولنور ونفسك جرحنه
حكمت ایله معالجه اولنور بایزید دیركه فی قلوبهم
مرض ایت جلیله سیله مرضدن مراد نفاق وجهل
وقلوبی غفلتك اسیدر سیدر

انك اقرب قریب واجوب مجیب

ابن حسیلی دیركه ص

اجوب نك مجیبه اضافتنده اجابتدن شذوذ
اوزره افعل تفضیلك بنا قلنمسنه اشعار واردر
وبونك استعمالنك جوازی اقربه مشاكله دن
اوتوریدر بایزید دیركه افعل تفضیل مضاف
قلنسه ایكی معنایه كلور بری كندو ایله مضاف
اوزرینه زیاده قصد اولنور وبری زیادهٔ مطلقه
قصد اولنور مضاف الیه اوزرینه زیاده قصد
اولنماز همان توضیح ایچون مضاف قلنور معنای
اوله كوره مضاف قلنور ایسه افراد وتطبیقده

مختبرسین ولتجدنهم احرص الناس علی حیاة آیت کریمه سنده
اولدیغی کبی واکر معنای ثانی یه کوره مضاف قیلنور ایسه
مطابقتدن لابد در معرف باللام بونك کبیدر
اما لام ایله مستعمل ایجق مفرد اولور زیرا بو فعل
تعجب مجراسنه جاری اولور معرف باللام فعل
تعجبدن بعد ندن اوتوری بونك خلافنه در
زیرا معرف باللامی اسماء صفات مجراسنه اجرا
ایلدیلر معنای کلام رحمت ظاهره وهدایت
باهره ایله تحقیق سن اقرب قریب سین ورحمت
ومغفرت ودین ودنیایه متعلق سائله اجوب
مجیب سین

السنة منهاجی ومنهااجی

سنة لغتده سیرت وطریقت معناسنه شرعده
دینده مسلوکه اولان طریقت مرضیه دن عبارتدر
ابن حنبلی سننده بوراده مراد سنت نبویه وطریقت
مصطفویه در علیکم بسنتی وسنة الخلفاء الراشدین
من بعدی حدیث شریفی دخی بوکا دالدر خفی بویله
خلفاء راشدینك سنتلری دخی سنت نبویه در
دیدی سن الرجل ایله دینلور دعینی اوزدینه

سنة

وهذا المعنى الشرعي للسنة عين ما نقلناه عن بايزيد عند قوله في الآداب السنية السنية واما قيد المرضية هنا فليس احترازيا بل قيد وقوعي منه

نیخ

فیامنی کوزل ایله وسن الحدید دینلور اغزینی کسکین
ایتسه وبیلکو دیدکلری مسن بوندندر منهاج ومنهج
طریق واضح معناسنه الله تعالینك لکل جعلنا منکم
شرعة ومنهاجا قول شریفنده اولدیغی کبی ابن حنبلی
دیدیکه اجیده سجعی تحقیق ایچون همزه اخیره حذف
اولندی یاخود جاء یجئ همزه ایله وهمزه سز لغتدر
دیدیکنه کوره همزه حذف اولندی بایزید دیرکه
منهاجی منهااجی مباننده تجنیس مرکب معروف
وارددر معنای کلمه تابعه دینده مسلوکه اولان
طریقت مرضیه نبم سبیل واضحمدر ومذهب ابلجمدر
آندن کیدرم آکا کلورم اول طریقه نك دائره سندن
بیروف اولمام بو معنی علامه سعد کبیدر اما ابن
حنبلینك ویردیکی معنا بودرکه طریقت واضحه م
اولان سنت نبویه دن دار ثوابه کلورم یاخود
دار معاشمدن دار معادمه کلورم

منهاج

اجی

عینی تقر بکم عند تقربکم

اولکی قرت عینه دن مضارعدر قرت عینه
دینلور قریرا لعین اولسه قرة العین بوندندر
سرور قلب معناسنه ابن حنبلی دیرکه علم بابندن

تقر

قرّت عينه تقرّ دينلور بردت معناسنه كه تقرّ
عينها نصّ كريمنده اولديغى كبى و بونك ضدّى
سخنت در آوقدر واركه آولكى سروردن كنايه
ايكنجى حزندن كنايه قيلنور زيرا دمعهٔ فرح قارّه
ودمعهٔ ترح حارّه در امّا قرّت بالمكان اقرّ سوزى
آولكنك عكسنه ضرب بابندندر بونك دخى
اصلى برد معناسنه اولان قرّدن مأخوذدر زيرا
برد سكونى اقتضا ايدر حرّ حركتى اقتضا ايتديكى كبى
ايكنجى تقرّب يتقرّب تقرّبادن مصدردر قريب
اولدى ديمكدر معناى نابغه سزك تقرّبكز قتنده
كوزم سزكله مسرور اولور

قارّه
بارده معناسنه
صح

تقرّب

نابغه ديركه ايكى تقرّبكم قولنك
ميانندن بنه جناس مركب مفروق
واردر صح

المرءُ يُقدِمُ ثمّ يُحجِمْ والنوءُ يَنجُمُ ثمّ يَنجُمْ (?)

اقدم على الامر اقداماً دينلور انك جانبنه قصد
ايتسه اقدمه قدمه معناسنه دروبنه اقدام
شجاعت معناسنه كلور آولكيسى مراد در احجم جيم
اوزرينه حاء مهمله نك تقديميله در احجم عنه
وحجم عنه دينلور حبس اولنسه احجم وحجم دينلور
اقدامدنصكره امتناع ايتسه جوهرى ديمشكه حجمته
عن كشئ (?) دينلورانى شيدن كف ومنع ايتدم اولدخى

يُقدِم

يُحجِم

كف اولندى ديمكدر وبو نوء دردندر (?) كتبه (?)
فاكت مثللى نوء مغربده فجر ايله بيله منازلدن
نجمك سقوطيدر وهر اون اوج كونده نجم مغربك
ساعتنده كندويه مقابله ايدن رقيبك مشرقدن
طلوعيدر جبهه دن ماعدا منازلدن اولان
جميع نجم انقضاء ... سنه يه دكين
بونك كبيدر
زيرا جبهه اون درت كونده طلوع ايدر ابو عبيد
نوء حقنده شو موضحات عربيه سقوطنى استماع
ايلمدك ديمش وعرب امطار ورياح وحرّ وبردى
منازلدن ساقطه مضاف قيلدبلر اصمعى امطار
ورياح وحرّ وبردى منازلدن سلطاننده طالعه
مضاف قيلنوب مطرنا بنوء كذا ديرسين ديمش
جمعى انواء ونوآن در عبد وعبدان كبى اساس
البلاغه ده اطفاء الله نوءك وخطأ نوءك
ديرسين وبو طلوع فجر ايله بيله نجمك سقوطيدر
وحياله سنده منازل قمردن اون درت منزل
اوزرينه آخر نجمك طلوعيدر وبو طلوع وسقوطه
نوء تسميه اولنور ديدى ابن جنّى ديركه نوء
اصلنده يكرمى سكز منازلدن ايكى نجمك بريدر

نوء

اصله خطأ الله
نوءها اى اخطأها المطر
باهر صح

یری غروب ایدر نظیری وقت فجرده طلوع ایدر
وعرب بونلرك طلوع وغروبی وقتنده ریح
ومطر حاصل اولور دیو اعتقاد ایدرلر بنجم
وبنجم اولکیسی ثاء مثلثه ایله انجم المطرنك مضارعیدر
مطر کثیر ودائم اولدی دیمکدر انجمت السماء
ایاما ثم انجمت دینلور سما نیجه ایام مطری
اکثار واسراع ایلیوب صکره قلع ایلسه ایکنجی
نون ایله انجم البرد وانجم المطرنك مضارعیدر
مطر قلع ایتدی دیمکدر انجم عن الامر دینلور
امردن کف ایلسه یا یزید دیرکه یقدم ویجحم مابیننده
تقابل وبثجم وبنجم ارا سنده جناس خطی واردر
معناسی نا بعه کشی بر شیئه اقدام ایدر صکره احجام
وحبس وکف ایدر ونوء وبنجم مطری کثیر ودائم ایدر
صکره اول مطر قلع ایدر ابن حنبلی دیرکه بوندن مراد
انسان کامل جود اوزره اقدام اسود کبی اقدام ایدر
صکره موجودك فقدانندن اوتوری احجام ایدر
یاخود کندندن استغاثه ایدنك اغاثه سی اوزرینه
اقدام ایدر صکره صلاح وفساددن وطرك قضاسی
زماننده اغاثه دن احجام ایدر

حبذا

بنجم

بنجم

حبذا الوادق اذا رعد والصادق اذا وعد

حبذانك اصلی ضم عین ایله حبب در بوندن
اسم فاعل فعیل وزنی اوزره حبیب کلدیکی
دلیلیله کرم دن کریم کلدیکی کبی مصنف دیمشکه
بو حب اسم اشارته مسند در لکن حب واسم
اشارت بعد الترکیب تغییر اولنمیان امثال
مجراسنه جاریلر در سؤال اولنورسه الوادقنك
ارتفاعی نه اوزرینه در جواب بودرکه الوادقنك
ارتفاعی ذادن بدلیت اوزرینه در وذانك
محلی یا فاعلیت یا خبریت اوزرینه مرفوعدر
ومبتدا محذوفدر تقدیری حبذا هو الوادق
دیمکدر یاخود بدلیت اوزرینه مرفوعدر وخبر
مقدمدر وخبر حبذادر وادق اسم فاعلدر
ودق المطر یدق ودقا دینلور مطر داملسه
نته که شاعر دیمش

فلا مزنة ودقت ودقها

وسحاب وادق دینلور مطر متتابع اولسه
ابن حنبلی دیرکه ودق مطره ده اطلاق اولنور نتکم
فتری الودق یخرج من خلاله نص جلیلنده اولدیغی

حبب

وادق

رعد

جوهری صحاحده رعدت السماء دینلور رعد المطر
دینلمز دیمش صاحب جمهره رعد نی الرجل دینلور
بنی قورقوتدی دیمکدر دیمش پس رعد المطر
دینلسه تهدد معناسنه اولور قاموسده
رعد سحابك صوتیدر یاخود اول سحابی سوق ایدن
ملكك اسمیدر دیمش معناسی بغه صاحب رعد
اولوب متهدد اولان مطر نه کوزل اولدی
زیرا مطرك رعدی استمرار وکثرتنی وعظم قطرتنی
ایذان ایدر وصاحب وعد اولان صادقه کوزل
اولدی زیرا انك وعدی انجازینی ایذان ایدر
حاصلی مطر کثرت مواد ممطره یه دال اولان رعده
مقارنتله ممدوح اولمغله وعدصادقی بوکا تشبیه
ایدوب وبل مراد سحاب انجازندن کثیر اولور
دیدی اما کاذب بونك خلافنه در زیرا بدوی خدعه
مقارندر بالاخلاه فقدر بونلر ابن حنبلی وبایزیدك
شرحلرندن تحریر اولندی

سوقیه

السوقیة والکلاب السلوقیة

سوقیه سوقه اولانلر دیمکدر سوق معروفدر
بیع واشترا موضعنه دیرلر مذکر ومؤنث اولور

سلوق

تسوق القوم دینلور بیع واشترا ایلسه لر وسلوق
فتح ایله یمنده بر قریه در اکا کلاب ودروع
نسبت اولنور ابن حنبلی الان بر مدینه در زعمنده
ذکر اولنان الفاظ بر شیئی مفید دکلدر و قدر واکه
بر خبر محذوف تقدیر اولنوب السوقیة والکلاب
السلوقیة سواء فی الاصطیاد دیمك اوله یاخود
الکلاب واو سز روایت اولنوب تشبیه ده مبالغه
وجهی اوزره السوقیه دن خبر واقع اوله زید
اسد قولکی طریقه سی اوزره لکن نسخه ده واو ایله
مثبتدر معناسی بغه اهل سوق ویمنده سلوق
نام قریه نك کوپکلری شکار اتمه ده سیاندر
یعنی اهل سوقك خرابجه بیع وشرا واخذ واعطاده
اولان حاللری کلاب سلوقیه نك خرابجه اصطیادده
اولان حاللری کبیدر

زعمات

رب زعمات یسمین عزمات

زعمات فتح زای وعین ایله احادیث دن اعتمادی
اولمیان شیدر عربك زعموا مطیة الکذب
قوللری بوندندر یعنی زعموا لفظی مطیة الکذبدر
دیمکدر ابن حنبلی دیوکه زعمات سکون عین ایله واو

زعمه نك جمعيدر زعمه زعمدن مأخوذ بنأ مرة در
وزعم ايله مراد اطلاق قده اكثره كوره قول باطلدر
زعم الذين كفروا ان لن يبعثوا قل بلى وربى لتبعثن
نص كريمنده اولديغى كبى بعضا قول حقه ده اطلاق
اولنور امّا زعموا مطية الكذب سوزلرى اولكنه كوندر
وبو كلامك سببى بودركه متكلم بو كلمه يى كلامنك
امامنه تقديم ايدوب آنكله غرضنه توصل ايدر
مطيه ايله حاجتنه توصل ايتديكى كبى لب اللباب.
شارحك نصّنه كوره ظا ونون ايله زعموا مظنة
الكذب روايت اولندى عزمات تحريك ايله — عزمات
ثبات معناسنه اولدن عزمة نك جمعيدر عزمة
بر شيئك اوزرنه قلبك عقد بدر ابن حنبلى ديركه
عزمه سكون زاى ايله عزم دن مأخوذ بناء مرة در
عزم فتح وضم عين ايله عزمت على كذا نك مصدريدر
فعلنى مراد ايتدم واوزرنه قطع ايلدم ديمكدر
بايزيد ديركه زعمات مباننده جناس قلب واردر — ودعزنات صح
معناى نابغه حقيقتده چوق مظنونات وكذبات
واردركه آنلر ظاهرده مقطوعات ومتيقنات
تسميه اولنورلر مواعيد كاذبه كبى ابن حنبلى ديركه

محتملدر

محتملدركه زعمات كسر ايله زعم وفتحتين ايله زعماتدن
مأخوذ طمعات معناسنه اولوب معنا ديمك اولدكه
سرده چوق طمعات واردركه علانيه ده عزمات
تسميه اولنورلر دنياى دنيه نك حطامنى تحصيل
ايچون كفار ايله مجاهده ايدن كمسه نك عزماتى
اخرويه اربابندن ظن اولنديغى كبى
سحابة وقفت تعلّه — وكفت تحلّه
علّه بالشئ دينلور انى بر شيئله اويالسه وايلنذرسه — تعله
صبى طعامدن بر شى ايله اويالنوب لبن دن
متجاوز اولوب اول شيئله جزالنديكى كبى فلان
يعلل نفسه بتعلة وتعلل به دينلور نفسنى انكله
اويالدى وغيريسندن متجاوز انكله جزالدى
ديمكدر بايزيد وكفت صيغهٔ ماضى مؤنثدر — كفت
وكف البيت يكف وكفا ووكيفا ووكوفا دينلور
اوكف كبى داملسه ناقة وكوف دينلور غزيرة اللبن
معناسنه در ديك تحلّه مصدردر حلّل يمينه — تحله
دينلور استثنا ايلسه تحلّل فى يمينه ومن يمينه دينلور
يعنى تحلّل بنفسه استعمال اولنديغى كبى فى ومن ايله ده
استعمال اولنور كذا فى الاساس بوكلام ايله قلت

وقوفده وامرك انقضاسنك سرعتنده مبالغه يى
مراد ايدوب ديمك استركه سحابه وقف ايلمدى الا
مدت تحليل مقدارى مثللو وقفۀ يسيره ايله وقفه
ايلدى وباريده اولمدى الا حالفك قسمنك تحلّه سى
مثللو مدت قليله بارده اولدى صورت تحلّۀ قسم
بودركه اوزرينه قسم اولنان فعلدن قسمنى
تحليل ايدر مقداره مباشرت ايتمكدر مثالى بر مكانه
نزوله يمين ايتمك كبى پس اكر اول مكانده وقفۀ
خفيفه ايله وقفه ايدرسه اول وقفۀ خفيفه
قسمك تحلّه سيدر فعلته تحلّة القسم دينلور
اشلمدم الا يمينى تحليل ايدر مقدارى اشلدم ومبالغه
ايتمدم ديمكدر بايزيد ديركه فرض الله لكم تحلّة ايمانكم
قد قدر الله لكم ما تحللون به ايمانكم ايت جليله سند
اولان تحلّه كفارت معناسنه در بايزيد تحلّه وتحلّه ميانندم
سجع متوازى واردر بدى سحابة مبتداى محذوفك
خبريدر تقديرى هو ياخود هى ياخود هذا ياخود
هذه در وبو كلام بقاسى قليل اولوب كندى ايله
انتفاع قليل اولان شيئه ضرب اولنور ياخود شول
جبنبكده ضرب اولنور كه سنى زيارت خفيفه ايله

زيارت

زيارت ايدوب زيارتيله ازجق انتفاع ايده سن

الأبُ اعرفُ واشرفُ والأمُّ ارأمُ وارأفُ

ارأم

اعرف معروفدن ندر قوللرى شاذدر ارأم افعل تفضيلدر
مأخذى كسر ايله رئمت الناقة ولدها رئماً نادر
ناقه ولدينى سودى ديمكدر اموى ديمشكه هركسه كه
برشيئه سوه وانكله الفت ايليه فقد رئمه ديرلر
رئمت الناقة على ولدها دينلور ولدينه عطف
وشفقت ايلسه ارأمنا عليه دينلور اوزرينه عطف
ومرحمت ايتدك ديمكدر رئم الجرح رأماناً حسناً
دينلور ياره ايوجه اونولسه ارأمته انا دينلور
برء كلنجيه دك مداومت ايتدم ياخود ياره سى
اونولنجيه دك مداومت ايتدم ديمكدر بايزيد ديركه
اشرف وارأف ميانندم سجع متوازى واب ايله ام ميانندم
مراعات النظير واردر سؤال اولنورسه افعل تفضيل
استعمال اولنماز الا اوچ شيئك بريله استعمال اولنور
يا الف لام ايله استعمال اولنور الافضل كبى يا اضافت
ايله استعمال اولنور افضل الناس كبى يا بو ايكى شيئك
مفارقتى عندنده من ايله استعمال اولنور فلاندن افضل
من عمرو كبى بوراده نه كيفيتله اولور كه بزم ذكر ايتدكلريمز

بری یوقدر جواب بودرکه نحاة دیدیلرکه افعل
تفضیلك من ایله استعمالی یا لفظیدر یاخود تقدیریدر
وما نحن فیه ده من کلمه سی مقدره در الله تعالینك
بعلم السر واخفی قول شریفنده من کلمه سی مقدره
اولوب من السر دیمك اولدیغی کبی دخی الله اکبر
قولمز کبی که اکبر من کل شیء دیمکدر اکبر لفظنی تکبیر الله
تفسیرلری ضعیفدر ابن حنبلی دیرکه نسانك عقلنك
نقصاننده ن اوتوری اب امدن اعرف وذکورتك
وعضوبتندن اوتوری اشرفدر سؤال اولنورسه
ام ابدن ولد اوزرینه اشفق اولمسنده حکمت
نه در جواب بودرکه دیدیلرکه مرأه نك ثدیینی اسنده
قدامندن چیقان ما قلبنه قریبدر ومحبتك موضعی
قلبدر واباك ماسی وراء ظهرندن چیقار سؤال
اولنورسه ولد ابه نسبت اولنوب امه نسبت
اولنماد یغنده حکمت نه در مع هذا ایکسنك ماسندن
خلق اولندی جواب بودرکه اما حسام الدین رغیبانی
ذکر ایدرکه ابه نسبتنك وجهی بودرکه امك ماسندن
حسن وجمال وسمن هزال خلق اولنور وبواشیا
دائمه اولمازبلکه زائله اولور ماء رجلدن عظم

وعروق

وعروق وعصب وبونلرك امثالی خلق اولنور
وبواشیا جمیع عمرنده زائله اولماز پس بوسببدن
ولد ابه نسبت اولنوب امه نسبت اولنمادی معناسی
نابغه اب امدن اعرف وامدن اشرفدر ام دخی
ولد اوزرینه ابدن اشفق واعطف واحب در

الکوم ینشئ بارقه هطله ولو یرسل صاعقة مطله

ینشی
بارقه

انشأ الله السحابة فنشأت دینلور الله تعالی
سحابه یی رفع ایتسه اولدخی مرتفع اولسه بارقه
سحابه معناسنه سحابه نك بارقه ایله تسمیه اولندیغی
ذات برق اولدیغندن اوتوریدر کذا فی القاموس
هطل دوکمك صبت معناسنه ابن حنبلی هطل مطرك
تتابع وسیلاننددر دیدی مطل تأخیر معناسنه
بایزید مطل عدت وغیر عدت ایله تسویفدر دیدی
صاعقه نار لطیفه حدیده درکه نه شیئه ملاصق
اولسه انی اهلاك ایدر ابن حنبلی دیرکه بارقده ینشئ
وصاعقه ده یرسل قولی الله تعالینك وینشئ السحاب
الثقال ویرسل الصواعق قول شریفلرندن مأخوذدر
کوهم وعد ایدر در عقب وفا ایدر تأخیر ایتمز
دیمکدر بومعنی علامه سعدك درانما ترکیبك

هطل
مطل

صاعقه

معنای نابغه م

یتشدد ردیکی معنی بودر که کویا اولدکه بغورلی

ذات برق اولدن سحابی انشا ایدر و نار تأخیری

ارسال ایتمز پس بو معنادن فهم اولنان صورت تشبیه

اهلنه پوشیده اولمدیغندن تکثیر سواد اولنمدی

ارضی الناس بالخسار   بایع الدین بالدینار

ارضی رضیدن افعل تفضیلدر و محلاً مرفوع مبتدادر

بایع الدین خبریدر خسار ربحک خلافیدر خسران خسار

معناسنه خسار هلاک و ضلول معناسنه ده کلور

دین دانله دن مأخوذدر اکا اطاعت و انقیاد دین

ایتدی دیمکدر دینه دین تسمیه اولندیغی دین الله

الله تعالی یه اطاعت و عبادت اولندیغندندر

دینارک اصلی تشدید ایله دنّار ایدی پس الله تعالینک دینار

وکذبوا بآیاتنا کذّابا قول شریفنده اولدن مثللی تشدید ایله

عین ایله فعّال وزنی اوزره اولان مصادرده

ملتبس اولمسون ایچون نونی یایه تبدیل اولندی

بونک نظیری قیراطدر معنای نابغه ناسک

خسرانی زیاده راضیسی دینی دنیایه بیع ایدنلردر

اللحبة حلیة   مالم تطل عن الطلبه

انسانک حلیه سی صفتیدر و لون و غیریدن کورینندر حلیه

جمعی

جمع کسر و ضم حاء مهمله ایله حلودر طلبه ضم طلبه

طا ایله و طلاوه ضم طا و زیاده تا ایله مقدم عنقدر

جمعی طلادر اطلی الرجل اطلاء بوندندر عنقی

موت و غیره میل ایتدی دیمکدر یا یزید دیرکه لحیه

و حلیه میاننده جناس قلب و تطل و طلبه اراسنده

شبه اشتقاق واردر معنای نابغه لحیه زینتدر

مادامکه عنقدن اوزون اولمیه

لم یبق فی الناس ودک   شرّ من الضحاک وودک

ودک تحریک ایله لحمک یاغلیسیدر کسر ایله ودکت ودک

دینلور الی یاغلی اولدی دیمکدر لحم ودک دجاجة

ودکة دیک ودک دینلور سمین و سمینه دیمکدر

و بطریق المجاز ما فیه ودک و ما فیه دسم دینلور

انک عندنده طائل و فائده اولماسه و ودک ضحاکک ودک ضحاک

اسمیدر بعضیلر ملک ظالمک اسمیدر دیمش و ضحاک

ایله مراد ذو الحیتین اولان ملک بلخدر اظلم

ناسدن ایدی و ودک ضحاکدن زیاده اظلم

ایدی ایکی ودک میاننده جناس تام واردر

بعضیلر دیمش که ضحاکه ذی الحیتین ایله تسمیه سی

ضحاکک ظلمنده تجاوزندن اوتوری الله تعالی

مُنبكيننده ایكی حیّه خلق ایلدی هر كون انلره ایكی
جاریه ویررایدی آنلرده یرلرایدی وقتاكه
ضحّاك جاریه بولمدی ایكیسیده آجقدی ضحاكی
یدیلر … ابن حنبلی دیركه ضحّاك ایله
مراد اقالیم سبعه یه مالك اولان ملك دد طاغ
وجبّار و فاجرایدی كندی كبی اقالیم سبعه یه
مالك اولان جمشیدی قتل ایتدكدنصكره براهمه نك
دینه كیردی و ربوبیت دعواسنده اولدی
سهیلی نك عجایب المأثور وغرایب النوادر نام كتابنده
مسطوراولان بودركه جمشید پادشاه ٧ بشیوز سنه
عادل ورشید ایدی بیك سنه
عمر سوردی صح
عدل و داد اوزره ایكن شیطان لعین اغواسیله
دعوای الوهیت ایلدی بنی حمیر نسلندن ضحاك
شدادك خدمتنده چاوش ایكن حق تعالی جمشیدك
اوزرینه مسلط ایلدی بیك ییلدن بری قوت
وقدرت صاحبی جمشیدك اوزرینه یورویوب
هلاك و دولت وملك وممالكین آلوب یرینه پادشاه
اولدی بودخی بر ایكیوز ییل عدل وانصافله
سلطنت ایدركن شیطان لعین بر طبّاخ شكلنه
كیروب اطعمه لذیذه بشوردی ضحاك پسند ایدوب

مرادك

مرادك نه ایسه استه دیدی شیطان مبارك
اوموزیكزی بركره اوپه‌یم وابنای جنسمك ایچنده
انكله افتخار ایده‌یم دیدی پس ضحاك رضا ویروب
اوپدكده ایكی اوموزنده مار شكلنده ات پیدا اولدی
وجعندن آزرده اولوب فریاده باشلدی فی الحال
شیطان طبیب شكلنه كیروب ضحاكه كلدی انجق
بوكا علاج آدم بینین سورمكدر دیوب زنداندن
ایكی مجوس كتوروب قتل ایدوب بینین سوردیلر وجع
ساكن اولدی هر كون ایكی بیكناهی قتل ایدوب معالجه
ایدرلرایدی مجسنده ادم قالمدی قرعه ایله شهرك
خلقندن ایكی آدمی قتل ایدرلرایدی نیجه یوز بیك آدم
هلاك اولوب كاوه نامنده بر دمورجینك اوغلن قتل
ایتمشلرایدی بر زماندنصكره قرعه بر اوغلنه دخی
دوشدی آلدقلری كبی همان فریاد ایدوب
اوكنه طوتدیغی دری پاره سن بر آغاجه كچوروب
بیراق كبی قلوب بوظالمك آتشیله یغری یانلر
قنی علم دینه كلسونلر دیو چاغردی خلق آردینه
دوشوب اصفهان حاكمنك سراینه بصدیلر باشن
كسوب جبه وجوشن وسلاح خزینه سندن آلوب

خلقه اولشدردی اندن ضحاك اوزرینه یوریدی
وباشن کسدی جمشید نسلندن فریدونی بولوب
تخته کچوردی کاوه وزیر اولدی اوکنه طوتوب
علم ایلدیکی دریی جواهرله مزین ایدوب فریدون
انك آدینه درفش کاویانی دیدی دولت اسلامدن
عجم فتحنده اول علم عسکر موحدین النه کیروب
پاپلشدیلر ناس طائل وخیر قالمدی حتی بعضیسی
بعضیسندن شر اولدی بو معنا علامه سعد کذر
اما ابن جنلی ودك اخبر احبتك معناسنه در علم
بابندن وددته اوده دینلور اکا محبت ایتدم دیمکدر
دیبوشویله معنا ویرد یکه اکر ناس عدا ونلوندن
ودادلرینك انتفالرندن اوتوری کند وایله انتفاع
اولنورکنه قالیوب وانلردن سنی سوندنحی طغیان
وجبر وفجور جهتندن ضحاك دن شرابسه انك
محبت ظاهره وتملق عاهره کبی تملقنی اعتبار ایتمیه

ای مال ادیت زکاته درت برکاته

ادیت زکاته جمله سی محلا مجرور مال کلمه سنك
صفتیدر درت برکاته جمله سی محلا مرفوع اینك
خبریدر در اللبن درور دینلور آقسه وچوق اولسه

معنای نابغه صح

ادیت
درت

معنای

معنای نابغه قنقی مال که زکاتنی ادا اولنه اول مالك
برکتلری کثیره اولدیکه زیرا ادای زکات شکر فعلیدر
لئن شکرتم لازیدنکم نص کریمی مصداقنجه مالك
نما وبرکتی زیاده اولور

یا بنی ق فاك عما یقرع قفاك

ق وفی یقی دن امردر رابعی مفعوله تعدی ایدر
اولکسی فاك در زیرا الف علامت نصبدر ایکنجیسی
عما یقرع در زیرا محلا منصوبدر یقرع دق ایدر
دیمکدر قفا قصر ایله مؤخر عنقدر قفینه اقفیه
قفیا دینلور اناك قفاسنه ضرب ایتدم دیمکدر
جمعی فعول وزنی اوزره قفی در عصی کبی قلتده
افعاء اوزره جمعلنور رحی وارحاء کبی وکاهیجه
علی غیر قیاس اقفیه کلدی زیرا ممدود ك جمعیدر
سماء واسمیه کبی وبو کلمه نابغه عربك کم من دم
سفکته فم قولی کبیدر یعنی چوق دم وار درکه آنی فم
اراقه ایتدی معنای نابغه ای اوغلجغم طرف حسوددن
قفاکی قرع ودق ایدر شیدن لسانکی حفظ ایله

من زرع الاحن حصد المحن

احن ابره وزنی اوزره احنه نك جمعیدر حقد معناسنه

ق
یقرع
قفا
احن

محن

کسرحا ایله اَحِنَتْ علیه دینلور اکا حِقد ایتدم

دیمکدر مواحنة مُعاداة معنا سنه مِحَنْ مِحْنَة

کلمه سنك جمعیدر محنة شول بَلِیّه در انسان

انکله امتحان اولنور واحن ومحن میاننده سَجْع

مُتَوازِی وارددر معنای نابغه برکسنه صَدْری

اَرْضِنَه اِحقاد وعداوات حفیه یی زرع ایده اخر

امرنده بلیّه دن اولان شیئی بیچر

مَاكَثْرَةُ الْمَقَالَه   **بِعَثْرَةٍ مُقَالَه**

کثرة المقاله لیس یه مشابه اولان مانك اسمیدر

بعثرة مقاله جار ومجرور محلا منصوب مانك خبریدر وبو صح مُقاله

وبو مقاله بیمك فتحیله مصدردر قول معناسنه

مُقاله ضم میم ایله اَقال عثرتدن اسم مفعولدر

اقال عَثْرَتَه دینلور کنا هنی ازاله وآندن عفو ایتسه

حدیث شریفده مَنْ اَقالَ نادِمًا بیعته اقال الله عَثْرَتَه

یوم القیمة وارد اولدیغی کبی وایکی مقاله اراسنده

جناس خطی وشبه اِشتِقاق واردر ابن جنلیدبرکه

مَقال فتح ایله قالَ نك مصدریدر قول وقیل وقال

ومقال کبی وضم ایله اَقالَ اللهُ عَثْرَتَه دن مأخوذ اسم

مفعولدر الله تعالی آنك ذَنبِنی کیدرسین دیمکدر

حتی انه نهی عن قیل وقالٍ بیورلدی عن قیلٍ وقالَ تنوین ایله

نیجه

متجا لسلرك تحدث ایله کلری شئ اوزره فضولی اراده

اوزرینه مصدرلردر یاخود احوال ناسی حکایه و

کلاملرینی نقلی اراده اوزرینه ضمیری متضمن

مجهول ومعروف فعللردر بعضیلر قال ابتدا قیل

جوابدر دیمش بایزید دیرکه رؤیت ایلدیکم نسخده

بعثرة المقاله قولی الف لام ایله معرفدر واضا فتجه

اَدنی ملابسه ایچوندر معنای نابغه امور دنیویه ده

اولان مالایعنیه ده قول ومقالی تکثیر عفو اولنور ذنب

دکلدر پس بو معنا تغلیظ وتشدید طریقی اوزره

اولور واکر کثرت مقاله کبائردن عدّ اولنورسه

مذهبنه کوره مرادی کبائردن عفو اولنور دکلدر

حتی آندن توبه ایدر دیمك اولور والا الله سبحانه

وتعالی مقیل العثرات در واحتمالدر که مقالهٔ اوکی کبی

مصدر میمی اولوب معنا دیمك اولور که ماکو یعنیه ده

کثرت مقاله اقاله کندویه مقارن ومقارب

اولور عثرت دکلدر واکر بالعثرة قولی الف لام ایله

معرف اولسه آنك نحو وجهی اولور ایدی زیرا بو مثللو

ترکیبات اسلوبی نوا بغك غریبه اولان ما الاعراب

بالکشی باولع من القضاة بالرشی قولی اوزرینه در

واكر بعزة مقاله ده مقاله الف لو سز عزه كلمه سنه
وصف قيلنسه صحيح اولور لكن لفظده اولان حسن
صياغه فوت اولور واكر المقاله نك لامى كمثل
الحمار قول شريفنده اولان لام مثللى اولوب
نكره يه وصف قيلنسه بنه بعيد دكلدر كلام
شجون ايله شجون در حقيقتى الله تعالى نك علمنه
مرهوندر

الأمين آمن والخائن حائن

امين عند نده اولان وديعه يى حفظ ايدوب — امين
من غير نقصان ادا ايدن كمسنه نك اسميدر
مأخذى امانة در امانة خيانتك خلافيدر
آمن ذو امن ديمكدر نته كه الله تعالى بيورر — آمن
حرما آمنا مأخذى امن در امن خوفك خلافيدر
خائن امين اولانك خلافيدر حائن حاء غير معجمه — خائن حائن
ايله آمن اولانك خلافيدر حان يحين دن
مأخوذدر هلاك اولدى ديمكدر وحديث شريفده
لا تقوم الساعة حتى يظهر الفحش ويخون الامين
ويومن الخائن واقع اولديغى كبى معنايى تابعه
امين اولان ذو امندر يعنى خوف ايتمز و خيانت

ايديجى هلاك اوليجيدر

آنث من النسوة من اتخذ النسوة اسوه

آنث مقدم خبردر افعل تفضيلدر ضم نون ايله — آنث
اولان انث الحديد دن مأخوذدر فولاد اولميان
حديده حديد انيث دينلور ابن حنبلى آنث
مد ايله اشد انوثة ديمكدر ديدى من اتخذ
موخر مبتدادر النسوة اتخذ نك مفعول اوليدر
نسوه كسر و ضم ايله نسا معناسنه نسوان لفظنك — نِسْوه
غير يدن مرأه نك جمعيدر اسوه اتخذ نك مفعول
ثانيسيدر الله تعالى نك واتخذ الله ابراهيم خليلا
قول شريفى كبى اسوه كسر و ضم ايله قدوه معناسنه — إِسْوه
لا تأتسى بمن ليس لك باسوة كلامى سكا قدوه اولميان
كمسنه يه تقليد ايلمه ديمكدر ابن حنبلى ديركه معناى
تابعه نسايى قدوه اتخاذ ايدن كمسنه نسادن
انوثتى اشد و زياده در سؤال اولنورسه نسايى
كندويه قدوة قيلانك انوثتى نه ره ده دركه
حتى انك نسادن انوثت ايله مراد مجازا نقصان — اگر صحيح أنوثتى زياده اوله جواب بودركه
عقل ايسه اشكال يوقدر والا بونكله مراد تهكم در
غنى اولان كمسنه يه متهكما الخل احلى من العسل والماء

اروی من الخبز دیدکلری کبی وخبرده کون من
خیارهن علی حذر کلمشدر دیدیلرکه نسوه تانیثه
ایله مراد نفس اماره بالسوءدر پس بوکا کوره
دیمک اولورکه نفس اماره بالسوء قدوه و مقتدا
اتخاذ ایدن کسنه نک انوثتی نسادن اشد
وزیاده در خفی بیورلیه بو معنایه کوره ترکیبده
حشو اولماز

حشو از زیاده نسوه وتکرارها منه

عیش المجاهد جهید ورزق الزاهد زهید

مجاهد
مجاهد جاهد فی سبیل الله مجاهدة وجهادا دن
مأخوذ اسم فاعلدر و مجاهد ایله مراد مجاهد
جهید
کفره در جهید کسرها ایله جهد عیشهم ومرعی
جهید قولندن مأخوذدر عیشلری مشتد
زاهد
ومرعی نك صوکی مشتد اولسه زاهد دنیادن
عقبایه اعراض ایدن کسنه یه دیرلر زاهد
ایله مراد مجاهد نفسدر زهد فیه وعنه
دنیلوب فی وعن ایله استعمال اولنور زهد فیه
وعنه نك میاننی فرق ایدن خطا ایتدی
زهد فیه یزهد ایکیسنده ده فتح ایله لغتدر
زهید
زهید قلیل وضیق معناسنه فلان زهید الاکل

دنیلور

دنیلور قلیل الاکل اولسه واد زهید صوکی
آزلنان واد یدر بابزید دیرکه جهید وزهید
میاننده سجع متوازی وقرینتینك هر برنده شبه
اشتقاق واردر معنای تابعه مجاهدك عیشی
زیاده اولیجیدر وزاهدك رزقی قلیلدر زیرا
مجاهد کفره اکثریا غنایمه مالك اولور اما زاهد
زینت وهوا و دنیانی ترك ایله قلت رزقی
لازم کلور و بوننده رسول اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلمك غزادن رجوعلرنده قد رجعنا
من الجهاد الاصغر الی الجهاد الاکبر حدیث شریفلرینه
اشارت وارد جهاد اکبر کیشی نفسیله جهاد ایتمکدر

متی اصبح وامسی ویومی خیر من امسی

اصبح وامسی
اصبح وامسی ایکیسیده نفسندن حکایه در
اصبح وامسی دن مأخوذدر صباح ومسایه
داخل اولدی دیمکدر و ایکی امسی میاننده
جناس خطی واردر و یومی ده اولان واو
حالیه اولدیغندن معنای تابعه نه زمان صبح
اولوب دیمك اولورکه نه اولدی بو کونکی
یومم امسمدن خیرلی اولدیغی حالده صبح

ومسایه داخل اولمیدم وبونی رسول اکرم صلی الله
علیه وسلمك من استوی یوماه فهو مغبون
ومن کان یومه خیرا من امسه فهو مأمون
قولشی یفندن اقتباس ایلدی ابن جنبلی دیرکه
بو خبرت اوج شیئله اولور بری ازدیاد علوم ایله
وبری اعمال ایله وبری نتایج احوالدن اولان
شیئك ازدیادی ایله اولور

قد جمع الأصل والفرع من تبع العقل والشرع

عقلی اصل کبی وشرعی فرع کبی قیلدیغی سوء علتدن
او توریدرکه رأس علم علم توحیددرکه عقل
ایله بیلنور شرع ایله بیلنمز بو اجلدن انلرك
عندنده صبی عاقل ایمان ایله تکلیف اولنور زیرا
انلر خطابی نفس عقله متوجه قیلدیلر مسئله
اصولیه ده دیرنبه نظر اولنه من تبع جمع نك
فاعلیدر روایت صحیحه تبع در اتبع دکلدر
معنای نابغه عقل وشرعه تابع اولان کسنه
اصل وفرعی جمع ایلدی خفی بویرلمیه حسن
وقبح اوج معنایه کلور اولکیسی حسن شیئك
طبعه ملایم اولمسیدر فرح کبی قبح شیئك

حسن وقبح

طبعه

طبعه منافر اولمسیدر غم کبی ایکنجیسی حسن شیئك
صفت کمال اولمسیدر علم کبی قبح شیئك صفت نقصان
اولمسیدر جهل کبی بو ایکی تفسیره کوره حسن وقبح
عقلیان اولور اوجنجیسی حسن شیئك مدحه متعلق
اولمسیدر عبادات کبی قبح شیئك ذمه متعلق
اولمسیدر معاصی کبی پس بو معنایه کوره اختلاف
اولنوب اشعری افعال عقلك حسنی شرعیدر انده
خطی بوقدر انجق حسنی امر ایله بیلنور دیدیلر
ومعتزله حسن وقبح ایله حاکم عقلدر زیرا
الله تعالی یه عقلده اصلح واجب وبو حسندر
وترکی قبیحدر دیدیلر وبزم ماتریدیلر دیرزکه
حسن وقبح ایله حاکم الله تعالی در وانك اوزرینه
غیریسی حکم ایتمکدن متعالیدر بعض اشیایی
حسن وبعضیسی قبیح خلق ایدوب حسنی ایله
امر ایلدی زیرا حسن ایله امر نفسنده حسندر
نقد رجهت حسنی عقله خفی دخی اولورسه
شارع حسنی امر ایله اظهار ایلدی بو بیله اولنجه
حسن امرك مدلولاتندن اولور اصولده تحقیق
اولنان مسئله بودر وبونا بغه نك معناسی

بو مسئله يی بیلمکه توقف ایدر

مالِلفُسّاقِ مِنْ حَمِيمْ غيرُ غَسّاقٍ وحَمِيمْ

فُسّاق

ما نافیه در مِن زائده در فُسّاق فاسق کلمه سنك جمعیدر کُتّاب کاتب کلمه سنك جمعی اولدیغی کبی ابن جنبلی دیدیکه فسّاق ایله مراد الله تعالینك اِنَّ جهنّمَ کانت مِرصاداً للطّاغینَ قولنده اولان طاغیندر و بونلر خاصّةً کفّاردر بعضیلر کافرا صلی فاسقدر و مؤمنه مقابلدر الله تعالینك اَفَمَنْ کانَ مؤمناً کَمَنْ کانَ فاسقاً قول شریفنده اولدیغی کبی و فسوق ایمانه مقابلدر الله تعالینك بِئْسَ الاسمُ الفسوقُ بعدَ الایمانِ قول شریفنده اولدیغی کبی و فسّاق بوراده کفّاردن اعم قیلوق لغته نظر ایله در یاخود راغب اصفهانینك فسق کفردن اعمدر لکن کبیره اولان سیئه عرف اولدی دیدیکنه کوره و عرفه نظر ایله فُسّاق خاصّةً کبیره یی مرتکبلردن عبارت اولور و بو معناسنه کوره فسّاق معتزله عندنده ناردە مُخَلَّدلردر اَمّا حق اولان بونك خلافیدر عمدة الحفّاظده دینشکه بعض معتزله مؤمن وکافر اوزرینه

تم

قسم ثالث زیاده ایدوب ناس مؤمن و کافر و فاسقدر دیمش فِسق و فسوق طاعتدن خروجدر بایزید فِسق کسر ایله الله تعالینك امرینی ترك و عصیان و طریق حقدن خروجدر دیدی فَسَقَتِ الرُّطَبَة دینلور قشره سندن چقسه فاره یه فُوَیْسِقَه تسمیه اولنور جحرندن ساعت فساعت خروجندن اوتوری اول

فسق

حمیم

امرینه اهتمام ایتدیکك قریبدر ابن جنبلی حمیم اولدن مراد صدیق حمیم در یعنی قریب مُشفق در دیدی لکن ما الده علامه سعدك تفسیر ایله بردر احَمَّ امر دینلور اکا امر اهمّ اولسه اَحَمَّ خروجنا دینلور خروجمز قریب اولدی دیمکدر خفی اولمیه غیر کلمه سنك اعرابی الله تعالینك هَلْ مِنْ خالقٍ غیرُ الله قولنده اولان غیرك اعرابی کبیدر غسّاق تخفیف و تشدید ایله ماءِ باردِ مُنتِن در الله تعالینك حمیماً وغسّاقاً قول شریفنده ایکسیله ده قرائت اولندی اساس البلاغه ده غسّاق عذاب اولنان کفره نك جلودندن سیلان ایدن ماددر غَسَقَتِ العَیْنُ وعَیْنٌ غاسِقَة

غسّاق

حميم

دينلور ظلّلو و ياشلو اولسه حميم ثانى ماءِ حارّ دردكه
اوزرينه كلانى احراق ايدر حَميمَة ده حميم كبيدر
اَحَمَّ الماءُ دينلور ماء حارّ اولسه و ايكى حميم آراسنده
جناسِ تام واردر معناسى بغه فُسّاقه غُسّاق
وحميم دن غيرى امرينه اهتمام ايدر قريب بوقدر
فُسّاقك ايشى انجق غسّاق وحميم كوردر

متّقون

اَلْمُتَّقُونَ فى ظِلالٍ وسُرُر   وَالْمُجْرِمُونَ فى ظِلالٍ وسُعُر

متّقون كلمه سنك اصلى موتقيون ايدى قرب
مخرجلرى اولديغندن واو دن تا ابدال اولنوب
صكره ادغام اولندى صكره كسره دن ضمّه يه
خروج لازم كلسون ايچون ياسى حذف اولنوب
يانك ما قبلى اولان قاف مضموم قيلنوب متّقون
اولدى وقاه فاتّقى دينلور متّقون شول كسنه لوردركه
نفسلرينى معاصى يه وقوعدن حفظ ايدرلر

ظلال

ظلال كسرايله ظلّ كلمه سنك جمعيدر الله تعالينك
اِنَّ المُتَّقِينَ فى ظِلالٍ وعُيُونٍ قول شريفنده اولديغى

سُرُر

كبى سُرُر ضمّتين ايله سرير كلمه سنك جمعيدر
نته كه الله تعالى بيوردى على سُرُرٍ متقابلين ذليل
وذُلُل كبى بعضيلرى تخفيف ايدوب ضمّتيندن

ثانيه لى

مجرمون

ثانيه يى بو مثللى جمعده فتحه نك خفّتندن اوتورى
فتحه يه ردّ ايليوب سُرَر ديدى مجرمون جرم
جريمه دن مأخوذدر اكتساب ذنب وكناه معناسنه در

سُعُر

جَرَمَ واَجْرَمَ واجْتَرَمَ دينلور كناه ايتسه سُعُر سعير
كلمه سنك جمعيدر سعير نار ديرلر الله تعالينك
اِنَّ المُجْرِمِينَ فى ضَلالٍ وسُعُرٍ قول شريفنده اولديغى
كبى بايزيد ديركه سعرايله سرر مابيننده سجع
متوازى وايكى قرينه بيننده مقابله واردر
وقرينهٔ ثانيه نك معناسى اهل ذنوب دنياده
ضلالده عقباده نيرانده دردیمكدر وقرينهٔ
اولينك معناسى متّقيلر آخرتده ظلال وسُرَرده
درديمكدر خفى بيورلميه بو ايكى قرينه ده اَصحابُ
الجَنّةِ اليَوْمَ فى شُغُلٍ فاكِهُونَ هُمْ وأزواجُهُم فى ظِلالٍ
عَلى الأرائِكِ مُتَّكِؤُنَ آيت جليله سيله انّ المجرمين
فى ضلالٍ وسُعُرٍ آيت جليله سنه تلميح واردر
ديديلر ارائك اريكه نك جمعيدر سرير معناسنه

لَيسَ مِنَ الشَّرَفِ والكَرَم   عادَةُ الشَّرَهِ والقَرَم

شَرَه

مِنَ الشَّرَفِ محلاً منصوب ليسك خبريدر عادةُ
الشَّرَهِ اسميدر شَرَه تحريك ايله طعامه حرصدر

شره على الطعام نك مصدريدر طعامه حريص
اولسه ابن حنبلى شره غلبهٔ حرصدر ديدى
قرم
قرم بنه تحريك ايله كسر ايله اولادن قرم الى اللحم
قرمادن مأخوذدر لحمه اشتها ايلدى ديمكدر
ابن حنبلى قرم اصلنده لحمه شهوتك شدتيدر
بوراده مطلقا شهوتك شدتنده استعمال اولندى
مرسن لفظنك مطلقا انفده استعمالى كبى ديدى
بايزيد ديركه شره وشرف ميانند تجنيس لاحق
وقرم وكرم ميانند تجنيس مضارع واردر معناسى
نابغه نفسك شرف وكرمى عادتى ذميمه اولان
غلبهٔ حرص وشدت شهوت دكلدر زيرا انك
شرف وكرمى وعلو همتى ادنقا وفضائل وعمل صالحه
دعوتدر دناءت ورذائل دكلدر بو معنا ابن
حنبلينندر

كل حى يحتضر   فطوبى لمن يختضر

يحتضر
يحتضر حاء مهمله ومالم يسم فاعله لفظيله در
حضر المريض دينلور موت اكا حاضر اولسه
فقهانك اذا احتضر الرجل وجه الى القبلة
قولى بوندندر اجلى قريب اولسه ديمكدر

جوهرى

طوبى
جوهرى ديمشكه طوبى طيب دن مأخوذ فعلى در
يعنى اطيبناء تأنيثيدر ماقبلنك ضمه سندن اوتورى
يايى واوه قلب ايلديلر طوبى لك واضافتله
طوباك دينلور يا ايله طوبيك دينلمز وطوبى
جنتده بر شجره نك اسميدر نته كه الله تعالى بيورر
يختضر
طوبى لهم وحسن مآب يختضر ثانى خاء معجمه ومالم يسم
فاعله لفظيله عربك اختضرت الفاكهة قولندن
مأخوذدر فاكهه ابرشمزدن اول اكل اولنسه برحديث
شريفده من احتقر اختضر وارد اولمشدر بركمسنه
مشايخى تحقير ايلسه شاب وتازه ايكن وفات ايدر
ديمكدر بايزيد طوبى حسن وخير معنالرينه ده
كلور ديدى معناسى نابغه جميع صاحب حيات
كوك صغير كوك كبير موت وهلاكه مشرف ومحتضردر
بو بله اولنجه جركاب معاصى ايله ملوث اولمدن
شاب طرى ايكن وفات ايدن كمسنه يه طوبى اولسون

ان شج فقد اسى   وان شج فكم اسى

شج
شج جيم ايله شق وجرح ايتدى ديمكدر بايزيد
اسى
شج رأسه دينلور كسر ايتسه رجل اشج دينلور
جبيننده اثر شجه ظاهر اولسه ديدى اسى الحكم

یا سوه آسوا دینلو یا ره سنی اصلاح ویا ره سنه
دوا ایتسه بایزید اسا بینهم دینلو اصلاح دیدی
شح حا ایله ضنین وبخیل اولدی — شح
دیمکدر ابن حنبلی شح شلثه معجمه ایله بخلک اشدینه
دیرلر وبو تخلاء الله تعالینك ومن یوق شح نفسه
قول شریفنه اشارت اولنور فکم آسی کم بوراده — آسی
تکثیر معناسنه در وبو آسی مفاعله دندر
آسیته بمال مواساة دینلور اکا مالی احسان
ایتدم دیمکدر وآسیته بر آسیته کبی لغتدر
مالدن چوغنی احسان ایلدم دیمکدر بایزید
دیرکه بوراده جناب خطی وارددر اولکسی باب
اولدن ثلاثی نا قصدر ایکنجیسی افعالدندر شح ایله
شح میانندہ دخی جناس خطی وارددر وبینه اسا ایله
اسا میانندہ ایهام اشتقاق یعنی شبه اشتقاق
وترصیع واردر معنای نابغه فلانکه بعض قومك
باشلرینی شق وجرح ایتسه تحقیق بعضیلربنه
دوا ایدر واکر بعض قومه بخل ایتسه بعضیلرینه
چوق مال احسان ایدر حاصلی بعضیسنه ضر وشر
وبعضیسنه نفع وخیر ایدر زمانمزده اکثر ناسك

حالی

حالی بو یله در
اللیالی ما خلدن لداتك افنخالهن مخلدا تك
جوهری دیمشکه لیل واحد در جمع معناسنه وحدی — لیل
لیلة در تمرة وتمر کبی کاهیجه علی غیر قیاس بر یا
زیاده اید وب لیالی اوزره جمعلنور وبونك
نظیری اهل واهالی در ودینلورکه اصل اولان
لیلاة اولوب یا حذف اولندی جمعی لیالی در
وبنیه تصغیری اوج یا ایله لییلیة در بوراده — کذا فی جامع العلوم صح
لیالیدن مراد دهر در خلده الله واخلده تخلد — خلد
دینلور الله تعالی باقی قیلسه اولدخی باقی اولسه
لدات لدة نك جمعیدر ترب معناسنه وها اولندن — لدات
ذاهبه اولان واودن عوضدر زیرا لدة نك
اصلی عدة وزنه کبی ولدة در ابن حنبلی قدی لدة
فلدات دیرلر ایکیسی بریاشده اولسه دیدی قرینه
اولی نك معناسی دهر سنك اتراب واقرانکی
ابقا ایلمدی دیمکدر افنخالهن خلته کذا دن — افنخالهن
مأخوذدر آنی شویله ظن ایتدم دیمکدر بس
اصلی اظنهن کبی انتخالهن ایدی صکره اوزرینه
فاء عاطفه ادخال بعده فاء عاطفه نك اوزرینه

همزه تقدیمی اولنوب افتخالهن اولدی زیرا همزه
صدر کلامی اقتضا ایدر و بو ابتدا تر داخل اولور
باب مجازدندر الله تعالینك رب انهن اضللن
کثیرا من الناس قول شریفی کبی ابن حنبلی افتخالهن ده
اولان هن لیالی یه عائددر مخلد اتك مخلده نك
جمعیدر تخلید ادامه بقا معناسنه در دیدی
معنای نظمه لیالی سنی داردنیاده مخلد و دائم
البقا می قیدر ظن ایدرسك بو ظنی ترك ایله زیرا
لیالی و دهر سنك اتراب و اقرانكی بقا ایلمدی مرادی
کل نفس ذائقة الموت مصداقنجه جمیع نفس هلاك
و فوته و مرك و موته مشرفدر دیمكدر و بو كلام
شعر ۱۱ اشاب الصغیر وافنی الکبیر کر الغداة و مر العشی
قبیلندندر یخفی بیورلمیه بو معنایه کوره مخلدات تك
کسر لامی ایله اولوب لیالینك وصفی اولور ظاهر
اولان ندر بودر

العرب نبع صلب المعاجم والغرب مثل للاعاجم

جوهری دیمشکه عرب عربینك جمعیدر و عرب
امصار و مدنی وطن قیلانلردر اعراب اهل
بادیه در یا یزید عرب ناسدن برجیلدر و بونلره

نسبتده

مخلد

عرب

نسبتده عربی دیرلر و بونلر اهل امصار و سكان لا
امصاردر و اعراب خاصة سكان بادیه اولانلردر
و بونلره نسبتده اعرابی دیرلر و اعراب عربك جمعی
دكلدر بلكه واحدی اولمیان اسم جنسدر و بونلردن
خلص اولانه عرب عاربه دیرلر و كاهیجه عرب عرباء
دیرلر و خلص اولمیانلره كسر را ایله مستعربه و متعربه
دیرلر و ضم عین و را ایله عرب مفرددر و ضم عین ایله
اولان عجم كبیدر دیدی نبع شجر خالص شدیددر كه كندندن
یایلر یاپارلر واحدسی نبعةدر كه كندندن اوقلر
یاپارلر صلب شدید معناسنه معاجم معجم كلمه سنك
جمعیدر رجل صلب المعجم دینلور عزیز النفس و قوی
اولسه یا یزید ناقه ذات معجمه دینلور قوت و سمن
صاحبه اولسه دیدی و بو قول عودك صلابتنی بیلمك
ایچون عودی اصردیغك زماندر دینلور بعضیلر دیمشكه
انه لتعجمك عینی دینلور تحقیق سنی كوردم دیو یاخود
كویا بن سنی بیلورم دیو بنی تخیل ظن ایدرسن اعاجم
اعجمینك جمعیدر اجنبینك جمعی اولان اجانب كبی اعجمی
شول كسه دركه كلامنی افصاح و بیان ایده میه نقدر
شرف عربیه اولورسه ده ابن حنبلی بركه اعاجم اعجم كلمه سنك

صلب معاجم

عجمت العود اعجمه عجما ضم ایله
قولندن مأخوذدر صح

غرب

غرب تحریك غین معجمه ایله شجردن بر نوعدر
بونك فارسیده اسمی اسبیداردر
صح

اعاجم

جمیعدر اعجم بر کره کلامنی افصاح وتبیین ایده مکّن
کمنه یه اطلاق اولنور نقددر عربدن دخی اولور سه
وزیاده اولو عجم دخی بوندن مأخوذ در و بر کره لسانده
عجمه اولونه ده اطلاق اولنور نقددر عجمیه ده افصح اولور سه
وبو اطلاقی بوراده مقصوده در معنای نابغه تحقیق
عرب فصحاءِ اعزاءِ اقویادر اعاجم ذکلدر بو معنا
علامه سعدک در اما ترکیبک یتسندیردیکی معنا
بودر که عرب عزیز النفس وقوی اولان شجرِ خالص
شدید در کندو ایله کثرتِ انتفاعه وشاننه
اعتنا ده وغرب نام شجر اعاجمه مشابه در کندو ایله
قلّتِ انتفاعه وشاننه عدم اعتنا واهتمام ملح

العربانُ غِربانْ والسودانُ سِبدانْ

اولکیسی ضم عین غیرِ معجمه ایله ذکر و ذکران مثالی
اوزرینه عرب کلمه سنک جمعیدر ابن حنبلی بعض
حواشیده بولدیغمه کوره عربان اراذلِ اعراب
معناسنه دردیدی ایکنجیسی غین معجمه نک کسریله
غراب کلمه سنک جمعیدر مصنفک العربان غربان
دیدیکنک نکته سی تحقیق الوانک سودی عرب اوزرینه
اغلب اولدیغندن شقره عجم اوزرینه اغلب اولدیغی کبی

بو اجلدن

بو اجلدن عربه اسود وعجمه احمر دینلدی ورسول اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلمک بعثتُ الی الاسودِ والاحمرِ
قول شریفنده اولان اسود واحمر عرب وعجم ایله تفسیر
اولندی واکرثانی کبی اولکسی غین معجمه ایله دینلسه
مساغ اوزره اولور زیرا غربا معناسنه اولان غربان
غریب کلمه سنک جمعیدر قضیب وقضبان کبی بوکا کوره
معنا غربان کبی غربا به قرار یوقدر دیمک اولور
سودان اسود کلمه سنک جمعیدر احمرک جمعی اولان
حمران کبی وسودان حضرتِ نوح علیه الصلوة والسلام
اولادندن حامک اولادلریدر بو اجلدن غلام
سامی وعبد حامی دینلور یا بزید سودان دن
مراد هنود دردیدی ابن حنبلی سوداندن مراد بوادی
وصحاریده ساکن اولان بربری طائفه سیدر دیدی
سیدان کسر ایله سید کلمه سنک جمعیدر قورد
ذئب معناسنه والسودان سیدان دیدی بحثک
نکته سی تحقیق سواد ذئب کبی مکر وغدره نسبت
اولندقلرندن اونوری در یا بزید دیرکه جناس
خطی وشبه اشتقاق واردر معنای نابغه بادیه
نشین اولان عربک اراذلی غرابلر کبیدر یعنی غراب کبی

غربان

غربان

تمیز سیاهی مستم

سودان

سیدان

غربان غربان میاننده صح

سودان وسیدان بیننده صح

ناسدن تجارلر وشهره دخولدن امتناع ايدرلر
اكرچين اقتضاده كلسه‌لر بنه عجله ايله كيدرلر و
سودان يعني صحارى و بواديده ساكن اولان بربرى
طائفه‌سي قوردلر كبيدر حتى لحم آدمي يدكلرى نقل اولنور

إذا قلتِ الأنصار كلّتِ الأبصار

اولكيسي نون ايله نصر كلمه‌سنك جمعيدر شريف
واشراف كبي ايكنجيسي باء موحده ايله در ابن حنبلى
ديديكه انصار ناصرك جمعيدر ابصار بصرك جمعيدر
وقلّت برينه فاء مضمومه ايله فلّت دينلسه جائز
اولور فلّت الجيش دينلور منهزم قيلدم ديمكدر فلّه
فانفلّ دينلور انى كسر ايتدى اولدخى كسرى قبول ايتدى
ديمكدر كلّت كلالدن مأخوذدر كلال عيا وتعب معناسنه
بايزيد ديركه قلّت وكلّت ميانلرنده جناس متشابه وانصار
وابصار ميانلرنده جناس خطى واردر معناى نابغه
اكامعين يوقدر واكا بركمسه نظر والتفات ايتمز ديمكدر
بومعنا علامه سعد كدر بونك توضيحى بودركه انصار
واعوان قليله اولسه يعني بركمسنه‌نك انصار واعوانى
قليله اولسه ياخود اولسه ابصار كليله اولدى يعني
غيريلرك بصرلرى اندن كليله اولوب اكا التفات ونظر

اتمز ايلدى

ايتمز اولديلر بايزيد ديمشكه بونابغه‌دن مراد
بركمسنه‌نك اعوان وانصارى قالماسه امرنده متحير
اولورديمكدر ديوب قلّت چوق كره نفيده استعمال
اولنور قليلاً ما تشكرون نص جليلنده اولديغى كبي
ياخود قلّت اصلى اوزره كثرتك مقابلى اولور

ما وراء الخلق الدميم الّا الخُلُق الذميم

بايزيد ديركه ماليس معناسنه‌در وراء خلف معناسنه
ديدى خَلق اوّل فتح ايله درثانى ضم ايله در ايكيسنده
معناسى ظاهردر دميم دال غير معجمه ايله قبيح معناسنه‌در
دمّ فلان دن مأخوذدر قبيح اولدى ديمكدر امّا
قِدر دميم قولنك معناسى طحال ايله طلولنمش ديمكدر
وبوده دمّ الشيء دن مأخوذدر فنى بويه ايله اولوب
اولسون شيئي طلا ايلدى ديمكدر امّا ثانى ذال معجمه
ايله مذموم معناسنه‌در بايزيد ديركه خَلق ايله
خُلق ودميم وذميم ميانلرنده جناس خطى واردر
معناى نابغه قبيح يعني ناقص الاعضا اولان مخلوقاتك
وراسنده خُلق مذمومدن غيرى اقبح برشئ يوقدر بومعنى بايزيد كدر

مخايل الغمّ والمسرّة تبكي ونضحك في الاسرّة

مخايل فتح ايله اولان مخيلة كلمه‌سنك جمعيدر

انصار
ابصار
قلّت
كلّت

وراء
خُلق
دميم
مخايل

مخيله كندنده مطر ظن اولنان سحابه دير رسول اكرم
صلى الله عليه وسلمدن روايت اولندبكه تحقيق رسول الله
سماده مخيله رؤيت بيورسه اقبال وادبار بيوروب
لون شريفلرى متغير اولور ايدى وبنه جائزدركه
مخيله ايله خال الرجل كونيا قولنك مصدرى مراد اولنه
كان ذلك فى مخيلة كذا دينلور شونك كبى مظنه ده در
ديمكدر يا بزيد مخيله مظنه وعلامت معناسنه ابن حنبلى
مسرة سرورد مأخوذ مصدر حزنك خلافى دردبدى مسرة
تبكى وتضحك قولنده لف ونشر وارددر معناى نابغه
غم وسرورك آثارى اسرهٔ جباهده ظاهر وهويدا اولور
اسرهٔ جباهده اولان خطوطدر سرار كلمه سنك جمعيدر
خمار كلمه سنك جمعنده اخمرة كبى معناى مذكور علامه
سعدك توضيحى بودركه غم وسرورك مظنه وعلامتى
خطوط جباهده بكا وضحك ايدر يعنى جبهه ده اولان
خطوط غم وكدر وقتى باكى كبى ظن اولنور وسرور وقتى
ضاحك كبى ظن اولنور ديمكدر تبكى وتضحك قولنده
لف ونشر وارددر معناى نابغه غم وسرورك آثارى
اسرهٔ جباهده ظاهر وهويدا اولور اسرهٔ جباهده
اولان خطوطدر سرار كلمه سنك جمعيدر خمار كلمه سنك

جمعنه

جمعنده اخمرة كبى
العمل مع فساد الاعتقاد مشبه بالسراب والرماد علامهٔ بيضاوى ديديكه فساد شيئك اعتدالدن خروجيدر صلاح بونك ضديدر آيكيسى ده جميع ضارّ ونافعه عام اولور صح
بونابغه الله تعالينك والذين كفروا بربهم اعمالهم كسراب
قول شريفنده وبنه مثل الذين كفروا بربهم اعمالهم كرماد
قول شريفنده مقتبسدر مترجم فقير ديركه اعمال قالبيه
اعتقادات قلبيه نك صحتنه منوطه در يس اعمال قالبيه
منوطه بهك فروعيدر واصلى اولميانك فرعى اولماز
شجره سى اولميانك ثمره سى اولمديغى كبى بو سببدن فساد
اعتقاده مقارن اولان عمل شرابنز سراب كبيدر
وذات انقاد اولان نارسز رماد كبيدر وصحت اعتقاد
علماء اصول الدينك اقوالنه مخالف اولان حلول والحاد
واتحاد واباحه وغيريدن سالمه عندنده اولور وصفوفيه
حضرتنى اباطيلك نسبت ايتدكلرى شيدن تنزيه ايله
اولور من كانت نعمة واصبه كانت طاعنه واجبه
وصب الشىء يصب وصوبا دينلور دائم اولسه وصب
فلان على كذا دينلور انك اوزرنه مواظبت ايلسه
نته كم الله تعالى بيورر ولهم عذاب واصب قرأوا صب
دائم معناسنه دردمش وله الدين واصبا دخى بونك
كبيدر مفازة واصبة دينلور شول صحرايه كه

فساد
صلاح

واصبه

بعيد اولوب غايتي اولميه معناى نابغه شول كمسنه نك
نعمتي سكا دائمه وثابته اولسه سكا انك طاعتي عقلا
وشرعا واجبه اولور ومنعم عليه اوزرينه طاعتك
وجوبي نه كيفيتله اولورسه اولسون منعم اولان الله تعالى
ثابتدر اوقدر واركه كلام ايله قصدي نومدن فتوردن
متنفرلري ايقاظ وكسلاننلري قصورلرندن ازعاجدر
بو معنا بايزيد ايله ابن حنبلينكدر

رب صدقة من بين فكيك خير من صدقة من بين كفيك

بايزيدده بديكه رب ورب وربما وربما رالرك ضمه لري صدقه
وكذلك فتحه لري وبالرك تشديدلري ياخود تخفيفلريله
وضمتين ايله رب ومذكبي رب حرف خافضدر نكره
اوزرينه واقع اولور ياخود اسمدر بعضيلر كلمه تقليل
ياخود تكثير ياخود ايكيسيدر ياخود موضع مباهاتده
كلمه تكثيردر ياخود نه تقليل ونه تكثير ايچون موضوعدر
بلكه تقليل وتكثير سياق كلامدن مستفاددر وبوراده
اقرب اولان رب كلمه تقليل اولمقدر صدقه اولى سكون
دال ايله صدقه الخبردن مأخوذدر تاسي وحدتي افاده فك
ايچوندر فك لحي معناسنه مقتل الرجل بين فكيه دينلور
بين لحييه ديمكدر وبوكله مراد كلامدر كذا في الاساس

صدقه ثانيه فتح دال ايله صدقاتك واحديسيدر صدقه
فك وكف بيانندن قلب طيب واردر بو كلام دخي
الله تعالى نك قول معروف ومغفرة خير من صدقة
قول شريفندن مقتبسدر معناى نابغه كاهيجه
آيت جليله مذكوره والكلمة الطيبة صدقة حديث
شريفي مصداقنجه ايكي چنه لك ارا سندن ظهور ايدن
صدقه قوليه وكلمه طيبه ايكي كفك ارا سندن بيروت
اولان صدقه جاريه فعليه دن خير اولور صدقه قوليه نك
خير اولمسي ارواحه غدا ومتصدق عليه كا محتاج اولدقده
اوتوريدر اما صدقه فعليه اشباحه غدا ومتصدق عليه
اندن صاحب استغنادر بو معنا بايزيد وابن حنبلينكدر

لا تمس بالريبة مهيمنا ولا تنس ان عليك مهيمنا

لا تمس صار معناسنه اولان امسى يمسي دن نهيدر بو جمله لاتمس
مهيمنا قولنك خبرينی اوزره نصب ايلدي واسمي تحتنده
مستكن ضميردر ريبه كسر ايله شك وتهمة معناسنه در ريبة
مهيمن هيمن هيمنه دن مأخوذ اسم فاعلدر كلامي مهيمن
اخفا ايتدي ديمكدر كذا في الاساس بعضيلر هيمنه
بر كلامدركه فهم اولنميه ديمش مهيمن جميع شيء اوزرينه مهيمن
رقيب وجميع شيئي حافظ اولاندر امن دن مأخوذ مفيعلدر

آوقدر وارکه همزه سی ها یه قلب اولندی کذا فی الکشاف
واصلی مؤامن ایدی همزهٔ ثانیه تلیین اولنوب یایه قلب
اولندی وهمزهٔ اولی ها یه قلب اولندی جناب حق جل
جلاله بو کلمه تسمیه اولندی زیرا الله تعالی عبادینه
ظلم ایتمکدن عبادینی امین قیلور زیرا بو آمنت غیریدن
مأخوذدر معنای نابغه فوادکده دیبه وتهمتی اضمار
ایتمه زیرا تحقیق حافظ اولدن خائنه اعینی وصدورک
اخفا ایتدیکی شیئی بیلور بو معنا علامه سعدکدر
اما ابن حنبلی لاتمس قولنی شین معجمه ایله لاتمش قرائت
ایدوب شویله معنا ویردیکه ناسک اراسنده اقوال
خفیهٔ مفسده ایله یورومه وسن اول اقوال ایله سعی متهم
وسن اکا قرب وتقربه متهم سبن وسنک اوزرینه رقیب
اولدن الله تعالی یی تذکر ایله اونوتمه وانک بطشه سندن
حذر ایله ویازیدک ویردیکی معنا بودرکه سوء
فعلکی ناسدن مخفی ایدیجی اولدیغک حالده شک ایله
اولمه زیرا سنک اوزرینه شاهد واردر مهیمن کلمه
شاهد معناسنی ویروب لاتمس قولنی سین مهمله قرائت
ایتمشدر
صنوان من منح سائله ومن   ومن منع نائله وضن

صحاح

٣٧

صحاحده دیمشکه اصل واحددن ایکی نخله یا اوچ نخله
چیقسه آندن هر بری صنودر تثنیه سی کسر نون ایله
صنوان در جمعی رفع نون ایله صنوان درپازیدیرکه
صنو کسر صاد مهمله وسکون نون ایله مثل معناسنه در
عم الرجل صنو ابیه دینلور حدیث شریفنده اولدیغی کبی
وبنه الولد صنو ابیه دینلدیکی کبی عامه بونده غلط ایدوب
الولد سر ابیه دیرلر منحه مالدر دینلور مالی اکا هبه ایتسه
منحه دینلور اکا قرض ویرسه واکا عاریه قیلسه کذا
فی الاساس من تشدید نون ایله منه دن مأخوذدر
من علیه احسانه اوزرینه منت واحسانی معنادر قبلسه
نائل ونوال عطیه معناسنه در ضن باکشی دینلور شیئی
بخل ایتسه معنای نابغه شول کمسه که سائلنه عطا
واحسان ایده ومن ایده وشول کمسه که اعطا واحسانی
منع ایده وبخل ایده الله تعالینک عندنده ثوابدن خالی
اولمقلقدن بری برینه مثللردر الله تعالی لا تبطلوا
صدقاتکم بالمن والاذی قول شریفندن اوتوری
عضوک بالملامة وعظوک   لو عن رقاد الغفلة ایقظوک
اساسده دیمشکه عضه بلسانه دینلور انی تناول ایتسه
منا فی هذا الامر معض شو اسلده متمسک بو قدر دیمک

صنوان
الولد صنو ابیه
منحه
منّ
نائل ضنّ
عضّ

یرده دیلور عض فدن باکثی دیلور اول شیئه
ملازمت ایتسه واول شیدن خالی اولسه بو راده
تمنی معناسنه درر ودوا لو تدهن فیدهنون نص
کویمزه اولدیغی کبی معنای نابغه سکا ملامت ایله ملازمت
ایده‌یلر وسکا وعظ ایده‌یلرنه اولیدی انلر سنی نوم
غفلتدن ایقاظ ایده‌یلر دیمکدر بایزید وابن حنبلی
لوکلمه سنی شرطیه قیلدیلر وجوابی محذوفه در دیوب
شویله معنا ویردیلرکه اگر انلر سکا ملامتلری
سبیله کویا سنی عض ایدوب وسکا وعظ ایدوب
سنی نوم غفلتدن ایقاظ ایدرلرسه سکا خیر اولور
یاخود انلرک اثر وعظلری ظاهر وثابت اولور

مَنْ لَمْ یُقَوِّمْهُ التَّأْنیبُ   لَمْ یُقَوِّمْهُ التَّأْدِیبُ

قوّم المائل واقامه دینلور مائلی تعدیل وتسویه
ایلسه تأنیب تعنیف یاخود لوم معناسنه ابن حنبلی
دیدیکه تأدیب ادبدن مأخوذدر وادب ایکیدر
بری ادب نفس وبری ادب درسدر معنای نابغه
شول کمسنه‌یه که لوم نفع ویرمیه ضرب دخی نفع
ویرمز دیمکدر بو معنا عدومه سعد کدر اما ابن حنبلی
وبایزیدک ویردکلری معنا بودرکه شولکه کراعوجاج

نفسا

نفسانی سندن تعنیف ولوم تعدیل وتسویه ایلمیه
بویله اولن نوع انسانی‌یی تأدیب تعدیل وتسویه ایلمز
مع هذا نفس لوم وتعنیفدن ضربدن زیاده متأثردر
بویله اولان نفسه ارشاد مأمول دکلدر وتأنیب
وتأدیب میاننده جناس لاحق واردر

إنْ جَمْجَمَ الباطِلَ فأنْتَ أسْمَعُ مِنْ سِمْعٍ وإنْ هَمْهَمَ الحقُّ فکأنّک بدو سمع

جمجم فی صدره شیء دینلور شیئی صدرنده اخفا ایتسه
جمجم الرجل وتجمجم دینلور کلامنی بیان واظهار ایلمسه
ضم جیم جمجمه بوندندر پس بونده دخی معنای
اخفا واردر حاء مهمله ایله حمحم الفرس وتحمحم دینلور
علف طلب ایتدکده تصویت ایتسه کذا فی الصحاح
انه اسمع من سمع دیرلر سمع کسر ایله ضبعدن حاصل
ولد ذئبدر وبونک عکسی عین مهمله غین معجمه ایله
عسبار در ذئبدن حاصل ولد ضبعدر بایزید
سمع حیه کبی حتف انفه اولمز دیو عرب زعم ایدرلر
دیدی همهمه وتهمهم صدرده صوتی تردید در بایزید
همهمه مرأه صوتیله طفلی تنویمیدر دیدی مراد معنای
اولدر کسر ایله اسد وحمار همهم دینلور صدرنده
صوتنی تردید ایتسه اصلی همیم دن مأخوذدر دبیب

جمجم
حمحم
سمع
همهم

معناسنه بوده همّ التمل دن مأخوذ در قریحه بوردی
دیمکدر بلوسمع فتح ایله بلاذن دیمکدر بابزید دیوکه
جنجم ایله همهم وباطل ایله حق میاننده طباق واردر
معنای نابغه اکرباطل کلامنی کوزلی ایدوب بیان
واظهار ایتمسه سن سمع نام حیواندن اسمع سن واکر
حق تریدصوت ایلسه کویاسن اذنسزسین یعنی
ایشتمزسین
خیّم النقص والجدّ طنیبه وسافر الفضل والجدّ جنیبه
صحاحده ذکر اولندیکی خیّم بالمکان دینلور مکاننده اقامت
ایدوب اول مکانی خیمه کبی قیلسه نقص فضلک ضدیدر
نقیصه معناسنه فضل زیاده فضلت معناسنه اولدیغی
کبی جدّ جیم مفتوحه ایله رزق وحظّ وبخت واقبال
وعظمت معنالرینه در جمعی جدود درود عاده
لاینفع ذا الجدّ منک الجدّ وارد اولمشدر غنا صاحبنه
سنک عندکده غناسی نفع ویرمز بلکه اکا سنک
طاعتک سببیله عمل نفع ویرمنک عندک معناسنه در
کذا فی الصحاح مصنّف منک بی بذلک معناسنه قلوب
بذلک طاعتک ایله تفسیر ایدوب دعاسی سنک
طاعتک بدلی محظوظه حظی نفع ویرمز بو معنا ویردی
طنیب

طَنیب شول شیدر که ملازم وملوزق اولور طنب
خیمته دینلور خیمه سنه ملازم اولسه حدّ ثانی
حاء غیر معجمه ایله جدّک ضدیدر محدود دخی مجدودک
ضدیدر رزقدن ممنوع معناسنه جنیب طایع منقاد
معناسنه وتنبه جنیب نمرک اجود یدر جنیبه قود
اولنان دابه در یعنی یدک در نقص ایله فضل وجد
ایله حد میاننده طباق وجد ایله حد میاننده جناس
محرّف وطنیبه ایله جنیبه ارا سنده سجع متوازی واردر
معنای نابغه تحقیق اهل نقص واهل جهل محظوظدر نه ره یه سیر و کذر ایدرسه ص
آندن اقبال وبخت مفارقت ایتمز واهل فضل واهل
علمدن ممنوعدر نه ره ده دور ایدرسه آندن حرمان
منفک اولماز بو معنا عدم سعد کدر اما ترکیبک
تشدد دیکی معنا بودرکه نقص یعنی اهل نقص
برمکانده اقامت ایدوب اول مکانی خیمه قیلسه رزق
وحظ وبخت واقبال آنک ملازمیدر وفضل یعنی
اهل فضل مسافرت ایلسه رزق وحظ وبخت واقبالک
ضد وعدمی آنک یدکیدر اردینجه کیدر
ربّ وال اوردک مورد القتال اوردک موردا القذال
اورده یورده ایراد دینلور انی احضار ایتدی دیمکدر

خیم
نقص
فضل
جد
منک

طنیب
حد
جنیب
اورد

فاوردهم النار نص کریمنده اولدیغی کبی استورده بو نك
کبیدر وردفلان دینلور حاضر اولسه وان منکم الا
واردها آیت جلیله سنده واردها حاضرها ایله تفسیر
ردّ اولندی ایکنجیسی ردّدن مأخوذدر صرف ورجع معناسنه
مورد صیغهٔ ماضیدر مورد حشوی منقل معناسنه فلان
رجع مورد القذال مصفوعا قولندن مأخوذدر لیلة
وردة دینلور ایکی طرفی حمرتلو اولسه وبو جذب ده
اولور کذا فی الاساس ابن جنبلی نصّ مورد دینلور شتم
قذال اولنان وردك رنکنه بویانمش اولسه دیدی قذال
فتح قاف ومعجمه ایله نقرهٔ قفادن اذنك غورنیه
دکین دیرلر جمعی اقذلة وقذل در صحاحده قذال
مؤخر رأسی جمع ایدن شیدر دیدی معناسی نابغه
بعض مقاله سنی موردقاله احضار ایدر یاخود
مؤخر رأسی جمع ایدن شیئی شتم اولنان وردك رنکنه
بویانمش اولدیغی حالده سنی ردّ وصف ایدر

وان اردت الشراك   شراك شراك

شراك شراك کسر ایله قصر ومدّ اولنور شری یشری نك
مصدریدر وبو اضداددندر بیع واشترا ایله دیرلر
نته کم الله تعالینك وشروه بثمن بخس قول شریفنده

شروه بی باعوه ایله ومن الناس من یشری نفسه
قول شریفنده یشری بی یبیع ایله تفسیر ایتدیلر بو کا بنأ
ابن جنبلی شراك نك معناسی سنك با یعدن شیئی اشترا
یاخود مشتری یه اول شیئی بیعکدر دیدی سؤال اولنور
شراك شراك قصر اولندقلری وقتده محلی نه در جواب
بودرکه محلی اغراء اوزرینه منصوبدر حتی اکر مدّ ایله
قرائت ایلسك ایکسنده ده نصب جائز اولور بوندن نصکره
شراك انتصابکر قریبا ذکر اولنور شراك کسر ایله نعلك
شراك ظهر قدم اوزره اولان سیریدر ابن جنبلی شراك تحتیز
ایله اولان شرك کلمه سنك جمعیدر جمال جملك جمعی
اولدیغی کبی شرك حبالهٔ صایددر دیدی بایزید
دیرکه شراك کلمه لری مبانندن تجنیس مرکب غیر تام اولور
ایدی اکر ثانی الف لام اولمسیدی بو کلام قلنده
مثلدر معناسی شرایه ملازمت ایله واکر شیئی قبلی
مراد ایدرسن برکیه سؤال ایتمه زیرا سوالده مذلت
وارد ریاخود سن کندی نفسنی شرایه مباشرت ایله
نفسنی شرا ایله غیریکه امر ایلمه زیرا غیرك سنك جلدیکی
طرناغك کبی قاشیامز بو معنا علامه سعد کدر اما
بایزیدك ویردیکی معنا بودرکه کندیکی شرا واشترایه

ملازمت ایدوب انده غبندن احترازایله وکندیکی
شراکده شرکلری تحقیرایله یعنی سنی اشوراده برشرك
دخی ویرلرسه انی تحقیرایله ابن حنبلی نك ویردیکی
معنا بودرکه سنك با یعندن شیئی اشترا ایلمك یاخود
اول شیئی مشتری سنه بیع ایلمك صیادینك حباله سی
مشابه سندهدر زیراسن انکله مبیعی یاخود ثمنی مصطاد
کبی سین واکرشرا ایلمکله وبیعکله شرك یعنی مشارکتی
مراد ایدرسن بیع ایتمك طریقیله ربحده اولادن مشارکتك
مضاربی سین یاخود ثلث نفس مشترا ده مشارکت ایجون
سنکله شریکك مبا ننده منعقد اولان اشترا ایلدیکك
مال شرکتی اشترا ایلمك طریقیله ربحده اولان مشارکتك
مضاربی سین خفی اولمیه فروعمزده تقرر ایدنه بناء
اصطیاده شرکت صحیحه دکلدر ولکن اصطیاد حقیقی
صحیحه دکلدر

دب موهبه للمروءة مذهبه

موهبه هانك کسریله هبه معنا سنه در
هبه عوضسز عطادر ابوزید دیمشکه مرؤالرجل
دینلور مروءت صاحبی اولسه اسم فاعلی فعیل وزنی
اوزره مری در تمرأ دینلور مروءتده یعنی انسانیتده
تکلف

موهبه
هبه
مروءة

تکلف ایتسه وبعضا مروءة کلمه سنك همزه سنی واوه
قلب ایله مشدده ایتمك جائزدر مذهبه اذهبه
اذهابادن اسم فاعلدر معنای نابغه کا هبجه
موهبه مروءت وانسانیتی مذهبه در ابن حنبلی
دیرکه عادتدر هبه مروءتدن نشأت ایدرلکن
کاهیجه مروءتی کیدرر بوده ایکی درلو بری حالنی
بیلدیکی کمسنه یه هبه ایدر اول لونکه معصیت ایدر
وبونی ویرمسی مروءتی قدح ایدر برمعصیت اولور
وبری امرأه حسنایه یاخود برشاب امرده هبه
ایدرکه عادتدر اول هبه موهوب له ایچون
مروءتدر لکن صکره جهت اخرادن مروءتنی
کیدروب اول هبه ایله طرق وبالدن خاطرنیه
خطور ایدن شیئه اعانت ایدر اما بابزیدك
ویردیکی معنا بودرکه کاهیجه رجل خطرك برشیئی
حقیری هبه ایدوب صکره اول هبه یی منی یاخود
اول هبه یی استردادی وآندن رجوعی مروءتی
کیدریجیدر بومعنا خوشدر

لاتبادر بادی الرأی . وانتظر البادی بعد لای

لاتبادرك مفعولی محذوفدر بادرالغایة والی

مذهبه
تبادر

بادی الرای

الغایة دینلور تسابق ایتسه فلان یبادرنی کل
مال الیتیم بلوغه مبادرة دینلور کذا فی الاساس
همزه ایله بادئ الرأی دینلور اول الرأی معناسنه
انتصابی ظرفیت اوزره واصلی وقت حدوث
اول الرأی دیمکدر وبو فعل هذا بادی الرأی قولندن
مأخوذ اول الرأی دیمکدر وبوندن رأی فطیر دینلور
بورلمامش اولسه وافعل هذا بدئا وبادی بدء
وبادی بدی دینلور اول شیء معناسنه واکثر همزسز
یا ایله دینلسه اهل مدینه نک لغتنه کوره جائز
اولور زیرا انلر بدأنا یرینه بدینا دیرلر وعبدالله
انصارینک بسم الله وبه بدینا ولو عبدنا غیره
شقینا قولی بونی تأیید ایدر بادیًا ثانیًا یا ایله در
غیری دکلدر بدا الشیء دن مأخوذدر ظاهر اولدی
دیمکدر وتحقیق الله تعالی نک هم ارادلنا بادی
الرأی قولنده همزه ایله ویا ایله قرأت اولنور
ابن حنبلی بدودن مأخوذدر بدو ظهور معناسنه
وبدو وبادیه معناسنه ده کلور بادیه تسمیه سنک
وجهی ایکیدر بری حقیقة کندونک ظهورندن
اوتوری در وبادی ایله مراد قادمدر دیدک

وبری مجازاً اشیا آندن ظهورندن اوتوریدر صح

لای

لای

لای مکث معناسنه ولای کلمه سنک حقیقتی قریبا
ذکر اولنور یا بزید لای ابطا واحتباس وشدت
وکاهیجه موت معنالرینه کلور دیدی معنای
تابعه اول رأیکده بر عملی اشلیه وعجله ایلیه
وتأنی وتیقظدن صکره رأیکدن ظاهر اولان
شیئی اشلیه بو معنا علامه سعدکدر اما ابن حنبلک
ویردیکی معنا بودرکه اول رأیکده بر شیئه مسارعت
ایلیه الاناءة من الله والعجلة من الشیطان حدیث
شریفی ان جاءکم فاسق بنباء فتبینوا نص منیفی
مقتضاسنجه اول رأیکده تأنی ایله وثابت اول
ونتیجه رأی سدید وطلیعه طالع سعید اولوب
سکا وارد وقادم وظاهر وهویدا اولان امرک
مع عاقبتنی استکشافده دقت وسعیده اظهار ایدوب
اکا منتظر اول واشله

حری غیر مطور حری ان یکون غیر ممطور

حری

ایکیسی حاء مهمله وراء مهمله ایله بری وثری
مثالی اوزره در یسر اولمقلک معناسی مساحة
دارد ر وثانی نک معناسی خلیق وحقیق وجدیر در
وایکیسی تجنیس مستوفیدندر وبوکا تام دخی

تسمیه اولنور ابن جنی دیرکه اوکلکسی الف ایله یازلمیدر
دیدیلر ایکنجیسی تشدید یا ایله ده اولور مصنفك
حریری یی مدحنده اولان قولی کبی ٩

اَقْسَمَ باللهِ وآياتِهِ ∴ ومَشْعَرِ الحجِّ ومِيقاتِهِ
اِنَّ الحريريَّ حَرِيٌّ بأنْ ∴ يُكْتَبَ بالتِّبْرِ مقاماتِهِ
مُعجِزَةٌ تُعجِزُ كلَّ الورى ∴ ولو سَرَوْا في ضوءِ مِشكاتِهِ
لو ادَّعى كابنِ الحُسينِ الذي ∴ قادَ المعاني بعصا آياتِهِ
لكانَ في الشعرِ أتى مُرسَلًا ∴ وهذه من خيرِ آياتِهِ

مطور ممطور ایله بیله تجنیسِ مُذَیَّل تسمیه اولنور
ومطور ضم ایله اولان طَوْر الدار دن مأخوذدر
وطوار دار دن عدا اولنان فنا وحدود یدر
انا لا اطور بفلان ولا اطور طواره دینلور
حول وطرفنی دوراتیم والا قریب اولمم دیمکدر
بایزید مطور فعول وزنی اوزره اولوب مفعول
معناسنه در مطور بر ناحیه در عدم صلاحندن
کندویه اصلا کیدلمشدر دیدی سؤال اولنور
حری اول وثانی نك اعرابدن محلی نه در جواب
بودرکه اول مبتدا وثانی خبری اولمق اوزره مرفوعدر
سؤال اولنورسه نه کیفیتله نکره مبتدا واقع اولمق

جائز اولور جواب بودرکه مبتدای نکره وصف
ایله تخصیصدن اوتوری جائز اولور بوراده
وصفی غیر ممطور قولیدر الله تعالینك ولَعَبْدٌ ممطور
مُؤمِنٌ قولی کبی ممطور مَطَرَتِ السماءُ تَمْطُرُ مَطْرًا دن
اسم مفعولدر أَمْطَرَها الله وقد مُطِرْنا دینلور
وناس مَطَرَتِ السماءُ وأَمْطَرَتْ دیرلر بر معنایه در
معنای نابغه بر ساحه که حولنی بوکمه حامی
اولمماز اوّله اولان ساحه خصب وسعه دن
خالیه اولمق خلیقه وحریّه در پس ارض ممطوره
خصبه دالّه ولازمه در بو معنا عدمه سعد کدر
اما ابن جنینك ویردیکی معنا بودرکه شول جناب
وفناکه اکا بوکمه قریب اولمیه اکا لایق اولان
ممطور اولما مقدر اکر ممطور اولسه عشب وکلا به
محل اولوب قریب اولمق مراد ایدنه محل اولور ایدی
وبو انیس اولمیان مکاندر الماجی ترك عندنده
سویلنور شوکا بناء انده اینسك الماسی آن نفع
اولماسنه علامتدر

مَنْ صَدَقَتْ قَطاتُهُ ∴ قَلَّتْ سَقَطاتُهُ

صَدَقَ في الحديثِ وصَدَقَهُ الحديثَ دینلور سوزنده صدق

صادق اولسه وسوزی انی تصدیق ایتسه ابن جنلی
صدق وکذب اقوالده استعمال اولندیغی کبی افعالده دخی
استعمال اولنور صدق فی القتال دینلور حقنه وفا ایتسه
وواجب اولانی ایشلسه وواجب اولدیغی کبی ایشلسه
وصدق فی المقال دینلور واقعه مطابق بر مقال
سویلسه وکذب فی القتال وفی المقال دخی دینلور
دیدی قطاة قطا کلمه سنک واحده سیدر وبنیه
قطوات وقطیات جمعلردر بو قطاة ایله صدقده
مثل ضرب اولنور اصدق من قطاة دینلور زیرا
صبح انک صوتیله بیلنور یاخود لصوصدن منزعج
انکله بیلنور دیدیلر وینه انسب من قطاة دینلور
قطایه صادقه دیدکلری کندینک صوتی واحدی
اولوب آنی تغییر ایتمدیکندن اولور دیدیلر بو سبب ایله
لسانه قطاة تسمیه اولنور زیرا صدق لسانه تعلق
ایدر قلت قلة دن مأخوذ صیغه ماضیدر کثرتک
مقابلیدر قلة عدم معناسنه ده اولور شاعرک شعر
فلقلة الاشباه فیما اوتیت اضحت تدل بکثرة العشاق
قولی کبی والله تعالینک فقلیلا ما یؤمنون قول شریفی
کبی سقطاته قلت فعلنک فاعلیدر سقطات عثرات

وزلات

قطاة

سقطات

وزلات معناسنه یاخود کتابت وحسابده خطا
معناسنه معنای ثانیه شول کمسنه نک لهاتی
یاخود کلمانی صادقه اولسه انک عثرات وزلاتی
قلیله اولور یاخود خطاسی بولنماز دیمکدر ابن جنلی
قطاة کلمه سنه عجز انسان معناسی ویروب ثانیه
شویله معنا ویررکه شول کمسنه که انک عجزی
معصیة اللهدن صیانت ایله حقنی وفا ایتسه
یعنی معصیت ایتمسه انک لسان وجوارح وارکاننک
سقطات وعثراتی قلیله اولور بلکه هیچ اولماز

صَفَدٌ فیه لبانٌ صَفَدٌ فیه لبانِ

صفد تحریک ایله عطا معناسنه وقید معناسنه
دخی کلور ثانی ایله مراد بوددر صفده یصفده صفدا
واصفده اصفادا دینلور اکا اعطا ایتسه صفده
تصفیدا انی حدید ایله قیدلسه الصفد صفددر دینلور
عطا لسانک قیدیدر دیمک ییرده لی کلمه سنک
اولکیسی مطل وتأخیر معناسنه لوی الغریم الدین
لیا ولیانا دن مأخوذدر غریم دینی مطل وتأخیر
ایلدی دیمکدر ایکنجیسی لوی الحبل دن مأخوذدر
جبلی بوکدی دیمکدر سؤال اولنورسه که کیفیت لی

صفد

لی

لبان

ونمل قیدده تحقق ایدر قید ایسه قتل اولنماز
جواب بودر که بو سوز عربك قیودی سیوردر
دنیلدیکنه مبنیدر بو بیله اولنجه قتل قیدده
تحقق ایدر و صفدینك ارتفاعی جزئینك ارتفاعی
کبیدر و بو تقدم ایتدی سؤال اولنورسه لیان
نه کیفیتله اعرابلنور جواب بودر که اوّلکیسی رفع
وتنوین ایله اعرابلنور زیرا مصدردر ایکنجیسی
کسر نون ایله در زیرا لی کلمه سنك تثنیه سیدر
سؤال اولنورسه لیان کلمه سنك ارتفاعی نه ایله در
جواب بودر که ارتفاعی ابتدا اوزرینه در و خبری
ظرف مقدم اولان فیه در لیان ثانی ده بونك
کبیدر معناسی نابغه شول عطا که انده وعد ایدنلك
مطل و تأخیری اوله اولان عطا بر قید قوی
مبرهندر که موعودی منقطع دکلدر بو معنا علامه
سعد کدر اما بایزیدك ویردیکی معنا بودر که
شول عطا که انده مطل و تأخیر اوله اوبله اولان
عطاده ایکی عقده واردر بری مطل سببیله معطی
کذبی ارتکاب و بری نیه تأخیر سببیله معطی علیهك
ذمامی اولمیدر

اکرم

اکرم حدیث اخیك بانصاتك وصنه عن وصمة التفاتك

اکرم | اکرم اکرم یکرم اکراماً دن مأخوذ امردر بایزید
برادرینك حدیثنه اکرامدن مراد کلامنی اصغا ایدوب
غیرینه التفات ایتمامکدر زیرا بو عیبدن عداولنور
اخ | بلکه کاهیجه صاحبنی اغضاب ایتدیرر واخ دن مراد
مصاحب و ملازمدر نته کم فلان اخ الحرب دنیلور
حربه ملازمدر دیمکدر یا باسنك اوغلی اولمق
انصات | لازم کلمز یاخود مراد اسلامده اخ در دیدی انصات
سکوت و سوزی استماع معناسنه نصت ولهنك
مصدریدر نته کم الله تعالی بیورر فاستمعوا له وانصتوا
صنه | صنه صان یصون دن امردر صفتنده نقص و تمام
وصمة | اوزره اولور مصون و مصوون دیرلر وصمة وصم
عیب و عار معناسنه در وصم یصمه وصماً دینلور
التفات | انی عیبلسه التفات التفت الیه التفاتاً دن مأخوذ
مصدردر بوده عربك تیس الفت قولندن اخذ
اولنمشدر ایکی بوینوزی نیك بری آخرك اوزرینه
صارلمش اولان تیکه دیرلر معناسی نابغه
مصاحبك یاخود اسلامده اخك اولانك کلامنی
سکوتکله اصغا یاخود کلامنی استماع ایله اکرام ایله

وآخکی غرم التفاتك عیبندن حفظ ایله

هذه طرائق ما فیها رائق وخلائق غرها بك لائق

طرائق مذاهب وحالات معناسنه ابن حنبلی ما زال — طرائق

فلان علی طریقة واحدة دینلور حالت واحده اوزرنده

اولمدن منفك اولسه دیدی زائق اکثنی برونقی

دینلور بکا عجب ویرسه ومتعجب قبلیه اسم فاعلی

رائق در معجب معناسنه عربك ضم را ایله غلمان — رائق

روقه وجوار روقة قولی بوندندر حسان معناسنه

وروقه رائق کلمه سنك جمعیدر فاره وفرهة

وصاحب وصحبة کبی وبنه غلمان روق دینلور

بازل وبزل کبی خلائق طبایع معناسنه خلیقه نك — خلائق

جمعیدر لائق عربك لایلیق هذا الامر بك قولندن — لائق

مأخوذدر شو امرسکا تعلق ایتمز وسکا حسن ویرمز

ویاقشمزدیمکدر معنای نابغه شو عادات وحالات

حسنا دکلدر وسکا لایقه دکلدر انجق سکا لایقه

اولان حسنا طبایع وحالاتدر بو معناعدمه سعد کدر

اما ابن حنبلی نك ویردیکی معنا بودرکه ای مذموم

سنك ایچون حالات ذمیمه واردرکه اندن سنك

غیرکه تعجب ویرر شی یوقدر وسکا لایق اولان

بیجا

بیجابای غیر حمیده نك غیریدر وبا بزیدك ویردیکی

معنا بودرکه شو سیرتکه سن انك اوزرنده سن

برکمسه یه معجب دکلدرانی ترك ایله بس بو سیرتك

غیرسی اولان خلایق وخصائل سکا لایقدر

لاتکن مثلما سریع التوانی کمسلم صریع الغوانی

توانی ونی دن تفاعلدر ضعف وفتور واعیا معنا لرینه — توانی

ونی فی الامر وتوانی فیه دینلور امرده نقصان ایتسه

او نتیجه دینلور انی اضعاف ایتدم وضعیف قیلدم

دیمکدر کمسلم برشاعردرکه غوانی یه عاشق اولور — مسلم

ایدی صریع مصروع معناسنه عربك صارعته فصر عنه — صریع

صرعا قولندن مأخوذدر غوانی غانیه کلمه سنك — غوانی

جمعیدر غانیه شول امرأه دیرکه جمالی سببیله زینتدن

غنیه اوله ومسلم بن ولید نام شاعرزمانندن

بر غانیه حسنا کورسه مصروع اولور ایدی بو جلدن

صریع الغوانی ایله قیدلدی معنای نابغه اوردینده

سریع النقص والفتور مسلم اوله جمیع اموردینی ترك

ایدوب غانیه لر ایچون سرعتله مصروع اولان

مسلم بن ولید نام شاعرکبی

بخلب المعصیة یقص بالندامة وجناح الطاعة یوصل بالادامة

مخلب كسر ايله طائر وسباعه نسبت ايله آسنانك — مخلب
ظُفري منزله سنده در خلبت النبات لَخَلْبُه خلبا
بوندندر نباتى قطع ايتدم ديمكدر يُقَصّ قصّ اظفارهدن — يُقَصّ
مأخوذدر قطع ايلدى ديمكدر مقصّ بوندندر مقراض
معناسنه نَدامة نَدَم برمعنايه در يُوصَل اَوْصَله — ندامة يوصل
يوصله ايصاله دن مأخوذدر يُوصَل ويُقَصّ ايكيسيده
مالم يسم فاعله لفظلهدر وسيا نلرنده بديعيه دن
طباق واردر ادامة اَدامَه يُديمُه نك مصدريدر — ادامة
ثابت قيلدى ديمكدر دام يدوم دينلور ثابت اولسه
بايزيد ديديكه علامة زمخشرى معصيتى كندو ايله
نسب اولنان شيئك اهدوكنده جارح طيوره تشبيه
ايدوب لوازمى اولان مخلبى معصيته اثبات ايلدى
پس فقرهٔ اولىده ايكى استعاره اولوب برى مكنيه
وبرى تخييليه در فقرهٔ ثانيه ده دخى بونك كبى
طاعتى طيره تشبيه ايدوب لوازمى اولان جناحى
طاعته اثبات ايلدى وفقرهٔ ثانيه احبّ الاعمال
الى الله ادومها حديث شريفنه اشارتدر معنا باعنه
رسول اكرم صلى الله عليه وسلمك الندم توبة قولندن
اوتورى معصيتى ندم وندامته اتباع ايلدى وجناح

طاعتْ دخى قوى اولوب طاعتك ادامه سيله
سمايه صعود ايدر بعض وقت اطاعت ايدوب
بعض وقت اطاعت ايتمامكله صعود ايتمز بو معنا
علامة سعدك درا آما ابن جنبلى نك ويرديكى معنا
بودركه معصيت سفليه اولديغندن شانى انخفاضدر
ومعصيت صاحب مخلب اولان حيوان ارضى كبيدر
نه زمانكه عبد مخلب معصيتى توبهٔ مقراض ايله
قصّ وقطع ايتسه صاحبنه نشبه قدرتياب
اولامازو بو نكله التائب من الذنب كمن لا ذنب له
حديث شريفنه اشارت ايدر وطاعت علويه اولدوغندن
شانى ارتفاعدر وطاعت صاحب جناح اولان حيوان
سمائى كبيددر نه زمانكه عبد بعد الفتور ادامهٔ
طاعتده دائم وبعد القصور اقامهٔ عبادته قائم
اولسه اول دوام وقيام جناح طاعتك ريشه سى كبى
انى طلبكار اولديغى لانه نجاحه رسيله ايدر ندامتى
ذكر ايدوب توبه ذكر ايتمديكك وجهى بودركه
ندامت توبه نك اركاننك اعظميدر بناء عليه
الندم توبة دينلدى ووصلى ادامه ايله قيلمنك
وجهى الله تعاليلنك حافظوا على الصلوات والصلوة الوسطى

قول شریفندن اوتوریدر ارکان و شرائطله مداومت
ایدیکز دیو تفسیر ایلدیلر و فقرۀ اولی ثانیه نك
اوزرینه تقدیمنك نکته‌سی اهمال ایله اولان تخلیه
انجام ایله اولان تحلیه دن تاخیرینی اشعاردر
زیرا مخلب معصیتی مقراض ندامت ایله قطع تخلیه در
جناح طاعتی ادامه ایله وصل اولندیغی تحلیه در
وجدت قرینا یناصحه فظننه قرنا یناطحه
قرین مصاحب معناسنه در جمعی اقران و قرناء در قرين
قارنته مقارنة و قرانا دینلور مصاحب اولدم
ومفارقت ایتمدم دیمکدر ناصحته مناصحة دینلور يناصح
اکا نصیحت ایتدم دیمکدر و کسر ایله قرن فلان فی الحرب والسن م
دینلور حربده و سنده مقارن و مشابه اولسه
و هم اقرانه دینلور انك مشابهلری اولسه قرن
و قرن میاننده شبه اشتقاق واردر یناطحه يناطح
ناطحه نك مضارعیدر مناطحه و محاربه ایلسه
و بو نطح الثوردن مأخوذدر نواطح الدهر دهرك
شدایدینه دیرلر یناطح محلی منصوب مفعول ثانی
اولدی قرنا قولنك صفتیدر معنای نابغه دوستی بوکدی
دشمن ظن ایتدم حتی نصح و وعظنی قبول ایتمدی

بو معنا

بو معنا علامۀ سعدکدر لکن ترکیبك یتشدردیکی
معنا بودرکه کندویه نصیحت ایدر مصاحب بولدی
لکن انی کندو ایله منازعه ایدر مقارن ظن
ایلدی بناء علیه نصح و پندی قبول ایلمدی بایزید دیدیکه
کویا غافلك اذن غفلتنه ناصحك قرعنی کیاستك
قرن مناطحنه تشبیه ایلدی وجه شبه نطحه ایله
متأذی اولدیغی کبی نصیحت ایله ده غافل متأذی
اولور صکره بو تأذیدن منع ایدوب دیرکه
مامنع قول الناصح ان یروقك وهو الذی ینصح خروقك
ناصح ناصح واعظ معناسنه در نصحته و نصحت له
دینلور ولام ایله استعمالی فصیحدر نته کم الله تعالی
بیوردر وانصح لکم و نبیه الله تعالی بیوردر وانا لکم
ناصح امین واعظ دیمکدر ناصح غل و غشدن
خالص معناسنه کلور کویا اوتکی بوندن مأخوذدر
یروقك سکا عجب ویرور و معجب قیلور دیمکدر
بونك ذکری مرور ایتدی ینصح خروقك خروقی
حفظ ایدر دیمکدر نصح الخیاط الثوب دینلور
خیاط ثوبك خیاطه سنی انعام ایدوب اول
ثوبده ثقب و خلل بوراقسه بونی نصحه تشبیه ایتدی

التوبة النصوح بوندندر نصاحه خياطه معناسنه
وبو تشبيه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمك
من اغتاب خرق ومن استغفر رفا قول شريفنه اعتبار
ايله در خرق ملبوس ويرتق شقنه ديرلر رفا رقع
معناسنه ديكدى ديمكدر سؤال اولنورسه ان يروقك نك
اعرابدن محلى نه در جواب بودركه منصوبدر زيرا
ما منع نك مفعوليدر ومفعول اول قول الناصح در
الله تعالينك وما منعنا ان نرسل بالآيات قول شريفى كبى
سؤال اولنورسه ما نحن فيه اكر آيت جليله يه نظر
اولنورسه كلمهٔ ما بوراده نافيه اولور آيت كريمه ده
اولديغى كبى وبو غير مستقيمدر زيرا بو تقديرجه
فاعلدن فعلك خلوى لازم كلور آيت كريمه بونك
خلافنه در زيرا ان كذب بها الاولون قول شريفى
منعنا قول شريفنه فاعل واقع اولمشدر جواب
بودركه شو تشبيه دربونلردن هر برى بوراده
واوراده ايكى مفعوله تعدى ايلمكده تشبيهك فيه
غيرى دكلدر اما ما بوراده استفهاميه در نافيه
دكلدر ابن جنى ما استفهاميه در قول من تقديريله
منصوبدر ان يروقك آندن بدل اشتمال اولور رقك بدلكدر

بر كمسنه غيبت ايتسه خرق ايتدى ديرلر
وبر كمسنه استغفار ايتسه رفا ايتدى ديرلر
خرق رفا مهمله

ديوب شويله معنا ويوركه سنى فنقى شى قول ناصحه
تجبدن منع ايدر حال بوكه ناصح سنك عوراتكى
ستر ايدوب كويا شقوق ثوبكى ديكر بو عينيله ما منعك
ان تتجد اسلوبى اوزره در وبونك استفهام توبيخدن
مستفاد اولان نفى در يعنى سكا تجب ويرن قول
ناصحى منع ايتمك سكا لايق دكلدر حال بوكه انك
قولى شقوق ثوبكى ديكيجى مخيط مثابه سنده در
بابزيد ديديكه بوراده معقولى محسوسه تشبيه
واردر صلاح فاسدى نصح خروقه استعاره طريقيله
ديوب شويله معنا ويوركه ناصح سنك لباس تقوادن
خرق وشق ايتديكك شيئى ديكوب سنك دينك ثلمه سنى
سد ايلدى سن ايسه آندن شكوى او زرينه سين

لاخير فى وأى انجازه بعد لاى

بولا نفى جنسه موضوعدر فى واى محلا مرفوعدر
وأى وعد معناسنه وآينه نك مصدريدر انجاز
نجز الوعد نك مصدريدر وعده انجاح ايتدى ديمكدر
نجز ينجز نجزا دخى بونك كبيدر بعد لاى جمله سى
محلا مجرور فى واى قولنه صفت واقعه اولمشدر
لاى ابطا معناسنه فعل كذا بعد لاى ديرلر

واى
انجاز

لاى

شدّت ندنصکره اشلسه لأی لأیاً دینلور بطوء
ایلسه الّبات علیه الحاجة دینلورانک اوزرینه
حاجت بطیئه البأ الرجل دینلور مفلس اولسه
وای ایله لای میاننده سجع متوازی وارد معنای
نابغه شول وعدده خیر یوقدر آنک انجازی
ابطا ندنصکره در بوراده انجاز وعدده مسارعه‌یه
حث واردر دینلور

الکتاب الکتاب ان اردت العتاب
فان العتاب مسافهه اذا کان مشافهه

اولکنک انتصابی مصدریت اوزرینه در تقدیری
اکتب الکتاب دیمکدر ایکنجینک انتصابی تأکیدیت
اوزرینه در ضربت ضربا دیدیکک کبی و بونک نظیری
السرعة السرعة وشراک شراک در ابن جنی دیرکه
الکتاب الکتاب نک نصبی اغرا اوزرینه در ه
اخاک اخاک ان من لا اخا له • کساع الی الهیجا بغیر سلاح
بیتنده اولدیغی کبی الزم الکتاب والزم اخاک دیمکدر
یا یزیدک الکتاب الکتاب الاسد الاسد کبی باب
تحذیرونده مقدّر اتق ایله منصوبدر دیدیکی
معناده یا قنفذ خلیل دیرکه عتاب معاتبه کبی

مخا

عتاب

مخاطبهٔ ادلال و مذاکرهٔ موجده دعا تبته معاتبه
دیو سبب نته که شاعر دیمش شعر
اذا ذهب العتاب فلیس ودّ • ویبقی الود ما بقی العتاب
بینهم اعتوبة غضب دینلور میانلرنده اعتوبه
غضب واردر انک اوزرینه معاتبه ایدرلر دیمکدر
مسافهه سافهه یسافه نک مصدریدر سفه دن
مأخوذدر سفه حلمک ضدیدر و اصلی خفت
وحرکت معناسنه در تسفهت الریح الشجر بوندندر
ریح شجری میل ایتدردی دیمکدر و ثانیه شین
معجمه ایله سنک اغزندن انک اغزینه مخاطبه‌در
شفه دن مأخوذدر یاخود سکون ایله شفه دن
مأخوذدر عربلر شفهنی عن کذا اشفاها قولندندر
بنی مشغول قیلدی دیمکدر پس مشافهه ده طرفیندن
هر برینک کلام ایله شغلی واردر و مشافهه‌نک
اعرابی منصوبدر کتاب و عتاب و مسافهه و مشافهه
میانلرنده جناس خطی و سجع متوازی وارد معنای
نابغه عتاب مراد ایلسن خطاب ایله اولسون لکن
ولکن کتاب ایله اولسون نه زمانکه کتاب ایله اوله
مراد اولان وداد حاصل اولور و نه زمانکه خطاب ایله

مسافهه

مشافهه

اولورسه طرفیندن سفه حاصل اولور بو معنا
ابن حنبلی نکدر

العلم جبل صعب المصعد ولكنه سهل المنحدر
والجهل سهل المورد الا انه صعب المصدر

صعب — امر صعب دینلور مشقت ویرسه خطة صعبة
مصعد — وخطط صعاب دینلور مصعد یا مصدردر
صعود معناسنه یا موضعدر مأخذی صعد به
والیه وفیه در یعنی بنفسه والی وفی ایله استعمال
اولنان صعددن مأخوذدر صعدت فی الجبل
وعلیه تصعیدا دینلور یعنی تفعیلدن فی وعلی
ایله استعمال اولنور اخفش دیمشکه اصعد فی الارض
کجدی ویوریدی دیمکدر اصعد فی الوادی
وصعد فیه تصعیدا وادیده منحدر اولدی
سهل منحدر — سهل صعبک نقیضیدر منحدر ضم میم وفتح دال
ایله موضع انحدادر انحدار عربك احدرته
من علو الی اسفل فانحدر قولندن مأخوذدر
آنی علودن اسفله اندردم اولدخی ایندی
مورد — مورد ورود معناسنه یاخود موضع وروددر
ابن حنبلی دیدیکه برکره لکنه ایله ویرکون الا ایله

تعبیری

تعبیری تفننددر وبوراده الا لکن قوه سنده
لکن الا قوه سنده اولدیغی کبی حتی دیدبلر کاستثنا
منقطعده اولان الا استدراکیه اولان لکن قوه سنده در
مصدر — مصدر ده مورد کبیدر ابن حنبلی مصدری تحجیم ایله وردو صدر ورد کسر واو ایله ورود صح
معناسنه دیدی وبونا بغه ده طباق وارد
معنای تابغه علم حاصل اولمازالا مذلت تعلم
وادامه نظردن حاصله مشاقی تحمل ایله حاصل
اولور ولکن سن اول علمك درسیله ومذاکره سیله
مشغول ومشتغل اولمه سن مدت قلیله ده اول
علمك اوزرینه طلوع ایدن نجومی غروب ایدر
وسنك قلبك واضحه اولان آثاری بعد الوضوح
محو اولنور وجهل بونك خلافنه در زیرا سن
جهلك اوزرینه مجبول سین طلبنده تحمل مشاقه
محتاج دکلسن انجق عنا ومشقت جهلی علمه تبدیلده در
بو معنا علامه سعد کدر اما ابن حنبلینك ویردیکی
معنا بودرکه علم ظاهری علی الشان رفیع المکان
اولمغله تکلف مطالعه وتجشم مدارسه ولوازه
نشو خدن تلقی وحر وبرد وصیف وشتاده حضرتلرینه
سعی مشق ایله آکا صعود امر صعبدر واندن علم باطنیه

انحدار وانهباط سهل در كورمزميسن بر جبله صعود

ايلسن صعودى سكا صعب اولور ونه زمانكه

اندن منحدر اولسن سكا سهل اولور زيرا سن

تراب ارضى سين طبعا مركزه ميل ايدرسين وقسرا

محيطه ميل ايدرسين جهل بونك خلافنه در

منحط الشان دنى المكان اولمغله منهل سفلى

كبيدر سنك هبوطكدن او تورى سكا وروردى

سهل اولور وصعودكدن او تورى سكا صدوردى

صعب اولور حاصلى ذلك العلم ايله اعتقادات

وعبادات ومعرفت وتوحيد صحيح اولور وانكله

مكاشفات ومشاهدات ومعاينات نائل اولنور

بركمسنه نك كه علم كتاب وعلم سنت ايله

اعتقادى صحيح اولميه شونلرك جميعسنده خلل

تطرق ايدوب سعيى ضايع جهدى خاسر اولور نته كه

الله تعالى بيورر فمن اتبع هداى فلا يضل ولا يشقى

وينه بيورر ولا تكونوا كالتى نقضت غزلها

لن يسود النقار   ما اسود القار

ابن حنبلى لن بوراده مصنفك واهل اعتزالك

لن تراني قول شريفنده ذاهب اولدقلرينه بناء

تابيد ايچوندر ما اسود القار قولى مصنفك قبل

ذلك التابيدى تاكيد اولور اما بزم عنديمزده

لن تاكيد ايچوندر تاكيد تابيدى تأسيس در ولن

تفلحوا اذا ابدا نص اولديغى كبى ساد القوم يسودهم

يسودهم دينلور قومك سيدى واميرى اولسه ابن

كرمينك صح

جنبلى ديديكه يسود مضارعدر مصدرى سيادة

يسود

نقار

وسودد كلور واسم فاعلى سيددر نقار عياب معناسنه

نقره دن مأخوذدر انى تعييب ايتدى ديمكدر

رمتبه بنا قوم وبنواقره بنلور وبونك اصلى نقر الرحى

بالمنقار دندر يا يزيد نقر الطائر دينلور حبوب

وغير حبوبى اوراده بوراده دوشرسه كويا

عياب اولان كمسنه منقاردر ميله حبوب اعراض

ناسى دوشرديكندن او تورى نقاردر ينلمشدر

ديدى ما اسود ده اولان ما دواميه ومصدريه

وتوقيتيه در اسود واسواد اسوداولسه يعنى

اسود سواددن مأخوذ ماضيدر قار رقيق زفت

اسود

قار

معناسنه قيرت السفينة تقييرا دينلور سفينه يى

قار ايله طلا ايتدم ديمكدر معناى تابعه البته

عياب سيد اولماز قارك سوادينك دوامى

شدننده يعني ابدا سيد اولماز ديمكدر استند واستنفد
استند اليه وتساند اليه بر معنايه دركنذى ايله
نتيجه حاصل اولدن شافع ونافع اولدن سندك
استنادايتدى ديمكدر كويا ديوركه عالم ياخود
متعلم اول زيرا استناد عالمه اولور متعلمه اولماز
بايزيد ديمشكه استند قوليله مرادى معلم اول ديمكدر
زيرا تعليم صددنده اولدن جوق كره برشيئه استناد
ايدر واكر استناد ايتمسه دخى انك مقام عاليسى
مقام استناددر واستنفد قولى معناى مذكورك
قرينه سيدر معاذ بن جبل رضى الله عنه روايت
ايدركه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بركون
چيقديلر ايكى مجلس دوئيت بيورديلر برنده
الله تعالى يه ترغيب ايدرلرايدى وبرنده تفقه
فى الدين ايدوب ناسه تعليم ايدرلرايدى پس
سلطان الرسل والانبيا عليه وعليهم الصلوات
والتحايا ايكى مجلسك ميانلرنده توقف بيوروب
بيورديلركه اما شونلركه الله تعالىدن سؤال
ايدرلر الله تعالى ديلرسه انلره اعطا ايدر
وديلرسه انلردن منع ايدر واما شونلركه

استنفد

تعليم

تعليم وتفقه فى الدين ايدرلر وبن انجق معلم
اولديغم حالده بعث اولندم ديوب تفقه فى الدين
ايدوب ناسه تعليم والله تعالىيى ذكر ايدنلره
توجه بيوردقلرى حتى ابن ماجه نك روايت
ايلديكى لخير الناس عالم ومتعلم وسائر الناس
همج لاخير فيهم حديث شريف وينه العالم والمتعلم
شريكان فى الخير ولاخير فى سائر الناس لفظيله
روايت ايلديكى حديث شريف حصر ايله استند
استنفد قولنك معناسيدر اما ابن حنبلى ديركه استند
جدار وغيره استناددن مأخوذ امردر اوقدر
واركه اولكى معنا تهديده مبنيدر اعملوا ما شئتم
نص كريمنده اذا لم تستحى فاصنع ما شئت حديث
شريفنده اولديغى كبى ومرادى بودركه اى انسان
سيف همتكى غمدينه قويوب ديواره كله استناد
ايله كه قريبا ندامتنى كوره سين ياخود معاش ومعادك
وفق مرامك اوزره استفاده ايله كه نعم الهيه نك
احصاسى ممكن دكلدر

اغار كالكردى   ثم طاد كالكدرى

اغار على العدو غارة دينلور كردى كرد واكراد

كردى   اغار

واحديدر بونلرنا سدن برجيل وقبيله در
قطع طريق ايدرلر واشتقاقى فتح ايله كوددندر
طرد ودفع معناسنه ابن حنبلى ديديكه كودى كوده
نسبتدر كود نا سدن برجيل دركه شان وحالكرى
جهراً اغاره سرًّا سرقه در حتى صاحب مغرب كود
نا سدن برجيل دركه انلر ايچون لصوصيتده خصوصيت
وارددر ديمش كدرى را اوزرينه دالك تقديميله كدرى
قطادن بر نوعدر كدرى وكدرى سياننده قلب
بعض وارددر ثم برينه فا اوليدى ترصيع اولوردى
صحاحده كدرى اوچ نوع اوزره ذكر اولندى كدرى
وبرى جونى وبرى فتح ايله غطاط در پس كدرى
كردنى صارى الوانى غباره شبيه اولوب حبّة
رقتا كبى بطن وظهرى سواد وبياض نقط ايله
منقطدر وبوطا ترسرعت طيران ايله موصوفدر
وبوجونى دن الطفدر جونى بطون واجنحه سى جونى
سود اولهندر وبو كدرى دن اكبردر
غطاط فتح غين معجمه ايله ظهور وبطون وابدانلك غطاط
الوانى غباره شبيهدر اجنحه سنك ايچلرى سوددر
اياقلرى وبوينلرى طوالدر ولطيفلريدر واحده سى
غطاطة

غطاطة در ابن حنبلى معناى نابغه يى شويله تقرير
ايدركه فلان عدو فلاندن قهراً وجهراً نائل اولهجق
شيئه نائل اولدى ونجما ايليوب كندى واولكسنه
عدوى كندى يكندن اوتورى آندن بر شيئه نائل
اولمدى كويا اول عدو ماننده كدرى طريات ايتدى
عندى يمينٌ من يمينٍ يزدادُ للمكذوبِ اليقينُ
اولكى يمين جرايله تنوين سزدر زيرا من كلمه سنه
يمين . يمين مضافدر ويمين قسم معناسنه در ايكنجى يمين
رفع ايله فعل مضارعدر ماتن فلان يمين مينا
دينلور كذب ايتسه اكثر الظنون ميون دينلور
مابه ميمن دينلور انكله كذب اولسه تما ينوا
دينلور نكاذب ايتسه لرمن يمين محلى مجروردر
مكذوب زيرا مضاف اليه در مكذوب كذب اخاه كذباً دن
مأخوذدر برادرينه كذب ايتدى ديمكدر پس
كندى كاذب برادرى مكذوب اولور يا بزيد
ديديكه مكذوب لفظا وتقديرا حرف جرايله استعمال
اولنور بوسببدن امام بيضاوى ذلك وعد
غير مكذوب آيت جليله سنى غير مكذوب فيه ايله
تفسير ايلدى معناى نابغه كاذبك كذب ايتديكى

كمه يه يعني مكذوب عليهه كاذبا قسمي عندنده
كاذبك كذبي سببيله يقين زياده اولور بو معنا
علامه سعد كدر اما ابن جنلي نك ويرديكي معنا بوني
موضحدر كاذب كلامندن والله شوامر شويله در
ديوب حلفي قتندن مكذوب فيه اولان شخصه قسم
ايله تقويه ويرديكي كلامي سببيله يقين زياده
اولور پس بويله كلامنه حلف ايله تقويه ويرن
كمسنه دن احتراز ايله

إِيَّاكَ وَفَتَاكَ الْمَفْتُونَ   وَإِنْ أَفْتَاكَ الْمُفْتُونَ

فتى شابّ وتازه معناسنه فتاة شابّه معناسنه ـ فتى
وكسر ايله فتي بفتح فتيٍّ بوندندر صفتنده فتيّ
السنّ دينلور تازه ياشلو اولسه مفتون ميمك ـ مفتون
فتحيله فتن دن مأخوذدر وفتنه نك اصلي اختبار
وامتحاندر فتن الذهب دينلور چون ذهبي جيدي
رديسندن بيلنسون ايچون ناره ادخال ايلسه
ومفتون مصدردر فتنه معناسنه ابن جنلي نك
نسخه سي فتاك المفتون وان افتاك المفتون اولوب
مفرداتي شويله تقرير ايدركه مفتون فتح ميم ايله در
بونكله مراد ضالدر مأخذي فتنه در آني اضلال

ایندی

مفتون ـ ايندي ديمكدر ما انتم عليه بفاتنين آيت جليله سنده
اولان فاتنين مضلين ايله تفسير اولندي اما
مُفتون ضم ميم ايله افتادن مأخوذدر فتوا ويرن
كمسنه لر ديمكدر وفتاك ده اولان فتي كلمه سي
جائز الحذف اولان مقدر ايله تحذير اوزرينه
منصوبدر زيرا محذر منه تكرار ايتمسه ناصبنك
حذفي واجب اولماز الاسد كبي كه واحذر الاسد
ديمكدر مفتون ايله مفتون مياننده جناس خطي
وشبه اشتقاق واردر معناي نابغه فتنه دن
اتقا ايله نعقدر اهل فتوي فتوي ويررسه ده
ورسول اكرم صلي الله تعالي عليه وسلمك الولد كنز
لا يفني قول شريفي شللي ولدي فتنه اولمقدن اخرج
اين من الله تعالي نك انما اولادكم فتنه واولادكم عدو لكم
قول شريفي كورمديني ياخود مفتون فتن فلان دن
مأخوذ مجنون معناسنه در فتن فلان دينلور
فتنه اصابت ايدوب مال وعقلي كتسه بوكا كوره
معناي نابغه ديمك اولور كه ولد مجنونكدن اتقا
واجتناب ايله نقدر علما حضراتي مواصله سي
واحوالنك مراقبه سي ايله سكا فتوي ويررلر ايسه ده

بو ایکی معنا علاوه سعد کدر اما ابن حنبلینك
تقریر سابقه سنه کوره ویردیکی معنا بودرکه
مصاحب اولوب طراوتله اغترار ایلدیکك شاب
وتازه کدن حذر ایله دیر اضا لدر نقد راهل قوی
شابك مجتنبلك جوازیله فتوی ویردیلر ایسه ده
بابونیدك نسخه سی فی ابن حنبلینك نسخه سی کبی
اولوب لکن شو یله معنا ویرمشکه انما اولادکم
فتنه آیت کریمه سی مصداقنجه سنك فتانك فتنه در
یعنی ولدك فتنه در یا خود سن ولدینه مفتونسك
نقد رحلد فتنه مفتیلر سکا فتوی ویردیلر ایسه ده
زیرا الله تعالی انما [struck] اولادکم فتنه بیوردی

تفنق باللحم حتى تفتق بالشحم

تفنق اولکیسی نون ایله در تفنق الرجل دینلور رجل
تنعم ایتسه فنقه غیره تفنیقا وفانقه دینلور
ایکیسی غیری تنعیم ایتسه وفا ونونك ضمیله
ناقه فنق دینلور فتیه وسمینه معناسنه وامرأة
تفتق فنق دینلور منعمه معناسنه وایکنجیسی تفتق
تا ایله در آیردی وآیرلدی دیمکدر فتق دخی
ما خوذدر آیرمق شق معناسنه ابن حنبلی دیرکه

فتق

فتق کلمه سنك اصلی متصلك ما بینینی فصل ایتمکدر
کانتا رتقا ففتقناهما آیت جلیله سنده الله تعالی
سما وارضی هوا ایله فتق ایلدی بعضیلر سمایی
مطر وارضی نبات ایله فتق وفصل ایلدی دیو
تفسیر ایلدی تفنق ایله تفتق میاننده جناس خطی
ولحم وشحم بیننده سجع متوازی واردر معنای نابغه
فدن کمنه اولغایته دکین لحم ایله تنعم ایتدیکه
هزالدن ناشی بربرینه متصل اولان محللرینك میانی
شحم ایله فصل اولدی یا بزیدیدیکه بو نابغه دن
مراد برشیئی استعمالده اولغاینه دکین افراط
ایتدیکه حد محمودینی تجاوز ایتدی دیمکدر
وبو کلام مجرای امثاله جاری در

هجوم الازمات تفسخ العزمات

هجوم ازمات هجم علینا یهجم هجوما دینلور بر بغتة کلسه ازمات
تحریك ایله تسکین ایله اولان ازمة کلمه سنك
جمعیدر شدت وقحط معناسنه ازمتهم سنة
ازما دینلور اندره واصل اولسه ازم علینا الدهر
تفسخ یا ازم ازما دینلور مشتد اولسه وخیری قلیل اولسه
ابن حنبلی دیرکه تفسخ فسخ ایله تنقض معناسنه

عزمات

عزمات تحریك ایله سکین ایله اولان عزمه
کلمه سنك جمعیدر عزمة عزم دن مأخوذ
بناء مره در ازمات ایله عزمات میاننده سجع
متوازی واردر معنا ینا بغه شدائدك بغتة
وعلی الغفله کلمسی صاحب عزماتك عزماتنی
نقض ایدر یا بوزیك ویردیکی معنا بودرکه شدائد
دهرك کلمه سی امورِ وثیقه وعزائمِ اکیده یی فسخ
ونقض ایدر

ما الجدُّ الّا غریزة وهی فی الناس عزیزة

جد

الجدّ مبتدادر جدّ کسر جیم ایله هزلك نقیضیدر
ابن جنبلی جدّ کسرا ایله امورِ کسبیه ده اجتهاددر
دیدی یا بوز بدبخت واقبال معناسنه دردیدی
غریزة مبتدانك خبریدر غریزة طبیعت وقریحه

غریزه

معناسنه درکه انسان وحیوان آنك اوزرینه
مجبول ومخلوقدر عزیز زا بیه ایله درعزکشی

عزیز

یعزکسرا ایله دینلور شی قلیل اولوب حتی مثلی
بولنما مقلغی قریب اولسه ابن جنبلی عزیزة ذلیله نك
ضدیدر دیدی غریزة ایله عزیزة ارا سنده
جناسِ خطی وسجعِ متوازی واردر معنا ینا بغه

صدق

صدق یاخود بخت واقبال انجق طبیعت جبلیه در
حاصل بوکه بونلرنا سده قلیلدر ابن جنبلی نك نسخه سنده
قرینهٔ ثانیه وهو فی نفسٍ عزیزة اولمغین شویله
معنا ویررکه امورِ کسبیه ده اجتهاد طبیعت
جبلیه درکه قبلِ مجتهددن همت عظیمه یی اقتضا
ایدر وبو اجتهاد دخی نفس یعنی انساننده قلیلدر
حاصلی صاحب همتك غریبی بولنماز غریبی قلیلدر

ما النفسُ مسلمة ولصفةٍ مسیلمة

ما استفهامیه در ابن جنبلی دیرکه بوراده استفهام
توبیخی در نفس شیئك ذاتی وجمله سی درکلّ نفسٍ

نفس

ذائقة الموت نصّ کریمنده اولدیغی کبی مسلمة
جرو تنوین ایله در ولصفةٍ تنوین سزدر مسیلمه یه
مضافه اولدیغندن اوتوری مسیلمة تصغیر ایله

مسیلمه

کندنده علمیت وتأنیث اولدیغندن غیر منصرفدر
بو اجلدن موضعِ جرده اولدیغندن فتح ایله
حرکه لندی ومسیلمه ایله مسیلمة الکذابی مراد ایدر
وصفیله آنك کذبنی مراد ایدر سعد الدین کاذرونی
بسیرنده ... بویله مسطوردرکه مسیلمة بن
حبیبِ الکذاب دیمکله نام برملك کلوب بکا وحی

کوردر بو دعوای نبوّت ایتمکین اول کذّاب لعین
رحمان یمامه دیو شهرت بولدی هجرتک اونبجی
سنه سنده وفد بنی حنیفه ایله کلوب مسلمان اولمشی
ایکن یمامه یه وارد قده مرتد اولوب امر رسالتده
حضرت رسول الله ایله حاشا شرکت ادعا ایلدی
وزعم فاسد نجه الفیل ما الفیل له خرطوم طویل
وذنب وبیل مثللی برقاچ الفاظ مهمله یی بر یره
جمع ایدوب بونلر کوکدن نازل اولمشدر حاشا
کلام الله در دیر ایدی اول لعین صلوات مفروضه یی
اسقاط ایدوب شرب خمر و زنایی مباح ایتمکین
توابعی چوغالوب حتی حضرت رسول اللهه بر مکتوب
یازوب ایکی کمسنه ایله کوندردی صورتی بودر
من مسیلمة رسول الله الی محمد رسول الله اما بعد
فانی قد اشرکت فی الامر معک وان لنا نصف الارض
ولقریش نصفها ولک المدر ولی الوبر ولکن قریشاً
قوم یعتدون بو مکتوبی اول ایکی شقی ایلچی
حضرت رسول اللهه واصل اولیجق حضرت علیه الصلوة
والسلام انلره مسیلمه حقنده اعتقادکزدن سؤال
بیوروب انلر مسیلمه سنک کبی رسولدر دیجک

المدر جمع مدرة والعرب تسمی القریة مدرة والمدر قریة بالیمن صحاح

حضرت

حضرت علیه الصلوة والسلام غضبه کلوب اکر
ایلچی قتل ایتمک جائز اولیدی سزی قتل
ایدردم دیو بیوروب مسیلمه یه جواب یازدیلر
بو وجه اوزره که بسم الله الرحمن الرحیم
من محمد رسول الله الی مسیلمة الکذاب سلام علی
من اتبع الهدی فان الارض لله یورثها من یشاء
من عباده والعاقبة للمتقین وقد اهلکت اهل
حجر اباد ک الله ومن صوت معک یعنی سنک
اضلالک ایله اهل یمامه هلاک اولدی الله تعالی
سنی وسکا تابع اولانلری هلاک ایلسون القصه
مسیلمه یه بنی حنیفه نک اکثری تابع اولمغله قوت
بولوب یوز بیکدن زیاده کمسنه اکا تبعیت
ایلدی و حضرت علیه الصلوة والسلامک طرف
شریفلرندن یمامه ده عامل اولان ثمامة بن
اثال یمامه دن سوروب کندوسی مستقل حاکم
اولدی روایت اولنور که بر کون بر خاتون مسیلمه یه
کلوب نخلستانمزه اولان قویونک صوینی آز در
دعا ایله حق تعالی زیاده ایلسون زیرا حضرت
محمدک دعاسی ایله نیجه قویونک صوینی آرتمشدر

حجر قصبة الیمامة منه
ابادک اراهلک منه

دیدی مسیلمه محمد نیجه ایدر دیدیکی دیوب
اول خاتون دخی بر مقدار صو ایله مضمضه
ایدوب اول صویی قویویه دوکدردی دیدی
مسیلمه دخی اویله ایدوب دهان مرداریندن
چقان منجس صویی اول خاتونک قویوسنه دوکدردی
فی الحال ایچنده اولان جزئی صو دخی یره کچوب
من بعد اول قویوده بر قطره صو کورلمدی
و بوکا مانند کندودن هرنه کونه دعاوسنه
طلب ایلسه لر مجموعی عکسنه واقع اولور ایدی
بو حال ایله یوماً فیوماً آتش فسادی اشتعال
بولوب حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمک
زمان شریفلرنده اطفایه مجال اولمدی حضرت
صدیق رضی الله عنه خلافتی زماننده خالد بن
الولیدی سپاه اسلامدن یکرمی بیک آدم ایله
مسیلمه اوزرینه کوندروب مسیلمه دخی قرق بیک
عسکر ایله قارشو کلدی یمامه ده عظیم مقاتله
واقع اولوب آخر انهزام مسیلمه عسکرینه دوشدی
اثناء محاربه ده عسکر اسلامدن بیک ایکیوز
کمسنه شهید اولوب مسیلمه عسکرندن یکرمی بیک

ادم قتل اولندی مسیلمه کندو لشکرندن خلاص
اولنلر ایله مقدما حدیقة الرحمن یعنی حدیقة
الموت تسمیه اولنان باغچه یه فرار ایدوب
انده بر مقدار مقاتله دنصکره حمزه رضی الله
عنهک قاتلی وحشینک یدندن قتل اولنوب جهنمه
کندی وحشی دیرایدی که جاهلیه ده خیر الناسی
و اسلامده شر الناسی قتل ایلدم اول لعینی قتلده
وحشی یه انصاردن ابو دجانه سماک بن خرشه
دخی شریک اولمق مرویدر و بو لعینک عصرنده
بنی تغلبه دن سجاح نام عورت دخی دعوای
نبوت ایدوب توابعی چوغالدقده مسیلمه اندن
خوف ایتمکین انی تزوج ایدوب انک مهری مقابله سنده
زعم فاسدنجه امتلرندن عشا و فجر نمازینی
باغشلدی و یمامه نک نصف محصولنی اکا تعیین
ایلدی و حین ملاقاتلرنده مسیلمه یه سکا وحی
اولنان ندر دیو سؤال ایلدکده مسیلمه دخی الم تر
کیف فعل ربک بالحبلی اخرج نسمة تسعی من بین
صفاق وحشی دیدی بعده ینه سؤال ایتدکده
ان الله خلق النساء افواجا وجعل الرجال لهن ازواجا

فنوح فهن غرامیلنا ایلوجا ثم نخرجها اذا شئنا
اخراجا فنتحن لنا سخالا و انتاجا دیدکده بنوتنی
تصدیق ایلدی زفاف اولنمسی قریب اولدقده مسیلمه
سجاحه خطابا الا فقومی الی المخدع وان شئت
سلقناك وان شئت علی اربع وان شئت ثلثیه
وان شئت به اجمع دیدوکی حماقاتی استماع ایدنجه
سجاحك شعوری مسلوب اولوب بل به اجمع فهی
للشمل اجمع دیدی مسیلمه قتلندقده سجاح اختفا
ایدوب من بعد نام ونشانی ظاهر اولمدی اما
بر روایتده معاویه زماننده کندوسی وجمله قومی
کلوب کمال اخلاص اوزره مسلمان اولدیلر پس
بونلر معلوم اولدقده معنای نابغه دیمك
اولورکه تحقیق مصنف نفس مسلمه نك مسیلمة
الکذابك صفتیله وادعای نبوت ایله متصفه
اولمقلغندن تعجب ایدوب محال قیلدی و تحقیق
رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیوردی المؤمن
لا یکذب بو معنا علامه سعد کدر ابن حنبلی نك
ویردیکی معنا بودرکه مسلم کامل اولانه کاذب
اولمق لایق دکلدر زیرا کاذب منافقدر

من کان

من کان ادب کان رحله اجدب

آدب ادب النفس والدرس دن مأخوذ افعل
تفضیلدر ضم ایله ادب الرجل دینلور صفتی
ادیبدر رحل حاء غیر معجمه ایله رحلت
مسکنی و اثاث دن استصحاب ایتدیکی شیدر
اجدب قحط معناسنه افعل تفضیلدر جدب دن
مأخوذدر خصبك ضدی اولان قحط معناسنه
معنای نابغه شول کمسه که زیاده ادیب اوله
انك مسکن اثاثی زیاده قحط اولور ابن حنبلی
آدب مد وکسر دال ایله مأدبه یعنی طعامه
دعوت ایدن کمسنه در جمعی ادبه در کاتب
وکتبه کبی صحاحده مسطور اولان بودر لکن
بعض نسخ متن اجدب لفظنه ملایمت ایچون
فتح ایله مضبوطدر دیو نابغه یه بویله معنا ویررکه
شول کمسه که ناسی طعامنه دعوت ایده انك
منزلی و اثاثی زیاده قحط اولور زیرا ضیفنه
اکرام ایچون اولانجه نعمتنی بذل ایدوب بر شیئ
قالماز بابن یزیدك ویردیکی معنا دخی بویله در
لکن دیرکه ادب فتح ایله وادب ضم ایله ادبه

آدب

اجدب

يأدبه نك مصدريدر طعامه دعوت ايدى
ديمكدر آدابه ايدابكبى مدايله بوندن مأخوذ
افعل تفضيلدر

الحُرُّ يَدُرُّ على العِصابْ ولو يَذِلُّ وانْ مُنِيَ بالصِّعابْ

ابن حنبلى حُرّ عبدك خلافيدر ديدى بايزيد حُرّ
نسخه سنده الحُرّ برنبه المؤمن واقع اولمشدر
دَرَّ اللَّبَنُ ودَرَّتِ الحَلُوبَةُ تَدُرُّ ضم ايله دينلور درّ
لبن وحلوبه چوق اولسه وصاغلسه دَرَّتْ
حَلُوبَةُ المسلمين دينلور فَيْئُ وغنيمت وخراجلرى
كثير اولسه وأَدَرَّتِ الناقةُ فهى مُدِرٌّ دينلور
بنى چوق اولسه وأَدَرَّتِ الريحُ السَّحابَ دينلور
سحابى صاغسه بايزيد ديوكه لا يَدِرُّ اتْعاب
ايتمز ديمكدر ابن حنبلى على العِصاب قولى منىنك
تعليليدر نفيك تعليلى دكلدر عِصاب برحَبْلك عصاب
اسميدركه حَلْب ايچون انكله ناقه بغلنور عَصَبْتُ
فَخِذَ الناقةِ لِتَدُرَّ قولى بوندندر آساس لاويَدِرُّ
بالعِصاب شَدْدر قهروغلبه ايله اعطا ايتمز ديمكدر
ناقةٌ عَصُوبٌ شول ناقه دركه فخذى بغلنمدقجه
صاغلماز بايزيد ديوكه عِصاب كندوايله شى

ربط

رَبْط اولنا ندر مَثَلْ موضع قَصْدكبى وبو تكله منى
مراد شئ حقيردر مُنِيَ مبنى للمفعولدر ابن سِكِّيت
ديمشكه مَنَوْتُ الرجلَ ومَنَيْتُهُ دينلور اول رَجُلَه صعاب
مُبْتَلا اولْسَنْ صِعاب صَعْبَةُ كلمه سنك جمعيدر
شاقّه معنا سنه عِصاب ايله صِعاب بينلرى
قَلْب بعض واردر معناى نابغه حُرّ عِصاب ايله
صاغيلوردكلدر وأُمورِ شاقّه يه ابتلا ايله
ذليل اولوردكلدر بو معنا علامهٔ سعدكدر
ابن حنبلى نك ويرديكى معنا بودركه كامل كه حُرّ
كبيدر آنكله انتفاع اولنور ناقةٌ دارّه ايله انتفاع
اولنديغى كبى وأمورِ ضارّه يى تَحَمُّل ايله نفعى ايصال
ايتمز دكلدر لَبَنى چوق صاغلق ايچون اياغى شَدّ
اولنان ناقه يه اياغنده اولان باغدن ضررخ
اصابت ايتسه كندى ايله انتفاع اولناجق لَبَنى
ايصالده تقصير ايتمديكى كبى بايزيدك معناسى
بودركه حُرّ اولان ذاتِ هِمّت سِماتْ شئٔ حقير
ايچون نفسنى اِتْعاب ايتمز نقدر امورِ صعابه
مبتلا اولسه بنه ذليل اولوردكلدر بو كلام
عَنْبله مَثَلِ مَضْروبْ اولاتْ الحُرُّ حُرٌّ وانْ مَسَّهُ الضُّر

والعبد عبد وان مشى على الذ دكبى
صاحب القمار يغتنم ضوء القمر ومحب السمر لا يبالي بالسهر
قمار كسر ايله مصدر در مقامره كبى قامروا ونقامروا
دينلور قمارا وينا سه لر اغتنمه و يغتنمه دينلور
آنى غنيمت عد ايتسه غنمته تغنيما دينلور آنى تنفل
ايتسن سمر كيجه ايله اولان سوزدر جمعى اسماردر
وينه مسامره كيجه ايله اولان ~~سوزدر جمعى~~ تحادثدر
لا افعله السمر والقمر دينلور مادام ناس ليله قمراده
يعنى ليلهٔ منيره ده تحادث ايده لر بن آنى اشلمم ديمكدر
لا ابالیه الكا اكتراث ايتمم يعنى بن اكا شدت ومشقت
ويرمم ديمكدر نه زمانكه لم ابل دیسه لر كثرت
استعمالندن اوتورى من جهة التخفيف الفى حذف
ايدرلر اوادر قولندن يايى حذف ايتدكلرى كبى
وبونك كبى مصدرده اسلوب ما اباليه بالة
ديرلر اصلى بالية در عافاه عافية كبى بالة دن
يايى حذف ايتدكلرى لم ابل قوللرينه بناء در
طاقة وطاعة بابندن دكلدر سهر ارق معناسنه
معنای نابغه صاحب قمار ضوء قمرى غنيمت
عد ايدر يعنى صاحبك مالنى اخذ ايتمكه حرصندن

قمار
يغتنم
سمر
لا ابالي
سهر

كيجه يى

كيجه يى بيله غنيمت عد ايدر و محب سمر سهرى
اكثار ايتمز وصايمز و قايومز
ام الزائر نزور وام الناتج نثور
ام الزائر مبتدادر نزور خبريدر زائر فتح ايله
زار الاسددن وكسر ايله زئردن مأخوذ اسم
فاعلدر وينه اسم فاعلى فعل وزنى اوزره زئر
كلور زار الاسد زائر تأديب ايلدى ديمكدر
ابن حنبلى زائر اسد معناسنه مأخذى زئيردر
زئير اسدك صدرندن اولان صوتيدر ديدى
نزور فتح نون ايله قليلة الولد اولان امراه در
عطاء منزور قولى بوندندر نزر قليل ويسير
ديمكدر ناتج ايله مراد كلب در نثور فتح نون ايله
كثيرة الولد اولان امرأه در خفى اولميه فعول
مفعال ومفعل ده مذكر ومؤنث مستوى اولور
زيرا بو ابنيه معناى تأنيثه دلالت ايدن صفت
اوزرينه مبنيه در معناى نابغه ام الاسد
مع جلادتها قليلة الولددر وام الكلب مع حقارتها
كثيرة الولددر تقدر طاهر حال عكسنى اقتضا
ايدرسه ده زيرا سوداء ولود خير من حسناء عقيم

زائر
نزور
نثور

حديث شريفي مقتضاسنجه ولود عقيم دن
خيرليدر. پس كثيرة الاولاد قليلة الاولاددن
خيرليدر پس بونده حظي اولان وضيعه نسبت الله
حظي اوليان رفيعه نسبت وارددر بو معنا ابن
حنبلي نكدر يا يزيد ديديكه بو كلام كنايه قبيلندن
اولوب ديمكدركه صاحب جده لك زواري قليله
وصاحب تبصبصك زواري كثيره اولور نقل اولنوركه
كلب ولادت واحده ده كثرت اولاد ايله سبيله
قرق كونده طوغورر فيل اون برسنه ده بركره
طوغورر جمل وحمار سنه واحده ده طوغورر سنور
ايكي ايده بر قاچني بردن طوغورر بقر ادمي كبي
طقوز ايده طوغورر شاة بش ايده طوغورر
ظبي يكرمي بر كونده طوغورر

الفرس لا بد له من السوط وان كان بعيد الشوط

اولكيسي سين مهمله ايله آلت ضربدر جمعي اسواط سوط
وسياط در. والله تعالى نك سوط عذاب
قول شريفنه نصيب عذاب ياخود شدة عذاب
ايله تفسير ايلديلر زيرا عذاب كاهيجه سوط
ايله اولور اكنجيسي شين معجمه ايله عدو وجري شوط

يعني

معناسنه در عدا شوطا وطلق ادينلور ونحو
كوره ده كوردينك هبايه شوط باطل دينلور
ابن حنبلي ديركه شوط بركره ده غايته دكين
جري در فرسك بركره ده نهايت مضماره دكين
جريني كبي سوط وشوط مباينه جناس خطي واردر
معناي نابغه فرسه صحبت سوطدن لابد در
نقدر عدو وجري بعيد ايسه ده يعني نقدر آتك يوروك ايسه بنه تازيانه يي يورمه
احتمالدر كه كيرو قاله صح

كم رايت من اعرج في درج المعالي اعرج

اولكي كسرا ايله عرج فهو اعرج قولندن مأخوذدر اعرج
عرجني اظهار وبيان ابتدي ديمكدر اعرجه الله
تعالى ديلور الله تعالى انك عرجني اظهار
وبيان ايتسه ما اشد عرجه ديوب ما اعرجه
ديه مزسين واعرج بوراده معناي جمعي
اولوب تقديري كثيرا من اعارج رايتهم ديمك
اولور الله تعالى نك وكم من ملك قول شريفنده
كثيرا من الملائكة ايله تفسير اولنديغي كبي
وبوجهدن لا تغني شفاعتهم ديوب معناسي
اعتبار ايله شفاعته ديمدي درج فتح ايله درج
درجة كلمه سنك جمعيدر مرقات معناسنه

معالی
معالی معلاه کلمه سنك جمعیدر رفعت وشرف

اعرج
معناسنه وابکجی افعل تفضیلدر عرج فی السلم
یعرج ضم ایله عروجدن مأخوذدر نردبانه
ارتقا ایتدی دیمکدر ابکی اعرج میاننده جناس
خطی واردر سؤال اولنورسه کم لفظنك محلی ندر
جواب بودرکه منصوبدر زیرا رأیت نك مفعولیدر
سؤال اولنورسه رأی ایکی مفعول اقتضا ایدر ندر
مفعول اخری ندر جواب بودرکه مفعول
آخری افعل تفضیلدر تقدیری کثیرا من
الاعارج رایتهم اصعد فی سلالیم العلی دیمکدر
یعنی اعارجدن چوغنی سلالیم علاویه ودرج
کمالاته صعود ایدر کوردسین

وکم من صحیح قدم لیس له فی الخیر قدم

قدم
من صحیح قدم صحیح کلمه سنك قدم کلمه سنه
اضافتیله در ومن من اولی اوزرینه معطوفدر

قدم
قدم کلمه سنك ایکیسی فتح ایله در اولکسی اقدام
کلمه سنك واحدیدر ایکنجی سی اجرده سابقه
معناسنه در لفلان قدم صدق دینلور
اثر حسنه سی اوله اخفش دیمشکه قدم تقدیم

معنا

معناسنه کویا خیری تقدیم ایلدی وانك بوندن
تقدمی واردر کذا فی الصحاح ذوالرمة دیمش

لکم قدم لا ینکر الناس انها.
مع الحسب العالی طمت علی البحر.

معنای نابغه ایکی قدم میاننده جناس تام

معنای نابغه
واردر اعرج اولمیان چوق صحیح قدم کوردکه
انده خیر یوقدر ومعالی یه عروج ایدرمز

ان صح السر صح العلن وان لم یصح فلن ولن

علن
علن سرك ضدیدر امرك ظهوری معناسنه
کسر ایله علن لا صحیحلن دن مأخوذدر اعلنته انا
دینلور آنی اظهار ایلدم دیمکدر فلن ولن

فلن ولن
اکتفا قبیلندن اولوب تقدیری فلن یصح العلن
دیمك اولور وبوراده تاکید ایچون تکرار ایلدی
ان ان زیدا منطلق قولك کبی بعض نسخهده فلم
ولن واقع اولمشدر معنای نابغه اکر محل سر
اولان قلب صحیح اولورسه محل علن اولان
جسد صحیح اولور واکر قلب صحیح اولمازسه البته
البته جسد صحیح اولماز بو کلام ان فی الجسد مضغة
اذا صلحت صلح الجسد کله واذا فسدت فسد الجسد

کله الا و هی القلب حدیث شریفنك مضمونیدر

من ارسل نفسه مع الهوی

فقد هوی فی ابعد الهوی

هوی
آولکی هوی فتح ایله هوای نفسدر نفسکا
میل ایدوب استلذاذ ایتدیکی شیدر کسر ایله
هوی یهوی هواه هوادن مأخوذدر آنی سودی
دیمکدر نته که الله تعالی بیورر ونهی النفس عن

هوی
الهوی ایکنجی هوی فتح ایله ماضیدر هوی یهوی
هویا دینلور علودن سفله دوشمسه آوچنجی

هوی
هوی ضم ها ایله هدی وزنی اوزره اولوب
قوة وزنی اوزره اولان هوة کلمه سنك جمعیدر
حفرة عمیقه معناسنه کذلك الاهویة ضم ایله در
معنای نابغه شولکه که نفسنی هوایه مقارن
ارسال ایتدی یعنی نفس اماره سی هواسنه رفیق
قیلدی تحقیق حفرهٔ عمیقه نك ابعدینه دوشدی

ان لم تملك فضل لسانك

ملکت الشیطان فضل عنانك

تملك فضل لسان
تملك ملكدن مأخوذدر فضل زیاده معناسنه
لسان جارحه کلام مدرکا هیچه بو نکله کلمه در

کفایه

کفایه اولنور بو تقدیرجه مؤنث اولور ابن
جنبلی دیدیکه فضل لساندن مراد قدر حاجتدن
زیاده اولاندر ولسان ایله مراد کلام مدر الا

ملکت
بلسان قومه نص کریمنده اولدیغی کبی ملکت
تشدید لام ایله ایکی مفعوله تعدی ایدر
بو اجلدن الشیطان وفضل عنانك بونکله
منتصب اولدی تملیك عنان شیطانی نفسه
تسلیطدن عبارتدر که حتی نفسنی دیلدوکی
یره چکه اکر کلمه وکلام متکلمك تکلمی مباح اولانك
اوزرینه زیاده یه یعنی قدر حاجتدن زیاده
وفضله یه مالك اولمزسن شیطانی

وعنانك زیاده سنه صح
زمام مالك قیلدی رسن زیرا مکثارك سقطاتی
چوق اولور حاصلی آز سویله وابو سویله
زیاده اولان سوزی سویلمکه مالك وقادر اول

لا ترض عن نفسك تملکها   والا لم تملکها

تملکها جزم ایله ملكدن مأخوذدر زیرا

امساك
نهیك جوابیدر ونهی لا ترض قولیدر امساك
منع معناسنه در معنای نابغه نفسکی
امر ایتدیکی شیدن نفسکه مخالفت ایله راضی اولمه

واكر مخالفت ايتمز ايسك و راضي اولورسن
زمانسنه مالك اولمزسين ومنعنه قادر اولمزسن
من حسن سجية الحر ان يسجي معايب اخيه
وان يعتد بمساويه في جملة مساعيه
سجيه
سجيه خلق وطبيعت معناسنه سجي الميت
يسجي
يسجيه دينلور ثوب وستر ايله غطالسه
وبو سجي الليلدن مأخوذدر زيرا ساكن اولور
معايب
جميع شيئي ظلمتله اورتر معايب عيوب معناسنه
عاب المتاع دن مأخوذدر متاع عيبلو
اولدي ديمكدر عيبه انا دينلور تعدي ايدر
و تعدي ايتمز عد فاعتد دينلور اني احصا
ايتسه اولدخي معدود اولسه اعتد به دينلور
مساوي
اني عد ايتسه مساوي قبايح معناسنه علي غرقياس
سوء كلمه سنك جمعيدر ابن جنبلي مساوي
مساعي
محاسنك خلافيدر ديدي مساعي فتح ايله
مسعاة كلمه سنك جمعيدر جود وكرمده سعي
ايتمكدر ابن جنبلي مسعاة مكرمت طلب ايتمكدر
ديدي معناي نابغه حرك حسن خلقندندر
برادرينك عيوبني ستر ايتمك وقبايحني جمله

مساعيندن عد واحصا ايتمك
خذ بما هو لدينك وعرضك اصون
ولا تأخذ بما هو عليك اهون
خذ
اخذه واخذ به دينلوب بنفسه وبا ايله استعمال
اولنور ابن جنبلي دركه اخذ الشيء دينلور شيئي
تناول ايلسه يعني البته نه زمانكه اخذ بالشيء
دينلسه با ايله تعديه ايدن تمسك لفظنك
عرض
معناسني تضمين طريقه سي اوزره اولور عرض
كسر ايله نفس معناسنه اكرمت عنه عرضي
دينلور اندن نفسمي حفظ ايتدم ديمكدر فلان
نقي العرض دينلور شتم وعيب اولنمدن بري
اولسه وبنيه عرض الرجل حسبي معناسنه ابن
جنبلي دركه دين الله تعالى يه متعلق اولان شيئه
اشارتدر وعرض ناسه متعلق اولان شيئه اشارتدر
يا خود اولكيسي شرعه اشارتدر ايكنجيسي مروته
اشارتدر حتى حديث شريفده الحلال بين والحرام
بين وبينهما مشتبهات لا يعلمها كثير من الناس
فمن اتقى المشتبهات استبرأ لدينه وعرضه وارد
اولديكه اهل حديث ذم شرعيدن دينه برائت

تحصيل ايدوب كلامي ناسدن عرضنى حفظ ايلدى
ديو معنا ويرديلر وبنه برحديث شريفده القابض
على دينه كالقابض على الجمر وارد اولديكه امر دين
هين اولمديغنه اشارتدر ديديلر وبنه برحديث
شريفده كل المسلم على المسلم حرام دمه وعرضه وارد
اولديكه امر عرض هين اولمديغنه اشارتدر
ديديلر اهون اصوب كبى افعل تفضيلدر هوندن اهون
مأخوذدر ياخود مهانت مذلت معناسنه
ياخود هان عليه الشئ دن مأخوذدر انك
اوزرينه خفيف اولدى ديمكدر اهون عليه
دينلور انك اوزرينه خفيف قيلسه معناى
نابغه شول شيئ اخذ ايله يعنى متمسك اولكه
سنك دين وعرضك ونفسكى زياده حفظ ايدنجه
اوله نقدر انده سنك اوزرينه مشقت وارسه ده
سنك اوزرينه اهون واخف واسان اولان
شيئ اخذ ايلمه يعنى اكا متمسك اولمه
اللئيم ملوم بكل لسان   والكريم مكرم في كل مكان
لئيم دنى الاصل شحيح النفس در ضم ايله قد لؤم الرجل لئيم
لؤما والأم الاما دينلور ناسك كندويه لئيم دردیو

ادعا

ادعا ايدكلرى شيئى اشسه ملوم اصلى ملؤوم دركه ملوم
مفعول منقوصدر لامه يلومه دن مأخوذدر
اكا عذل يلومت ابتدى ديمكدر كريم لئيمك
نقيضيدر كرم لومك نقيضيدر ولوم كرم كبى
باب فعلدندر كرام ضم ايله كريم كبيدر بسو
كرمده افراط ايلسه تشديد ايله كرّام ديرلر
وضم ايله كرم السحاب دينلور سحاب يغمور
ياغدقده مكرم ضم ميم وفتح را ايله اكرمته اكرماً دنه مكرم
ياخود كرّمته تكريماً دن مأخوذدر ومكرم كلمه سنك
اصلى مؤكرمدر زيرا يكرمك اصلى يدحرج
مثالى اوزره يؤكرمدر پس متكلم واحده موضوع
اولان اأكرم ده اجتماع همزتينى استثقال ايدوب
ثانيه يى حذف ايتديلر اكرم قالدى صكره همزه يى
يكرم وتكرم ونكرم ده دخى طرداً للباب حذف
ايتديلر ومكرم مصدر معناسنه دخى كلور
بعضيلرينك فتح را ايله ومن يهن الله فما له
من مكرم قراءتى كبى معناى نابغه تحقيق ملامت
وقدح جميع لسان ايله لئيمه متوجهه در زيرا جميع
مكاندن محقردر وتكريم وتعظيم ومدح جميع مكاندن

[متوجه صي] [قرنت] [مسره] [مساءة] [احسان]

وجميع لسانده كويمه‌دن دنيا انك اوزره كلام
يوقدر وبر لسان انسان ايله اكا ملامت يوقدر
خفى اولميه ان اكرمكم عند الله اتقاكم آيت جليله‌سي
مصداقنجه كريمدن مراد متقى در لئيم دن مراد
طالح در پس بوكا كوره معنا ديمك اولور طالح
وفاسق جميع لسانده ملامت اولنور ومتقى جميع
مكانده اكرام اولنور بو معنا ابن جنى نكدر

قرنت المسرة والمساءة بالاحسان والاساءة

قرنت ضم ايله وصلت معناسنه قرنت الشىء بالشىء دن
مأخوذدر شيئى شيئه اولاشدردم ديمكدر قرنت
الاسارى فى الحبال كتشنده‌دن اوتورى حبلره
باغلدم ديمكدر نته كم الله تعالى مقرنين فى الاصفاد
بيورمشدر مسره مصدر عنده ضم را ايله اولان سره يسره نك
مصدريدر آنى فرحلو قيلدى ديمكدر مساءة ساءه
يسوءه نك مصدريدر آنى محزون قيلدى ديمكدر
احسان اساءة كلمه سنده نقيضيدر نته كم الله تعالى
ان احسنتم احسنتم لانفسكم وان اسأتم فلها بيورر
معناى نابغه سرور احسانه مقارن اولدى يعنى
بركمسه غيرى بر احسان ايتسه مسرور قيلور وحزن

[مناذب] [فاحض] [دعيت]

اساءته مقارن اولدى يعنى بركمسه غيرى بر اساءت
ايلسه منضرر قيلور يعنى نه زمان شو بولنورسه
بو بولنورسه ابن جنى ديديكه هل جزاء الاحسان
الا الاحسان وجزاء سيئة سيئة مثلها نصنكرمنه
اشارتدر

اذا سمعت بالمنادب فاحضر واذا دعيت الى المآدب فاحذر

اذا بوراده شرطيه در بو جمله‌دن جوابنه فا داخله
اولدى سمعته وسمعت به دينلور بنفسه وبا ايله
استعمال اولنور نته كم اعشى ديمش **شعر**

سمعت بسمع الباع والجود والندى
فالقيت دلوى فاستقت برشائكا

سمع بوراده كسر ايله ضبط معناسنه در بالمنادب
مجرور منصوب سمعت نك مفعوليدر مناذب
فتح ايله مندبة كلمه سنك جمعيدر مندبه تعزيه
ايچون موضع بكادر ندب الميت دن مأخوذدر
ميته اغلدى ومحاسنى تعداد ايلدى ديمكدر
فاحضر تقديرى فاحضر المنادب للاعتبار ديمكدر
اكر فاحضر قولنى فاحذر قولنه موازى اولسون ايچون
فتح ضاد ايله قرائت ايدرسن جائزدر دعيت صيغه

مأدب

مجهولدر وتاسی مفعول ثانیدر مأدب مأدبة
كلمه سنك جمعيدر مأدبه ضم وفتح دال ايله برطعامك
اسميدر مضارعی دالك كسرايله ادب القوم يادبهم دن
مأخوذدر قومی طعامنه دعوت ايتدی ديمكدر
وبنه االآدبهم ادبا ديلور فاحذر فتحذر ديمكدر

فاحذر

كسر وضم ذال ايله رجل حذر وحذر دن قوللندن مأخوذدر
متيقظ متحذر معناسنه وجائزدركه فاحذر
فاستعد وتأهب معناسنه اولوب رجل حاذر
قوللندن مأخوذ اوله حاذر بطريق الكنايه مستعد
اول ديمكدر زيرا فزع متيقظ ومتأهب حاذری
مستعد ايله اولتاويلزك نكته سی بوكلام رسول
اكرم صلی الله تعالی عليه وسلمك من لم يجب دعوة
اخيه المسلم فقد عصى ابا القاسم حديث شريفنه
اشارتدر ياخود ديرسنكه اكر مأدبه سحندن
اولديغنی بيلدك ايسه اجابتدن حذر ايله واول
مأدبه به قريب اولمه معناسی تابغه منادنك
استماع ايتدكن اعتبارا وعبرت ايچون حاضر اول
مأدبه به دعوت اولندقده تحذر ايله ياخود
مستعد اول يعنی شبهات وسحت اولديغنی بيلورسن

اجابتدن حذر ايله ياخود من لم يجب الخ حديث
شريفی مصداقنجه مستعد اول

المرض والحاجة خطبان امر من نقيع الخطبان

مرض

بيضاوی ديديكه مرض بدنه عارض اولان شيئك
حقيقتدر زيرا بدنی كندويه خاص اولان اعتدالدن
اخراج وافعالنده خللی موجب اولور واعراض
نفسانيه ده مجازدر زيرا كمالنه خلل ويرر

خطبان

جهل وسوء عقيده وحسد كبی اولكی خطبان فتح
ايله خطب كلمه سنك تثنيه سيدر خطب امر

امر

عظيم الشاندر امر افعل تفضيلدر اشد مرارة معناسنه
مضارعنده فتح ايله مر يمر دن مأخوذدر مر
اولدی ديمكدر امر دخی مرّ نك مثليدر سؤال
اولنورسه خطبان وامر ايكيسيده المرض والحاجة
قوللنك خبرلريدر نيچون امر خطبان تثنيه قلندیغی
كبی تثنيه قلنمدی جواب بودركه مصنف ديمشكه
افعل تفضيل مادامكه من ايله مصحوب اولميه
انده ذكر وانثی واثنان وجمع مساوی اولور نيتس
اكرام ايله معرفه قلنسه مؤنث وتثنيه وجمع
قيلنور واكر مضاف قلنسه انده ايكی امر جائزاولور

نقيع

پس بو معنادن اولوری امرّان دیمدی نقیع
زبیب مایه نقع اولنوب من غیر طبخ آندن اتخاذ
اولنان شرابدر وایکنجی خطبان ضم والف لام ایله در
مصنّف اساسده ذکر ایتدیکه حنظلهٔ خطباء

خطبان

وامرّ من الخطبان دینلور خطبان اخطب کلمه سنك
جمعیدر اسود وسودان کبی بایزید دیدیکه اخطب
حنظلدن کندنده خطوط اولان دمراد بیله مثل
ضرب اولنوب امرّ من الحنظل دینلور بطیخ اخضره
مشابه در حجمی بیض نعامه قدر درکا هیجه اندن
اصغر وکاهیجه اندن اکبر اولور وصحاحده ذکر
اولندیکه اخطب الحنظل دینلور خطبان اولسه
یعنی صاری اولوب آنده یشل خطلر اولسه معناسی
نابغه مرض واحتیاج امرانی عظمانددرآیکیسی
لونی صاری ویشل خطوطلی اولدن ابوجهل قاربوز
لرینك صوندن زیاده اجیدر یعنی نفس بوایکی
امردن ابا ایدر مرارت شانندن اولدن نقیع خطباندن
اباسی کبی بلکه بوندن زیاده ابا ایدر بو معنا ابن جنیلکدر
مَنْ تَنَازَحَتْ اَمْوَالُهُ تَرَازَحَتْ اَحْوَالُهُ
من شرطیه در تواجلدن ترازحت جزم اولندی

تنازح

تنازحت
ترازحت

تنازح وانتزح دینلور اوزاقلشمه ونزحت
الدار نزوحا دینلور بعید اولسه ترازحت بعیر
رازح قولندن مأخوذدر بعیر نفسنی اعیادن یورغنلق
ناشی القا ایتدی دیمکدر بعضیلر شدید الهزال
اولوب کندوایله حراك اولمندر دیمش قد رازحت
الناقة دینلور هزال جهتندن اعیادن ناشی
دوشسه نزحت حاله وترازحت احواله قولی
علی طریق المجازدر معناسی نابغه شول کمسه نك که
اموالی کندندن بتاعد ایده وبعید اوله نظام احوالی بتر
وساقط اولور کویا هزالندن یوریلوب دوشن
ناقه کبی اولور حاصلی ابناء سبیل اولدن فقرا حکمنده
اولوب زکاة وصدقه دن جائز اولدن جائز اولور
دَوَاءُ الْمُسْتَكْبِرِ فِي اِطَارَةِ نُعَرَتِهِ وَنَزْعِ شَيْطَانِهِ مِنْ مَنْخَرِهِ
مستکبر متکبر متعظم ومکبر معظم معنالرینه
اطاره کسر ایله اطاره یطیره نك مصدریدر
اطاره وطیره وطائره بر معنایه در هم فی شیء
لا یطیر غرابه عربك خصب وکثرت خیرده ضرب
ایتدکلری امثالدندر نعره عینه غیر معجمه ایله
همزه مثالی اوزره ازرق العین اخضر اللون ایری

مستکبر

اطار

نعره

سنكدر قوپرنغی طرفنده ایكنه سی واردر آنكله
خاصةً ذوات حوافری صوقار جمعی نعرات در
كاهیجه بو سنك حمارك بورننه كیروب عقب در
حمارك باشنی آچوب كیدر بر شئ آنی رد ایدر من قد
نعر الحمار كسر ایله واسم فاعلنه نعر وانان نعرة
دینلور آت فی رأسه لنعرةً دینلور انده كبر وبو یكلك
اولسه ابن حنبلی نعره كلمه سنی ضم وفتح عین معجمه
ایله ضبط ایدوب نغر كلمه سنك جمعیدر نغر
نغر بورنلری قرمزی عصافیر كبی طیردر دیدی
نزعت الشئ من مكانه انزعه نزعاً دینلور شیئی
مكانندن قوپارسه ینزع عنهما لباسهما قول شریفی
بوندندر فلان فی النزع دینلور قطع حیاتده اولسه
نخرة خاء معجمه ایله نعرة مثالی اوزره فرسك
وحمارك وخنزیرك انفنك مقدمیدر كذا فی الصحاح
هشم نخرته تشكیده ایله دینلور بورننی قوپارسه
منخر فتح میم وكسر خا ایله انفك ثقبیدر معنای بانغ
متكبرك وراسی ازرق العین اخضر اللون اولات
سنككی اوجورمه ده در وشیطاننك مقدم انفنی
قوپارمه ده در بو معنا علومه سعدك مفرداتنده

نخره

منخر

تقربنه

تقربنه كوره دائما ابن حنبلی تصرف ایدوب شوله
معنا ویوركه تحقیق سنككبو مریضدر زیرا كبر مرضدر
وكبرك حقیقتی انسان نفسنی صفات كمالده غیریسنك
فوقنده رؤیت ایتمكدر وبو رؤیتدن كندویه
بر نفخه حاصل اولور حتی رسول اكرم صلی الله
علیه وسلم اللهم انی اعوذ بك من نفخة الكبر دیو
بوندن استعاذه بیوردیلر وبو مریض متكبرك
دواسی ایكیدر بری نعره اطاره وطرد كبی كبری ملی
كندندن طرد وابعاد ایله در وبری شیطانی
اولدیغی محلدن نزع كبی دخی كندندن نزع ایله در
وبوندن اعظم دواسی بودركه همان كسی كندینه
اولی نطفهٔ مذرهٔ واخری جیفهٔ قذرهٔ اولدیغن
بیلوب قید حیات ایله مقید اولدیغه ایكیسی میاننده
اولدیغنی بیله بایزید اولای علاج بودركه متكبره
بو مرتبه استكبار ایدرلركه كندویه حیرت كلوب
مرض كبر كندندن كیده نته كه تر علی ناءه حتی یتبیه
یتهه بتهك دینلدی

كلّ طريقةٍ لم تقوّمها حجّه فتلك طريقةٌ معوّجه

قوّم المعوّج دینلور معوجی طوغر التدی دوزلدی

قوم

دیمکدر کلّ طریقه مبتدا اولوب معناء شرطی
متضمن اولدیغندن خبری اولان فتلك طریقه
جمله سنه فا داخل اولدی کلّ رجل یأتینی فله درهم کبی
فتلك مبتدادر طریقة خبریدر معوجة طریقه‌نك
صفتیدر معناسی بغه هر طریقت که کرك
طریقت قولیه وکرك فعلیه دینویه وکرك اخرویه
علمیه وکرك عملیه اولسون انی حجت وبرهان
دوزلمیه وطوغرلتمیه اول طریقت معوجه‌در
یعنی ذات اعوجاج طریقتدر اکا سلوك اولنماز واکا
التفات اولنماز

لا تقل للحرام علق متاع   فما هو الا علق متاع

علق اول متاع لفظیه مضافدر علق کسر عین — علق
وسکون لام ایله هر شیئك نفیسیدر انه علق
مضنة دینلور شول نفیس شیء که اکا بخل اولنور
جمعی اعلاقدر متاع اول فتح ایله امتعه‌نك — متاع
واحدیدر سلعه معناسنه ونیه متاع منفعت
معناسنه وکندی ایله تمتع ایدیکن شیدر
علق ثانی عین ولامك فتحه‌لریله دم غلیظ معناسنه — علق
ودم غلیظدن بر قطعه‌سی علقه‌در نظره من ذی علو

لا ینبغی ان یردوه من الردی
نصاب عقلنا فی الاوان الاول
بعده

قولی صاحب هوادن بر نظمه دیمکدر شعر
ومانظرة اللوطی الا فراسة
وما وسط عین العلق الا منجم

متاع ثانی متاع اولك صفتیدر غیریدکلدر متاع ضم — متاع
ایله اتاع الشیء دن اسم مفعولدر شیء قی ایلدی
دیمکدر اسم فاعلی متیع درو قی متاع درتاع
القیء یتیع دینلور قی خروج ایتسه وینه تاع الشیء
یتیع دینلور یر یوزینه سیلان ایتسه معناسی بونده
حرامه منفعتلو شیء نفیسدر دیمه زیرا حرام دکلدر
الا حقیقتده ممدث قی اولنمش دم غلیظدر یاخود
وجه ارضه جریان ایتمش دم غلیظدر پس حرام
شیء خبیثدر نفیس دکلدر حقیقت مقاودنیاده
ظاهر اولماز قریبا دار بقاده ظاهر اولور بو معنا
ابن جنیلی وابا یزید کدر

التاجر مجده فی کیسه   والعالم مجده فی کراریسه

مجد شرف وعظمت وکرم معنالرینه مجید کریم — مجد
معناسنه کراریس وضم وتشدیدایله کراس — کراریس
ایکیسی کراسة کلمه‌سنك جمعیدر هذا الکتاب
عدة کراریس وقرأت کراسة من کتاب سیبویه

دیرسین كذا فی الاساس بایزید كرادیس شیرازه
بند اولیان اجزادر لكن بو نكله مراد كتب مصنفه
و مدونه در معنای نابغه تاجرك شرف و عظمت
وكرمی كیسه سنده در یعنی كیسه سنده اولان
مال ایله در یعنی مجدینه سبب مالیدر و عالمك
شرف و عظمت و كرمی كراریسنده در یعنی كراریسنده
اولان علم ایله یعنی مجدینه سبب علمیدر بایزید
دیدیكه بو نابغه ضبط مسائله تحریصدر و ضبطی
كتب سز حاصل اولماز

كَمْ مِنْ مُسْلِمٍ مُسَلَّمَ وَكَمْ مِنْ كَافِرٍ مُسَلَّمْ

كم خبریه در كم رأیت من اعرج قولنده مرور — كم
ایتدی اولكی مسلم كسر لام مخففه ایله مؤمن — مُسلِم
معناسنه ایكنجی فتح لام مخففه ایله اسلمه دن — مُسَلَم
مأخوذ اسم مفعولدر انی خذلانه قودی دیمكدر
كذا فی الصحاح اوچنجی فتح لام و تشدیدیله سلمه الله
تعالی من الافات فسلم منها دن مأخوذدر الله تعالی — مُسَلَّم
افاتدن سالم قیلسون اولدخی اندن سالم اولسون
دیمكدر یاخود سلم له دن مأخوذدر اكا منقاد
اولدی دیمكدر معنای نابغه افاتدن سلامتلنمشدر

ابن حنبلی بونده كندو به ضرر اصابت ایتمش كامله
تسلیت و كندو به ضرر اصابت ایتمامش قاصره تسلیت
و تنبیه الدنیا سجن المؤمن وجنة الكافر حدیث
شریفنده اشارت وارد ربایزیدك معناسی
بودر كه چوق مسلم وار در كه اخرتده خذلانه قلنمشدر
العیاذ بالله تعالی دنیاده مسلم ظن اولنوب كفر
اوزره كیدن كبی چوق كافر وار در كه اخرتده عذابدن
سلامتلنمشدر هدایت اسلام ایله مشرف اولدقی كبی

مَنْ أَخْطَأَتْهُ الْمَنَاقِبُ لَمْ تَنْفَعْهُ الْمَنَاسِبُ

خطأ تحریك ایله صوابك نقیضیدر و بوندن — خطأ
اخطأت و تخطأت دیرسین بر معنایه در خطأت
دیمزسین بعضیلری خطأت بی دیرما اخطأه
قولی خطاءدن فعل تعجبدر ذنبی بعدا دا ابتدی
دیمكدر اخطاءدن مأخوذ دكلدر مناقب منقبة — مناقب
كلمه سنك جمعیدر مثلبه نك ضدیدر مناسب — مناسب
فتح ایله انساب معناسنه مناسب علی غیر قیاس
نسب كلمه سنك جمعیدر نسب قرابت معناسنه
یاخود منسب كلمه سنك جمعیدر مناصب منصب
كلمه سنك جمعی اولدیغی كبی و منسب انسانك

نسبت اولندیغی شیدر ومثلده القریب من تقرّب
لا من تنسّب وارد اولمشدر انك نسبی واردر دیو نسبت
ادّعا ایتمکدر معناسی نابغه شول کمسه یی که مناقب
خطابه القا ایتدی اوبله اولان کمسه یه انسانك
نسبت اولندیغی شیلو نفع ویرمز ابن حنبلی دیدیکه
حاصلی شول کمسه که تحصیل مفاخر ایلمیه اکا بره من
جهة النسب انتسابی اکا فائده ویرمز مرادی حسبی
نسبت اوزرینه ترجیحدر بایزید دیدیکه محصّل کلام
شول کمسه که حلیهٔ تقوی ایله متحلّی اولمیه عند الله
اکا نسبی فائده ویرمز نته که الله تعالی ان اکرمکم
عند الله اتقاکم بیوردر

مَثَلُ مَذْهَبِكُمْ وَقَدَرِهِ كَمَثَلِ مَذْهَبِكُمْ وَقَذَرِهِ

مذهب رجلك دینه سیر ایتدر ابن حنبلی دیرکه مذهب
مذهب مذهب اعتقادی یاخود مذهب عملی یاخود
خلا ومستراحه اطلاق اولنور خلا موضع غائطدر
بایزید دیدیکه مذهب انسانك اختیار ایلدیکی
طریقدر یاخود اجتهاد مجتهددن تقلید اولنان
شیدر اما مذهب ثانی ضم میم ایله مستراح مُذهب
معناسنه در قذر تحریك ودال معجمه ایله قذر

اقذارك

اقذارك واحدیدر بایزید دیرکه قدر سکون دال
وفتحیله قدر الله معناسنه در اما ابن حنبلی قدر
فتح ایله عظمت معناسنه در دیدی قذر تحریك قذر
وذال معجمه ایله اقذارك واحدیدر نجاست معناسنه
قذور اقذار وقذورات دخی مطهر ومنزه اولوب امرأیه
دیرلر بایزید وابن حنبلی قذر نظافتك ضدیدر قذرت
الشی دینلور وسخندن اوتوری کریه قیلدم دیمکدر
وقدر وقذر ومذهب ومذهبه مابیننده جناس
خطی واردر دیدیلر بونا بغه مجبره وغیری کبی
مذهب باطل اوزرینه اولانه خطابدر بونکا کوره
ابن حنبلی شویله معنا ویررکه ای مجبره وای مجوس
سزك مذهب باطلکزك صفت وشانی ومذهبکزك
قدر وعظمتنك صفت وشانی سزك خلا ومستراحکزك
ایچنده اولان نجاستك صفت وشانی کبیدر دیو
مجوسك مذهبی ناره پرستش ایتدکلرندن ماعدا
اعتقادات باطله دن شویله اعتقاد ایدوب دیرلرکه
الله تعالی خلق ایدر ابلیس قتل ایدر وبونلری رد ایچون
الله تعالی نحن قدرنا بینکم الموت بیوردی بایزید
دیدیکه مراد بعض مذاهبی ذم اولدیغندن انتهی

کنات وردانلر نابغه سنی ارداف ایلدی

اَنْتُمْ كَبَنَاتِ وَرْدَانَ يَتَمَرَّغْنَ فِي اَبِي الْمِسْكِ وَيَقُلْنَ مَا اَطْيَبَ رِيحَ الْمِسْكِ

بَنَاتِ وَرْدَان دُودِ عَذِرَه یه دیرلر کذا فی المعرب

عذره ایله مراد غائط در زیرا عذره فِنَا دارده

اطلاق اولنور دیدیلر مَرَّغَتِ الدَّابَّةُ فِي التُّرَابِ

تَمْرِيغًا فَتَمَرَّغَتْ دینلور دابه یی ترابده بولادم

اولدخی بولنماغی قبول ایتدی دیمکدر و مَوْضِعُ مُتَمَرَّغ

وفتح ایله مَرَاغ و مَرَاغَة در بایزید دیدیکه یَتَمَرَّغْن

جمله سی بنات وردانک صفتیدر ابن جنیلی یَتَمَرَّغْن

بَنَاتِ وَرْدَان دن حالدر و بو حالده عامل کافده

اولان معنای تشبیه در دیدی ابو المسک نجاستک

کُنْیَه سیدر ما اطیب فعل تعجبدر ریح المسک

ما اطیب ایله منصوبدر معنای نابغه نجاستده

یوالنوب ریح مسک نه عجب طیب اولدی دیکن دود

غائطه مشابه سکز یاخود سزدود غائطه مشابه سکز

حال بوکه اولدود ده نجاستک ایچنده یوالنوب دابه نک

ترابده یوالندیغی کبی و لسان حال ایله ریح مسک

نه عجب طیب اولدی دیرلر مرادی بو مخاطبلر خبیث اللهـ

بنات وردان
تمرغ
ابو المسک
اطیب

طیبی فرق ایتمزلر بول و صیبی فرق ایتمیان کمسنه

کبی دیمکدر

مِحَكُّ الْمَوَدَّةِ وَالْإِخَاءِ حَالَةُ الشِّدَّةِ دُونَ الرَّخَاءِ

مِحَكّ کسر ایله شول شیدر که تجربه ایچون اکا

شی سوریلور اِخا کسر ایله قرداشلق مُوآخاه معناسنه

زیرا اخاه مؤاخاة و اخاء دیرسن و عامه واو ایله

واخاه دیرلر رخاء سعة عیش و فراغ بال معناسنه

نته که شاعر دیمش

شعر

دَعْوَى الْإِخَاءِ عَلَى الرَّخَاءِ كَثِيرَةٌ ۞ بَلْ فِي الشَّدَائِدِ تُعْرَفُ الْإِخْوَانُ

بعض نسخه ده حال الشدة و الرخاء واقع اولمشدر

معنای نابغه خلوص محبت شدت و رخاده حالک

استواسی قتنده معلوم اولور بو معنا علامه سعد کدر

اما ترکیبک بتشدردیکی معنا بودر که مودت و قرداشلغک

مَحَکّی یعنی محل تجربه سی شدت حالنده در سعة

عیش و فراغ بال حالنده دکلدر

مَا الْعَتِيقُ الْمَأْثُورُ بِاَقْطَعَ مِنَ الْحَدِيثِ الْمَأْثُورِ

ما نافیه در عتیق هر شیدن قدیم اولانه دیرلر

حتی رجل عتیق دیدیلر قدیم معناسنه ابو عبیده دن

روایت اولنور که عتیق هر شیدن کریم اولانه دیمشدر

محک
اخا
رخاء
عتیق

وبوراده مراد ذکر اولنان کبی سیف قدیم مختاردر
مأثور شول سیفدر که جنّك عملندندر دیدیلر مأثور
کذا فی الصحاح بو اجلدن مأثوری عتیقه صفت
قیلدی حدیثده مأثور روایت ایتدکلری اثردر حدیثدن
خلفك سلفدن نقل ایتدکلری شیدر ابن جنّی
دیدیکه عتیق هر شیئك خیاری معناسنه مأثور
اسم مفعولدر اثرت الحدیث اثره ضم ایله دینلور
سنك غیرکدن حدیثی ذکر و نقل ایتسك معناسنه =
عمل جنّدن اولان سیف مختار خلفك سلفدن
نقل ایتدکلری حدیثدن زیاده قطع ایدیجی دکلدر
بلکه حدیث اندن زیاده قطع ایدیجیدر سؤال
اولنورسه ثابتدرکه افعل تفضیل مفضّل ایله
مفضّل علیهك اصل فعلده اشتراکنی اقتضا ایدر
اصل قطع ایسه حدیثده ثابت دکلدر اقطعیت
نره ده قالدی جواب بودرکه قطع مطلقا تأثیری
مستلزم اولمغله بوراده تأثیرك لازم مشترك
مراد اولندی پس لازم مشترك مقطوعده سیف
مؤثرك انابه یی اثری و مبطلینك شبهه‌لرن و اصحاب
شبهه‌لك اهانتندر حدیث مؤثرك ردی اثریدر بونك

نیله

شانی الکلام الفصیح هو کالعسل فی الحلاء وقعدرکه
بونك دخی میاننده اشتراك یوقدر لکن میانلرنده
لازم مشترك واردرکه طبعك میلیدر خفی اولمیه
حدیث مأثورك تأثیری سیف مأثوردن زیاده
اولمسنك وجهی شبهه خصمانی ابطالده زیاده اولدیغیدر
سؤال اولنورسه ابو تمامك السیف اصدق انباء من
الکتب فی حدّه الحدّ بین الجدّ واللعب مطلعنه نه دیرسین
جواب بودرکه معتصم بالله عموریه یی فتح ایتدکده
منجّملر بو وقتده فتح اولنماز دیو زعم ایتدیلر ایدی
کتب ایله مراد کتب علم نجومدر کتبیدر حدّ ایله مراد
قتل اعدا و فتح عموریه در لعب ایله مراد منجّملرك
زعم ایتدکلریدر معنای بیت مصباح ابیاتی شرحنده
اولدیغنه کوره دیمك اولورسه اخبار سیفه اعتمادی
منجّملرك قوللرینه اعتماددن اولیدر زیرا سیفك حدّی
قتل اعدا و فتح عموریه ده صدق و کذبك میانی فصل ایتدی

فی قرع باب اللئیم   قلع ناب الکریم

قرع قلع
قرع و قلع ایکیسیده قاف ایله در قرعت الباب
قرعا دینلور قپویی دق ایتسن لئیم و کومك تفسیری
ناب
مرورا ایتدی ناب سنّدر جمعی انیاب و نیوب در

قلعت الشیٔ واقتلعته فتقلع وانقلع دینلور شیٔ
قوپاردم دیمکدر **شعر**
اذا احتاج الکریم الی اللئیم • فقد طاب الرحیل الی الجحیم
دیدیکی کبی معناسی نابغه بو بله اولورکه باب
لئیم دق اولندقده کریم اولان متألم اولور نابی
قلع اولندیغی وقتده متألم اولدیغی کبی زیرا بوندن
کریم اولمدیغی بیلنمز اکر کریم اولسه نابی لئیم
قرع ودق ایدر بو معنادن غیری ایکی معنا دخی
ویردیلر کریمك نابنك قلعی لئیمك بابنك قرعندهدر
اکرچه کریم لئیمه محتاج اولسه نابی قلع اولندقده
متألم اولدیغی کبیدر یاخود کریم اولان کندی
بابنك غیری لئیمك بابی قرع ودق اولنسه کندی
متألم اولور بو معنای ثالثك توضیحی بودرکه سائلك
باب لئیمی قرعی قبیح درکریمك اغزندن نابی قلع
کبیدر یاخود کریمه مضردر اکر کریمه بالغ اولسه
نابی قلع کبی اولور

حجج (margin)

حُجَجُ الْمُوَحِّدِینَ لا تُدْحَضُ بِشُبَهِ الْمُشَبِّهَه
وَکَیْفَ یَضَعُ مَا رَفَعَ ابْرَاهِیمُ اَبْرَهَه

ابن جنبلی حجج ایله مراد ادلۀ قویه در و شبه ایله مراد

ادلة

تدحض (margin)

ادلۀ ضعیفه در دحضت حجته تدحض اکسنده
فتح ایله دینلور انك حجتی باطله اولسه ادحضها الله
دینلور انی ابطال ایتسه ابن جنبلی تدحض نك مأخذی
بودر دیدی ادحاض ازلاق معناسنه دحض

شبه (margin)
مشتبه (margin)

تحریك زلق معناسنه شبه شبهة کلمه سنك
جمعیدر شبهه سکا مشتبه اولان شیدر مشبهه
کسر ایله ناسدن بر طائفه درکه الله تعالی یه
خلقه مشابه اولان صفاتی اثبات ایدرلر یاخود
الله تعالی یی صفاتندن خلقنه تشبیه ایدرلر
الله تعالینك الرحمن علی العرش استوی قول شریفنك
ظاهرینه متمسك اولدقلری حالده مکان مخصوص

وضع (margin)

اولان عرشده در دیرلر وضع رفعك نقیضیدر
ما رفع محلاً منصوب یضع نك مفعولیدر

ابرهه (margin)

وابرهه مرفوعدر زیرا یضع نك فاعلیدر ابرهه
اصحمة النجاشی طرفندن یمنه ملك اولان ابرهه
بن الصباحدر کنیه سی ابو یکسوم در سعدی
کازرونینك سیرنده بونك قصه سی بو بله مسطوردرکه
ابرهه نجاشی طرفندن سرعسکر اولوب یمنی
ضبط ایلدی خلقك موسم حجده یمندن مکه یه

سفر ایدكلرین كوروب سببینی سؤال ایلدكده دیدیلر
كعبه یی زیارت ایدوب حج ایتمك ایچون كیدرلر
سؤال ایلدیكه كعبه ندر نه در جواب ویردیلركه
طاشدن بنا اولنمشدر اول مغرور بی شعور حضرت
روح الله حققیچون سزه آندن یك كعبه بنا ایدیم
دیو یمین ایدوب بیاض مرمردن چار كوشه صنعتده
بر كنیسه بنا ایتدی و آسمنی قلیس قودی و ترصیع و
تذهیبنده تكلف ایدوب خلقی انی طواف ایتمكه اكراه
وجبر ایلدی سفهای خلق صورت بین اولدقلرندن
آنی كعبه مقامنده طوتوب مناسك حجی انده ادا
ایتمكه باشلدیلر اهالی مكه دن نفیل بن حبیب
خثعمی بر كون انده واروب خلقك اول ضلالتخانه یه اكرام و توقیرینی كوریجك غیرت غلبه
ایلدی وكمین كینده فرصت كوزدوب بر كیجه
درو دیوارینی آلوده نجاست ایدوب اول مرداركلر
حاشا كعبه لرینی صورتلرینه دوندردی بر روایتده
دخی بودركه بر كیجه قریشدن بر جماعت اول
نكبتخانه ده نازل اولوب آتش یاقدیلر قالقوب
كند كلورینه بقیه آتش ایله محترق اولدی علی

علی كلا التقدیرین نائره غضب ابرهه مشتعل اولوب
اخذ انتقام قصدیله زعم فاسدنجه كعبه یی
ویران ایتمكه عازم اولدی و نجاشیدن محمود نام
فیلی دخی كتوردوب نیچه بیك عسكر و نیچه یوز فیل
ایله مكه یه عزیمت ایلدی مكه ایله منانك میاننده
مغمس نام محله واصل اولدقده عسكر نحوست اثری
اموال قریشی غارت ایتدردوب آل و جمله دن عبد
المطلبك دخی ایكیوز دوه سنی آلدیلر عبد المطلب
ابرهه چادرینه واروب ابرهه نك كوزی عبد
المطلبه دوقنجق بی اختیار ایاغ اوزره طوروب
توقیر و اكرام ایلدی و كندو مسندینه اجلاس
ایدوب حاجتنی سؤال ایلدی عبد المطلب كندو
دوه لرینی رجا ایدوب ابرهه بن سنی كعبه یی
هدم ایتمك ایچون نیاز ایدرسین ظن ایدردم ایتمك
دیدی عبد المطلب بن دوه لرك صاحبی كعبه نك
صاحبی تخلیصی ایلسون دیوب دوه لرینی آلدی
و جبل حرایه چیقوب ابرهه نك شرینی دفع ایچون
جناب باری یه تضرع و زاری یه اغاز ایلدی
بو حالده فرمان ایزد متعال ایله طیر ابابیلدن

كروه انبوه طرف سجردن پیدا اولوب هر بری ایله
اوچ طاش وار ایدی بری منقارنده وایكیسی پنجه لرنده
نخوددن كوچك مرجمكدن بیوك ایدی قوم ابرهه
اوزرینه كلوب كفار زخاكساره سنكسار ایتدیلر
هر كیمك باشنه برطاش اصابت ایتدی دبرندن
چیقوب فی الحال مرده اولدی و هر طاشك اوزرنده
كیمك باشنه دوشرسه انك اسمی یازیلی ایدی ابرهه دن
غیری برفرد خلاص اولمیوب اول دخی هولجات
برله طرف نجاشی یه كوریزان اولدی اما باشی اوستنده
برمرغ ابرلیوب بیله كیدر ایدی تا كه حضور نجاشی یه
واروب اولادن احوالی بالتمام اعلام ایدیجك
اول قوش پنجه و منقارنده اولان طاشی ابرهه نك
باشنه صالیویروب خدمتی ادا ایلدی مقدما حبشان
كعبه یی هدم ایچون فیللر سوردكلری كون جمله سی
بی باك هجوم ایدوب فیل محمود اول جانبه برخطوه
حركت ایتمامكله نجات بولوب سائر فیللر دخی جمیعا
هلاك اولدی عبد المطلب قوم ابرهه هلاكنه مطلع
اولیجق اول مقتله واروب حددن زیاده افزون
نفایس اموال جمع ایلدی بعده اهل مكه یه اعلام ایدوب

انلردخی

انلر دخی فوق ما یتصوره الاوهام اغتنام ایتدیلر
درعقب برسیل عظیم كلوب جیفه لرندن خاك بطحایی
تطهیر ایلدی معنای نابغه حجج موحدین مشبهه نك
شبهه سیله باطله اولماز حضرت ابراهیم صلوات الله
وسلامه علیه نك بنا ایتدیكی ابرهه نك كیفیتله خفض
ایده بیلور ایدی مر بو معنا علامه سعد كدر اما ابن
حنبلی تدحض باب افعالدن در حجج نصب ایله تدحض نك
مفعولیدر و شبهه باسز رفع ایله فاعلیدر دیوب
شویله معنا ویرركه حجج موحدینی مشبهه نك شبهه ی
ابطال ایده مز یعنی ادله ضعیفه ادله قویه یی
ابطال ایده مز حضرت ابراهیم علیه السلامك رفع
وبنا ایتدیكی كعبه یی نیجه ابرهه وضع وهدم ایده
بیلور یعنی ایده مدیكی كبی

وَیْلٌ لِلْمَسّاكِینَ مِنَ الْمَسّاكِینَ

ویل / مساك

ویل كلمه عذابدر ویلك ویله ویلی دینلور اولكی
فتح میم وتشدید سین مهمله ایله مساك كلمه سنك
جمعیدر مساك شدید البخل مبخالدر همزه مثالی
اوزره جل مسكه دینلور بخیل معناسنه ایكنجی
مسكین كلمه سنك جمعیدر معنای نابغه فقرادن

بُخل شد یدایله بُخل وإمساك ایدنلره وَیْلُ وعذاب
اولسون ابن جنبلی دیدیکه اولکی مَساکینْ تخفیف
ایله مِسکینْ کلمه سنك جمعیدر ایکنجی تشدید ایله
مَسَّاك کلمه سنك جمعیدر امر برعکس اولمقده صحیحدر
پس اوتکنه کوره وَیْلْ کلمه سی حزن ومکروه معناسنه
اولور ایکنجی یه مشقت عذاب معناسنه اولور
وعلی کلا المُعْنَیَیْنْ معنای نابغه دیمك اولورکه
اهل مَسْکَنَتَه دنیوی حزن ومکروه زکاتی نادکلرك
إمساکی اجلندندر وزکاتی انلردن منع ایدوب
تکنیز ایدکلریدر یاخود مشقت عذاب زکاتی
نادکلره اهل مَسکنتك مَسکنتی اجلندندرنته که الله تعالی
بیوردی والذین یکنزون الذهب والفضة ولا ینفقونها
فی سبیل الله فبشرهم بعذاب الیم

ما ذو همّةٍ مُشْمَعِلّةٍ کمن یتشبث بخلّ عِلّة

ما انا فیه دیمك یرید همّة دواعی انسانك مراتبندن
مرتبهٔ خامسه در پس مرتبهٔ اولی سانح ثانیه خاطر
ثالثه فکر رابعه اراده خامسه همّ سادسه
عزم در همت ایله عزمك فرقی بودرکه همت نفسك
برشی اوزرینه اجتماعی وازماعیدر عزم شیئك

همّة

امضاسی اوزرینه عقد دردیدی اِشْمَعَلَّ القوم
فی الطلب اِشْمِعْلالاً دینلور طلبده مبادرت
ایدوب تفرق ایتسه لر نته کم شاعر دیمش شعر
لَهُ داعٍ بمکّةَ مُشْمَعِلٌّ وآخر فوقَ دارَتِهِ یُنادی
ومُشْمَعِلّ ومُشْمَعِلَّة ناقهٔ سریعه یه دیرلر قد اشمعلّت
الناقة دینلور سریعه اولسه خلیل دیمشکه
اِشْمَعَلَّتِ الابل دینلور یوروب فرح ونشاط
جهتندن تفرق ایتسه ابن جنبلی مشمعلّة مجازا
صاحبنك وصفیله شیء وصف باینداندر تشبّث
بالشیء دینلور شیئه تعلق ایتسه شابّه رجل
ورجل شَبِثٌ دینلور طبعی تعلق ایتسه وبو ترکیب
ایله اولان تشبّث دن مشتقدر شَبَثٌ احناش
ارضدن کثیرة الارجل اولان دویبه در وسکون
ایله شبث دیمه جمعی شِبْثان در خرب وخربان
کبی معنای نابغه همّت سریعه صاحبی اولان
هر علته تشبّث وتعلق ایدن کبی دکلدر یا یرید
ویردیکی معنا بودرکه صاحب همّه مهمه ده اهمال
ایدن کبی دکلدر ابن جنبلی نك ویردیکی معنا بودرکه
مرامی طلبده سرعت ایدن همّت عالیه صاحبی

مشمعل

یتشبث

اَحْناش جمع حَنَش بالتحریك وهو کل یصاد من الطیور والهوام والحنش ایضا الحیّة
منه

هر علته تعلق ایدن کبی دکلدر که برکته لعل ایله
تعلل و برکته عسی ایله تعلل ایده زیرا اولکنک مقدماتی
منتجهٔ و ثمیه ایکنجینک مقدماتی عقیمه سقیمه در

من اعظم النعم صحة الابدان وهی علة الفسوق والعصیان

معناسی یا بنیه صحت ابدان الله تعالینک اجل نعمتندندر
و صحت ابدان عصیانک سببیدر علتی دکلدر زیرا
عصیان صحته ترتب ایتمز لکن صحت عصیانی مفضیدر
فسوق ده بونک کبیدر ابن جنی دیدیکه فسوق — فسوق
فسق معناسنه در فسق کفر یاخود کفرک غیریله
طاعت حقدن خروجدر فسقکا هیچه مقابله
ایماندن واقع اولور بئس الاسم الفسوق بعد الایمان
نص کریمنده اولدیغی کبی یعنی صحت ابدان اعظم
نعمتک جمله سندندر مع هذا صحت ابدان منعم
جل جلاله نک عصیاننی اوزدنه علت باعثه در

ما الضبعان الامدر من الاشاب باغدر

ضبعان کسر ایله ضباع دن ذکردر انثاسی ضبعانه در — ضبعان
جمعی ضباعات و ضباع در و بو جمع ذکر و انثی نکدر
سبع و سباع کبی یا یزید ضباع ذئب کبی سبع در
اوقدر وارکه یوردایکی اعرج کبیدر بناء علیه عرجاء الله

وضبعانه

امدر — وصفلنور دیدی ضبعان امدر قرنی اری یا نلری
شتمش اولاندر و بو مدر الغبرة لونها نک مصدریدر
وضبعة دینلمز فلان امدر الجنبین شول عماله دینلور که
اغدر — نفسنه اهانت ایدر اغدر غدر دن مأخوذ
افعل تفضیلدر غدر دینلور الکا خائن اولوب
وفا ایتمسه ضباع غدر ایله معروفه در اغبت
من المدر دینلور مدرآء غبرت لونی اولان ضبع در
عیث افساد معناسنه معناسی یا بنیه ضبعان امدر
جنس انساندن زیاده غدر ایدیجی دکلدر انجق
جنس انسان ضبعاندن زیاده غدر ایدیجیدر لکن
ضبعان امدر نفسنه اهانت ایدر بو معنالی
ابن جنی ویروب دیدیکه الانسانک لامی جنسیه در
استغراقیه دکلدر زیرا انساندن هر بر فرد غدر ایدیجی دکلدر

یا ابینان عادتک النسیان — ابینان

ابینان انسانک تصغیریدر و تصغیرندن علی غیر
القیاس یانک زیاده لکی دجل کلمه‌سنک تصغیری اولان
دویجیل مثللی ده یانک زیاده لکی کبیدر بعضیلر انساننک
اصلی یا ایله اینسان ایدی صکره حذف اولندی
تصغیر اولندقده حذف اولنان یا رد اولندی

معناى نا بخه نسيان ايله حقيراولان انسان
سنك عادتك نسيا ندر اما جناب سبحان منزه
عن النسيا ندر

أذكر الناس ناس وأرق القلوب قاس

اذكر ذكردن مأخوذدر ناس نسيه نسيانادن
مأخوذ اسم فاعلدر ارق اذكر كبى افعل تفضيلدر
رق قلبه دن مأخوذ اينجه اولدى ديمكدر ياخود
رق له دن مأخوذ اكا مرحمت ايتدى ديمكدر اصلى
كسر ايله رق دن مأخوذدر رق شئ دقيق وارض
لينه معناسنه وبنه رق ملكدن عبوديت معناسنه
قاس قسا قلبه قسوة مأخوذدر غليظ وشديد
اولدى ديمكدر حجر قاس دينلور قاتى صلب معناسنه
بوبله اولديغى اجلدن الله تعالى او اشد قسوة
قول شريفنده قلوب كفارى حجارة يه تشبيه ايلدى
معناى نا بخه الله تعالى ناسك زياده ذكر ايديجى
انبيادر وقلوبلرى ارق قلو بدر بونكله بيله
نسيان انلرده واقع واشدد على الكفار بنفى موجبنجه نسلوت
انلرده بولندى زيرا الله تعالى آدم عليه السلامدن
فنسى ولم نجد له عزما قول شريفيله اونوتدى ديو

اذكر ناس
ارق
قساوت تعبيرى قاسى
اندر
عليهم السلام صح

خبرويردى وبنه نبى سى محمد صلى الله تعالى عليه وسلمه
~~استثنا بى نسيانى زماننده واذكر ربك اذا نسيت~~
~~بيوردى وبونلر~~ كبى ولا تقولن لشئ انى فاعل
ذلك غدا الا ان يشاء الله واذكر ربك اذا نسيت بيوردى
خبرويردى وبنه بونلر كبى موسى ونوح عليهما السلامدن
رب لا تذر على الارض من الكافرين ديارا ربنا
اطمس على اموالهم واشدد على قلوبهم قولى ايله خبر
ويردى ابن حنبلى ديدى بلكه اذكر ناس ناسى تسميه
اولندى مع هذا ذاكر بلكه ناسك زياده ذاكريدر
ارق القلوب قاسى تسميه اولندى مع هذا دقيق بلكه
زياده دقيقدر پس بونلرك بو ايكى شى ايله تسميه
اولنملرى ما يؤل اليهما اعتبار ديله ياخود بونلر نسيان
وقساوتى قبوللرى اعتبار ديله در يعنى بونلر بالقوه
ناسى وقاسى لردر ديمكدر خفى اولميه ذكر مقابله سى
نسيان اولديغى كبى قساوت غلظت معناسنه اولوب
مقابله سى رقت ده اولدى

قد أمن الحرمان من سأل الرحمن

امن نك تفسيرى كذران ايتدى الحرمان لفظا منصوب
امن نك مفعوليدر من سأل قد امن نك فاعليدر

حرمان

حرمه العطا حرمانا دينلور اندن عطاسنی منع
ايلسه الرحمن سأل نك فاعليدر ومفعول
ثانيسی محذوفدر وجازت لفظ وجزالت معناسنه
مقارندر حرمان ايله رحمان ميانندن صنعت
قلب واردر مصنف كشافده ديمشكه اكر سؤال اولنورسه
فعلان نك صرفنك امتناعنده مؤنثی فعلی اولوب
الله تعالی يه اختصاص فعلان كبی مؤنثی فعلی
اولمسنی منع ايدر ومؤنثی فعلی اولمقلغی فعلان يی
صرفدن منع ايلمز جواب بودركه مؤنثی عطشی كبی
فعلی وزنی اوزره اولوب منع اولندیغی كبی مؤنثی
ندمانة كبی فعلانه وزنی اوزره اولمدقده منع اولنور
وبو تقديرجه عارضك اختصاصندن اوتوری
تأنيثك امتناعنه عبرت يوقدر بس قبل الاختصاص
اصلنه رجوع واجب اولدی وبو نظائرينه قياسدر
سؤال اولنورسه الله تعالی يی رحمت ايله وصفك
معناسی نه در ورحمتك معناسی عطف وحنودر
جواب بودركه الله تعالی نك عبادی اوزرينه
انعامندن مجازدر زيرا ملك رعيتنه عطف
ورقت ايتسه معروف واحسانی انلره اصابت ايدر

ابن جنلی امن الحرمان من سال الرحمن قولی سؤال
مقدره جوابدر كويا نيچون رحمن قتنده حرمان
اولمازدينلدكده رحماندن سؤال وطلب ايدن كمسنه
حرماندن امين اولوردی بو جواب ويردی يعنی
الله تعالی نك رحمتنك سائلنك حرماندن امنينده
مدخلی واردرنتكه حديث شريفده من فتح له منكم
باب الدعا فتحت ابواب الجنة وارد اولمشدر
الناس اجناس واكثرهم انجاس
جنس شيدن بر ضربدر وجنس نوعدن اعمدر
جنس
نجس
انجاس نجس كلمه سنك جمعيدر نجس فتحتين ايله
نجاست معناسنه وبو كسر ايله نجس الماء يجنس دن
مأخوذدر مصدری تحريك ايله نجسدر واسم فاعلی
كسر جيم ايله نجسدر باء يزيد ديديكه اجناس
وانجاس ميانندن تجنيس وقلب البعض واردر ابن جنلی
ديركه انجاس نجس كلمه سنك جمعيدر نجس فتح جيم ايله
بصر ايله مدركه اولان عين نجاستدر لكن بو داده
انجاس ايله مراد بصيرت ايله مدركه اولان نجاستدر
الله سبحانه وتعالينك انما المشركون نجس قول شريفنده
اولان نجس كبی اهل تفسيرده وبنجس ايله تفسير ايلديلر

بعضیلر مبالغه طریقه سی اوزره ایکی مشرکلر
نفسی نجسدر دیو معنا ویردیلر و علی کلا المعنیین
معنای نابغه شویله دیمک اولورکه تحقیق
ناس کثرتلرینه بناء اصناف کثیره و اجناس وفیره در
و اکثرسی نجاست کفر ایله متنجسه اولان کفاردر
و بو نابغه بخاری حضرتلرینک کیفیت حشرده
روایت ایلدیکی ما انتم فی اهل الشرك الا كالشعرة
البيضاء فى جلد الثور الاسود او كالشعرة السوداء
فى جلد الثور الاحمر حدیث شریفنه اشارتدر
حتی بو دلیله اکر او کلمه سی تنویع ایچون اولورسه
رسول اکرم صلی الله علیه و سلمدن صادره در
و اکر شك ایچون اولورسه راویدن صادره اولور
مجموعی رسول اکرم صلی الله تعالی علیه و سلمك قول
شریفی اولماز بلکه احدامرین اولور و علی کلا التقدیرین
رسول اکرم صلی الله علیه و سلمك مرادشریفلری
کفارك میاننده مؤمنلك قلتنی بیاندر

شينان

شينان شينان فى الاسلام
الرشوة للحكام والشفاعة فى الاحكام

اولکی کسر ایله شین حرفنك تثنیه سیدر و شین
حروف

شينان

حروف معجمه دن بر حرفدر ایکنجی فتح ایله شین
کلمه سنك تثنیه سیدر شین شانه یشینه نك
مصدریدر انی تعییب ایلدی دیمکدر و شینان ایله
مرادی رشوتك شینی و شفاعتك شینیدر معنای
نابغه ایکی شین واردرکه میان اهل اسلامده شایع
و عیبلردر بری حکام شرعیه رشوت و بری
احکامده شفاعتدر ابن حنبلی دیرکه مرادی بودرکه
قاضی شرعه باطل ایله حکم ایتمك ایچون رشوت
ویرمك و باطل ایله حکم ایتمك ایچون شفاعت
ایتمك فقها قتنده حرامدر و قاضی شرعه رشوتدن
یا خود شفاعتدن اوتوری باطل ایله حکم ایتمك
دخی حرامدر حتی فقها مز دیدیلرکه قاضی حق
ایله قضا ایتسه صکره رشوت آلسه یا خود قبل
القضا رشوت آلسه قضاسی نافذ اولماز و بنه
قاضی قضایی رشوت ایله تقلد ایلسه قضاسی نافذ
اولماز و اما شفعا ایله تقلد ایلسه تقدر قضاسی
نافذ اولورسه ده شفعا ایله انك قضایی طلبی
حلال اولماز زیلعی کنز شرحنده دیمشکه رشوت
ایکی یرده جائزدر بری بر کسه نفسندن ظلمی دفع

ایچون دافعه ویردیکی وبری یتیم دن ضرری دفع
ایچون وصی سنک دافعه ویردیکی حتی خضر
علیه السلام مال یتیمه ظالم دست رس اولماسون
ایچون سفینه یی خرق ایتدی وبو نکته مرادی
اصلاح ایدی مخفی اولیه شفاعت ده ایکی قسمدر
بری حسنه وبری سیئه درمن یشفع شفاعة
حسنة یکن لها نصیب منها ومن یشفع شفاعة سیئة
یکن له کفل منها آیت جلیله سی شاهد در بایزید دیدیکی
رشوتی وبو نیه راشی اوله مرتشی ما نلرده ساعی یه
رایش دیرلر

فالق الحب والنوى   خالق الحب والنوى

فالق اسم فاعلدر مأخذی فلق در شق معناسنه (فالق)
اولکی حب فتح ایله حبة کلمه سنک جمعیدر دانه (حب)
معناسنه اولکی نوى نواة التمرک جمعیدر ایکنجی (نوى)
حب ضم ایله محبت معناسنه ایکنجی نوى بعد وفراق (حب نوى)
معناسنه بو اراده معنای نابغه جناب کبریا مکونات (ترصیع وار درصی)
الاشیا حبه لری ونواه لری شق ایدیجیدر ومحبت
وفراقی دخی خلق ایدیجیدر یعنی ایکی شیء عجیبی خلق
ایدوب بری حبه ونوایی شق ایدوب اندن اشجار

وغیر

وغیر اشجاری اخراج ایدر وبری انسان وحیوانده
بربرینه تضاد اولان محبت وفراقی جمع ایدر

ما قدع السفینة بمثل الاعراض   وما طلق عنانه بمثل الاعراض

ما نافیه در قدعت فرسی اقدعه ایکسنده ده (قدع)
فتح ایله در فرسی لجاملدم وکف ایتدم دیمکدر
قدعت فلانا عنک فانقدع دیلور فلانی سندن
منع وکف ایلدم اولدخی منع اولدی دیمکدر قدع
وطلق بو راده مالم یسم فاعله بابندندر ما طلق (طلق)
عنانه عنانی ارسال اولنمدی دیمکدر اعراض اعرض عنه (اعراض)
یعرض نک مصدریدر عراض کسر ایله معارضه (عراض)
معناسنه ومعارضه کلامده مقابله معناسنه در
وبو کلام عربک الحلم قداع السفیه قولنک معناسنده در
ومثله السفیه واذاه کالکلب وشذاه دیلور ابن حنبلی
دیرکه سفیه دن سفیه اقوالدر سفیه اموالدکلدر
بایزید دیمشکه اولکی بمثل ده اولان با سببیه در
ایکنجیده اولان ظرفیه در معنای نابغه سفیه
اقوال دیدیکنه مقابله دن اعراض مثللو بر شی سببیله
سفاهتدن منع اولنماز وسفاهتده معارضه سی
مثللو شیده عنانی ارسال اولنماز یعنی معارضه اولنماز

طعم الآلاء احلى من المنّ وهى امرّ من الآلاء مع المنّ ١٠٦

آلاء آلاء افعال وزنی اوزره نعم معناسنه در واحدی
فتح ایله الی در کا هیجه کسر اولنور ویا ایله تحریر
اولنور شالی معی وامعاء در آلا افعال وزنی اوزره
منظری کوزل طعمی آجی بر شجر در نته که شاعر دیمش
فانی ومدحتکم بجیر بالجا کما امتدح الآلاء
بایزید دیرکه آلا سحاب کبی وکا هیجه نظرا اولنور
دائم الخضره بر شجر مرّ در واحده سی آلاءة کلور منّ اول منّ
طرنجبین معنا سنه نته که الله تعالی بیورد وانزلنا
علیکم المنّ والسلوی بایزید دیرکه منّ شول طاتلو
دطوبتدرکه سمادن طاشه وشجره نازل اولور
وعسل کبی منعقد اولور وصمغ قوروسی کبی قورر
وحدیث شریفده الکماة من المنّ وارد اولمشدر و
ازهری دیدیکه منّ الله تعالینك تعب ونصب سز
ویردیکی شیدر وحدیث شریفده مراد اولان بودر
وثانی مننت علیه منّة نك مصدریدر نته که الله تعالی منّ
بیوررلر لا تبطلوا صدقاتکم بالمنّ والاذی معنای نظمه
نعمك طعمی منّ دن احلادر واول نعم منت وامتنانه
مقارنتله آلادیدکلری شجردن مرّ دراوقدر وارکه

نعم

نعم منعم علیه اعتراف ایده وبو نعم خلقده جاریدر
نعم حقده دکلدر وحال وما لی منت الله تعالی یکجو
رب بکاء وتصلیه شرّ من مکاء وتصدیه
بکاء ضم وقصر ومد جهتندن مکاء کبیدر والله بکاء مکاء
تعالینك الا مکاء قول شریفی قصرایله ده قراءت تصلیه
اولندی کذا فی الکشاف تصلیه صلیته العذاب
قولنك مصدریدر آتشی عذابه القا ایتدم دیمکدر
وبو القادن مراد احراقدر یاخود صلی علی ذنبها وارتسم
مصدریدر سؤال اولنورسه تصلیه یی نیجون صلاة دن
مأخوذ صلی الله قولنك مصدری قیلمدك زیرا تصلیه دن
مراد فعل صلات اولوب معنی الله تعالینك وما
کان صلاتهم عند البیت الا مکاء وتصدیة قول
شریفنك معناسنه منقلب اولوردی جواب
بودرکه صلیت تصلیة دینلمز بلکه صلیت لله صلاة
دینلور وصلاة موضع مصدره وضع اولنان
اسمدر کذا قاله الجوهری مکا اصلق صفیر معناسنه مکاء
مکا الطائر یمکو دینلور اصلق چالسه تصدیه تصدیه
تصفیق معناسنه ابن جنّی تصدیه تصفیق وغیری
ایله تصویتدر دیوب وما کان صلاتهم عند البیت

الا مکاءً و تصدیةً آیت جلیله سنی دلیل کتوردی
تشدید دال ایله اولان صدّی بیدی نك مصدریدر
واصلی صیاح معناسنه اولان صدی یا خود منع معناسنه
اولان صدّ دن مأخوذ تفعله در و صدّی بیدی نك
اصلی صدّد بیدی ایدی بو تقدیرجه یا دال دن تبدیل
اولنمشدر تقضّی ده اولدیغی کبی که اصلی تقضّض ایدی
معناسی نابغه بکا و دعا و اتعاب نفس الله تعالی ایچون
اولمیه یعنی ریا و سمعه اوله افواه ایله صفیر و الی
آلات او زرینه ضرب منزله سندن در مصنف دیمشکه
بکا کاهیجه حمید اولور سرور دن و خشیة الله دن
ناشی بکا کبی و ذنوب او زرینه و غربت او زرینه
و ایا ملك فوتی او زرینه بکا کبی و کاهیجه غیر حمید اولور
کافر بندن منافقینك بکاسی کبی

ما ملاءَ البیادر الا البذور و ما ملاءَ البیدر الا الشذور

بیادر — بیادر بیدر کلمه سنك جمعیدر بیدر بر موضعدرکه
آنده طعام دوس اولنور یعنی بر و حنطه کبی طعام
بذور — آنده اخفا اولنور بذور ذال معجمه ایله بذر کلمه سنك
بذر — جمعیدر تخم حبه معناسنه بذر کسر با و فتح دال مهمله
ایله نخله مثالی او زره بذرة کلمه سنك جمعیدر

بدره

بذره قویون و کچینك طوغوردقلری ساعتده اولان
ممه ویردکلری یوروسنك جلدیدر بعضیلر بذره
شذور — اون بیك درهمدر دیمش شذور ضم ایله شذره نك
جمعیدر شذره ذهبدن بر قطعه در بعضیلر ذهبدن
اوفاق اوفاق اولان در دیمش و شذر حجاره یی اذابه سز
معدن ندن التقاط اولنان ذهبدر صحاح ده بویله
بایزید شذور شذرك جمعیدر شذر ذهبدن
قطعه لردر معدن ندن اذابه سز دوشر بلورلکی
بو راده مراد ذهبك محلیدر و بر سبیل مجاز ذلك
المبلغك و شعبات اولدیغی کیسه در دیدی معناسی
نابغه صیغره یی تحقیر ایله زیرا بیادر یعنی طعام
دوس و اخفا اولنان موضعلر حبات ایله طولودر
و حبه یی استصغار ایله نقدر قلیله یسیره ایسه ده
زیرا بدر ذرات ذهبدن طولودر

شحیح اذا رؤی زاده رئی و اذا لقی بالسؤال لقی

شحیح — بایزید شحیح وزنا و معنی بخیل کبیدر شح حرصه
مقارن بخلدر بعضیلر بخل کندی مالنده اولور
شح غیرك مالنده اولور دیمش و بو کلام بدیع شحیح
رئی — حقنده ذم بلیغدر دیدی رئی نك ایکیسی همزه ایله

بناء مفعول اوزرینه در اولکیسی رؤیة عین دن
مأخوذدر ایکنجیسی همزه ایله رئه دن مأخوذدر
رئیّ رئه‌نی وجع رئه اخذ ایلدی دیمکدر بطن دن مأخوذ
بطن کبی وسکادیمك جائزدرکه رؤیت دن
مأخوذ اوله سحر و رئه سنه اصابت ایتدم دیمکدر
پس سحر معناسنه رئه دن مأخوذ اولور رئه اعضاء
باطنه دن جگر دیدکلریدر ضم وهمزه ایله رؤی
دینلور سحر اولندی ومجنون اولدی دیمکدر وبه
رئیٌ من الجنّ دینلور انکله جندن مسّ اولسه زاده
رفع ایله فعل اولك فاعلیدر امّا فعل ثانی نك
فاعلی کندنه سنکن شحیحه عائد اولان ضمیردر
لقی باسواك ایکیسی ده مالم یسمّ فاعله لفظیله در
پس اولکیسی لقاء دن مأخوذدر ایکنجیسی فتح ایله لقوه دن
مأخوذدر لقوه وجه ده بر داء در بوندن مأخوذ
ضم ایله لقی الرجل دینلور وفاعلنه ملقوّ دینلور
معناسی نا بغه کندی مالنده شحیح وبخیلنه زمانکه
کندی زادینی کوره کویا رئه سنه اصابت ایتمش اولور
وندزمانکه بری کندویه سوال ایله ملتقی اوله
کویا ملقوّ اولور حاصلی اولکه کوره باطنی متغیر

رئی

سحر
بزدو وزنی
اوزره در
مبهم

لقی

وایکنجی

وایکنجیه کوره ظاهری متغیر اولور بومعنا ابن حنبلی نکدر

الاسراف اتراف والاسلاف اتلاف

ایکیسی ده کسر ایله در وزیرا مصادردر پس اسراف
نفقه ده تبذیر معناسنه در نته کم رسول اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلم الاسراف کله مذموم بیوردی
ابن حنبلی دیرکه اسراف جمیع افعالده حدّی تجاوزدر
صکره انفاقده غلبه ایتدی کاهیجه کمیّت اعتباریله
اطلاق اولنور بایزید اسراف طاعتك غیریله
انفاقدر دیدی ایکنجی اترفته النعمة دن مأخوذدر
شهوات دنیاده اکا نعمت واسعه اولدی یاخود
اکا نعمت نشاط ویردی یاخود اکا نعمت تجاوز ایتدی
دیمکدر اسلاف اسلفت فی کذا واستسلفت منه
دراهم قولندن مأخوذدر پس اسلفنی تحریك ایله
سلف دن مشتقدر سلف بیوعدن بر نوعدرکه
کندینه ثمنندن عجله اولنور ووقت معلومه دکین
وصف ایله سلعه ومتاع ضبط اولنور یاخود
اسلفه مالاً قولندن مأخوذدر مالی اقراض ایتدی
دیمکدر ابن حنبلی دیدیکه بوراده بعه دن مراد
بودرکه تحقیق اسراف اتراف کبی واسلاف اتلاف کبیدر

اسراف

اتراف

اسلاف

واسلوف نقد شرعا حسن ایسه عرفا قبیح در یعنی
السلف تلف دینلدی بایزید دیرکه قرینهٔ اولی
اسراف نهیی متضمن اولدیغنه حقیقت حالی
بیان اولور زیرا سلف شرعا جائزدر .

أَفْلَسُ الْقَوْمِ أَفْشَلُهُمْ وَأَفْسَلُهُمْ أَسْفَلُهُمْ

هر بری افعل تفضیل در پس افلس شذوذ دندر
زیرا افعل تفضیلك قیاسی ثلاثی غیر مزید فیه دن
صیغه لنمکدر و بو افلس القوم دن مأخوذ در افلس
مفلس اولدیلر دیمکدر ابن حنبلی و بایزید افلس الرجل
دینلور انکله مال قالمدی و بو اصلنده دراهمی
فلوس و زیوف اولدی دیمکدر دیدیلر افشلهم انلرك افشل
زیاده قورقانی دیمکدر کسر شین معجمه ایله اولان
فشل دن مأخوذ در فشل دینلور قورقسه افسلهم افسل
سین مهمله ایله قومك ارذل واحقری دیمکدر
ضم ایله فسل دن مأخوذ در صفتی فسل در قوم
فسلاء وافسال وفسال وفسول دینلور و هر برنده
روایت سین مهمله ایله در ابن حنبلی اسفل سفالة دن اسفل
مأخوذ در خساست معناسنه در افشل و افسل
بیاننده جناس خطی و افلس و افسل و اسفل بیننده

قلب

قلب البعض وارد در معناسی بعضه قومك افلاس
و فقر جهتندن اشدی زیاده قورقانیدر و قومك
زیاده ارذل واحقری اسفلیدر یعنی اخسیدر

مِثْلُ الصَّحَابَةِ وَسَابِعُهُمْ مِثْلُ أَصْحَابِ الْكَهْفِ وَرَابِعُهُمْ

سابع وسابعهم جر ایله سبعته قولندن مأخوذ در اکا
شتم ایتدم واکا واقف اولدم دیمکدر سبع الذئب
الغنم دینلور ذئب غنمی فراست ایتسه و رابعهم
ینه جر ایله در و بو اصحاب کهف اوجدر رابعلری
کلبلریدر و اسمی قطمیر در دینلك قولنه مبنیدر
رابع ورابعهمك اصلی ربعت القوم اربعهم دن مأخوذ در
قومك رابعی اولدم دیمکدر ابن حنبلی دیرکه سابعهم
انلرك یدنجیسی دیمك دکلدر رابعهم انلرك
دردنجیسی دیمك اولدیغی کبی بلکه انلرك شاتملری
دیمکدر زیرا مأخذی سبعته در اکا شتم ایتدم
انی تعییب ایتدم دیمکدر معناسی بعضه تحقیق
صحابه رضی الله عنهم اجمعینك و بونلره عائب
و شاتملرك مثالی شانلرنده انهم فتیة امنوا بربهم
و زدناهم هدی وارد اولان اصحاب کهف و رابعلری
اولان قطمیر کبیدر یعنی حق سبحانه و تعالی اصحاب

کهفی هدایت اولنان مؤمنلرك دیوانینه ادخال ایتدیکی
رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم اصحابنی بو دیوانه
جلیله اصحابی کالنجوم بایهم اقتدیتم اهتدیتم قول
شریفیله ادخال ایلدیکی کبی وبنه بعض کلماه
اصحاب کرامك حقنده ایتدیکی خساست کبی
قطمیرده واقع اولدی بعض کلبده فراست وخاصه
وحالت اولدیغی شویله نقل اولنورکه بر محلّه ده
بر کلب وار ایدی صغیر وکبیر اندن کذران ایدرلر ایدی
بر کمسنه کندندن منأذی اولمازیدی بر کون بر
رافضی کجر ایکن مجموع ثیابنی پاره پاره ایتدی
و بو شهرت یاب اولوب بس بو رافضی مذهب
دشی اولدن وقتك وزیرینه کلبدن شکایت ایتدی
اولدیغی آدم کوندروب دوتدردی و محلّه مزبوره دن
اخراج ایتدردی بر کون کلب مذکور بعض دکاکین
بیشکاهنده اوتورر ایکن رافضئ مرقومی کوردی
وسوقك اردندن کلدی رافضینك اوزرینه حدت
ایلدیکی بو مقامده ده معنادن بکا لویح اولدنك غایتیدر
نابغه دیرکه مرادی صحابه یی هدایتده اصحاب کهفه
وعایبلرینی خساستده قطمیره تشبیه اولوب معناسی

نابغه شویله اولورکه هدایتده صحابهٔ کرام حضراتی
اصحاب کهف کبیدر و صحابهٔ کرامك عایب و شانئلری
خساستده اصحاب کهفك رابعی اولان قطمیر کبیدر
خفی اولمیه علامه مطلقا کلبك خساسته نسبت ایله
تشبیه ایلدی زیرا قطمیرك اهل احترامدن اولدیغنده
شك یوقدر حتی جناب رب العالمین قرآن جلیل
ابشانده وثامنهم کلبهم قول شریفیله قطمیری
عدادرجالده عد ایلدی و بعض روایاتده جنته
دخولی مقطوعدر دیدیلر و کرچه علامه رابعهم
یرینه ثامنهم دیدی آیت جلیله ده اولانه موافق
اولورایدی

کم بین العارف والبارع فی المعرفه
وما لیلة المزدلفة کیوم عرفه

کم کلمه سنك ممیزی محذوف در تقدیری
کم فرق وتفاوت دیمکدر کم بیرت دیوب
تقدیری کم یوم بیرت دیمك اولدیغی کبی برع الرجل برع
وبرع ضم ایله علمنده و غیرنده کامل اولدی
اسم فاعلی بارعدر مزدلفه مکهٔ مکرمه ده مزدلفه
برموضعدر کذا فی الصحاح مزدلفه ده تأنیث

وعلمیت اولدیغندن غیر منصرفدر مزدلفه تسمیه سی
افاضه دن صکره ناسی منی یه اقترابندن اولوری
ازلف الرجل دینلور تقدم ایتسه حتی اولمیه بوندن
اولادن لام العباس والمظفرنك لامی كبیدر معناسی
نابغه عارف وكامل معرفتده یكساندر دیكدر بلكه
بارع افضلدر یوم عرفه لیلهٔ مزدلفه دن من
جهة الشرف والثواب افضل اولدیغی كبی اما ابن جنیلی
دیركه علامه نك غرضی عارف ایله عالمك مباینی
فوقدر عارف معرفتده عالمدن منجهة المنزله
اعلادر یوم عرفه منجهة المرتبه لیلهٔ مزدلفه یه
قیاس ایله اعلا اولدیغی كبی توخسه یوم من حیث هو
لیله دن خیرلیدر دیكدر زیرا لیلهٔ قدر جمیع بو مدّتدن بلكه
جمیع شهردن بلكه بیك شهردن خیرلیدر دیو قرآن
جلیل الشان ناطقدر

رُبَّما كانَتِ الجِبِلَّةُ مِنَ القوّةِ اَغْلَب
والزُّبْيَةُ يَصطادُ فيها كلُّ لَيْثٍ اَغْلَب

ربّما تثقیل و تخفیف ایله و تنبه ربما فتحتین و تخفیف ربّما
ایله لغتدر سؤال اولنورسه ربّ نك ماضی اوزرینه
دخولی اصل اوزرینه دركن نیچون ربما یودّ الذین كفروا

نصّ

نصّ كریمنده اصل اوزرینه جاری اولمدی حتی
مضارع اوزرینه داخل اولدی جواب بودركه
دیدیلركه الله تعالینك اخبارینه مترقّب ماضی
منزله سنده در انكله وعد صادق و تحققندن
اولوری پس كویا ربما ودّ دینلدی و بونی الله تعالینك
فسوف یعلمون اذ الاغلال فی اعناقهم قول شریفی
تأییدایدر پس معنی یه موضوع اولدن آن كلمه سنی
كتوروب آنك بیننه سوف نك بیننی جمع ایلدی
و سوف استقباله موضوعدر زیرا ربّ دن ناشی
تقرّبندن اولوری موجود منزله سنده در اولكی
اغلب مضارعده عینك كسریله غلبه یغلبه اغلب
غلبة دن مأخوذ افعل تفضیلدر اقوی معناسنه
هضبةٌ غلباءُ وعزّةٌ غلباءُ وحديقةٌ غلباءُ
زُبْيَة ضم رای ایله اسد ایچون حفر اولنان حفره در
زُبیه ایله تسمیه عالی مكاندن حفر ایتدكلرندندر
اولوریدر زیرا زُبیه اصلنده رابیه در كه آكا ما
عالی اولماز مثلده قد بلغ السّیل الزُّبی واقع اولمشدر زبی
زوابی معناسنه ایكنجی اغلب صفت مشبهه در رجل زبیه
اغلب و اسد اغلب دینلور رقبه سی غلیظ اولسه اغلب

کسرایله غلب غلبادن مأخوذدر رقبه سی غلیظ
اولدی دیمکدر ومجاز طریقیله هضبة غلبا وعزة
غلباء وحدیقة غلباء وحدائق غلب دینلور
ملتفه وملتفات معناسنه واغلولب العشب
بوندندر بالغ اولدی وملتفا اولدی دیمکدر
معنای نابغه جنکده دشمنه ظفر ایچون چوق کره
حیله قوتدن زیاده غلبه ایدیجیدر یعنی عسکر
اسلومدن جنکده حیلهٔ جزئیه واقع اولسه ظفریاب
اولوب عدای اقویانک قوتنه زیاده غلبه ایدر
حتی هر غالب اولان اسد ذبیه ایله یاخود ذبیه
ایچنده صید اولنور یعنی غالب اولان اسدی صید
ایچون حیله ایدوب مرتفع اولان محلده بر حفره
حفر ایدوب غالب اولان اسدی صید ایدرلر بعض
نسخه بها یرینه فی ایله فیها واقع اولمشدر
اصحاب السلطان اعظمهم خطرا اعظمهم خطرا
والبعد الناس فی الجبل مرقی اشدهم حذرا
اصحاب السلطان مبتدادر اعظم خطرا مبتدای ثانیدر
اعظم خطرا مبتدای ثانینک خبریدر وبو جمله مبتدای
اولک خبری واقعه اولمشدر اعظم کلمه لری افعل تفضیلدر
خطرا تمییز نسبت اوزرینه منصوبدر

خطر الرجل تحریک ایله رجلک قدر ومنزلتی معناسنه
هذا خطر له وخطیر له دینلور قدرده انک مثلیدر
خطر هلاکه اشرافدر مرقی وحذرا بونک کبیدر
رقی السطح رقیه کسر قاف ایله رقیا ورقیا دینلور
سطحه صعود ایتسه مرقی موضع صعود اولان مصعد
معناسنه اشدهم حذرا دیدیکنک نکته سی کندنی
جبلدن سقوطک شدتی اولدیغندن اولوردر
وبو کلام ایاک والملوک ان وافقتهم ملکوک وان
خالفتهم قتلوک دیدیکنک قولی کبیدر معنای نابغه
سلطانک اصحابنک قدر ومنزلت جهتندن اعظمی
وزیر وسائر مقربین کبی هلاکه اشراف جهتندن
اعظمیدر ناسک زیاده بعیدی وسلطاندن زیاده
حذر جهتندن مصعد یوندن جبلده اولان کبیدر
بایزید دیرکه قرینهٔ ثانیه دن غرض تشبیه در
یعنی سلطانک عندنده قدر ومنزلتی اولمیانلر کمسنه
اسفله سقوط ایتسه آندن سلامت ملتجا دکلدر
اما جبله صعود ایدوب آنده ساکن اولان جاری
سلامتده در قد یحدث بین الجبلین ابن لبون
والفرث والدم یخرج من بینهما اللبن

ناسک زیاده بعیدی صح

مرقی

خطر

بايزيد يحدث حدوثدن مأخوذ مبني للفاعلدر حدوث
يا خود احداثدن يا خود مبني للمفعولدر خبث
طيبك ضديدر خبث كرم كبي مصدردر خبثا وخباثة خبث
دردیدی فلان يؤبن بكذا دينلور قبيح ايله ذكر يؤبن
اولنور ديمكدر ابن حنبلي ديركه رسول اكرم صلى الله تعالى
عليه وسلمك مجلس سعادتلرينك وصفنده
لا تؤبن فيه الحرم وارد اولديكه انده قبيح ذكر اولنماز
ايدي زيرا رفث قولدن حفظ اولنور ايدي
اساسن ديمكله ضم همزه ايله بينهم ابن دينلور
سيانلرنده عقده اولسه ابن قضبانده اولان عقده در ابن
زيرا عقد قضباني عيبلو قيلور ابنه يا ابنه آني
يوزينه عيبلو قيلدي والكا اتهام وتهمت ايتدي
نشديد ايله ابنه تأبينا دينلور اني مدح ايتدي
محاسنني تعداد ايتسه تحقيق مدح تادبده
بيلدك وديدك لم نزل نفرط احياكم ونؤبن موتاكم
وبونده حشوك تثقيلي سلبي مفيددر نته كه
قرعه ديرسن آنك قرعني ازاله ايتدي ديمكدر
جلد البعير دينلور جلدني ازاله ايتسه فرث فرث
فلس كبي معي درماداكه كرشده اوله جمعي

فلوس

فلوس كبي فروث دركشافده ذكر اولنديكه الله
تبارك وتعالى فرث ودمك وسطنده لبن خلق
ايدوب آني فرث ودم اكتنافايدرلو ولبنك
بنيله فرث ودمك بينلرنده الله تعالينك قدرتندن
بر برزخ واردر وبونلردن بري اخري لون وطعم
ورايحه ايله ابتغا وطلب ايتمز بلكه بونلردن
هر بري خالص دينلديكه بهيمه علفي اكل ايدر
وكرشنده مستقر اولور معده سي اني طبخ ايدر
صكره كرشنك اسفلي فرث واوسطي لبن واعلاسي
دم اولور وكبد بو اصناف ثلثه نك اوزرينه
مسلطه در بونلري تقسيم ايدوب دمي عروقه
اجرا ايدر ولبني ضروعه اجرا ايدر وفرثي كرشده
ابقا ايدر فسبحان الله ما اعظم قدرته علامه
سعدك تقريرينه كوره معناي نابغه شويله
اولوركه ايكي خبثك ارا سندن قبيح ايله ذكر اولنمادن
بر عقده خروج ايدر فرث ودمك ارا سندن
لبن خروج ايتديكي كبي اما ابن حنبلي ابن كسرتين
ايله ولد معناسنه دردیوب نابغه يه شويله
معنا ويروركه لبن طيب خبيثين اولان دم وفرث

بيننده خروج ايديكى كبى كا هيجه ابوين خبيثين
اولادى والد ووالده دن مأبون اولميان يعنى قبيح
ايله ذكر اولنميان ابن طيب خروج ايدر بايزيد
ديديكه بو كلام تشبيهه مبنيدر وحق سبحانه وتعالى
يخرج من بين فرث ودم لبنا خالصا سائغا للشاربين
قول شريفندن مأخوذدر
شيّع الحسنة بحسن الجزا فما احسن الشعرى خلف الجوزا
شيّعته تشييعا ديلور رحلى قلندم ديمكدر ابن حنبلى
شيّع فلانا ديلور وداع ايچون انكله برابر چيقسه
ديمش شعرى شول كوكبدركه جوزادن صكره
طلوع ايدر وطلوعى شدتدر و شعرى ذراعده
اولان غميصادركه عرب بونلرى سهيلك اختلريدر
ديرلر دعينا الشعرى المرابع ديلور نوء شعرى
ايله مرابعدن بتدى شيدر بايزيد وابن حنبلى
شعرى كوكب نيّردر حتى بوكا بعض قبائل پرستش
ايتمكين جناب معبود وانه هو رب الشعرى
قوليله قوللرى مردود قيلدى وشعرى ده ايكيدر
برينه عبور وبرينه غميصا ديرلر وعرب بونلرى
سهيلك اختلرى ديو زعم ايدرلر جوزا بعدهدر

شيّع

شعرى

خرده در ابن حنبلى شمالى

غميصا — عرضا قطع ايدر يعنى سير ايدر ديدى صح

عبور جوزا

وبوجوزا

وبو جوزا جوز سماده يعنى وسط سماده معترض
اولور ديديلر كويا بونلر او لوتدى جوزا ايله تسميه
اولندى بايزيد جوزا سماده بر برجك اسميدر شعرى
اندن اكبر واضوءدر بناء عليه تشبيه كوزل اولدى
ديدى شاة جوزاء ديلور وسطى بياض اولسه
كذا فى الصحاح ابن حنبلى ديركه بوراده حسنه لى
تشييعدن مراد حسنه لى دافنده اشانى ترك
ايله حسنه نك شاننى تفخيمدر بركنه نك
شاننه تعظيم قصديله وداع ايچون بر برجيقد بعده
كبى يا خود مراد مجرد حسنه لى اهلنه اداءدر بحسن الجزاء
قوليله مراد من جاء بالحسنة فله عشر امثالها نص
شريفى مصداقنجه حسنه لى حسن جزا ايله تشييع
معناسنه اولور روايت اولنديكه بو ايت جليله
نزولنده رسول اكرم صلى الله عليه وسلم رب زدنى
بيوردى درعقب مثل الذين ينفقون اموالهم فى
سبيل الله كمثل حبة ايت كريمه سى نازل اولدى
تكرار سيد جميع الاخيار زدنى بيوردى درعقب
من ذا الذى يقرض الله ايت شريفه سى نازل اولدى
بو تقريرلره كوره معنا دنيا نغمه سوئليه اولورك اكبر.

واضوء اولان كوكب نيّر كوكب اصغرك اردنجه
طلوعى كوزل اولديغى كبى سنك بغير امتنان ادا
ايتديكك حسنهٔ واحده يى من جاء بالحسنة فله
عشر امثالها مصداقنجه حسن جزا اولان عشر امثال
ايله تشييع ايله

لا تصلح الامور الا بذوى الالباب
والارحاء تدور الا على الاقطاب

ذو صاحب معناسنه جمعى ذوو و ذوى در الباب — ذو
لب كلمه سنك جمعيدر لب عقل معناسنه ارحا — ارحاء
رحى كلمه سنك جمعيدر اقطاب قطب كلمه سنك — اقطاب
جمعيدر قطب ضم ايله حديدن شول وتددركه
رحا انك اوزرنده دوران ايدر بعضيلر مثلث
القاف ديمشلر لكن اصح اولان ضم ايله در قطب ايكى
معنايه دخى كلور برى جدى و فرقدينك ارا سنده بر
كوكبدر كه فلك انك اوزرنده دور ايدر ازهرى
قطب صغير ابيض بر كوكبدر كه ابدا مكانندن
ايرلمز ديمش و برى قطب القوم امرلرى انك اوزرنده
دوران ايدن كسنه در معناى نا بنعه ايجون ديت
و دنيا امورى ارباب عقول ايله صالحه اولور ارحا

يعنى

يعنى ذكر منلر و نداوزرنده دوران ايتديكى كبى
بو كلامك حاصلى عقلى و اهل عقلى ثنادر

الداين والمديون مدبران ولاخير فى دال الدبران

دِنتُ الرجل رجله قرض ويردم ديمكدر اسم فاعلى
مدين در اسم مفعولى مديوندر دان فلان — مدين مديون
بدين دينا دينلور استقراض ايتسه و اوزرنه
دين اولسه و بوكا دائن ديرلر رجل مديون دينلور — دائن
اوزرنده اولان دين كثير اولسه و مديان دينلور
دين آلمق و استقراض ايتمك عادتندن اولسه
مدبر مقبلك ضديدر صحاحده ذكر اولنديكه — مدبر
دبران ثورده بش كوكبدر و بوكا ثورك سنامى در — دبران
دينلدى و بو منازل قمرندندر قتبى ديمشكه دبران
دبوردن مأخوذ ثريايه تابع بر قرمزى براق
كوكبدر و بوكا تالى النجم و تابع النجم تسميه اولنور
و بوكا ثريايه استدبارندن اوتورى دبران تسميه
اولنور و بو كواكبك اوننده كواكب كثيره واردر
و بو كواكبك ايچنده ايكى كوچك كوكب واردر
و بو سوزى مصنفك والدبران يتلو الثريا قولى
تأييد ايدر بعضيلر دبران ثريانك وراسنده

دال صورتی اوزره کواکب نحوسه دنلدر دیمش
ابن جنبلی دبران اوج کواکب نیره دردر بو منزله
نه زمان تخیل اولنسه دال صورتیله تخیل اولنور
دیدی و بنه مدبران قولنی ادباردن دکلدر تدبیر دنلدر
و بونابغه دن غرض تدبیری ذم توکلی مدحدر
زیرا معنای نابغه بویله اولورکه تحقیق داین
و مدیونك هر برینك تدبیری واردر و احتیاج
وعدم استقامتده داله مشابه اولان تدبیرده
خیر یوقدر خفی اولمیه دالك دبرانه اضافتی لادنی عذرآ
داو صدع کبیدر و دال دبران تدبیردن مستعاردر
رایت اسداً یفترس اقرانه ده اسد رجل شجاعدن
مستعار اولدیغی کبی و جائزدرکه لاخیر فی دال
دبران ایله مراد عدم استقامتده داله مشابه اولان
دبرانه تشبیه تدبیر اوله اما بایزید علامه سعد کبی
دیرکه مدبران ادباردن مأخوذدر اعراض معناسنه
لکن بو معنایه کوره داینك ادبار و اعراضنك وجهی
اولماز او قدر وارکه مدیون دینی داینه ادا و ایفا
ایتمدکجه منضجر و غضبان اولوب ادبار و اعراض
ایدر دینلسه وجهی اولور و اکر مدبران معاداة

معناسنه

معناسنه اولان کسود ایله دباردن مأخوذ
اولورسه وجهی ظاهر اولور لا خیر فی دال دبران
دیدوکی دبرانه نحس اولدیغندن اوتوریدر
و بوراده دالی ذکر مجموع کلمه یی اراده بعضی ذکر جزا اراده کل
قبیلندن اولور بو تقریره کوره معنای نابغه دیمك
اولورکه داین و مدیون ایکیسیده مدبرلر و معرضلردر
یاخود بر برلرینه دشمنلردر دال دبرانه خیر اولمدیغی
کبی یعنی دبران کواکب نحوسه دن اولوب مدبر
اولدیغندن خیر اولمدیغی کبی

سَوْرَةُ السَّفِیهِ تَکْسُرُهَا الْحُلَمَاءُ وَالنَّارُ الْمُضْطَرِمَةُ یُطْفِئُهَا الْمَاءُ

سورة
سورة السفیه سین مهمله نك فتحیله سطوتی و تجاوزی
معناسنه سورة الشراب شرابك باشه صچرامسیدر
ان لغضبه لسورة دینلور رجل سوار دینلور وثاب
و عربده جی معنای نابغه سطوت سفیهی حلیملرك
حلمی کسر ایدر و نار مضطرمه و مشتعله یی آب اطفا
ایدیکی کبی ابن جنبلی دیرکه سورة سفیه قوة غضبیه دن
نشأت ایدر و غضب شعله ناردر و شیطاندندر بو
سببدن رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ان الشیطان
خلق من النار و انما تطفأ النار بالماء فاذا غضب احدکم

فليتوضاء بيوردى بو حديث شريفى امام غزالى
روايت ايتدى و بو راده وضو ايله مراد ظاهرى
اوزرينه در و احتمالدر كه فليتوضاء ايله مراد فليحلم
ديمك اوله زيرا وضوء حلم نار غضبى اطفا ايدر

لا خنف بالدين الحنيف وما اغنى الصعدة عن التثقيف

حنف
خنف حاء مهمله ايله فى الاصل رجلده اعوجاجه
ديرلر و بو اعوجاج كيشى اياغنك باش برمقلرينى
بر برينك اوزرينه اقبال ايتديكله اولور صكره
مطلقا اعوجاجه ياخود حقدن اعوجاج و انحرافه
حنيف
استعاره اولندى حنيف مستقيم معناسنه و مسلم
معناسنه ده كلور مستقيم حنيف ايله تسميه لندى
غراب اعور ايله تسميه لنديكى كبى امام مطرزى
ديمشكه حنيف هر دين باطلدن دين حقه ميل
صعده
ايدنجيدر وما اغنى فعل تعجبدر صعده قناة
مستويه دركه اويله بينك تثقيف و تسويه يه محتاج
دكلدر معناى نابغه دين مستقيمده اعوجاج يوقدر
قناة مستويه نه متعجب شيدركه تثقيفدن يعنى
تسويه دن مغنى اولدى يعنى دين مستقيم تسويه دن
مغنى اولان قناة مستويه كبيدر

اصبع زائد
رب زيادة هى نقصان فائدة والكف تنقصها الاصبع الزائده
اصبع زائده شريعتده عيبدر صاحبنك كوك عبيد اولسون
كوك امه اولسون ثمنينى ناقص قيلور و زائده ايله قبض
واخذ قوى اولماز زائده سز قوى اولديغى كبى و قريبنه اولى
بدى كه
شعر اذا تم امر دنا نقصه قولنه اشارتدر
و نيه شعر زيادة المرء فى دنياه نقصان قولنه اشارتدر
معناى نابغه چوق زياده وار در كه فائده سى نقصاندر
اصبع زائده كندوينى ناقص قيلدوغى كبى بايزيد ديدكه
مثلا مطرك اعتدالدن زياده اولوب تجاوزى كبى كه
كثرتى زروعى ناقص و افساد ايدر

لا بد مع ذا من ذيا والدبران تلو الثريا

ذيا
ذيا فتح ذال معجمه و تشديد يا ايله ذانك تصغيريدر ابن جنى
بو تصغير اسماء متمكنه ده جارى اولان قانون تصغيره
مخالفدر زيرا قانون اوزره اولان تصغيرك اولى
مضموم ثانيسى مفتوحدر ديدى و بايزيد اسماء
اشارتك تصغير اولنمسى اسماء متمكنه كبى تصرف
اولنديغندن اوتوريدر و الا اسماء اشارت
ذوا
تصغير اولنماز ديدى ذا اسمدر انكله مذكره
اشارت اولنور ذى كسر ذال ايله مؤنثه اشارت اولنور

ذی امة الله دینلور هذه امة الله معنا سنه ذانك
الفی یایه قلب اولندی ما قبلی یاء تصغیرك مكانی اولدیغندن
اوتوری یا بزید التقاء ساكنین دن اوتوری دیدی
ویاء اولی یاء ثانیه تصغیریه ده ادغام اولنوب مبهم الله
معرفه صیانی فرق ایچون آخرینه الف زیاده قلندی
یا بزید تصغیرده اصل اولان اولنك ضمه سندن بدل
آخرینه بر الف گتورلدی دیدی مؤنثه اشارتله
موضوع اولان ذی مصغری اولمازایچون تاء تصغیر
اولنوب ذتیا كبی تیا دینلور و بونك تصغیریله اكتفا
اولندی یتلوا الشی كسرایله شیئه تابع اولان دیمكدر یتلو
معنای تابعه سكا بر مصلحتده قیام ایچون كبیره وصغیره
مقارنت لابد ولازمدر یعنی یالكز كبیره مقارنت
لایق دكلدر قلیلدن كثیره لازم اولدیغی كبی ثریا
ودبران مثللی زیرا ثریا دیدكلرینه كوره فرق كوكبدر
شول شیكه ثریادن ناظره ظاهر اولان التی كوكبدر
ودبران دن ناظره ظاهر اولان بش كوكبدر و بونی
ذكر ایلدك بو معنا علامه سعدك در اما ابن جنلینك
ویردیكی معنا بودركه شوشیكه كبیره مقارندر شوشیئه
صغیره دن لازمدر یعنی كبیره صغیرتابعدر نحوست الله

موصوف

موصوف اولان دبران كه كواكب قلیله در سعادت
ایله موصوف اولان ثریا یه تابع اولدیغی كبی ثریا
كواكب كثیره در

رُبَّ مُسْتَفْتٍ اَعْلَمُ مِنْ مُفْتٍ وَاللَّتَیَّا اَكْبَرُ مِنَ اللَّتِی

مستفتی اِسْتَفْتَیْتُ الفقیهَ فی حادثةٍ فافتانی فی جوابها دینلور
بر حادثه ده فقیه دن فتوا طلب ایتدم اولدخی جوابنده
بكا فتوا ویردی دیمكدر واللتیا فتح ایله علی غیر قیاس
التی نك تصغیریدر و ایكیسی ذا و ذیا اوزرینه تصغیر
اولندیغی كبی داهیه نك اسملریدر لكن مصغری
داهیهٔ عظمی ده استعمال اولنور و مكبری مصغرك
عكسنه داهیهٔ صغراده استعمال اولنور قرینه اولكه
اللتیا اصابتك اللتیا دینلور سكا داهیهٔ عظمی اصابت
ایتسه وقع فلان فی اللتیا والتی دینلور داهیهٔ عظیمه
وصغیره یه دوشسه معنای تابعه چوق مستفتی
واردر كه مفتی دن اعلم در مستفتیده یاخود مطلقا
علومده مع هذا اكثر شایع اولان مفتی اعلم اولمغیدر
التی نك تصغیری اولان اللتیا التی دن اكبر اولدیغی كبی

قد یصحب الجاهل اولی النهی والفرقد معها السهی

نهی نهی ضم ایله نهیة كلمه سنك جمعیدر نهیه عقل معناسنه در

فراقد

عقل صاحبنى قبايحى ارتكابدن منع ونهى ايتديكندن
تسميه اولنمشدر نته كه الله تعالى بيوردى ان فى ذلك
لآيات لاولى النهى فراقد فرقد كلمه سنك جمعيدر
تثنيه سى فرقداندر كه قطبه قريب ايكى نجمدر

سهى

سهى بر خفى صغير كوكبدر بنات نعش كبرى نك
اوسطنه مقارندر اسلم تسميه اولنور ناس
بونكله ابصارلرينى امتحان ايدرلر بايزيد بونك
بامر الله خواص وتاثيرى واردر كه بر كمسنه برازى ده
متاعنى سارقدن حفظ ايتمك مراد ايدوب
انظر اليه يا سهى احرس على حوايجى باذن الله تعالى دسه
واقعا مصون اولور ايمش مثلده اريها
اريها السهى وترينى القمر وقلدن لا يفرق بين السهى والفرقد
ديرلر معناى ناتمه كاهيجه صغير القدر اولان
عظيم القدر اولانه مصاحب اولور كوكب خفى صغير
كواكب ظاهره عظيمه يه مصاحب اولديغى كبى بو معنا
علامه سعدك درانما تركيبك نتيجه سيدر ديدكى معنا
بودركه كاهيجه جاهل اولى النهى يه مصاحب اولور
فرقده سهى مصاحب اولديغى كبى پس اولى النهى فرقده
جاهلى سهى يه تشبيه ايلدى

يد البخيل

يد البخيل لا تبض حتى يسلق بالمقول
ولا يستخرج ما فى الجبل الا الضرب بالمقول

بض

با ايله بض الماء يبض بضيضا دينلور آز آز رقسه
بض الماء يبض بضيضا با ايله اولان كبيدر آوقدر
واركه روايت با ايله درمثلده با ايله ما بض حجره
ديرلر انك صفاتى تعدى ايتمز ديمكدر بخيله ضرب
اولنور حتى الى معناسنه در يسلق تذكير لفظيله در
لا تبض تانيث لفظيله در زيرا يسلق ده اولان ضمير
بخيله عائددر بخيل مذكوردر لا تبضده اولان ضمير

يسلق

يده عائددر يد مؤنثدر يسلق مفعول بناسى
اوزره در سلقه بلسانه دن مأخوذدر لسانيله
زياده اذا ايتدى ديمكدر نته كه الله تعالى بيورر
سلقوكم بالسنة حداد حقكوزده كلام ايله مبالغه
ايتديلر ديمكدر فراديمشكه سلقوكم صلقوكم

مقول

بر معنايه دردر مقول كسر ميم وفتح واو ايله لسان
معناسنه در دومراد كلامدر ابن جنيلى مقول قولده
لغتدر ديدى لا يستخرج فتح يا وكسر را ايله در بايزيد

يستخرج

ما فى الجبل قوليله مراد معدنيادر ذهب وفضه كبى

مقول

الضرب يستخرج نك فاعليدر معول فاس عظيمه دركه

الخله صخر نقر اولنور جمعی مقاول در معنای نابغه
دست بخیل سیلدی اینمز لسان وکلام ایله اذا ونبجه
یعنی کرمیه سوز سویلمدکجه کندیدن اقچه چیقماز
جبل ده اولان ما چیقماز الا فاس عظیم ایله ضرب
چیقار در

لا تبلغ سوقة شأو ملك ولا تجری کوکب جری فلك

سوقة
سوقه ضم ایله ملك اولمیانه دیرلر هم من السوقة
والسوق دینلور انلر ملوك دکلدر دیمك بر ده
کذا فی الاساس وبونده واحد وجمع ومذکر ومؤنث
شأو
مستو بدر شأو فتح شین معجمه وسکون همزه ایله
غایت وسبق معناسنه در شأوت القوم شأوا بوندندر
ملك
قومی سبق ایتدم دیمکدر ملك کسر لام ایله معروفدر
ملك
فلك بونك کبیدر بایزید بوراده مراعاة النظیر واردر
وسجعه رعایت ایچون ملك لفظنك لامنك کسرینی
جانب فتحه اماله دن لازمدر باخود فلك لفظنك
لامنك فتحنی جانب کسره اماله دن لازمدر دیدی
معنای نابغه سوقه یعنی ملك اولمیان رعایا ملكك
غایتنه بالغ وواصل اولماز بو بیله اولنجه سوقه
ملکه مطیعه اولسون کوکب فلکك جریی کبی جریان ایدمز

قرینة

قرینة ثانیه ارسال مثل وتشبیه طریقیله در
الرجل یترك تراد انیه وهو الی الاباعد محسن
والنعامة تهجر بیضها وبیض غیرها تحضن

بر
آداني
بر کسر ایله احسان معناسنه در ادانی اقارب
وخلاف معناسنه ادنی نك جمعیدر ادنی اقرب معناسنه در
دنا منه یدنو دنوا دن مأخوذدر قریب اولدی دیمکدر
اباعد
اباعد اجانب معناسنه ابعد کلمه سنك جمعیدر
نعامه
وابعد ادنی نك نقیضیدر نعامه فتح ایله طردندر
مذکر ومؤنث اولور نعام حمام وحمامه کبی اسم جنسدر
کذا فی الصحاح ابن حنبلی دیدیکه نعامه نك کنیه سی ام البیض
تهجر
وام ثلثین در تهجر ضم عین ایله نعامه اجلندن تأنیث
ایله در ترك ایدر دیمکدر تحضن ده بونك کبیدر
بیض
بیض بیضة کلمه سنك جمعیدر امثالدندر هو اذل
من بیض النعام التی تترکها واقع اولمشدر فلذلکدر کمنه
تحضن
نعامك ترك ایتدیکی بیضه دن اذلدر دیمکدر تحضن
حضن الطائر بیضه یحضنه دن مأخوذدر طائر
جناحی تحتنده یومورطه سنی کندی نفسنه ضم
ایتسه مرأه ده بونك کبیدر ولدینی حاضنه اولسه
وبیض اخری نك تقدیری بیض نعامة اخری دیمکدر

وانتصابی نحضن ایله در ابن حنبلی منکلمیندن نقل
ایدوب دیرکه نعامه کرچه طائر کبی یمورطلدر
وجناح وریشی وار دیلکن طائر دکلدر زیرا ریشر
ایکی بارزاذنلری وار در وخفاش کرچه کنه اولوب
طوغورر لکن طائر در زیرا طیران کندننه موجوددر
ودیدیلرکه نعامه یم طلبی ایچون چیقوب نعامهٔ
اخری نك بیضه سنی بولدقده انی حاضنه الوب
کندی بیضه سنی اونودر بو سببدن حمق ایله وصف
اولنوب ضرب مثل ایدرلر معناسی نابغه تشبیه طریقی
اوزره اولوب دیمك اولورکه رجل کندی اقاربنه
بر واحسانی ترك ایدوب اجانبه احسان ایدیجیدر
نعامه کندی بیضنی ترك ایدوب غیرسنك بیضنی
حاضنه اولدیغی کبی محصل نابغه بویله اولان رجلك
حمقندن تعجب اولنماز دیمك اولور

قد یلد مثل الحسن مثل الحجاج

واللؤلؤ یخرج من الملح الاجاج

مثل اول مفعولیت اوزره منصوبدر مثل ثانی یلدنك
فاعلی اولمق اوزره مرفوعدر حسن ایله تابعیندن شیخ
زاهد حسن بصری رحمه الله تعالی یی مراد ایدر ابن حنبلی

دیرکه

حسن

دیرکه حسن بصری عالم عالی ورفیع وفقیه وعابد
وناسك وکثیر العلم فصیح وجمیل ایدی یوز اون تاریخنده
رحلت دار بقا بیورد یلر حجاج ایله جبروت وظلم
وسفك دم ایله معروف اولان ابن یوسف ثقفی یی
مراد ایدر ابن حنبلی دیدیکه عبدالملك بن مروانك عاملی
ایدی طقسان بش تاریخنده وفات ایلدی ماء اجاج
اجی صودر قداج الماء یوج اجوجا دینلور معنای نابغه
کاهیجه طالح صالحی طوغورد وبونده الله تعالینك
یخرج الحی من المیت قول شریفنه اشارت واردر ابن
حنبلی دیرکه حاصل نابغه ولد نفیس خسیسدن
طوغرلؤلؤ نفیس ذوقی ممکن اولمیان طوزلو صودن
چیقدیغی کبی بو کلام لؤلؤ ومرجانك ماء اجاجدن
خروجنه مبنیدر فراتدن خروجنه مبنی دکلدر دیدیلر

ولد شریف اولی بالشرف والدر اعلی من الصدف

شریف ماجد معناسنه اولی احری ولایق معناسنه
در دره کلمه سنك جمعیدر صدف تحریك ایله
صدفه کلمه سنك جمعیدر دره نك غشا سیدر بو قول

شعر

ان السری اذا سری فبنفسه ⁂ وابن السری اذا سری اسراهما

اجاج

شریف
اولی
در صدف

قولی کبیدر اَسْرَاهُمَا اَعْظَمُهُمَا وَاَمْجَدُهُمَا دیمکدر

معناسی نابغه ولد شریف شرفه اولادر دُرّ دخی

اصلی صدفدن قیمت وحسن وبها جهتندن اعلادر

خنی بو رلیه ولد شریفک شرفه اولی اولمسی والدِ

سلفه وارث اولورلر اما ولد سلفه وسلفک سلفنه

لاغَرْوَ اَنْ یَرْتَفِعَ اُولُوا الْجَهْلِ وَیَنْحَطَّ الْعَالِمُ

فَقَدْ یَتَدَلَّی سُهَیْلٌ وَتَسْتَقِلُّ النَّعَائِمُ

لاغرو فتح معجمه وسکون راء ایله عجب معناسنه‌در

فلانٌ حطّه فانحطّ انی انزال ایتدی اولدخی نزول

ایتدی دَلّی شیئًا فی مهواةٍ وتدلّی بنفسه ودلّی رجلیه

من السریر ودلّاه بحبلٍ من سطحٍ اوجبلٍ وتدلّت

الثمرة من الشجرة دینلور شیئی ایپ حبل ارا سنه

ایندردی وبالذات کندی ایندی واَیقلرینی سریردن

ایندردی واَنی حبل ایله سطحدن یاخود جبلدن

ایندردی ومیوه شجره دن ایندی دیمکدر ودلّاه

بغرورٍ دینلور انی تغریر ینحرادا ایتدیکی نسنه‌یه

دوشوردی سُهَیل نجم‌در اذا طلع سهیلٌ وقع الوباءُ

فی الارض واسقط اولاد الزنا نه زمانکه سهیل طلوع

ایتسه ارضده وبا واقع اولور اولاد زنا سقط اولور

دیمکدر تستقل استقلت السماء دن ماخوذدر سما

مرتفعه اولدی دیمکدر نعائم منازل قمردن بر منزلدر

وبو نعائم سکز کوکبدر کویا سریر معوّجدر

درتدی صادر ودرتدی واردر کذا فی الصحاح

معناسی نابغه جهل صاحبنک ارتفاعی وعالمک انحطاطی

عجب دکلدر زیرا سهیل نزول ایدر نعائم سهیل انور

نجوم اولدیغندن عالمی سهیله جاهلی نعایمه تشبیه ایلدی

زِینَةُ الْاَرْضِ الْعُلَمَاءُ وَالْکَوَاکِبُ زِینَةُ السَّمَاءِ

زینة تزیین معناسنه‌در زینة الارض رفع واضافت

ایله مبتدادر العلماء خبریدر قرینهٔ ثانیه ده بونک

کبیدرلکن حق اولان زینة یا ایله صله لنمقدر

معناسی نابغه ارضک زیب وزینتی علمادر وسمانک

زیور وزینتی کواکبدر

شُعَاعُ الشَّمْسِ لَا یَخْفَی وَسِرَاجُ الْحَقِّ لَا یَطْفَی

شعاع الشمس ضم ایله شمسک طلوعی قتنده کورینن

ضوء وضیا سیدر قضبان کبی همزه ایله طفئ السراج

دینلور علم یعلم بابندن اطفأته انا اطفاءً دینلور لا یخفی قولنه موافقت ایچون صح

بوراده همزه سی الفه قلب اولندی یا یزید دیرکه

یطفی کلمه سی انطفی معناسنه اولان طفینک مضارع

تستقل

نعایم

مرتفعه اولور صح

جاهل ..

زینة

[illegible]

شعاع

طفی

لاغرو

حطه

دلّ

سهیل

مجهولی وانفعالدن اطغی نك مضارع مجهولی
اولمقده جائزدر دینلورلدی یخفی قولنه موافق
ایجون بوراده همزه سی الفه قلب معناسی بانجه
شمسك ضوئی خفی اولوردکلدر سراج حتی دخی
اطفا اولنوردکلدر ابن حنبلی دیرکه بونا بغه متلدر
خفی اولمیانی انکار ایدن وباطل اولمیانی نفی ایدن
کسنه حقنده ضرب اولنور مثلدر ابات قرائنه یی
تجاهده انکار ایدوب امر باطل عد ایدن کفار کبی
وضوء شمسی انکار ایدن صاحب رمد کبی

رب قوم یلونکم حبالا ولا یألونکم خبالا ١٣٤

اولکی ولی دن مأخوذدر قرب ودنو معناسنه یلون
قد ولیه یلیه دینلور ایکیسنده ده کسر ایله اکا
قریب اولدی دیمکدر کل مما یلیك لا مما یقارب غیرك
کلامی بوندندر حبال کسر حاء مهمله ایله حبل حبال
کلمه سنك جمعیدر رسن معناسنه حبل عهد وامان
ووصل معنالرینه ده کلور کذا فی الصحاح ایکنجی
ایالوا فی الامردن مأخوذدر امرده تقصیر ایتدی یألون
دیمکدر اسم فاعلی آل در مقصر معناسنه مرأة آلیة
دینلور جمعی اوال کلور الاء یألوه دینلور اکا استطاعت

ایتسه

ایتسه سؤال اولنورسه حبالا وخبالا لفظلرینك
انتصابی نه وجهله در جواب بودرکه اولکینك انتصابی
تمییز یاخود حال اولمق اوزره در تقدیری یدنون
منکم واصلین اوذوی عهد دیمکدر ایکنجینك انتصابی
یألون نك مفعول ثانیسی اولمق اوزره در سؤال
اولنورسه اولکی مفعول واحده حرف جر ایله تعدی
ایدر نه کیفیتله مفعول ثانیدر دیدك جواب بودرکه
بوسنك دیدیكك کیبیدر که چونکه منع معناسنی
تضمن ایتدی تعدیه سببله تجاوز ایتدی وباب
تضمین واسع در معنا لا یمنعونکم فسادکم ولا ینقصونکم
ایاه دیمك اولور خبال ثانی فتح خاء معجمه ایله فساد خبال
معناسنه فلان خبال علی اهله دینلور اوزرلرینه
غشا اولسه اما من قفا مؤمنا بما لیس فیه وقفه الله
فی ردغة الخبال حتی یجیء بالمخرج منه حدیث شریفنده
اولان خبال اهل نارك صدیدیدر دینلدی قفا قذف
معناسنه ردغه طینت معناسنه ولبیدك شعرنده
اولان خبال فرسك اسمیدر

تجانز فرذل والجون فیها وتجل والنعامة والخبال
معنای بابغه چوق قوم وارد کمیا نکوده واقعه

اولان عهود جهتندن سزه قريب اولورلر ومع هذا
اموريكزك افسادنده تقصير ايتمزلر وسزى فساده
ايقاعده دخى احتراز واتقا ايتمزلر منافقين كبى

سوف ينفعك ما انت معط وان دفعت الى ذئاب معط

سوف سين كبى استقباله موضوعدر اوقدر واركه (سوف)
سوف معناى تأخيرده زياده لكى واردر الله تعالينك
ولسوف يعطيك ربك فترضى قول شريفنى كورمزميسنكه
يوم قيمته ايله تفسير اولنمشدر اوكى معط اسم فاعلدر (معط)
اعطى يعطى اعطاء فهو معط دينلور بونده بر ضمير
محذوفدر تقديرى ما انت معطيه در زيرا ماموصولدر
صله سندن كندويه عائد ضمير اولمق لابددر انت معط
قولى صله سيدر بوراده ان وصليه در ايكنجى معط (معط)
امعط كلمه سنك جمعيدر ذئب امعط دينلور شول
قورد دركه شعرى دوشمش اوله بوندن فعل كسر ايله
معط الذئب در معط شعره دينلمز لص امعط و
لصوص معط دينلور خبثنده ذئابه تشبيه اولنوب
صفتيله وصفلنديلر ارض معطا ورملة معطا ورمال
معط دينلور كند يلرنده نبت اولمسه كذا فى اساس
البلاغه معناى نابغه سنك دنياده فقرايه اعطا

ايتديكك شى اخرده قريبا سكا نفع ويرر نقد اولشيئى
لصوصه دخى ويرسك ياخود نقد اولشيئى توجه دوكولمش
قوردلره دخى ويرسك قرينه ثانيه معطينك معطى به
نفعنى افاده ده مبالغه ايچون اولمقده جائزدر ديديلر

العلم درس وتلقين لاطرس وترقين

درس مصدردر درس الكتاب درسا ودراسة دينلور (درس)
ابن حنبلى ادريس عليه السلام كتاب الهى كثرت دراستندن
ادريس تسميه اولندى ديدى واصلى درست الحنطه دن
مأخوذدر بوده دراسدن مشتقدر بعضيلر بيدر
دينلور بنياندوه يه تلقين اول كتابده مرور ايدى
طرس كسر طاء مهمله ايله صحيفه معناسنه در بعضيلر (طرس)
شول صحيفه در كه محو اولنور صكره يازيلنور كسر ايله
طلس كبى ديمش ترقين ترقيش وتزيين كتابت حسنه (ترقين)
معناسنه فتح قاف ايله ثوب مرقن دينلور مصبغ معناسنه
وبنيه مرقون منقوش معناسنه رقون ورقان زعفران
معناسنه بونلر صحاحده حنا معناسنه كلمشدر
مرقون مرقوم بر معنايه در معناى نابغه علم قبل
متعلمدن درس كتابدر وجانب معلمدن تلقين كلامدر
مجرد نقش ورقم وصحيفه دكلدر

إذا أخذت تك الزعازع لم تغن عنك الوعاوع

زعزع

ريح زعزع وزعزاع وزعزعان زايلرك فتحه لريله
اشيايى تحريك ايدن ريح ديمكدر زعزعت كشئ
فتزعزع دينلور شيئ هزّ ايلدم اولدخى اهتزاز
واضطراب ايتدى ديمكدر لم تغن عنك سكا نفع
ويرمز ديمكدر نته كه الله تعالى بيوردر وما يغنى عنه ماله
اذا تردّى وبنه الله تعالى بيوردر ما اغنى عنه ماله
وما كسب مال ومكسوبى اكا نفع ويرمز ديو تفسير ايلديلر

وعاوع

وعاوع وعوعة الذئب والكلب نك جمعى درايكنك
عوالرى معنا سنه وعوع الكلب دينلور عوليه وعوعة
الناس ناسك ضجه وصيحه سى معنا سنه خطيب وعوع
دينلور مدحدر وعواع دينلور ذمدر كذا فى الاساس
بوجلدن مهذار وعواع ديرسين وعوع ديمزسين
معناى نابغه تحى سنى اضطرابات وشدائد اخذ ايلسه
ضجه وصيحه وفغان لرسكا نفع فائده ويرمز

كم لأيدى الركاب من أياد فى الرقاب

بد

يد كلمه سنك اصلى سكون دال ايله يدى در بوجلدن
ايدى ويدى اوزره جمعلنور وبو جمع فعل در
فلس وافلس وفلوس كبى سؤال اولنورسه يددن

محذوف

محذوف اولان يا اولوب واو اولمديغى نه ايله بيلدك
جواب بودركه يدك تثنيه سى يا ايله كلوب واو ايله
كلمديكى دليل ايله بيلدم وسن يديان ديرسن واو ايله
يدوان ديمزسن وشاعر ديدى

يديان بيضا وان عند محرّق قد تنفعانك منهما ان تهضما

وبونك كبى تصغيرنده ايكى يانك اجتماعندن اوتورى
تشديد ايله يديّة دينلور سؤال اولنورسه بوسنك
ذكرايلديكنك اوزرنيه دلالت ايتمز زيرا احتمالدركه
يديّة اصلنده تصغيرنده يديوة اولوب صكره واو يايه
قلب ويا ياده ادغام اولنه ويديان ده بونك كبيدر
زيرا اكر يديان يدكلمه سنك تثنيه سى اولسيدى لازم
اولان سكون دال ايله يديان ديوب تحريك ايله
دينلمليدى جواب بودركه يدده ايكى لغت واردر
برى يد برى يدى دردخى مثالى اوزره بويله اولنجه
تثنيه سى عندنده يددن محذوف ردّ اولنماز بس
يدان دينلورنته كه دو دمان ده ديديكك كبى
اما تحريك ايله يدان يدك تثنيه سيدر بس الفى
تثنيه ده يايه قلب اولندقدن اندن بنه محذوف
اولان يا اولديغنى بيلدك وبونى عربك يا ايله يديت الرجل

قولی تأکید ایدر آنك یدینه اصابت ایتدم دیمکدر
اَیْدَیْتُ عنده یداً یا دَیْتُ عنهُ فلاناً دینلور الکا یداً ایتدم
مجازاً ایتدم دیمکدر رِکاب شول ابلدرکه اوزرینه
سیر اولنور سؤال اولنورسه رِکاب لفظنك واحدسی
نه در جواب بودرکه لفظندن واحدسی یوقدر
اوقدر وارکه واحدسی مطیه معناسنه اولان راحله در
دیدیلر امرأه نك جمعنده نِسوه دیدکلری کبی صکره
رِکاب رُکُب اوزرینه جمعندی کتاب کُتُب وزنی
اوزره جمعندیکی کبی ایاد جمعك جمعیدر یعنی ایدینك جمعیسی
جمعیدر صکره ید کلمه سنك جمعی اولمق اوزره غلبه
ایتدی ید نعمت معناسنه معنای نابغه رِقاب
ناسه اولان نعمت نعمتلردر زیرا ناس نعمت اوزرینه
اولورلرسه مراده واصل اولورلر و نعمت ایله شر
و فساددن نجاة بولورلر بو معنا علامه سعدکدر
اما ابن حنبلی نك ویردیکی معنا بودرکه دوه‌لر الکرنی
یَرَه اورمه ده صاحبلرینك اعنا قنده چوق نعمتلر
واردر تجارت ایچون نقاد و زاد و رجالی حمل کبی
الدخولُ فی دارةِ الاسلام خلودٌ فی دارِ السلام
الدخول مبتدادر دارِ دن اخص دیمکله مسلك دن
رکاب
داره
دائره صح

رخص

اخص اولدیغی کبی آسا سلك هر موضع که کندوبی
منع ایدن شی انك اوزرینه دَوَران ایتمدکه اولنور اول
موضع داره در نزلنا فی دارةٍ من دارات العرب
قولنده اولان داره کبی که کندوکی قمرك حولنده
هاله دیدکلری دائره در و بوراده معقولی محسوسه
تشبیه واردر ابن حنبلی دیدیکه بوراده اسلام
ایله مراد ایماندر عمرو بن العاص رضی الله عنه یه
رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمك اَما علمتَ
یا عمرو اِنَّ الاسلام یَهدِمُ ماکان قبلهُ قول شریفی
کبی معنای شریفی ای عمرو بیلورمیسن تحقیق
اسلام ما قبلنده اولان کفر و ذنوبی هدم ایدر
دیمکدر اسلام ایله مراد مجرد انقیادِ ظاهری
دکلدر و دارةُ الاسلام ده اولان اضافت لجین
المأده اولان اضافت کبیدر دیدیلر خلود دوام
بقا معناسنه خلود مبتدانك خبریدر بایزید
دیرکه خلود دخولك فرعیدر و ایمانه دخول جنانه
دخوله سببدر اهل اعتزالك اثابةُ المطیع واجبةٌ
دیدکلرینه کوره سبب تقدیرینه حاجت یوقدر
السلام اسماء الله دندر دارُ السلام یه اضافتی
جبال احاطه ایدن ارض سهله در
بایزید دیرکه دائره صح
داره
اسلام
خلود
اسلام

داره تشریف و تعظیم ایچوندر و دار ایله مراد جنتدر
تفضیلی سلام سلامت معناسنه در دیمش کویا
دار السلام دینلدی جنتك بو نكله تسمیه سی اهلی جمیع
مکروه و آفاتدن آمنلر و امراض و آفاتدن سالملردر
دخول ایله خلود میاننده قلب بعض وو داره و داره
اسلام و السلام ارا سنده شبه اشتقاق وارد ر معناسی
نابغه داره اسلامه دخول دار السلامه خلوددر
یعنی دین اسلامه دخول جنتده خلوده سببدر
خفی بیورلمیه اکدار دن وقایه ده اسلامی داره تشبیه
ایلدی

انّ البراطیل تنصر الاباطیل

براطیل برطیل کلمه سنك جمعیدر برطیل کسر باء
موحده ایله حجر مستطیلدر رأس مبرطل دینلور
طویل معناسنه اللقمة البرطیل بوندندر اکا رشوت
بوندردی دیمکدر برطل فلان ارتشا لندی دیمکدر
کذا فی الاساس اباطیل باطل کلمه سنك جمعیدر علی غیر قیاس
حقك ضدیدر کویا ابطیل کلمه سنك جمعیدر یا بزید
دیرکه احادیث احدوثه نك جمعی اولدیغی کبی اساطیر
وزناً و معنی اباطیل کبیدر لکن اساطیر اسطوره و اسطاره
کلمه لرینك جمعیدر ارباب حقوق اوزرینه اعانت

براطیل

اباطیل

معنای نابغه دشونلرصح

ونصرت

ونصرت ایدر بویله اولنجه رشوتلردن حذر اولنور
دیمکدر بو معنا ابن جنبلی نکدر

من منی بالرهب عنی بالهرب

من بوراده شرطیه در منی مفعول مالم یسم فاعله
اوزره در وجملهٔ شرطیه در رهب تحریك ایله خوف
معناسنه اولوب رهبه برهبه نك مصدریدر
رهبه کسرها ایله اندن خوف ایتدی دیمکدر
نته که الله تعالی بیورر والذین هم لربهم یرهبون
وارهبه واسترهبه دینلور انی قورقتسه عنی
مالم یسم فاعله اوزره در اهم معناسنه وجمله
جزائیه در هرب خوفدن فرار ایتمکدر قد هرب
فلان دینلور فرار ایتسه هربه عن غریم هربا
دینلور انی غیرسی فرار ایدرسه ماله هارب
ولا قارب دینلور مادن صادر و وارد یوقدر
یعنی اکا برشی یوقدر رهب و هرب میاننده
قلب بعض واردر معنای نابغه کیمکه خوفه مبتلا
اولسه هرب و فراری قصد اولنور زیرا خائفه
قرار یوقدر بو معنا یا یزیدکدر اما ابن جنبلی نك
ویردیکی معنا بودرکه برکمسنه خوفه مبتلا اولسه

رهب

هرب

مكروهه دوشمك تصوّرندن او توری مکانندن
هربه اهتمام اولنور

نَقْلُ الصَّخْرِ مِنَ الْقُنَنْ اَهْوَنُ مِنْ حَمْلِ الْمِنَنْ

قنن ضم قاف ایله قُنّة کلمه سنك جمعیدر وزناً
ومعناً قُلّه نك جمعی اولدن قُلل کبی قُنّه ضم ایله اعلای
جبل معناسنه اَهْوَن ایسر معناسنه مِنَن کسر میم ایله
مِنّة کلمه سنك جمعیدر نقل الصخر مبتدادر اهون خبریدر
ابن حنبلی نابغه یه بو یله معنا ویردکه اغالك
جبالدن صخری اسفله نقل ایتمك رجاله منتلری
تحمّلدن اهون وایسردر و بونا بغه حضرت علی رضی الله عنه نك
لَنَقْلُ الصَّخْرِ مِن قُنَنِ الجِبالِ اَحَبُّ اِلَیَّ مِن مِنَنِ الرِّجالِ
قول شریفنك عقدینی حلّ در

اَکْثَرُ النّاسِ اِلَی الْمُلْكِ تَلَفُّتاً اَقَلُّهُمْ مِنَ الْهُلْكِ تَفَلُّتاً

اکثر الناس مبتدادر الی الملك تقدیم لام ایله اولان
اوّلکی تلفّتاً کلمه سنك صله سیدر تلفتاً تمیزیت
اوزره منصوبدر تلفّت والتفات بر معنایه در
لکن تلفّت التفاتدن اکثردر کذا فی الصحاح اقلّهم
مبتدانك خبریدر و اکثر و اقل میاننده تقابل واردر
من الهلك تقدیم فا ایله اولدن ایکنجی تفلّتاً کلمه سنك

صله سیدر

صله سیدر تفلّتاً تمیزیت اوزره منصوبدر هُلْك
ضم ها و سکون لام ایله هلاك اسمیدر خلاص و نجات
معناسنه تَفَلَّتَ وَانْفَلَتَ وافْلَتَ دینلور نجات
بولسه و خلاص اولسه تلفّت و تفلّت میاننده قلب
بعض واردر سلطنت و ملك و دنیایه التفات و میل
جهتندن اکثر ناس هلاکدن نجات و خلاص بولمندن
اقلّیدر حاصلی آزی نجات بولور

تفلت صح

معناسی نابغه صح

اَهْلُ الْحَرْبِ وَالْجَدَل بَیْنَ الْحَرْبِ وَالْجَذَل

اوّلکی حَرْب سکون را ایله درجنك معناسنه
جَدَل جیم و دال مهمله و تحریك ایله در ایکنجی
تحریك ایله حَرَبه یحرُبه نك مصدریدر طلب
یطلب بابندندر حَرَبَه دینلور انك مالنی
اخذ ایتدی و آنی برشی سز قودی دیمکدر حَرِب
محاربه ایدن عدوّه دیرلر و ابن حنبلی حرب غضب
و حزن معناسنه کلوردیدی جَذَل جیمك
تحریکی و ذال معجمه ایله فرح و سرور معناسنه
کسر ایله جَذِل دینلور فرح ایتسه اجذله آنی فرحلو
قیلسه بین الحرب اهل الحرب نك خبریدر جدل و جذل
میاننده تصحیف واردر معناسی نابغه اهل محاربه

قنن

اهون منن

تلفت

هلك

تفلت

حرب

جدل

جذل

واهل مجادله حرب وجدل میاننده در یعنی امرندن
خالی اولمازیا عدو محارب کندویه مقابله ومقاتله
ایدوب مغلوب اولور یاخود عدوّنی قتل ایدوب
غالب اولور

انتم الاوداء والاعزاء مالم یصبکم داء وعزاء

اوداء ودید کلمه سنک جمعیدر اعزاء عزیز کلمه سنک
جمعی اولدیغی کبی داء علت ومرض معناسنه جمعی
ادواء در عزاء تشدید ایله مرض یاخود موتک
یا عزیزلک نک شدّتیدر مالم یسم فاعله اوله رق
استعز بالرجل دیرلر شویله شدّت اوغرادی
دیمکدر کذا فی الاساس صحاحده ذکر اولندیکه عزاء
سنه شدید معناسنه وعز علیهم اوزرلرینه
تشدید ایله ورخصت وبرمه دیمکدر مصنفک دیمشکه
من حسن منه العزاء هانت علیه العزاء اولکی تخفیف ایله
صبر معناسنه ابن جنیّ عزا صبر معناسنه در لکن بوراده
مراد اقربا واصدقانک موتندن صبر در دیدی معناسی
نابغه سزلر دوستلر وعزیزلر سکز مادامکه سزه
علت ومرض ومرضک شدّتی اصابت ایتمز ایسه بو معنا
ترکیبدن مستفاددر امّا ابن جنیّ دیدیکه بوندن ابناء زمانه نک

اوداء اعزاء

عزا

شول کمسنه نک صبری کوزل اوله
الکا شدت آسان اولور

شکایت وارد رسول حبیبندنکه سزلر برکه بی مودودن
وصاحب عزت عداد ندن معدود قیلن سکز مکر بلادن
سالم واقربا واصدقا سنک برنیک موتیله سهم قضا
کندویه نافذ اولمیه

الفلاحة بالفلاح مصحوبه والبرکة علی اهلها مصبوبه

فلاحه کسر وتخفیف حراثت معناسنه در فلاح بو
بابده فتح وتخفیف ایله دیمش فلاحه فتح وتشدید
ایله اکار واکره معناسنه فلحت الارض تفلحها
ایکسنده ده فتح ایله ارضی حرث ایچون شق ایتدم
دیمکدر مثله الحدید بالحدید یفلح کلمشدر شق وقطع
اولنور دیمکدر امّا فلاح فتح وتخفیف فوز وظفردر
وفلح تحریک ایله خیر وظفر ونجاتده بقادر حیّ
علی الفلاح بوندندر مصحوبه مقرونه معناسنه
برکة نما وزیاده معناسنه بو بابده تبریک برکت
ایله دعادر دیمش اهلها ده اولان ضمیر فلاحه یه
عائددر مصبوبه مسکوبه معناسنه صببت الماء
فانصبّ دن مأخوذدر صوبی اقدم اولدخی اقدی
دیمکدر معناسی نابغه دنیاده زراعت اولدن وجوه
تعیشی کوزل ایله زیرا زراعت مذکوره بنیل مراده

فلاحه

مصحوبه

مصبوبه

معرونه در بو معنا علاوه سعد کدر اما ابن حنبلینك
ویردیکی معنا بودرکه حراثت زرقه ظفره معرونه در
وقبل حقدن برکت وزیاده حراثنك اهلی اوزرینه
نازله در

المرءُ عنوانُ أمرِهِ عنفوانُ عُمْرِهِ

عنوان — المرء مبتدا در عنوان امره مبتدای ثانیدر عنوان
الکتاب کتابك علامتیدرکه انکله کتابك اولی
خیروشر وحسن وقبیح بیلنور عنونت الکتاب
اعنونه دینلور عنفوان عمره مبتدای ثانینك خبریدر
عنفوان — مبتدای ثانی مع خبره مبتدای اولك خبریدر عنفوان
الشباب وانفوانه شبابك اولیدر اعتنف کشی
عمر — وائتنفه دینلور بر معنایه در ابن حنبلی عمر حیات
معناسنه بوراده سکون میم ایله در ضمیله دکلدر
سن — دبو سکون میم قرینه یه موافقت ایچوندر اما ضمیله جائزدر دیدی
معنای نابغه کشینك امروشاننك عنوانی وعلامتی
عمرینك اولیدر یعنی اول عمری کوزل ایسه نهایتده
امروشاننده کوزلدر

ما مَنْ دأَبَ في الآداب أبدا كمَنْ بدا فيه وشدا

دأب — ما نافیه در من موصولدر دأب دال مهمله ایله

جد

ادأ — جد وتعب معناسنه بابزیددیرکه اداب ادب
کلمه سنك جمعیدر ادب خصلت محموده درکه شرعا
وعقلا رعایتی واجبدر ابن حنبلی دیدیکه ادب نفسی
وادب درسدر بعضیلر ادب امور مستحسنه یی
رعایت امور مستقبحه دن احترازدر دیمش علوم
عربیه یه علم ادب تسمیه سی بوندندر وجائزدرکه
بوراده ادب دن مراد علم ادب اوله تحملده ذکر اولندیکه
ابد — ابد دهر معناسنه جمعی اباد وابود کلور بدا الشیء
یبدو دینلور ظاهر اولسه ابد ایله بدا میاننده قلب
بعض واردر سؤال اولنورسه بدأ فیه همزایله
ابتدا معناسنه اولمسی جائز دکلدر زیرا فیه قولی
آنی رفع ایتمز زیرا بدا ببدایه دینلور بدا فیه دینلمز
وبداده اولان ضمیر ادبه عائددر واکر مفعولی محذوف
قیلوب کمن بدا التعلیم في الادب دیوب علم ادب
شدا — مراد ایتسن جائز اولور شدا یشدو من العلم وعن
الغنا دینلور علم وغنادن برطرف وبر مقدار
اخذ ایتسه معنای نابغه علم ادبده تعب ومشقت
چکوب وعلم ادبه مداوم ونفسنی انده اتعاب ایدن
کمسنه علم ادبی تعلیم ایله وعلم ادبدن برطرف

ومقداری اخذ ایله علم ادبی تعلیم ظاهر اولدن
کمنه کبی دکلدر یعنی انك فوقنده در

من عرف المعارف   عفر المراعف

عرف تخفیف ایله در معارف اجانبك نقیضیدر
معارف وجوه وعلوم معناسنه ده کلور معرفه
کلمه سنك جمعیدر بوراده مراد بودر عفر تعفیر
دینلور آنی ترابه قارشدرسه وتلویث اتسه عفر
بنفسه تعدیه ایتدیکی کبی با ایله دخی تعدیه ایدوب
عفر به دینلور مراعف انوف معناسنه مأخذی
رعاف دردیدیلر فعلت ذاك على الرغم من مراعفه
دینلور ما احسن مراعفه اقدومه دینلور اقدامنك
مقاطری معناسنه انوفك مراعف ایله تسمیه سی
اعضانك مقدمتانی اولدیغندن اوتوریدر رعفدن
مأخوذدر آنی سبق ایتدی دیمکدر وحدیث شریفده
ارعفی تعدی ایتدی دیمکدر ومصنفك من عرف
القرآن رعف القرآن قولنده کی کبی من عرف المعارف
قولنك معناسی من اراد ان یعرف العلوم دیمکدر
الله تعالینك فاذا قرأت القرآن فاستعذ بالله
قول شریفنك معناسی اذا اردت قراءة القرآن دیمك

معارف
عفر
مراعف
الاقران

اولدیغی

اولدیغی کبی عفر المراعف قولنك معناسی معارفی
تحصیلده ارباب علومه اختلاط ایله نفسنی ذلیل
قیلدی عرف ایله عفر معارف ایله مراعف میاننده
قلب بعض واردر معناسی بغه شول کمسه که معارف
واحسانی تشهیر ایلیه حاسدلرینك وامرینی
منکرلرك انوفنی تذلیل ایلدی بو معنا بایزید
قوی تکدر ابن جنی دیرکه بو کلامك ایکی وجه اوزرینه در
اولکسی برکمسنه معارف وعلومه عاشق اولسه
صیتنك انتشاری سببیله اول اعداسی جهله اولمغله
انلرك بورونلرینی ترابه سورتر وقارشدرر
وتلویث ایدر ایکنجیسی برکمسنه معارفی بیلمك
مراد ایلسه متعلم ومستخبر اولدیغندن هر شیخ
عارفه خضوع ایدر البته تعلم علم ایدن مستحی اولمز
متکبر اولماز ایکنجی وجهه کوره من عرف المعارف
قولنه من اراد عرفان المعارف دیو معنا ویروب
اراده یی اراده ایتمیلیدر اذا قمتم الى الصلوة قول
شریفنده اولدیغی کبی خفی بیورلمیه ابن جنینك
تقریری علاوه سعدك تقریرینه موافقدر

خف على الصدر السرى من ذوى القدر الزرى

خف

خَفَّ فتح خا ایله امردر سؤال اولنورسه خافه
وخاف منه دینلور بوراده نه کیفیتله حرف استعلا ایله
کوردی جواب بودرکه بو عربك خفته علی مالی
وتخوفته علیه قوللندن مأخوذدر وحدیث شریفده
إنَّ أخوف ما أخاف علیکم الریا حرف استعلا ایله
واقع اولمشدر ابن جنبلی صدر ایله مراد مجلسده

صدر

تصدّر ایدن کمسنه در وصدر صَدْرَه جلوس
ایتدیکی حیثیتدن دخی دینلمشدر دیمش السَّری

سری

صاحب مروءت سید سخی معناسنه در جمعی
سَرَاة در وبو جمع عزیزدر زیرا فعیل تحریك ایله
فعلة اوزره جمعلنمز زری مُستحقِر ومُستهزِی معناسنه

زری

زری علیه دن مأخوذدر آنی تعییب ایلدی
واستحقار واستهزا ایلدی دیمکدر فلان زری
المنزلة والقدر دینلور زای منقوطه نك تقدیمیله
سری وزری اراسنده سجع متوازی واردر معناسی
نابغه ذوی القدردن اولان سید شریفك اوزرینه
حقیر متعبدن خوف ایله زیرا اوغاد ناس شرفایه
کما هو حقه توقیر ایتمزلر بلکه ادنی شیدن اوتوری
عرضنی هتك ایدرلر زیرا ادنی در بو معنا بایزید

فنوی

فنوی نکدر ابن جنبلی نك ویردیکی معنا بودرکه اصحاب
قدردن صدر وسید اولان کمسنه لی مستحقر ومستهزی
اولمدن خوف وحذر ایله

أَیُّهَا الحُوَّلُ القُلَّبُ أَمِنْ حِیلَتِكَ أَنْ تَجمَعَ المَالَ لِبَعلِ حَلِیلَتِكَ

حول

ایها یا ایها دیمکدر حرف ندا حذف اولنمشدر حُوَّل
قُلَّب ضم قاف وتشدید عین ایله تقلّب اموره بصیر
ومحتال اولان کمسنه یه دیرلر حال الرجل یحول دن
مأخوذدر احتیال ایتدی دیمکدر ابن جنبلی حوّل
احتیالدن مشتق دکلدر بلکه حیله دن مشتقدر
زیرا واوی اولان یائی اولاندن مشتق اولمازدیدی
أمِن همزه استفهامیه در مِن حروف جردندر حیلتك
من ایله مجروردر حیله کسر ایله احتیالدن اسمدر

حیله

أن تجمع المال ابتدا اوزرینه محلا مرفوعدر من حیلتك
خبر اولمق اوزره محلا مرفوعدر بعل زوج معناسنه
حلیله زوجه معناسنه زوجه یه حلیله تسمیه سی

حلیله

زوجنه حلال اولوب وزوجی اکا حلال اولدیغندن
اوتوریدر معناسی نابغه ای حُوَّل قُلَّب سنك حیله کدن
میدر مالی حلیله کك زوجنه جمع وادخار ایدرسن
یعنی سکا لایق دکلدرکه مالکی حلیله کك بعلنه ابقا

حلیله بعلك کندویه اضافتیله مجروردر صح

ایدرسین یعنی شول حلیله کمه سنك وفاتندنصکره مالکه
وارثه اولوب آخره تزوج ایدوب ذلك البعل سنك
مالکی اکل ایدر قبروده سنك حالك نه اولدیغنی بیلمیه
فی الارض ناس و نویس منهم طاووس و طویس
ناس کاهیجه جن وکاهیجه انسدن اولور واصلی
اناس درصکره تخفیف اولندی کذا فی الصحاح نویس
ناسك تصغیریدر اکرچه اصلی اوزره تصغیری اولنسه
تشدید ایله انیس دینلور ایدی طویس بعد حذف
الزوائد طاووس کلمه سنك تصغیریدر طاووس
طیر معروفدر وطاووس حضرت علی رضی الله عنهمانك
تلامذه سندن برزاهد ربانی رجلك اسمیدر بعضیلر
بونك حقنده دیمشلرکه کویا خلقی طاووس خلقنه مشابه
ایدی طاووس دیدکلری زیباتی حسن طرهدر طاس
بطوس طوسادن مأخوذدر وجهی کوزل اولدیدیمکدر
طوس المصور تطویسا مصور طواوس تصویر ایتدی
وبرکنه جمیل اولسه انه لطاووس دینلور طویس
بر مخنثك اسمیدر مدینۀ منوره ده اولور ایدی
واشام من طویس و بو مدینۀ منوره ده اهل اسلام
ارا سنده اوله تغنی وترنم ایدوب دف مربع ایله
نقره

ناس
نویس
طویس
عربلك امثالندندر

نقره ایدندر و بو اهل مدینه یه خطاب ایدوب
دیر ایدیکه ای اهل مدینه مادامکه بن اراکزده
دائمم دجالك خروجنه توقع و منتظر اولوکز
نه زمانکه اولودم تحقیق امین اولورسکز
زیرا انام نساء انصارك میاننده نمائم ایله مشی ایدر
برامرأه ایدی صکره بنی رسول الله صلی الله تعالی
علیه وسلمك اخرنه تشریفلری کیجه سی طوغردی
وابوبکر رضی الله عنهنك آخرنه تشریفی کونی
ممه دن کسدی و عمر رضی الله عنهنك قتل اولندیغی
کونی حلمه بالغ اولدم و عثمان رضی الله عنهنك
قتلی کونی تزوج ایتدم و علی رضی الله عنهنك
قتلی کونی بنم ولدم دنیایه کلدی ای اشامتدن
بنم شللی وار میدر فی الاصل بونك اسمی طاووس
ایدی مخنث اولدیغی زمان طویس قیلدیلر
کذا فی الصحاح معنای بابغه ارضده ناس و نویس
واردر انلردن بعضیسی جلالت جهتندن مانند
طاووسدر و بعضیسی حقارت جهتندن طویسدر
یاخود بعضیسی مانند طاووس نظیف الذیلدر و بعضیسی
مانند طویس مخنثدر بو معنا ابن حنبلیکدر

امن

امین

آمِنْ بالامِینِ ابْنِ آمِنَه نَأْتِ یومَ الفزعِ بنفسٍ آمِنَه

آمِنْ آمَنَ به یُومِن ایماناً دن مأخوذ امردر آنی
تصدیق ایله دیمکدر امین ایله رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم مراددر زیرا ولادتِ شریفه سندن
انتهاءِ عمرنازنینلرینه دکین اصلا خاینِ اولمدی
ابْنِ جر ایله الامین نک صفتیدر آمنه مدّ ایله تنوین سز
رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمک اُمّی رضی الله
تعالی عنها نک اسم سامیلریدر نَأْتِ نک آصلی
نَأْتی ایدی نَأْتِ امرک جواب وجزاسی واقع
اولدیغندن یا دوشدی یومَ الفزع یوم خوف

یوم الفزع

یعنی یوم قیامتدر آمِنَةً ثانیه نفس کلمه سنک
صفتیدر آمِنَه یأمنه امناً دن مأخوذ اسم فاعلدر
ایکی آمنه میاننده جناسِ تام واردر معنای نابغه
ابنِ آمنه اولانْ محمد امین صلی الله تعالی علیه وسلم
جبریل امینْ لسانی اوزره وَحی اولنان وَحْی اوزرینه
مصدّق اول که فزعِ اکبر اولان یومِ قیامتده عذابدن
وَاَهْوالِ قیامتدن سالمه وناجیه نفس ایله کلهسِنِ
بومعنا ابن حنبلی وبایزیدکدر

اَکْثَرُ الناسِ عن الحقِّ زُوَّرٌ ودَعْواهُم باطِلٌ و زُورٌ

ایکیسیده

زور

ایکیسیده ضم ایله دربسی اولکی ازوَر کلمه سنک
جمعیدر سودوا سود کبی زُوَرا صلنده رجالدن
صَدْدِنیاء بر شقی برطرفه میل ایتمش کسنه یه
دیرلر ایدی صکره مطلقا اَمْیل اولدنزا ستعاره اولندی
زورِ ثانی کذب معناسنه والذین لا یشهدون
الزور نصِّ کریمنده اولدیغی کبی قد زرتَ علیّ
بکا کذب سویلدک دیمکدر ونیه زوُر الله تعالیدن
دُونی عبادت اولنانه دیرلر مالکم نعبدون الزور
دینلور ابن حنبلی دیرکه جملهٔ اولی وجملهٔ ثانیه
منطقیین قتنده قضیهٔ حملیهٔ مهمله اولوب جزئیه
قوتنده اولمغله معنا دیمک اولورکه بعضِ ناس
حقدن مائللردر وجنس دعوالرینک بعضیسی
امرِ باطل وکذبدر حاصلی بعض دعوالری بودرکه
أعدادن ولایت بخلادن سخا جهلادن فضیلت
اغبیادن زکا اغنیادن فاقه کبی که بونلر امرِ باطل
وکذبدر

اِذا خَبَّ اَخُوکَ فَخِلِّقْ علی اسْمِهِ وتَحَفَّظْ مِن کَیْدِهِ وطِلَسْمِه

خَبّ خاء معجمه ایله فعل اولوب فتح وکسر ایله اولدت
خَبّ دن مأخوذدر خَبّ خدع جربزاولدن رجله دیرلر

جبن جبن [illegible]
دینلر [illegible]

وبوندن خبثت یا رجل دیرسن علم بابندن قدخبه
تخبیثا دینلور آنی آلدتسه فحلق حلق الطائر دن
مأخوذامرد طائر طیرانندە ارتفاع ایتدی دیمکدر
واصلی حالق دن در حالق مکان مشرف ندر
ابل محلقه حلق دن مأخوذدر وبونك اسمی
حلق در حلق مدور معناسنه معنای فقره
اولیجق برادرك سكا خدعه ایلسه سن انك
قتندن مرتفع اول وشول مكانده اول كه انك
اسمی اوزرینه اوله سن علی اسمه دیدیکك نکته سی
سن دائما برادرنك برادرلكی ادعاسی اوزرینه
اوله سن ولکن مکان بعیدده دیمکدر یا بزید
دیرکه حلق علی اسمه قولی انك اوزرینه استعلا
ایلدی دیمه دن کنایه در یاخود حلق ضرع الناقه
تحلیقا دن مأخوذدر ناقه نك لبنی مرتفع اولدی
دیمکدر بوراده مراد معنای اولدر دخی بو دلیله
بو تحلیقده باکه بر معنای اخر دخی خطور ایدرکه
بعض اهل غرایم عزایمدن برشئ یازوب اکا طلسم
دیرلر واطرافنه حلقه کبی دائره چیزرلر بوکا کوره
تحلق علی اسمه قولنك معناسی بویله اولور که بو عمل الله

بوحیله ومکیده بی انك اوزرینه مردوده قیل وانك
کید وطلسمندن تحرز ایله اساسن احتفظ به
وتحفظ به الخ قصد ایتدی وانکله قائم اولدی
دیمکدر واحتفظ بما اعطیتك دینلور علیك
بالتحفظ من الناس دیرلر توقی ایله وتوقی ایله
اول دیمکدر صحاحده تحفظ تیقظ وقلت غفلت
معناسنه طلسم حیله ومکر معناسنه طلسم الرجل
وطرسم الرجل دیرلر باشنی اشاغی اکدی وکوزینی
ارخا ایتدی یره بقر دیمکدر یا بزید طلسم حیله دن
بر نوعدر بوکا کوره عطف الخاص علی العام قبیلندن
اولور دیدی علی اسمه ایله طلسم مباننده جناس
تام واردر معناسی نا بغه یجن برادرك حیله ایلسه
اطرافنی سکا وصولدن منع ایدر حلقه قیل واوزره
اول همان اسمنی ایشت کیدندن ومکرندن توقی
وتحفظ ایله نه زمان اولسه بنه سكا حیله ومکر
ایدر همان اجتناب اوزره اول

ملاك حسن السمت ایثار طول الصمت

کسر وفتح ایله ملاك الامر مرکند وایله قائم
اولدنه دیرلر انقلب ملاك الجسد دینلور قوام

ملاك

جد منقلب اولسه سمت فتح ایله طریق معناسنه در
سمت
وینه سمت اهل خیرك هیئتنه دیرلر وینه ما احسن
سمته دیرلر انك هیئتی نه کوزل اولدی دیمکدر
ایثار
ایثار کسر ایله آثر علیه نك مصدریدر الف
انك اوزرینه اختیار ایلدی دیمکدر نته که
الله تعالی بیوردر و یؤثرون علی انفسهم صمت
بصمت ضمیله در معنای نابغه حسن طریق و حسن
هیئتك قامی طول صمتی ایثار واختیار ایله در

مَنْ لَمْ تَزِنْهُ السِّيَرُ لَمْ تَزِنْهُ السِّيَرَآ
وَمَنْ لَمْ يَتَّقِ الحُوبَ لَمْ تَنْقَ لَهُ الحُوبَآ

تزنه
تَزِنْهُ زانَه یَزِینُه زَیْناً دن مأخوذدر ابن حنبلی
زینه دن مأخوذ اولان زَنَّهُ معناسنه زینه
کندو ایله تزین اولنان شیدر دیدی و زنه
سیر
یَزِنُهُ دن دکلدر سِیَر کسر ایله سِیرَه کلمه سنك
جمعیدر طریقت معناسنه ابن حنبلی سیره نبی
صلی الله علیه وسلم بوندندر دیدی سارهم سیره
سیرآء
حسنه دینلور سیراء کسر سین وفتح یا مثناه تحتیه
ایله ایچنده صاری خطلری اولان بردر
نته کم نابغه دیمش شعر

صفواء

صَفْوَاءُ كَالسِّيَرَاءِ أَكْمَلُ خَلْقُهَا ۞ كَالْغُصْنِ فِي غُلَوَائِهِ الْمُتَأَوِّدِ
فائده سیراء بروددن بر نوعدر حریر ایله مخلوطدر دیمش
بایزید سیراء ذهب خالص معناسنه در بوراده فنقی
معنا مراد اولنسه وجهی واردر زیرا هر بریله
تزین اولنور دیدی اولکی اتقی الشرك یتقیه اتقاء
دن مأخوذدر ایکنجی کسر ایله نقی ینقی نقاوة ونقا
دن مأخوذدر نقی ونظیف اولدی دیمکدر
حوب
حوب ضم ایله اثم معناسنه در حدیث شریفده
ان طلاق ام ایوب لحوب وارد اولمشدر والله تعالی
انه کان حوبا کبیرا بیوردر حوبه فتح ایله اثم معناسنه
اللهم اغفر لی حوبتی کبی فعلت کذا لحوبة فلان دینلور
حوباء
انك حرمت وحقی ایچون اشلدم دیمکدر حوباء فتح
ومد ایله نفس معناسنه جمعی حوبا وات کلور رحمه الله
تعالی حوباءك دینلور سیر و سیرا حوب وحوبا میاننده
شبه اشتقاق واردر معنای نابغه بر کمسنه نك
سیر و طرق کندو لی زینتلو قیلمیه آنی برد یعنی لباس حسن
زینتلو قیلماز و بر کمسه اثمدن اتقا ایتمیه انك
نفسی نظیفه ونقیه اولماز بایزید دیدیکه بو نابغه
مثل مجراسنه جاری اولاندر

راقِبِ القابِضَ الباسِط   وكُنِ المُقْسِطَ لا القاسِط

راقِب امردر راقَبَ الله فی امره دن مأخوذدر الله تعالی دن
کندی امرنده خوف ایتدی دیمکدر قبض بسطِلق راقب
خلافیدر القابض والباسط الله تعالی نك اسملریدر
القابِض عند الممات اشباحدن ارواحی قابضدر القابض
الباسط عند الحیاة اجساده ارواحی باسطدر بعضیلر
القابض نك معناسی اغنیادن صدقاتی قبض ایدر
یعنی قبول ایدر الباسط نك معناسی فقرایه رزقی الباسط
بسط ایدر یعنی فقرایه اعطا و هبه ایدر دیمکدر
دیمش بعضیلر رزقی قبض ایدر یعنی ضیق ایدر
و رزقی بسط ایدر یعنی توسیع ایدر دیمکدر دیمش
مقسط کسر سین ایله عادل معناسنه اقسط فعلدن مقسط
مأخوذدر آنی عدل ایتدی دیمکدر و بونده اولان
همزه سلبه موضوعدر نته کم الله تعالی بیورر
واقسطوا ان الله یحب المقسطین قاسط قسط دن
مأخوذدر ظلم ایتدی دیمکدر نته کم الله تعالی بیورر
واما القاسطون فکانوا لجهنم حطبا قاسطون
ظالمون ایله تفسیر اولندی ابن حنبلی دیر که حجاج
ثقفی دن حکایت اولنور که برکون سعید بن جبیر

رضی

رضی الله عنه یه بنم حقمده نه دیرسن دیو سؤال
ایتدکده سن قاسط و عادل سین دیو جواب ویردی
حضار مجلس تعجب ایتدکلرندن حجاج دخی بنی کافر
و جابر قیلدی دیو الله تعالی نك واما القاسطون
والذین کفروا بربهم یعدلون قول شریفلرینی
تلاوت ایلدی معنای نابغه بسط و قبض ید قدرتنده
اولان الله تعالی دن خوف ایله بسطه یه نائل اولمغه
ایچون عادل اولجابر اولمه که قبضه یه نائل اولمیه سن
بو معنا ابن حنبلی نکدر اما ترکیبك پسندیده اولان
معنا بودر که قابض و باسط اولان الله تعالی دن
خوف ایله عادل اول ظالم اولمه

١٥٨ لاخَیْرَ فِی الزَّمان   ما طَلَعَ المِرْزَمان

مرزمان کسر میم ایله هما مرزما الشعریین دینلور مرزمان
ایکی نجمدر بری شعری ده و بری ذراعده درکذا
فی الصحاح ابن حنبلی دیدیلر که مرزمان ایکی نجمدر
بری عبور و بری غمیصادر بونلره قمر نازل اولور
و برنیه اولماز معنای نابغه زمانی ذم ایدوب
دیرکه دنیا دورد تجه ماداکه بو ایکی یلدز طلوع ایدن
اصلا زمانده خیر یوقدر مرادی طلوعکی سببیله

زمانده اولان خیری نفیدر ومطلقا خیری نفی دکلدر
زیرا الله تعالینك امریله خلق اولنانلردن برو طلوع
وغروب ایدرلر پس بو کلام ایله علامه نك
مرادی کندی زمانی آخر زمان اولوب اندن اولدن
خیرلو خیر کبی اولدیغنی افاده در

كَمْ أَحْدَثَ بِكَ الزَّمَانُ أَمْرًا أَمِرًا ❊ كَمَا لَمْ يَزَلْ يَضْرِبُ زَيْدٌ عَمْرًا

کم خبریه در معناسی کم مرة دیمکدر احدث دینلور آنی
ایجاد ایلسه حدوثدن مأخوذدر حدوث اولمیان
شیئك اولمسنه دیرلر امر فتح ایله امورك واحدیدر
امر فلان مستقیم دینلور وامور مستقیمة وامرته
بکذا امراً دینلور امر ثانی کسر ایله عجب وشیء منکر
معناسنه امر امره کسر ایله امر فتح ایله مشتد اولدی
دیمکدر وبوندن اسم کسر ایله امر در نته کم الله تعالی
لقد جئت شیئا امرا بیوردی سؤال اولنورسه زیدك
ارتفاعی یضرب یا خود لم یزل ایله در واکیسی
رفع ونصبی اقتضا ایدرلر جواب بودر که لم یزل ایله
مرفوعدر زیرا زید اسمیدر خبری یضرب در وفاعلی
تحتنده مستتر ضمیردر وبونی سکا فعلینك توجهندن
عدا ایتمك جائزدر معناسی بنغه زمان سکا چوق امر عجبی

وچوق

احدثه

امر

وچوق منکر شیء احداث ایلدی وبو احداث زمان
ایچون زائل اولمدی ~~وبو احداث زمان ایچون~~ زید
عمری ضربدن زائل اولمدیغی کبی مراد مخاطب اوزرینه
تحسر ودرد ایدیلر

اَلْحِيَلُ مَعَ الْحَوَلِ ❊ لَا تَبْتَغِي عَنْهُ الْحِوَلُ

حیل کسر ایله حیله کلمه سنك جمعیدر حول فتحتین
ایله کسر ایله حولت عینه دن مأخوذدر احول
اولدی دیمکدر حول کسر حا وفتح واو ایله تحول معناسنه
لا یبغون عنها حولا نص کریمنده اولدیغی کبی
حال فلان من مکانه حولا دینلور مکانینی دکشدرسه
اما تشدید ایله حول مرور ایتدی ابتغیت الشیء
وتبغیته دینلور شیء طلب ایتدم دیمکدر لا تبتغی
تاء فوقیه ایله بناء فاعل اوزرینه در زیرا حیلدن
اخباردر وحیل جمعدر وفعل مؤخردر پس تأنیث
اولمق لابددر عنه ده اولان ضمیر حوله راجعدر
الحیل مع الحول دیدوکنك وجهی احول اولان حیله
صاحبی اولور دینلدوکنه مبنیدر وشلده کل احول
لجوج واقع اولمشدر حیل وحول مبانلرنده شبه
اشتقاق واردر معناسی بغه حیل احول ایله بیله‌در

حیل

حول

كويا احول جيله محلدر و مقتضاى طبعيدر اندن
مفارقت ايتمز و احولدن تحول ابتغا وطلب ايلمه
يعنى حيلك تحولنى و مفارقتنى اميد ايتمه ديمكدر
ان لم تكن ذا عرنين اشم كنت لريح الذل اشم
عرنين كسر ايله عرنين كل شئ هر شيئك اولى ديمكدر
عرانين القوم قومك ساداتى ديمكدرنته كه مصنف
ديدى ان العرانين تلقاها محسدة ولن ترى
للئام الناس حسادا عرنين الانف ديدكلرى
حاجبينك تحتنده انفك اوليدركه انده شمم
وارتفاع اولور ذا عرنين اشم قولنده حسن ايهام واردر
اشم شم ضم ايله هو شم العرانين دينلور و ضم ايله اولان
شم كلمه سنك واحدى اشم در كسر ايله شمم انفه
بشم شمادن مأخوذدر قصبة انفى مرتفع و اعلاسى
مستوى اولدى ديمكدر فى عرنينه شمم دينلور ارتفاع
اولسه و اشم عرنين لفظنك صفتيدر لكن اشم
غير منصرف اولديغندن مفتوح قيلنوب محل جرده در
اشم ثانى شممت الشمامة اشمها ضم و فتح ايله
شما و شميما دن مأخوذدر اسم فاعلى اشم در
و بنيه صفتنده امرأة شماء رجال و نساء شم دينلور

الارواح تتشام كما تشام الخيل بونده و بو اشم
نصب ايله كنت نك خبريدر و ايكيسى اراسنده
جناس تام واردر معناسى نا بغه اكر سيد كريم عزيز
اولماز سن رايحهٔ ذلى رايحهٔ عزدن زياده شم ايدرسين
يعنى ناسك اذل و احقرى اولورسين
عمل فيه ريا ما عليه ضيا
ريا مرأة در رآنك مصدريدر ناس عمليله كورنور
ديمكدرنته كه الله تعالى بيورر الذين هم يراؤن
ما ليس معناسنه در جملهٔ ظرفيه اولان فيه ريا
محلا مرفوع مبتدا اولان عمل قولنه صفت واقعه
اولمشدر جملهٔ منفيه خبريدر معناسى نابغه بر عمل كه
آنده ريا اوله آنك اوزرنده ضيا يوقدر يا بوزيد عدم
ضيايه تعليل ايدوب ديركه زيرا ريا شركِ خفيدر
ظلمت شرك ايله نور اخلاص مجتمع اولماز بلكه اخرتده
صاحبنه خلاص توقع اولنماز ابن حنبلى ديركه ريا
اوچ قسمدر و ايكيسى جليدر مرائى يى خلقه كورنمك
ايچون عمله سوق ايدن شى كبى كه اكر اول شى اولماسه
عمل رغبت ايتمز ايدى ايكنجيسى خفيدر بر كمسه نك
تهجدنه غيرك اطلاعى كبى كه آنك اطلاعندن كندويه

فوح كلور رمادك تحت نارده كزلنديكي كبي بونك
دخي باطن فؤادنده رياكزلنوراو جنجيسي اخفي در
شول كمسه نك رياسي كبي كه انك عبادتنه بر كمسه
مطلع اولدقده فرح ايلمز لكن ناسدن سلامه ترقب
و توقير واعظامي توقع ايدر واكر بري كندويه
احترامي ترك ايلسه اكا تعجب ايدوب اني صاحب جرم
عدّ ايدر

برّبه فليثق من وثق ولا فليبق مع من وبق

فليثق
فليثق كلمه سي ماضي ومضارعنده ثاء مثلثه نك
كسريله وثق يثق ثقة دن مأخوذ در اكا اعتماد
ايتدي و اني امين قيلدي ديمكدر و بونده اولان فا الله
تعالى نك فليعبدوا قول شريفنده اولان فا كبيدر بربه
اختصاصدن اوترى مفعول مقدمدر عليه توكلت

فليبق
واليه انيب قول شريفنده اولديغي كبي فليبق
ماضي ومضارعنده باء موحده نك كسريله وبق
يبق دن مأخوذ در هلاك اولدي ديمكدر او بقه
ديلور اني هلاك ايتسه و بونده اولان فا والا شرطنك
جوابيدر تقديري الا يثق بربه فليهلك در معناي نابغه
ثقه واعتمادلري انجق ربلرينه اولان و اثقلرخلاص

اولورلر

اولورلر والا هالكلر ايله هلاك اولورلر بو معنا
علامه سعد كدر اما تركيبك بنشددريكي معنا
بودر كه انجق ربسنه اعتماد ايدن كمسنه مؤمن اولور
واكر ربسنه اعتماد ايتمزسه هلاك اولدكلري كمسه ايله هلاك اولور

ربّ زورة زائر اشد من زارة زائر

زورة
زأره
زورة و زأرة ايكيسنده زائر كلمه سنه مضافدر
زورة زاره يزوره زورا و زيارة وضم ايله زوارة
دن مأخوذ بناء مره در اسم فاعلي زائر در شوق
واشتياق ايله قصد ايدنجه ديمكدر ابن حنبلي ديركه

زائر
زائرك همزه سي باحرف علتدن بدلدر باخود اصليدر
سائل كبي زور فتح زاي ايله زائرون قاصدون
معناسنه در رجل زائر وقوم زور و زوار
ديلور سافر وسفر وسفار كبي نسوه زور وتشديد
ايله زوّرديلور نوم ونوّم كبي نسوه زائرات

زائر
دخي ديلور زأره زاي همزه ورا ايله زأرا لاسد يزأر
زارا زئيرا دن مأخوذ بناء مره در اسم فاعلي زائر در
كسر ايله زئير الاسد ديلور تصويت ايتسه اسم فاعلي
زائر در جزل كبي معناي نابغه بعض زيارت ايدنجك
زيارتي وارد كه مزوره نسبت ايله مضرتندن

خوف اولنان اسدك صوت واحدندن اشد در
اشدیتی ابن حنبلی و ابا یزید بر قاج کونه تصویر ایلدیلر
بری زائر مزوره باطنده دشمن اولوب ظاهرده
اظهار صداقت ایتسه مضرتندن خوف اولنان
اسدك صوت واحدندن اشد اولور و بری زائر
وجه عبوس ایله اطالهٔ جلوس ایدوب تکلم ایتسه
مزوره صوت اسددن اشد اولور و بری زیارت
ایلدیکی کباردن اولوب مجلسنده ترك اداب برله
بغیر مناسبه لسانته کلان کلامی سویلسه صوت اسددن
اشد اولور

زأرة الاسد فی الزارة اهون من زورة بعض الزارة زارة

زأرة الاسد زئیردن مأخوذ بناء مره در زئیر اسدك
صدرندن اولان صوتیدر زارة ثانیه اجمه معناسنه
بوده اولکی کبی همزه ایله در اذ واحدن اوتوری
تخفیف اولندی زارة ثالثه الف ایله زیارتدن
مأخوذ زائرك جمعیدر ساوزك جمعنك سفره
و کافرك جمعنده کفره کبی ابن حنبلی بایع کلمه سنك جمعی
باعه کبی دیدی و اوج زاره میاننده جناس خطی
واردر معنای نابغه اسدك اجمه ده اولان صوت واحدی

زائرك

زائرك بعض زیارتندن اهوندر بو ایکی قرینه
قرینتین سابقتینی کاشفدر

الناس اکثرهم اغمار وان تنفست بهم الاعمار

غمر اولکی غین معجمه ایله غمر کلمه سنك جمعیدر غمر ضم ایله
اموری تجربه ایتمیان کمسنه یه دیرلر اثنی غمرة در
ضم ایله غمر بحر غمارة دینلور ثانیه عین مهمله ایله
عمر کلمه سنك جمعیدر اغمار و اعمار میاننده تصحیف واردر
مصنف دیرکه هذا الثوب انفس الثوبین دینلور الطول
واعرض معناسنه بینی و بینه نفس دینلور مسافه مزده
بعد واردر دیمکدر غالط مستنفس دینلور بعید معناسنه
تنفست فی عمره تنفس و تنفس به العمر دینلور عمرندن اتساع
و عمرانکله متسع اولسه والصبح اذا تنفس نص کریمی
دخی بوندندر بلغك الله انفس الاعمار دینلور الله
سنی عمرلرك اوسعنه بالغ و واصل ایلسون دیمکدر معنای
نابغه ناسك اکثری اموری تجربه ایتمیانلردر نقدر
انلر ایله اعمار اوزادسه یعنی عمرلری اوزون
اولورسه اموری تجربه ایتمیانلر اموری تجربه
ایدنلردن اکثردر

یا ذا الکبر ایت بما هو للعبد اجدد وان کنت اعز من الکبریت الاحمر

یا ذا الکبریا

یا ذا الکبریا یا ذا الکبریاء والعظمة دیمکدر رأیت آتی‌دن
مأخوذ امردر و بونده اولان الف وصلیه در
با یزید همزهٔ ثانیه اعلال ایله حذف اولندی
ثقل اولمغین تخفیف ایچون حذف اولنسه من الکبریت
قولیله مزدوج اولورکوییا بو نکته جناس ترکیب
و جناس خطی قصد ایلدی بماده اولان با تعدیه
موضوعدر و کبریت احمردن مراد ذهب در دیمش
و عربلر امثالنده انه اعز من الکبریت الاحمر واقع
اولمشدر ان الکبریت الاحمر دینلور صفرا ایله
فارشد بر بلوب ذهب اولسه معناسی ناغه ای کبریا
وعظمت صاحبی اولان ذات عبدیکه الیق واولی
اولانی کتور واعطا ایله نقد رسن کبریت احمردن
اعز ایسن نیه کبرا ایله

نظرت الیک السبعون وانت سبع وتضبع فی الدنیا کانک ثله

سبعون

السبعون قولنک تقدیری سبعون حولاً دیمکدر ابن
جنی سبعین ایله ناظرینک کثرت عددنه تنبیه
مراد ایدر شو عددک خصوصنی مراد ایتمز و بو ذر
سبعون ذراعا نص کریمنده اولدیغی کبیدر دیدی
سبع سباع کلمه سنک واحدیدر سبعة اسدک

تضبع

ثله

انثی سنه دیرلر لبوة معنا سنه سبع الذئب الغنم
بوندندر غنمی فراست ایتدی دیمکدر زیرا
فتح با ایله تضبع دینلور رجع ایچون دیناده ضبعکی
وعضدکی مد ایتسک ابن جنی تضبع قولی ادات استفهام
تقدیری اوزره دردیدی ضبعت الرجل مأخوذدر
ضرب ایچون رجله صبعکی وعضدکی مد ایتسک یا خود
عربلک ضبعت الخیل والابل وضبعت قولندن مأخوذدر
سیرلرنده اضباعلرینی واعضادلرینی مد ایتدی دیمکدر
لا تفرق بین هذه الثله وبین هذه الثله دینلور
ثله فتح ایله جماعت غنم در ثله ضم ایله جماعت
ناسدر ابن جنی ثله جماعت ضباع ده استعمال اولندی
دیدی ضبع معروفدر ضبعة دیمه زیرا ذکری کسر ایله
ضبعاندر معناسی ناغه عمرک یتمش سنه یه قریب
اولدی و سن ناب صاحبی سبع سین بر ادیکی افتراس
ولحومی اکل ایدوب کامرحمت ایتمزسن و اعراضی
تمزیقدن ممتنع اولمازسین سنی اخبثه تشبیه ایلدی
زیرا الضباع اخبث السباع دینلور هؤلاء اخبث الضباع
دینلور بو معنا علامهٔ سعدکدر اما ابن جنینک
وردیکی معنا بودر که تحقیق عددن جونکی سکا نظر

ایدرلر وسن مقدام سین وسنك اوزرینه سطوت
بوقدر کویاسن سبع شئین آیاسن دنیاده جماعت
ضباع ایچره ضبع کبی افساد ایچون عضدکی مدایدرمیسین
یعنی سن رفیع ایکن مقام وضیع ده اولورمیسین
علی الهمه ایکن دنی الهمه اولورمیسین

ما زاد کبر قط فی کبر ما الکبر الا ریح فی کبر

کبر اول کسر وسکون ایله عظمت وکبریا معناسنه
ضم ایله کبردن مأخوذدر قدرنده عظیم اولدی
دیمکدر کبر الشیء شیئك معظمیدر کبر ثانی کسر وفتح
با ایله کسر ایله اولان کبر یکبرنك مصدریدر اسن
معناسنه فتح ایله کبریده در علت فلوناکبره دینلور
سنده دیمکدر ثالث فتحتین طبل معناسنه در جمعی
اکباد وکبار کلور جمل واجمال وجمال کبی کبرینه فتحتین
ایله فارسی معربدر براوت ادیدر که ترکیده کبره دیدکلریدر
تورشوسین ایدرلر عربلر اصف دیرلر بعضیلر کبر لصف
معناسنه دیمش وبو خیار کبی اصلنده بتن دردرت
کبر بیانده جناس خطی واردر معنای کلام کبر سنده
اصلا عظمت وکبریا زیاده اولمدی طبل دکلدر الا اصف دیمکدر
بومعنا علامه سعد کدر اما ابن جنی نك ویردیکی معنا

بودرکه

بودرکه برکمسه نك کبر جثه سنده اصلا کبر وعظمت
زیاده اولمدی جثه کبرده یعنی ریح قبیح صاحبی اولدن
برنوع اوتك جثه سنده عظمت زیاده اولمدیغی کبی
آنجق رایحه خبیثه زیاده اولدی الله تعالی نك
الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات بیوردیغی کبی
وبایزیدك ویردیکی معنا بودرکه طبلك ایچنده اولدن
ریح وهوا حجم طبلده برشی زیاده ایتمدیکی کبی کبر وعظمت
دخی سنك اسانده برشی زیاده ایتمز کبریا انجق الله تعالینك
وصفیدر دخی بورلیه معنالر تشبیه بتیدر

ان حسن السیما جنس من الکیمیا

سیما کیمیا کبی هیئت وعلامت معناسنه درنته کم شاعر دیمش

شعر له سیما لا تشق علی البصر

انکله اکا نظر ایدن فرح ایدر سیما مقصوردرنته که
الله تعالی بیورر سیماهم فی وجوههم من اثر السجود
وکاهیجه مد اولنور سیما ده توریه وایهام وکیمیا ایله
بینلرنده تناسب واردر بایزید بوراده حسن سیما ایله
مراد حسن سیرتدر دیمش معنای نابغه حسن سیما
یعنی حسن سیرت اکسیر دیدکلری کیمیادن برجنسدر
یعنی کیمیا کبی نادر الوجوددر بو معنا علامه سعدکدر

کبر
کبر
اکسیر
سیما

اما ابن جبلی من كثر صلاته بالليل حسن وجهه بالنهار
حديث شريفنه كوره سيماهم في وجوههم من اثر السجود
آيت جليله سی دخی بو معنايه حمل اولنديغنه كوره معنا
ويروب ديركه تحقيق كيجه صلاتندن نهاراً حاصل اولان
حسن وجه ماننده اكسير عزيز الوجوددر

اذا حصلتك يا قوت هان على الدر والياقوت

خصلتك — خصلتك تحصيلدن مأخوذدر يا حروف ندادندر
قوت ضم ايله طعامدن بدن انسانك كندويله قائم
اولديغى شيدر ايكى يا قوت اراسنده جناس مركب واردر

شعر يا قوت يا قوت قلب المتهام به
من المروءة ان لا يحرم القوت
سكنت قلبي وما تخشى تلهبه
وكيف يخشى لهب النار ياقوت

هان — هان عليه كذا دينلور آنك اوزرينه خفيف وآسان
اولسه هونه الله عليه دينلور اكا آسان اولسه وخفف
قيلسه على تشديد ايله در معناى نابغه غير عاقلى عاقل
منزلنه تنزيل ايدوب ديركه اى قوت نه زمانكه سنى
تحصيل ايلسم فضل مال اولان در وياقوتى بكا تحصيل
آسان اولور نه زمانكه سنى فقد ايلسم فضل مالى بكا

تحصيل آسان اولماز زيرا فضل مالك حصولى انشراح
صدر وفراغ باله محتاجدر بونلرك ايكيسيده سنك
وصول وحصول ووصالكله حاصل اولورلر بو معنا
ابن جبلى نكدر

ما الثمر اليانع تحت خضرة الورق
بأحسن من الخط الرائع في بياض الورق

ما كلمه سى نفيه موضوعدر الثمر مانك اسميدر
يانع — اليانع الثمرنك صفتيدر يانع ينيع وزنا ومعنى
ناضج نضيج كبيدر ينع الثمر يينع ماضيده مفتوح
مضارعده مكسوردر ينعا وينعا وينوعادن مأخوذدر
نضج ايتدى يعنى اولدى اينع ينع كبيدر ينعه ينعه
فتح وضم ايله قرائت اولندى تحت ظرفيت اوزره منصوبدر
ورق — ورق لفظنك ايكيسيده فتحتين ايله درسين اولكسى
اورق الشجردن مأخوذدر تحريك ايله اولان
ورقه كلمه سنك جمعيدر اورقت الشجرة وورقت
توريقا وشجرة مورقة دينلور ورق صاحبى
اولسه شجرة ورقة ووريقة دينلور كثرة الورق
معناسنه تورق الظبى دينلور ورق اكل ايتسه
ما احسن اوراق فلان دينلور هيئت ولبسه سى

کوزل اولسه ورق ثانی عربك کتبت فی الورق قولندن
ورق — مأخوذدر ورق تحریك ایله جلود رقاق معناسنه
صنعته الوراقة وعنده ورقة مصحف دیلور کذا
فی الاساس ابن حنبلی ورق ثانی کتف وزنی اوزره
فضه معناسنه در دیدی با حسن مانك خبریدر
رایع راعنی الشیء دن مأخوذ اسم فاعلدر انك حسنی
بکا عجب ویردی دیمکدر معنای نابغه یشل ورقلع
تحتندن اوبنجی میوه بیاض ورقدن اولان خط عجیب دن
احسن دکلدر بلکه خط حسن احسندر دیمکدر زیرا
من تفضیلیه نك مدخولی حیز اثباتده مفضل علیه در
ومفضل حیز نفیده در

تسوید بخط الکاتب املح من تورید بخد الکاعب

تسوید — سودت وجه العدو تسویدا سواددن مأخوذدر
املح — املح ملاحة دن مأخوذدر تسوید مبتدا سنك خبریدر
تورید عربك ورد نوبه قولندن مأخوذ تفعیلدر
خد — نوبی ورد ایله بویادی دیمکدر خد مورد و توردد
خداها دیلور کل بیا قلو و بیا قدی کل لندی
دیبجك برده ابن حنبلی دیدیکه ورده دیلور آنی ورده
نسبت ایلسه خد مورد دیلور انف مسرج کبی لمعاننده

سراجه

سراجه وذقن واستواده سیف سریجی یه منسوب
دیمك اولدیغی کبی مورد دخی طراوت واحمرارده
ورده منسوب دیمکدر خد ده دخی طراوت واحمرار
اولدیغندن خد مورد دینلدی کاعب شول جاریه درکه
ثدیی هنوز نهود وارتفاعه بشلیه یعنی اغرشقلنه
جمعی کواعب در ضم ایله کعب یکعب کعوبا دن
مأخوذدر معنای نابغه خط کاتب ایله تسوید
کاعبك خدینك کل لمسندن زیاده ملیحدر

١٧٠ **لا ینشب ظفر اللیث فی الفریسة ما دام رابضا فی العریسه**

ینشب — ینشب ضم ایله کسر ایله اولادن نشب الصید فی الحباله دن
مأخوذدر نشب بمخالب الجارح فی الحبیله دینلور
نشب العظم فی الحلق دینلور باتسه تشبث تعلق
فریسه — معناسنه انشبه انشابا دینلور باترسه فریسه
تخفیف ایله فریسة الاسد در اسدی صید معناسنه
فرسدن مأخوذدر فرس عنقی دق ایدوب کسر ایتمکدر
حدیث شریفده نهی عن الفرس فی الذبیحه وارد
اولشدر فرس ذبیحه یه بداءدن اول رقبه نك
عظمنی کسر ایتمکدر ابو فراس اسدك کنیه سیدر
رابض — رابض باء موحده وضاد معجمه ایله ربض السبع

دبوضادن مأخوذدر دبوص اسده كوره طائره
كوره جثومر و بعره كوره بروك كبى در و مثلده كلب
طائف خير من اسد رابض واقع اولمشدر عريسه مجريه
كسر عين مهمله وكسر راء مشدده ايله عريس ده
بونك كبيدر آيكسيده مأواى اسددر معناى نابغه
مادامكه اسد مأواسنده اوله اويله اولدن اسدك
طرناغى صيده تعلق ايتمز بو مثللى كلام مأواسنده
مكث ايدوب امرنده تقصر ندن او تورى تمنى
ايلديكنه نائل و واصل اولميانلر كنه حقنده
مثل ضرب اولنور

١٧١ تَرَكَ مالاً يبقى عليه وارثه، ويبقى عليه كوارثه

وابقى عليه دينلور انك اوزرنه ابقا ايلسه
ما موصوفه ياخود موصوله در و عائد معلوم
اولديغندن محذوفدر تقديرى يبقيه ديمكدر
كوارث شدائد و اوزار معناسنه وارث ايله كوارث كوارث
ميانندم جناس ناقص وارددر معناى نابغه ميت
شول شيئى ترك ايلديكه انى وارثى ابقا ايلمز آلور
همان سينك اوزرنه اول شيئك آخرتده شدائد
و اوزارى قالدى

اذا

١٧٢ اذا حاز الرجل ما فات، لم يتأسف على ما فات

موصوله عائد اولدن محذوفدر اكر حذف اولنمسه
ينه سجع فوت اولمازايدى لكن قصدى كلام مدع
اختصاردر بوراده تصحيف وارددر معناى نابغه
نه زمانكه رجل فوت اولدن شيئى احاطه و جمع
ايتسه فوت اولدن شى اوزرنه تأسف ايتمز بو
ايكى نابغه بايزيدك نسخه سنده بولنمغله تحرير
اولندى

١٧٣ لا تجعل صندوق السر الا صدر الصدوق الحر

لا ناهيه موضوعدر صندوق معروفدر صدر صندوق
تجعل به مفعول ثانى اولمق اوزره منتصبدر صدوق
صادقك مبالغه سيدر معناى نابغه صندوق سرى
قلبه سزالا صدوق و حرك صدرندن قبل حاصل و داد
و دوستده صادق اولوب رقا ضرار كندوكى صدوق
ستر ايتميان كمسنه نك صدرينى جواهر اسرارى
ايداعه محل قيل والاجناب خدانك لا تقصص
رؤياك على اخوتك فيكيدوا لك كيدا قول شريفى
و رسول مجتبى عليه افضل الصلوات والتحايا نك
استعينوا على قضاء حوائجكم بالكتمان حديث شريفى

وحضرت علی رضی الله عنهنك من كتم سرّه ملك امره
كلام منیفی وشاعرك

اسیرك سرك ان صنته، وانت اسیرله ان ظهر

بیتی مقتضالرنجه اسراریی افشا واظهاردن اجتناب وحذر ایله
ص

١٧٤ كونوا خنفاء لله حلفاء فی الله

خنفا

خنفاء حنیف كلمه سنك جمعیدر وبومرور ایتدی
ابن حنبلی دیركه حنیف ضلالدن استقامته مائل
معناسنه در ان ابراهیم كان امة قانتا لله
حنیفا نص كریمنده اولدیغی كبی بایزید حنیف ایمن كبی
اسلامه مائل واوزرینه ثابت اولنه دیرلر دیدی

حلفا

حلفا حلیف كلمه سنك جمعیدر لاجل الله معاهدلر
معناسنه مصنف اساس البلاغه ده ذكر ایلدیكه
بینهم حلف دینلور مبانلرنده عهد اولسه وهم
حلفاء بنی فلان واحلافهم دینلورشو نته كه جریر دیمشدر
محالفهم جوع قدیم وذلة، وبئس الحلفاء المذلة والفقر
فلان محالفله دیرلو اكا ملازم دردیمكدر معنای نابغه
ابن حنبلی دیركه حلفا حلیفه كلمه سنك جمعیدر مأخذی
كسرلامله حلف دربوده ایكی قسمدر بری اسلامله
حلفدر وبری جاهلیه ده حلفدر اوكیسی مظلومك
نصرتی وصلهٔ ارحام اوزرینه اولاندر ایكنجیسی فتن

وغارات

وغارات اوزرینه اولاندر لا حلف فی الاسلام
حدیث شریفی بوكا اشارتدر معنای نابغه الله تعالی ایله
مسلم ومنقاد اولوكز ولاجل الله بیانكزده معاهد
وموافق اولولكز بو معنا علامه سعد كدر بایزید
خلفاء خاء معجمه ایله خلیفه نك جمعیدر فی الله ده
مضاف محذوفدر تقدیری خلفاء فی اجراء احكام الله
یاخود فی ارض الله دیمكدر دیوب شویله معنا
ویردكه الله تعالی ایله اسلام وانقیادده ثابت اولوب
احكام الهی اجراده یاخود ارض الله ده خلیفه لر
اولوكز

لجود والحلم حاتمی واحنفی
والدین والعلم حنیفی وحنفی

جود حاتمی

جود حاتمی ایله مرادی حاتم بن عبد الله بن
سعد بن حشرج طائی در وبو نكله جود ده مثل ضرب
اولنور ابن حنبلی دیركه سؤال اولنورسه جودی حاتمه
نیچون نسبت ایلدی مع هذا اجواد عرب اوجدر
بری بودر وبری هرم بن سنان مریدر وبری
كعب بن امامهٔ یادی در جواب بودركه شرح زیدونیه
ده اولدیغنه كوره السنهٔ ناسده جاری
اجوادك اشهری در وبو مولد نبی صلی الله علیه وسلمه

دركه وبعضلرندن اول غير مسلم اولد يغي حالده اوكدي
حلم احنفي ايله مرادي حنف بن اسحق العجلي دروبو علماء
عرتبه دن ايدي ومن جهة الحلم اعظمي ايدي
وبو نكله حلمده مثل ضرب اولنوريس بو اجلدن
والحلم احنفي ديدي حنيف اصلنده دين باطل دن
دين حق مستقيمه مائل ديمكدر تحريك حنف دن
مأخوذدر ميل معناسنه يا يزيد ديديكه بو حلمي حفندن
بويله روايت اولنوركه بركون بوكا بولده بري
راست كلوب كوناكون شتوم ايله شتم ايتدي
بودخي اكر سنده شتم دن باقي قالديسه اينده سو يله
زيرا قبيله يه قريب كلدك اكر ايچنده سنك شتمكه
راضي اولماز بركمسنه بولنورسه سكا اذا ايدر ديدي
بعضلر احنف متحلم ايدي حليم دكل ايدي ديمش
حتي عبدك صفت ممدوحه اوزرينه مثاب اولمسي
كسبيه اولورسه در اكرچه خلقيه اولورسه
مثاب اولماز ديديلر اما الحلم حنفي قوللري ابي حنيفه
رضي الله عنه يه منسوب ديمكدر چونكه ابي حنيفه يه
نسبت مراد ايتدي مضاف اولان ابي حذف اولندقدن
صكره زوائدي حذف اولنوب حنف باقي قالدي

صكره اخرنيه ياء نسبت زياده قيلنوب فتح نون ايله
حنفي اولدي سوال اولنورسه نه سببدن ابي عبيده يه
نسبتده ضم فا ايله عبيدي ديرسين بو ايسه بعينه
ابي حنيفه كبيدر جواب بودركه بو قياس دن معدودلردر
برزم ذكر ايلديكمز قياس اوزرينه در معناي نابغه
جود وسخا حاتم طائي يه منسوبدر وحلم احنفه منسوبدر
دين يعني تصديق جنابي واقرار لساني ضده لندن
استقامته مائل اولانه منسوبدر يا خود اسلامه
ثابت اولانه منسوبدر وعلم فقه وعلم اصول امام اعظم
ابو حنيفه رضي الله عنهيه منسوبدر
وتد الله الارض بالاعلام المنيفه كما وطد الحنيفة ابي حنيفة بعلوم
مصنف اساسن ذكر ايلديكه وتد الله الارض بالجبال
واوتدها دينلور والجبال اوتاد الارض دينلور
وتد بالمكان اتد دينلور اول مكاندن زائل اولمايوب
ثابت اولسه تد وتدك بالميتدة واوتده وهو اذل
من وتد دينلور اعلام جبال معناسنه مفردي
علم در المنيفه الاعلام نك صفتيدر اناف دن
مأخوذ ارتفاع ايتدي ديمكدر جبل منيف دينلور
مرتفع عالي معناسنه اناف عليه الشيء دينلور

وتد الله

اعلام

منيفه

عالی اولسه انا فوا علی مائة دینلور عربك مائة

ونيف قولندن مأخوذدر وطدع توطيدا وطدع — نيف زياده معناسنه مشهور

يطده وطدا دينلور آنی ثابت قيلسه الحنيفية موصوف

محذوف صفتيدر تقديری الملة الحنيفية ديمكدر

معناسی نابغه الله تعالی ارضی جبال مرتفعه وعاليه

لر ايله ثابت قيلدی ملت حنيفه يی علوم ابی حنيفه

ايله ثابت قيلديغی كبی

والائمة الجلة الحنفية ازمة الملة الحنيفة

جله كسر جيم وتشديد لام ايله عربك مشيخة — جله

جلة قولندن مأخوذدر واحدی جليل دركه

صبی وصبية كبی جلت هذه الناقة دينلور

مسنه اولسه يعنی قوجه سه واصلنده ابلدن

حسان اولونه ابل جلة دينلدی اما اجله ايله روايت

ايدنلك روايتی ظاهردر الحنفية ابی حنيفه رضی الله عنه — حنفيه

وعن محبتيه يه منسوب ديمكدر تونی ذكر ايلدك

ازمة الملة مبتدا اولوب الائمة نك خبريدر

ازمه كسر زای ايله زمام كلمه سنك جمعيدر زمام — ازمه

شول خيطدركه دوه نك بورننك كموكی اوزرنده

توجدن يا خود خشبدن اولوب شيئه شد وربط

اولنور حكمی بونك طرفنه ديدكلری حبل شد — مقوود صح

وربط اولنور معناسی نابغه ابو حنيفه رضی الله عنه يه

منسوب اولوب ائمهٔ اجله ملت حنيفيه نك زمام ملريدر

الشرايع بمسايلها والشرايع بمسائلها

شرايع مشارع معناسنه شريعة كلمه سنك — شرايع

جمعيدر مشارع مشرعة الماء در ومشرعة مورد

الشاربه در مسائل ايكيسی همزه ايله در اوقدر

واركه اولكنده همزه يادن ابدال اولندی ايكنجيك

همزه سی اصليه در مسايل اول فتح ايله مسيل الماءنك

جمعيدر مسيل صو بك اقاجق موضعيدر سال الماء — مسايل

وغيره سيلادن مأخوذدر ونيه مسل وامسله اوزره

جمعلنور شرايع ثانيه شريعة كلمه سنك جمعيدر — شرايع

شريعة الله تعالی عبادنيه دينندن سنت قيلديغی

شيدر قد شرع الله لهم يشرع شرعا دينلور انلره

سنت قيلسه كذا فی الصحاح ابن جنبلی احكام شرعية

فرعيه مراددر ديدی مسائل ثانيه همزه ايله مسئله — مسائل

كلمه سنك جمعيدر مسئله علميه مراددر ديديلر

سؤالدن مأخوذدر بونابغه ده جناس تام واردر

معناسی نابغه مانك شريعتنك اعتباری مسائلنه

مسائلنه یعنی موضع جریاننه اعتبار ایله در
شریعت اسلامك اعتباری مسائل واوامرینه ونواهیسنه
اعتبار ایله اولدیغی کبی نیته کیم رسول اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم بیوردی انما الاعمال بالنیات
اعمالك اعتباری نیات ایله دردیمکدر شریعتی
مشارع مایه تشبیه ایلدی

بَلَى مِنَ النَّكَدِ بَلَاءٌ ... وَلَوْلَا مِنْهُ لَأْوَاءٌ

بلی نفیك ما بعدینی حرف مصدق ونفی موجبدر — بلی
نكد کسر کاف ایله نكد ومنكود کندنده خیر اولمیان
شیئه دیرلر کسر کاف ایله نكد ینكد ونكد ینكد — نكد
تنكیدا دینلور سألته فانكدته دینلور انی عسرتلو
بولدم دیمکدر طلب فلان حاجة فانكد دینلور
عسرتلی بولسه ابن حنبلی نك نسخه سنده النكد یرینه
النكف واقع اولمشدر نكف فتح نون وفتح کاف ایله — نكف
یناقدن کوز یاشنی پرمق ایله اشاغی ایندرمکدر
اصلی استنكافدر استکبار معناسنه نكفت الشیء
دینلور شیئی اشاغی ایندردم دیمکدر وبو نكف ایله
حقیقتی مراد دکلدر بلکه مراد در بلاء فتنه ومحنت — بلاء
معناسنه بلی ایله بلاء میاننده شبه اشتقاق واردر

لولا تحضیضه موضوعدر ولولا وتلك وجودی — لولا
ثانی نك امتناعی ایچوندر ابن حنبلی نك نسخه سنده
ولولا یرینه ولا واقع اولمشدر لأواء نعماء وزنی اوزره — لأواء
شدت معناسنه معنای نابغه بلی کلمه سی جواب
سائلده نكددندر یعنی کندنده عسرت اولوب
خیر اولمیانلردر وسائل اوزرینه بلا ومحنتدر
زیرا دائما سائل توقع وانتظارده اولور نكد قولی ده
بونك کبیدر بلکه بر شی سؤال ایتمزمیسن یاخود لولا
کذا لاعطیتك کذا قولی دخی شدت ومشقتدر بو معنا
علامه سعدکدر اما ابن حنبلی نك ویردیکی معنا
بودرکه بلی بلا بلکه دندر جزعدن اولان شدت ومشقت
بلکه دن دکلدر

شَتَّانَ فُلَانٌ كَالْبَاقِرِ ... وَفُلَانٌ مِنَ الْبَاقِرِ

شتان اسماء اخبارددندر شتان زید وعمرو دینلور — شتان
افتراق ایدنشه لوونیه مقاربت کوملز یاخود
حلملرده یاخود بونلر شانیده میان زید وعمروده ثابتهدر
دیکلك جوابنده شتان ما زید وعمرو دینلور مصنف
دیرکه شتان ایکی شیئك بعض معانی واحوالده
تباینی ایچوندر ابن حنبلی فلان معرفه در اکر دجله

باقر

كنايه اولورسه الف لام داخل اولماز واكر مذكر غير
ادميدن كنايه اولورسه الف لام داخل اولور
ركبتُ الفلانَ دينلور اما مؤنثنده فلانه والفلانة دينلور
ديدى كالباقر ده اولان كاف مثل معناسنه محمد بن
على بن الحسين بن على بن ابى طالب رضوان الله عليهم
اجمعينه باقر دينلور ايدى علمده تبقّر وتبحّرندن اوتورى
فصيح وزاهد ايدى بعضيلر باقر ايله تسميه سى
اولين واخرينك علمنى بقر فتح وتوسيع ايلديكندن
اوتوريدر ديمش بقرت الشئ دن مأخوذدر فتح وتوسيع
ايلدم ديمكدر فلان باقر وباقرة دينلور بقر عن العلوم دن
مأخوذدر علومدن تفتيش ايلدى ديمكدر اكثرينجه مبالغه دن
اوتورى باقرة دن مأخوذدر باقر ثانى رعايتله بيله
جماعت بقردر كذا فى الصحاح وبو جمع اولديغندن
مسامركبيدر ابن جنى من الباقر فلان دن حالدر
ديدى معناى نابغه فلان باقر مثللى افتراق ايدشديلر
وفلان دخى جماعت بقردندر بو معنا علت منكدر
اما ابن جنى نك ويرديكى معنا بودركه بو ايكى قول مدح
وهجو اولديغى حالده افتراق ايلدى وبونك كبى
فلان وفلان ممدوح ومهجو اولديغى حالده افتراق

ايتمك

اعز الناس

عزآد

اخت الاعز

ايتمك لازم كلدى وبا ابن يدك ويرديكى معنا بودركه
بو ايكى لفظ معنالرى بينلرنده بعد مقارن اولدقلرى
حالده افتراق ايدشديلر مشبه به باقر كبى
اَعَزُّ النَّاسِ يُبْلَى مِنَ الخُطُوبِ بِالاَعَزِّ كَانَ العَزَّاءُ اُخْتَ الاَعَزِّ
اعز الناس ده اولان اعز اذل كلمه سنك نقيضيدر يبلى
امتحان اولنور ديمكدر ابن جنى خطوب كلمه سنك
جمعيدر فى الاصل امر عظيم معناسنه صكره مطلقا شدته
اطلاق اولندى ديدى بالاعز ده اولان با يبلى نك
صله سيدر اعز اشد واغلب واشق معناسنه عز بك
عز على ان تفعل كذا قولندن مأخوذ در شدتلو
ومشقتلو اولدى ديمكدر عزاء داهيه شديده معناسنه
اخت الاعز ناسك اعزيدر زيرا اخت اعزدن
مفارقت ايتمز اخت اخ دن مفارقت ايتمديكى كبى
اعزلر ايله عزا ميانلرنده شبه اشتقاق واردر
معناى نابغه ناسك اعز واشرفى خطوبدن يعنى
امور عظام ودواهى كباردن اعز واغلب ايله امتحان
اولنور كويا داهيه شديده يعنى بليه اعز واشرفك
اخنيدر بلا اعز واشرفه ملازمتندن اوتورى
ديديلر اما ابن جنى نك ويرديكى معنا بودركه شدائد

نه زمانکه ناس دن اعز واشرف اولانه غلبه ایلسه
اول شدائد دن اغلب واردر بو تسلیب باب اولور
بونده رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمك اشد الناس
بلاء الانبیاء ثم الاولیاء قول شریفنه اشارت واردر

وقع البارزوخ فی الیافوخ اهون من ولایة بعض الفروخ

وقع ابن حنبلی وقع المطر وقعا وغیره وقوعا دیلور یغمور
وغیری دوشمه و بوراده وقع مجازا وقوع موضعنده در
یاروخ زیرا وقع مطره مختصدر دیدی یاروخ فاس معناسنه
وآمیو مکه اولاد محمد بن هاشمك سیفنك اسمیدر
یافوخ یافوخ طفلك باشنك جبهه سی طرفنده تحرك ایدن
موضعدر جمعی یافیخ والجمعه کلور ضربت یافوخه
دیلور یافوخ اللیل کیجه نك معظمنه دیرلر کذا
ولایه فی الصحاح ولایه کسر وفتح ایله ایکی لغتدر
رضاعه ورضاع کبی بعضیلر کسر ایله سلطنت
معناسنه در وولی نك مصدریدر دیمش
مصنف دیرکه عربدن استماع ایتدم فلان فرخ
من الفروخ دیرلر ولد الزنا دیمکی مراد ایدرلر
ولفظ تصغیر ایله فلان فریخ قومه دیرلر قومدن
مکرم اولانه قومك بیتلرنده تربیه ایتدکلری

واوزرنیه

واوزرنیه ترفرف وتحضن ایتدکلری فرخه تشبیه
اولندی و معانی ابحوث متصرفات و مذاهب واردر
عربی کورمز میسن اعز من بیضة البلد واذل من بیضة
البلد دیرلر بیضه عزیز اولوب اوزرنیه نعامه
ترفرف وتحضن ایتدیکندن اوتوری وذلیله
اولوب نعامه انی ترك ایدوب غیریسی حضانه
ایتدیکندن اوتوری وجائزدرکه بعض فروخ ایله
صبیان مراد اولنه زیرا انلرك دأبلرندر واما زنالر
خیر بو قدر معنای یافوخه فاس یاخود سیفك رأس
طفلك تحرك ایدن موضعنه وقعی بیخه وقوعی
بعض ولد الزنانك سلطنتندن اهوندر اما ابن
حنبلی بعض فروخ دن مراد ارازل یاخود اهل
مکه نك استعمالنه کوره امیولرینه انقیادلری
اولمیان کولمن طائفه سیدر دیوب شویله
معنا ویردکه بالطه یی یاخود سیفی چوچوغك
باشنده یوشغه اورمق کولمن طائفه سنك
بعضیسنك یاخود ارازلك بعضیسنك ولایتندن
آساندر حتی بعض فقها اما ملاء شرط اولدی عبد
اولمیه دیدیلر زیرا عبد افندیسنك خدمتیله مشغول

اولدیغندن اعیننا سده مستحقدر
صحة النسخة حدیقة الحدق وثقة الروایة اروی من الغدق
نسخه کتاب معناسنه حدیقه ذات شجر اولان نسخه حدیقه
روضه یه دیرلر بعضیلر حدیقه هر بستاندرکه
اوزرنده حائط اوله دیمشدر حدقوا به تحدیقا
واحدقوا به احداقا دیدیلر انی احاطه ایلسه لر حدق
تحریك ایله بنه تحریك ایله حدقه کلمه سنك جمعیدر
حدقه اعظم اولان عینك سوادینه دیرلر ثقه حدقه ثقه
اعتماد معناسنه یا یزید ثقه نك الروایه یه الروایه
اضافتی ظرفیه دردیدی اروی فتح را وکسر واو ایله اروی
اولان روی بالماء ریا دن مأخوذ افعل تفضیلدر
زیاده قاندیرجیدر دیمکدر حدیقه وحدق روایه
واروی مابینلرنده شبه اشتقاق واردر غدق تحریك ایله غدق
ماء کثیر معناسنه در که الله تعالی بیورر لاسقیناهم
ماء غدقا وکسر ایله غدقت عین الماء دینلور
غزیر وکثیر اوله معنای نابغه صحت نسخه
سواد عینده روضه سیدر که نظرده نه کونه سرور روضه صح
وفرح وار ایسه کتابك مصححه نظرده دخی اولیله
سرور وفرح واردر واعتماد اولنان روایت

یاخود

یاخود روایتده ثقه ومعتمد ماء کثیردن زیاده اروا
ایدر استعاره سی عیونی با نذن قانمشدر عیان اولدیغندن
تکثیر سواد قیلنمدی
کم من مؤد فی صدمة الحرب مود
اولکی مؤدی ضم ایله بیم وهمزه وکسر دال ایله در رجل مودی
مؤد دینلور کامل الاداة تام السلاح اولسه ادی
الرجل دن مأخوذدر اداة جهتندن قوی اولسه
کذا فی الصحاح صدمه فعله وزنی اوزره صدمه کدن صدمه
مأخوذدر انی جسدینه ضرب ایلدی دیمکدر صادمه
فتصادما واصطدما دینلور وحدیث شریفده الصبر
عند الصدمة الاولی وارد اولمشدر وایکنجی مودی مودی
ضم میم وتخفیف همزه وکسر دال ایله اولوب اودی دن
مأخوذ واودی دخی اودی فلان دن مأخوذدر هلاك
اولسه معنای نابغه حربده چوق کامل الاداة وتام
السلاح واردرکه انکا سلاحی نفع وفائده ویرمیوب
صدمه حربده یعنی ضربه حربده هلاك اولیجیدر
بو معنا وبو نسخه علامه سعدکدر اما ابن جنی نك
نسخه سی بودرکه کم من مرد فی صدمة الحرب مردی در
مردی اردی دن مأخوذدر درداکیدی دیمکدر ایکنجیسی

اردبه دن مأخوذدر رميته بالحجارة معناسنه
يعنى چوق ردا كبى دعى لدبس وارددركه اكا آتيلدن
حجاره اصابت ايدوب عزيز وجليل ايكن ذليل اولدى
على ايكى دنى اولدى وكان امر ربك حتماً مقضيا

الكشف وكم من اكشف لغماء الروع اكشف

اكشف اول شول رجلدركه حربده الكله بيله ترس
وقلقان اولميه يا يزيد بو كلله مراد سلاحى اولميان
كمسنه ديمكدر ديدى جمعى كشف كلور غماء فتح غين
غماء معجمه وتشديد ميم ومد ايله غم ويرن شدائددن
بر شديده نك اسميدر انه لفى غمة من امره دينلور
اندن مخرجه بول بولماسه روع خوف وفزع
الكشف معناسنه اكشف ثانى كشف غمه والله تعالى كشاف
الغم دن ماخوذ افعل تفضيلدر وايكى اكشف ميانده
جناس تام واردر معناى نابغه حربده قلقان
اولميان چوق كمسنه يا خود سلاحدن خالى كمسنه واردركه
خوف وفزع اشديدينى زياده كاشفدر يعنى نصرت
ساتر ومظلم اولان فزعى كاشفدر بونا بغه نابغهٔ
سابقه نك كاشفه سيدر

١٨٦ تضرب فى موج الضلال وتسبح فما تغنى عنك الاحراز والسبح

تضرب

تضرب تضرب ضرب فى الارض نك مضارعيدر ارضده يوريدى
ديمكدر ننه كه الله تعالى بيوردى واذا ضربتم فى الارض
سرتم فيها ايله تفسير ايلديلر ضلال ضلالت معناسنه
تسبح تسبح ايكيسنده ده فتح ايله سبح يسبح نك مضارعيدر
سبح فى الماء دينلور صوده يوزسه والسابحات سبحا
بويندر الله تعالى حضرتلرى امرنده سرعت ايدن
ملائكه يه قسم ايلدى فما تغنى شرحى مرور ايتدى
بونده اولان تا تا تأنيثدر تضرب وتسبح ده اولان تا
احراز تاء خطابدر احراز فتح ايله حرز كلمه سنك جمعيدر
حرز موضع حصين معناسنه وتعويذه حرز تسميه
يعنى كندو ايله تحرز وتوقى اولنديغندن اوتوريدر
سبح سبح ضمه لر ايله سبحه كلمه سنك جمعيدر تسبيحك
جزؤانى معناسنه سبحه ضم بعده سكون ايله ذكر
وصلاتدن كندو ايله تحرز وتوقى اولنان تطوعدر
ننه كه ولولا انه كان من المسبحين نص كريمنده من المصلين
ايله تفسير ايلديلر يا يزيد بوراده مراد بودر معناى
اولده مراد اولنسه جائزدر ديدى سبح تسبيحا دينلور
مطلقا صلات يا خود صلات مكتوبه نك قبلنه سبحه
نافله معناسنه ده كلور اسألك بسبحات وجهك الكريم

دیرلر عظمت وجلالکدن تسبیح اولنان شیء ایله دیمکدر
تسبیح ایله سبح میاننده شبه اشتقاق وارد رمعناجه
نابغه ضال اولان کمسنه یه خطاب ایدوب دیرکه
بحر ضلالتده یا خود موج کبی اولان ضلالتده یورر
ویوزرسین نه عجب در تسانکده اولان احراز یاخود
تسبیحکده اولان خرزات وذکر وصلاتدن کند وایله
تحرز وتوقی ایلدیکک تطوعات سنی اغنا ایتمز بو
معنا ابن جنبلی وبایزید کدر ابن جنبلی فکر جزء اراده کل
قبیلندن ایدوب موجه بحر معناسنه ویردی بایزید
لجین الماء قبیلندن قیلوب ضلالی طغیانده موجه تشبیه
ایلدی ابن جنبلی دیرکه سؤال اولنورسه ضلال ایله
کاهیجه ضلال کافر اراده اولنورکه علوم نظریه ده
اولان ضلالدر ومن یکفر بالله وملائکته وکتبه ورسله
والیوم الاخر فقد ضل ضلالا بعیدا ایت جلیله سیله
اشارت اولنان معرفت وحدانیه ومعرفت نبوتده
اولان ضلال کبی وکاهیجه عصات مؤمنینک ضدی
اراده اولنورکه علوم عملیه ده اولان ضلالدر یعنی
عبادات اولان احکام شرعیه یی معرفتده اولان ضلال
کبی بو ایکی امرک قنقیسی مصنفک مراد یدر جواب بودرکه

ظاهر

ظاهر اولان ایکنجی مراد یدر وافاده ایدرکه عاصی
ولو صغیره ایله اولسون اخرا سنده امثال تلک الامور
الکا نفع ویرمز زیرا توبه سز اولسه اعتزال مذهبنده
قاعده سنه بناء الله تعالی یه عذابی واجب اولور مذهبلرنده
الله تعالی یه طایعک ثوابی عاصینک عقابی واجبدر
دیرلر تعالی عن ذلک علوا کبیرا خفی اولمیه فما تغنی ده
اولان ما برزم اشارت ایلدیکمزه کوره نافیه در
وجائزدر تغنی ایله منصوبة المحل اولوب استفهامیه
اوله بو ایکی وجه فما تغن النذر قول شریفنده
جائز اولدیغی کبی جمیع اغفار کلور واناسی مغفره در
جمیع مغفرات کلور و بونکله بعده مثل ضرب اولنور
زیرا بونلر دائما رؤس جبالده اولور غفران الله تعالی
غفرا یندر صحاحده غفر تغطیه معناسنه وغفر وغفران
مغفرت معناسنه کلمشدر معنای نابغه اهل کفر
واهل کفران غفر وغفراندن زیاده بعیددر
ابن جنبلی دیرکه اهل الکفردن مراد منعم اولان الله تعالی
کافرلردر واهل الکفراندن مراد نعمی کافر وشکرینی
ایتمیوب منکر وساترلردر پس فریق اول کفره
وفریق ثانی فسقه در بونلره مغفرت اولنمق

أهل الکفر والکفران
أبعد من الغفر والغفران
کفر ایله کفر بالله مراد ایدر
کفران ایله کفران نعمتی
مراد ایدر غفر ضم ایله ولد ادویه در
ادویه اوعال دن انثی در
صح

کفر
کفران
غفر
غفران

جائزدر فريق اول بونك خلافنده در زيرا حقلرنده
ان الله لا يغفر ان يشرك به ويغفر ما دون ذلك
لمن يشاء نص جليلي واقع اولمشدر و بوراده اهل تفسير
اشراك ايله مراد مطلق الكفردر ديديلر و معتزله
مغفرتي صغايره ياخود توبه يه مقرون اولان كبايره
تخصيص ايلديلر پس بزم عندمزده مغفرت
فريق ثانيدن بعيد اولمازنه قدر توبه دخي ايتمزلر ايسه
اما مصنفك غفر وغفراندن ابعددر قولي اعتزالدن
اولان مذهبه كوره در زيرا كلامي مؤمننه دكين
توبه ايتميانلر اهل كفر واهل كفرانده در

الصناع جماهر   وقل من هو ماهر ١٨٨

صناع ضم ايله صانع كلمه سنك جمعيدر صانع صناع
حرفت صاحبنه ديرلر جماهر جمهور كلمه سنك جمعيدر جماهر
جمهور ناسك جل و معظمنه ديرلر جمهور اصلنده
اطراف وحولنه مشرف ومجتمعه اولان رمله ايدي
جمهر الاشياء جمع ايلدي ديمكدر ماهر صنعتنده حاذق ماهر
اولانه ديرلر معناي نابغه ارباب صنعت جمهورلر و
اكثرلردر حال بوكه صنعتنده حاذق اولان قليلدر
لا يزالون يركبون خطاياهم كانها على الصراط مطاياهم

خطايا

خطايا خطيئة كلمه سنك جمعيدر اصلي فعائل وزني خطايا
اوزره خطائي ايدي كلمه ده ايكي همزه جمع اولدي
همزه ثانيه نك ما قبلي مكسور اولديغندن يايه قلب
اولنوب صكره استثقال اولندي وجمع ثقيلدر و بو كلمه
بيله معتلدر بويله اولنجه يا الفه قلب اولنوب صكره
همزه اولي ايكي الفك مياننده خفاسندن اوتوري
يايه قلب اولندي مطايا مطية كلمه سنك جمعيدر مطايا
سيرنده جد و سرعت ايدن دابه يه ديرلر واصلي فعائل در
پس خطايايه اشكلن بوكا اشكلندي خطايا ايله مطايا
ارالرنده سجع متوازي واردر معناي خطايالرينه
دكويدن زائل اولمازلر كويا خطايالري صراط اوزرنده
مطايالريدر ابن حنبلي ديركه صراط متن جهنم اوزره
ممدود جسردر قلدن اينجه وقلجدن كسكيندر دونلك
الجنة التي اورثتموها بما كنتم تعملون ايت جليله سي
شانلرنده وارده اولان اهل جنت اول صراطي
قطع ايتميه لركركدر واهل نار اولان كفره نك
وبعض عصاة مؤمنينك ايقلري سورجه كركدر
پس بو تقديرجه طاعات واعمال صالحه الله تعالى نك
رحمتنه مقارنتله جنته دخوله اسباب و مطايادر

بایزید دیوکه بونده بیبی مشتبه اطلاق وارددر

الخالی من الکذب الخالص وان قیل ذو المناقب والمناقص

الخالی مبتدادر ذو المناقص خبریدر دین خالص دن مراد

اسلامدر مناقب منقبة کلمه سنك جمعیدر مفاخر معناسنه مناقب

ومنقبه عیب معناسنه اولان مثلبه نك ضدیدر

مناقص منقصة کلمه سنك جمعیدر منقصه نقص معناسنه مناقص

معنای نابغه عصیان سببیله دین خالص دن یعنی اسلامدن

خالی اولان مناقص صاحبیدر نقدا اول صاحب مناقصه

مناقب ومفاخر وبما ثر صاحبی دینلورسه ده بو معنا

علامه سعد کدرا اما بایزیدك ویردیکی معنا بودرکه

الان مقتضای زمان اکثریا صاحب نقصان اولان

مفاخر ومناقب صاحبیدر نته کم شاعر دیمش سألت

زمانی وهو بالخفض مولع وبالجهل محفوف وبالنقص مختص

فقلت له هل من طریق الی العلی فقال طریقان الوقاحة

والنقص

لیالیك مومسات یرینك بعض ما تهوی ثم یرینك

امرأة مومسة وفتح میم ثانی ایله مومس وضم ایله مومس

دینلور فاجره معناسنه اختکاك معناسنه اولان مومسات

ومس دن مأخوذدر نساء مومسات وموامیس دینلور

فاجرات معناسنه یرینك ضم ایله اراءة دن مأخوذدر یرینك

بعض یری نك مفعول ثانیسیدر مفعول اولی کافدر

تهوی کسر واو ایله اولان هوی نك مضارعیدر آنی تهوی یرینك

سودی دیمکدر ثم یرینك فتح با ایله وری دن مأخوذدر

وری سکون را ایله جمله مداخله ایدن شیدر

واراءه الداء یرینك دینلور سنی اکل ایدر یا خود سنی

سحرلندیریر یعنی یورکلندیریر بوکا کوره کسر وهمزه

ایله اولان رئه دن مأخوذدر رئه یورك سحر معناسنه

وبوندن رأنیه دیرسن رئه دن مأخوذ دکلدر بو بلکه

بایزید وابن حنبلی یرینك فتح با ایله رأت یرین رئه دن

مأخوذ یغلب معناسنه دردیدیلر یرینك ایله یرینك

میاننده تصحیف وشبه اشتقاق وارددر بو معنایه

سنك کیجه لرك نساء فاجرات درسکا بعض سودیکك

شیئی کوسترر صکره سنی اکل ایدر یا خود سکا غالب اولور

من متون البیض تؤخذ بیضات الخدور

ومن صدور المرد یقطف رمان الصدور متون بیض

متن السیف قلیجك یوزی وثانی دا بیض سیف

معناسنه جمع کسر ایله بیض دروبونك اصلی

ضم ایله ایدی لکن مکان یا دن اوتوری کسر اولندی

اعين كلمه سنك جمعنده عين كبى تؤخذ بناء مفعول
اوزرينه در بيضات جوارى ونسادن حسان معناسنه
بايزيد ديركه الله سبحانه وتعالى كتاب مبيننده حور عينى
بيضه تشبيه بيوروب كانهن بيض مكنون بيوردى
اهل تفسير ديديلركه بيض ايله مراد بيض نعامه در
استواء خلقت وصفاء لونده اكا تشبيه بيورلدى
پس بونكله ناحية بيتلده ذوات ستر اولادن نساء حسان
كنايه اولندى بو سببدن علامه بيضات الخدور بدى ديدى
وبو عربك فلان بيضة البلد قولندن مأخوذ درچونكه
آنى عز وامن ايله تفرد ايتدى ديو وصف ايتسه لر
وبينه آنى ذل وقلت انصار ايله وصف ايتسه لر پس
بو قول هم مدح وهم ذم اولور بيض وبيضات مياننده
ايهام اشتقاق واردر خدور حجاب معناسنه خدر
كلمه سنك جمعيدر ابن جنبلى ديديكه خدر ستر معناسنه
جارية مخدره دينلور سترى التزام ايتسه وبيضة
الخدر وسطى ديمكدر دارك وسطنه بيضة الدار
ديدكلرى كبى اوقدر واركه بيضات الخدور دارده
ساكنه اولات مخدراتدن كنايه اولور وبيضات ايله
مراد جنكلرده مورددن باشه كيدكلرى دمور تقيه در

وحذوره

وحذوره اضافتى لجين الماء ده اولدن اضافت قبيلندندر
معناى نابغه قبيلجلرك يوزلرندن حجابك بيضاتى
اخذ اولنور ورماحك صدورندن صدورك رماحى
قطع اولنور بايزيد ديركه مراد اهل اسلامك كفاره
غلبه ايدوب جوارئ مشتهيى الدوردن اسير المقدر

السعد اليمن
مهـ

الايام سعد وسعيد والناس عمرو وعبيد

قرينه اولى ايام خير ودر وشر در ديمكدر يوم يمنه
اكثر ويوم يمنه اقل دينلور وعربك امثالنده تصغير
لفظيله اسعد ام سعيد وارد اولمشدر اول شى سويلنمدر
يوخسه اكراه اولنانمدر ديمكدر وبونك اصلى
سعد وسعيد ادنده اوغلى اولدن ضبه نك اوغللرى
ايدى بر كيجه ضبه نك دوه سى نفرت ايدوب كيتدى
درعقب سعد وسعيد آردنه دوشوب كتديلر سعد
دوه يى بولدى كتوردى اول اثناده سعيد ضايع
اولمغله كنديله تشأم اولندى عمرو ايله ابن عبيدى
مراد ايدركه انكله عفت وورعده مثل ضرب اولنور
حتى آنك حقنده دينلدى

كلكم يمشى رويد ** كلكم يطلب صيد
كلكم طالب دنيا ** غير عمرو بن عبيد

عبيد ايله فاسق مراد ايدر بعضيلر عبيد بر بطالك
اسميدر ديمش و بعضيلر بر مكاسك اسميدر ديمش
مكاس عشار معناسنه معناى نابغه ايا ملك
بعضيسى سعد و يمن و خيردر و بعضيسى تشاؤم
اولنور شردر و ناسك بعضيسى صاحب عفت و صاحب
ورع و تقوادر و بعضيسى فاسقدر بو معنا علامه
سعد كدر اما ابن جنبلى ديديكه مصنف بونا بغه ايله
ناسك درت صنف اولديغنه اشارت ايدر برى كامل
و برى اكمل و برى ناقص و برى انقصدر كامله سعيد ايله
واكمله سعد ايله اشارت ايدر شوكا نظرا كه سعد
قبل العلميه وجه ابلغ اوزره بر رجله اطلاق اولنور
ايدى سعيد بونك خلافنه در و ناقصه عبيد ايله
وانقصه عبد ايله اشارت ايدر و بو اصناف اربعه نك
حقلرنده بعض شعرا ديمش اربعة فى الناس مبنيّهم
افعالهم باطنة ظاهرة ٭ فواحد دنياه موفورة ٭ لكن ليس له
اخرة ٭ واخر دنياه منقوصة ٭ لكن له اخرة وافرة ٭
وثالث يحظى بكلتيهما ٭ يسعد فى الدنيا وفى الاخرة
ورابع حيران ما بينهم ٭ ليس له دنيا ولا اخرة
خليلدن منقولدركه رجال درت قسمدر برى بيلور

وبيلمديكني

وبيلديكني بيلور بو عالمدر بوندن سؤال ايديكز
و برى بيلور و بيلديكنى بيلمز بونا سيدر بوكا تذكير
ايديكز و برى بيلمز و بيلمديكنى بيلور بو جاهلدر
بوكا تعليم ايديكز و برى بيلمز و بيلمديكنى بيلمز بو احمقدر
بونى ترك ايديكز

لا بدّ للمنصل من قراب ٭ وللمخلب من قناب

منصل
قراب
مخلب
قناب

منصل ضم ميم مهمله يا كسر مهمله ايله سيف معناسنه در
قراب كسر قاف ايله بر وعادركه سيف غمد و حمائله سيله
انك ايچنده اولور كذا فى الصحاح مخلب السبع فى مقنبه
و قناب دخى دينلور مقنب مخلبك كتى و غطاسى معناسنه در
رجع الصائد و قد ملأ مقنبه دخى دينلور مقنب مخلاة دركه
صائد صيد ايتديكى صيدى ايچنه قور اضرب قنب
فرسك تيغ بك كلامى بوندندر قنب فرسك قضيبنك
جرابيدر بايزيد قناب صائد مخلب طردن حفظ ايچون
اللهٔ كيديكى شيدركه اكا الدوان ديرلر ديدى
معناى نابغه سيفه حفظ ايچون غلاف لازم اولديغى كبى
مخلب طردن حفظ ايچون دخى بن الدوان لازمدركه
انكله موذيدن كندوى حفظ و حمايت و موذينك
دفعنه اعانت ايده و بو كلام مثل مجراسنه جاريدر

بو کلامدر دیدیلر

لا غرو من بسالٍ فی غیاضٍ   ومن حیاتٍ فی ریاضٍ

لا غرو لا عجب معناسنه غروت دن مأخوذدر عجب لاغرو
ایتدم دیمکدر غیاض غین معجمه ایله غیضه کلمه سنڭ غیاض
جمعیدر غیضه غابه معناسنه ریاض روضه کلمه سنڭ ریاض
جمعیدر معنای نابغه سباعڭ غابه لرنده اولسندن
تعجب اولنماز حیاتڭ ریاضده اولسندن تعجب
اولنمدیغی کبی ابن حیلی دیرکه بو جمله بعضا کمل رجال
محالِ قبیحه ده بولندیغنی و بعضا اخبث رجال مواطن
نصرتده بولندیغنی و لباس فقرده غنانڭ بولندیغنی
استبعاد ایتمکی افاده ایدر

احذر مؤمنا یعذرك   ولا تذر مؤمنا یذعرك

مؤمنا دن صکره اولان ایکی جمله مؤمنا قولنڭ صفتیدر
یذعر فتح عین ایله تخویف ایدر دیمکدر معنای نابغه یذعر
سنی تقصیرکله مؤاخذه ایتمکن و سنی طریق صوابه
ارشاد ایتمیوب بلکه سنی معذور قیلان مؤمندن
خوف ایله و سنی تخویف ایلکن مؤمنی ترك ایلمه
بو معنا عدوسڭ سعد کدر اما ابن حیلینڭ تصرفاتندن
مستفاد اولان معنا بودرکه سنکله معاهده ایدوب

صکره

صکره سکا عذر ایدن مؤمندن حذر ایله زیرا عذر
ضرردن نهینده اثر وارد اولمشدر یا خود امین عد
ایدوب بعضا سرینی سویلدیکڭ کمسنه خیانته آخره
نقل ایدوب صکره عفو ایدك دیو عذر ایلسه آندن
حذر ایله و سنی اخرته متعلقه امورده یعنی عقاب
حقدن تخویف ایدن کمسنه یی ترك ایلمه

علیك بمن ینذرك الابسال والابلاس   وایاك ومن یقول لا باس ولاناس

علیك امر معناسنه اسماء افعالدندر علیك زیدا عليك
دیرسڭ زیده ملازمت ایله دیمکدر الله تعالینڭ
علیکم انفسکم قول شریفنده نفسکزه ملازمت ایدیکز
دیو تفسیر اولندی ابسلت فلانا دینلور هلکه یه ابسال
آنی تسلیم قیلدڭ اسم فاعلی مبسلدر ابسلت ولده دینلور
ولدی رهن قیلدڭ نته که الله تعالی بیورر اولئك الذین
ابسلوا بما کسبوا ابسال تحریم معناسنه حرام معناسنه
اولان بسال دن مأخوذدر ابلاس یأس معناسنه ابلاس
نته که الله تعالی بیورر فاذا هم مبلسون ابلس فلان
دینلور سکوت ایتسه بلس و ابلس من رحمة الله دن
مأخوذدر مأیوس اولدی دیمکدر و ابلیس بوندندر
ایاك ومن یقول لا باس سوزی عربك ایاك والاسد

قولی قبیلندندر ابسال و ابلاس میاننده قلب بعض واردر

لاتأس لاتأس محزون اولمه دیمکدر کسر سین ایله اولان

اسی علی یأسی اسادن مأخوذدر لاتأسده اولان

لا نفی جنس ایچوندر لاتأسده اولان لا نهی ایچوندر

ولاتأسنك الفنك سقوطی جزم ایچوندر و بوراده

همزه نك تلیینی ازدواج و تخفیف ایچوندر لاتأس

ولاتأس میاننده جناس خطی و تصحیف واردر

معنای نابغه سنی تحریردن و یأس حمیددن انذار

ایدن مؤمن کمسنه یه ملازمت ایله و سکا شوامرده

حزن و اسف و بأس و شدت و عذاب و حرج یوقدر

دیوب مداهن و ثنا فقدن اجتناب و حذر ایله

الْقِی علیك طِمْرِیَّةَ الْمَشِیب وعلیك من الحرص ردا قشیب

طمریة طِمْرِیه کسر ایله ثوب خلق معناسنه جمعی اطماردر

مشیب فلان ذو طمرین دینلور المشیب فتح میم و آخری مرفوع

اولوب القی نك فاعلی طمریة مفعولیدر طمریه ایله

رأس و لحیه نك شیبنی مراد ایدر و علیك ده اولان

قشیب واو حالیه در قشیب جدید معناسنه سیف قشیب

دینلور جلا سنك عهد و زمانی جدید اولسه نسر

قشیب دینلور آنك اکل ایتدیکی لحمده سم قارشوب

اکل

اکل ایتدکده انی قتل ایتسه در عقب ریشی اخذ اولنور

معنای نابغه مشیب سنك اوزرینه رأس و لحیه نك

شیبنی القا ایتدی حال بو که سنك اوزرنده حرصدن

ردای جدید واردر بو نابغه یشیب بن آدم ویشب فیه

خصلتان الحرص وطول الامل حدیث شریفنه اشارتدر

تقول انا صائم وانت فی لحم اخیك سائم

سائم سائم سامت الماشیة تسوم سوما دن مأخوذدر

دعی ایتدی دیمکدر اسم فاعلی سائمه در و اسمتها انا

دینلور ماشیه یی دعیه چیقاردم دیمکدر معنای نابغه

بن صائم دیر سین حال بو که سن مسلم اولان برادرینك

لحمنده دعی ایدرسین یعنی لحمنی اوتلدرسن بو نابغه

ولا یغتب بعضکم بعضا ایحب احدکم ان یاکل لحم اخیه

میتا فکرهتموه آیت جلیله سندن مأخوذدر بناء علیه

ابن جنلی بوراده همزه تو بیخیه مقدره در سن مسلم

اولان برادرینك لحمنی اوتلدر ایکن سکا صوم دعاسی

لایق دکلدر زیرا غیبت صومك اجرینی اسقاط ایدر

دیدیلر دیو معنا ویردی

عض العدو افعالك اشد من عض الافعی لك

عض ایکیسنده عین غیر معجمه ایله در آوکیسی عضه دن مأخوذدر

انی تعجیب ایلدی وآکا طعن ایتدی دیمکدر آیکنجیسی
عضه باسنانه دن مأخوذدر انی دیشلریله اصردی
ابن حنبلی دیرکه عض اوج وجهله استعمال اولنور بری
بنفسه وبری با وبری علی ایله عض اللقمة وباللقمة
وعلی اللقمة دینلور عض العدو مبتدادر خبری اشددر
عض عدودن مراد اذاسی اولمغله مجازدر اما افعینک
عضی حقیقتدر زیرا انک عضی لدغیدر درة الغواصده
مسطوردرکه موخریله ضربه لسع دیرلر زنبور کبی دیشلریله
اصرمغه وقاپمغه نهش دیرلر کلب کبی آغزیله ضربه
لدغ دیرلر حیه کبی بوندن مستفاد اولدیکه حیه ایچون
اسنان ایله عض اولمازایمش افعال فعل کلمه سنک
جمعیدر افعالک عض لفظنک مفعولیدر افعی
حیه معناسنه تنوین ایله هذه افعی دینلور بعضیلر — افعی
افعی صفتدر کندنده خباثت وشر معناسی واردر
دیو زعم ایدوب صرفدن منع ایلدی اولکیسی اقوی در
جمعی افاعیدر افعوان افاعینک ذکریدر ارض مفعاة
دینلور افاعی صاحبی اولان ارض دیمکدر تفعی الرجل
دینلور شرده افعی کبی اولدی دیمکدر ابن حنبلی دیدیکه
لکده اولان لام لام تقویتدر لک ایاک اوزرینه اختیار

زعم

افعالک افعی لک میاننده اولان جناس مرکبک تحقیقی
ایچوندر معنای نابغه سنک افعالکه عدوک عض
وتعجیب وطعنی واذاسی حیه نک سنی دیشلریله اصرمه
سندن زیاده در عدوک عضی حیه نک عضندن
اشد اولمسی انتقام اراده سیله اولدیغندندر

فیه اشاره الی ان کل رئیس ... عذاب ... الاخرة

ویل لکل رئیس من عذاب بئیس

ویل مبتدا ولکل رئیس خبریدر الله تعالینک ویل
لکل افاک اثیم قول شریفی کبی وبو فی الاصل مصدریت
اوزره منصوب ایدی صکره معنای ثبوتی اراده دن
اوتوری رفعه عدول ایلدی سلام علیکم قول شریفی
ویل — کبی ویل کلمه سنی ابن عباس رضی الله عنهما شقت ایله
رئیس — تفسیر بیوردیلر رئیس بئیس وزنی اوزره در رئیس
قومک کبیرینه دیرلر من عذاب ویل کلمه سنی بیاندر
بئیس شدید معناسنه عذابک نعتیدر معنای نابغه
عذاب شدیدن اولان ویل هر رئیسه در

طیع سلس — **المؤمن للمؤمن طیع سلس وهو علی الفاسق جامح شرس**

طیع تشدید ایله مطیع ومنقاد معناسنه در سلس
لین منقاد معناسنه وفتح ونیه کسر لام ایله شئ سلس دیرلر
جامح — قولای واسان اولان جمح الفرس جموحا فهو جامح دینلور

شرس

ذاكنك ذكوبنه راضي اولميوب دوشمن ايچون
صحراسه شرس كسر ايله ديرلر خلقي كوتي اولسه
اسم فاعلي كسر ايله شرس در سيئ الخلق عسر
شديد الخلاف معنالرينه در ونه مكان شرس
ديرلر غليظ معناسنه تشارس القوم دنيلور
عداوت ايدشسه لر سلس وشرس فتحه لريله
مصدرلردر ابن حنبلي ديديكه مصنفك فاسق
ايله مرادي مؤمن اولميانلردر كوك كافر اولسون
كوك مرتكب كبيره اولسون علم كلامده تقرير اولنديغنه
مذهبلري بودر كه مرتكب كبيره نه مؤمن ونه كافردر
بلكه ايكي منزله ميانندن بر منزله در پس بزه اويق
اولان بو راده فاسقي كافره حمل ايتمكدر زيرا تركيبندن
مستفاد اولان مؤمن مؤمنه مطيع ومنقاددر
ومؤمن فاسقه يعني كافره جارح وسيئ الخلق در
پس بو معنايه كوره نابغه الله تعالينك محمد رسول الله
والذين معه اشداء على الكفار رحماء بينهم قول
شريفندن مقتبس اولور

ما ادري ايهما اشقى امن يعوم في الامواج
او من يقوم على الازواج

ما

اشقى

ماادري ما اعلم معناسنه ايهما ايله مبتدادر
اشقى خبريدر وافعل تفضيلدر اتعب معناسنه
تنزيل لتشقى لتتعب ايله تفسير اولنمشدر ابو زيد

ازواج

ديركه ازواج بوراده زوجات معناسنه در والذين
يتوفون منكم ويذرون ازواجا ايت جليله سنده
اولديغي كبي معناي نابغه بيلمم قنقي رجلين زياده
تعب ايديجيدر امواج بحرده يوزني يوخسه انفاق
وغير انفاق ايله زوجاته قائم اولانميدر ابن حنبلي
ديركه بو كلام يا تحير طريقي اوزره ياخود تجاهل
العارف طريقي اوزره واردر وبو كلام انفاق
زوجات ايله قيام صعب اولديغني بياندر ياخود

من سورة التغابن

ان من ازواجكم واولادكم عدو لكم فاحذروهم
ايت جليله سي مقتضاسنجه ازواجدن شكايت اوله
حتى مصنف قدح متزوجده ديمش
تزوجت لم اعلم واخطأت لم اصب فياليتني مت قبل التزوج
فوالله لا ابكي على ساكن الثرى ولكنني ابكي على المتزوج
اذا وقعت سهام القضا نزرت حلق النثرة القضا

قضا

اوكيسي تخفيف ايله الله تعالينك قضا وقدري ديمكدر
ابو زيد قضا وقدرك ميانني فرق ايدوب ديركه قضا

امر كلّیِ الهی دفعیدر انما قدر تدریجیدر ایکنجی

قضا

تشدید ایله درع دن محکم اولان دیرلو قضاء دن

مأخوذدر آنی محکم قیلدی دیمکدر قضا وقضّا

ارا سنده تصحیف وارددر نثرت اللؤلؤ وغیره

فانتثر وتناثر دینلور ونثرت درعه عنه درع

اولسه صح

اندن القا خلق تحریک ایله علی غیر قیاس تسکین

ایله اولان حلقه کلمه سنك جمعیدر مجملده ذکر

اولندیکه حلقة الحدید والسلاح والباب هربری

فتح لام ایله در اصمعیده بشکه حلقه تسکین ایله در

جمعی کسر حا ایله حلق در بدره وبدر وقصعه

وقصع کبی نثره فتح ایله درع واسعه معناسنه

ودرعه نثره وثعله دینلور معنای نابغه نه زمانکه

الله تعالینك سهام قضاسی بر کمسنه یه واقع وواصل

اوله محکم اولان درعك حلقه لری طاغلندی

یعنی اول کمسنه یه درع محکمه سی نفع ویرمز

قریب ابن قریب

قرب ابن قریب باصمعیه لا باصمعه والاّ لم یشر الیه الرشید باصبعه

قریب ضم را ایله ماضیدر ابن قریب مصغر لفظیله

اصمعی

اصمعینك کنیه سیدر ابن خلکان دن سطور درکه

نحو ولغت وادبده امام ایدی اوتوز بیك ارجوزه

عرب

عرب ازبرنده ایدی ایکیوز یکرمی تاریخنده ارتحال

دار بقا ایتمشدر اصمعان فتح همزه وفتح میم وسیاننده

صاد مهمله ایله قلب ذکی ورأی جازم معناسنه در

اصمعان قرین کبی تغلیب قیلندندر دید یلر

اصمع

اصمع اصمعینك جدّی یاخود قبیله سیدر رشیددن

مراد خلفاء عباسیه دن هارون الرشیددر

علم وادب وشعرده کامل ایدی یوز طقسان اوچ

تاریخنده رحلت کرده دار بقا ایتمشدر معنای نابغه

اصمعی قلب ذکی ورأی جازم ایله امیر المؤمنین

هارون الرشیده قریب ولدی جدّی یاخود قبیله سی

اولان اصمع ایله قریب اولمدی واکر هارون الرشیده

قریب اولمیدی بکا قریب اول دیو هارون الرشید

اصبعیله اشارت ایتمز ایدی حاصلی مشار بالبنان

اولماز ایدی خفی اولیه اصبع ایله اشارت یا حقیقتدر

کوزاوجیله اشارت کبی یا مجازدر زیرا اشارت

تمام یدایله اولور پس اصبع ذکر جزء اراده کل قیلندی اولور

فی قرض الاعراض قرض الاعراض

قرض

قرض اول اقراضك اسمیدر قرضنه ماله اولان قرضه

اعراض

مصدریدر اعراض اول عرض کلمه سنك جمعیدر

عرض فتح بعده سکون ایله مُغربلر اولدیغنه کوره
نقدك خلافی قدر کثرتنده عُروض اوزره جمعلنور
امّا صحاحده اولدیغنه کوره متاع معناسنه در
دراهم ودنانیرك غیری جمیع شیء عرضدر دراهم
ودنانیر عیندر قرض ثانی قرضدن کنایه قرضدر که
مأخوذ مصدردر قطع معناسنه اعراض ثانی
عرضك جمعیدر عِرض کسر بعده سکون ایله انساندن
مدح وذم موضعیدر معناسی نابغه اموالی قرض
واقراضده یعنی قرض الدده عرضلری قطع واردر
یعنی اقراض مال سیّیٔ مالدر زیرا مُستقرض طرفندن
مُقرضك عرضنی قدحه سبب اولور یاخود مَطل
ومجادله قتنده مُقرض مُستقرضك عرضنی قدحه
سبب اولور وشرذمهٔ اَحِبّه میاننده اسباب محبتك
انقطاعنه سبب اولور نته کیم دیمشلر ولا تقرض
اخاك ولو بحبّه فانّ القرض مقراض المحبّه بو ایکی
نابغه ابن جنلی ویایزیدك نسخه لرنده بولنمقله تحریر اولندی

ضع الغرض مکان القرض
فهو ارْوَحُ للقلبِ واَسْلَمُ للعِرْضِ

ضع وضعه یضعه دن امردر فرض فا ایله سنك اوزرنیه

اعراض

ضع = فرض

فرض

فرض اولنانه ندر یاخود عربك ما اَصَبْتُ منه فرضاً
ولا قرضاً قولندن مأخوذدر اولکیسی فا ایله عطیّهٔ
موسومهٔ معلومه معناسنه فهوده اولان فا
تعلیلیه در ارْوَح راحة دن مأخوذ افعل تفضیلدر
اسلم سلامة دن مأخوذ افعل تفضیلدر عِرض
کسر ایله در فرض قرض میاننده تصحیف وفرض
وعِرض اراسنده جناس مُستوفی واردر دیدیلر
معناسی نابغه الله تعالینك فرضلرندن سنك
اوزرنیه فرض اولانی ادا ایله لا محالة قرضکی ادا
ایتدیکك کبی زیرا بو فرض قلبه زیاده فرح وبرجیدر
وعِرضی زیاده سالم قیلیجیدر بو معنا علامهٔ سعد کوردر
امّا ابن جنلینك ویردیکی معنا بودرکه مستحقینه زکات
ویرمکی مالی استقراض ایتدیکن کمسنه ایچون مالی
اقتراض موضعنه قیل زیرا بو عرضك فرضی منظنه سیدر
فرضدکلدر وبو قلبه زیاده راحت ویریجی وعرضی
زیاده سالم قیلیجیدر مع هذا فرضدر یاخود سندن
طلب ایدن کمسنه یه زکاتی ویرمکی فرض قیل اکر
زکاته اهل ومستحق ایسه اندن برشی تقریض ایتمه
قرضك قافی مفتوحه در وکسری لغتدر بو لغت

اروح

اسلم
عرض

عمدة الحفاظ صاحبی حکایه ایلدی واکر بوراده
قافی مفتوح قیلسق سجعهٔ ثانیه ده قادح یوقدر
زیرا سجعهٔ ثانیه ده عین مفتوحه ایله عرض کلدی
بابزیدك دخی ویردیکی معنا بودرکه عطیهٔ موسومه
معلومه یی قرض مکاننه وضع ایدوب انفاقده
اسراف ایتمه یاخود الله تعالینك سکا فرض ایلدیکی
شیئی ادا ایله والله تعالی یه توکل ایله پس بو ادا
قلبه زیاده راحت ویریجی ویوم جزاده عرضه
زیاده سلامت ویریجیدر کویا دیمش اولدیکه
اداء مفروضات واتیان مثوبات ملازمت ایله

اَحْصَنُ مِنَ اللاَّمَه   لَبُوسُ السَّلامَه

احصن حصن دن مأخوذ افعل تفضیلدر درع
حصینه دینلور بدنی تحصیندن اوتوری لامه
قامه وزنی اوزره در واصلی همزه ایله لأمه در
ملتئمه ومحکمه اولان درع معناسنه جمعی تحریك
لأم در واستلأم بوندن مأخوذدر لأمه کیدی
دیمکدر لبوس فتح لام ایله لباس معناسنه در
ابن حنبلی لبوس لبس اولنان شیءدر فعول مفعول
معناسنه دیدی ولبوس مبتدا واحصن خبریدر

احصن / لامه / لبوس

اوزرینه مقدمدر معنای نابغه ملتئمه ومحکمه اولان
درعدن زیاده حصندر سلامت لباسی حاصلی سلامت
حاصله اولدقده محکمه اولان درع عزت واعتبار بوقدر

مَنْ نَضَا هَذَا اللَّبُوسَ   لَمْ يَلْقَ إلّا الْبُوسَ

نضا عنه الثوب دینلور ثوبی اندن خلع ایتسه
یعنی چیقارسه وهذا کلمه سی لبوس لامه یه اشارتدر
بأس شدت وفقر معناسنه کسر ایله بئس الرجل
یبأس بوسا وتبئسا دینلور حاجتی مشتد اولسه
اسم فاعلی بائس در لبوس ایله بوس میاننده جناس
ناقص وار در معنای نابغه شول کمسنه که شو لبوس
لامه یی خلع ایده شدت وفقردن غیری بر شیئه
ملاقی اولماز حتی اولمیه بو نابغه در وعدن متعلقی
اولانی ثنادر

اِفْتِخَارُ الدَّنِيِّ بِشَرَفِ الْآلِ كَاغْتِرَارِ الظَّمْآنِ بِلَمْعِ الْآلِ

دنی دون ولئیم معناسنه آل اهل وعیال واتباع
معناسنه ابن حنبلی امام اعظم عندنده آل خاصه بنو
هاشمدر شافعی عندنده بنو هاشم وبنو عبد المطلبدر
دیدی غتر یکذا فاغتر به دینلور آنی الدتسه اولدخی
الدنسه ظمآن عطشان معناسنه لمع البرق لمعا

نضا / لبوس / بأس / دنی / اغترار / ظمآت / مع

ولمعانا دینلور ضیا ویرسه ولمعان ایتسه التمع دینلور
انلک کبیدر وبوندندر سرابه یلمع دینلور کذوبه دخی
یلمع دیرلر صحاحده ذکر اولندیکه آل نهارک اول
واخرنده کورنمک شیدر کویا شخوصی رفع ایدر
وبو سراب دکلدر زیرا سراب نصف نهارده ماکبی
کورینک شیدر آیکی آل میاننده جناس تام واردر — سراب
معنای نابغه لیتمک شرف ال ایله افتخاری عطشانک
لمع آل ایله اغترار وانخداعی کبیدر حاصلی اقوال واعمال
واحوال اولیوب آنجق شرف الدانوب انکله افتخار ایدن — آل ایله
اثار خیر وخیراتاری عدم اثمارده سرابی صوظن ایدن
کندوبی الدادن عطشان کبیدر

مالکم تجمحون فی الحکم یا حکمه
اما تقدعکم من الحکمة حکمه

ما استفهامیه در مالکم لا ترجون لله وقارا آیت
جلیله سنده اولدیغی کبی ومراد تعجبدر یا خود توبیخدر
تجمحون مالک ضاحکا ده اولان حال مفرده کبی
جمله حالیه در وجموحدن مأخوذدر جموح — جموح
فتح جیم ایله هواسی کندویه رکوب ایدوب
ردی ممکن اولمیاندر اصلی جموح الفرسدن مأخوذدر

جمح

حکم — حکمه
جمح دینلور سرعت ایتسه ومیل ایتسه حکم قضا
معناسنه حکمه تحریک ایله حاکم کلمه سنک جمعیدر
وبونکله ولاة سوئی مراد ایدرلر ماده اولان همزه
استفهامیه مانافیه در تقدعکم فتح عین ایله
تمنعکم وتکفکم معناسنه در من الحکمه ده من کلمه سی — حکمه
حکمه ثانیه یی بیاندر وحکمه ثانیه تقدع نک فاعلیدر
حکمه معانی یی فهم ایتمکدر حکمه ثانیه فتحه لو ایله
حکمه لجامدر وبو حنکی احاطه ایدن شیدر
وبوندن حکمت الدابة دیرسن دابه یی محکم قیلدم
دیمکدر معنای نابغه ای حاکملر تعجب ایدرم سزه
نه اولدی حکمده سرکشلک ایدرسز حاصلی سزدن
بو حالتک وقوعی سزه لایق دکلدر وسزی حکمتدن
اولان حکمه سرکشلکلکزی کیدرمزمی پس بونابغه
ما من ادمی الا وفی رأسه حکمة حدیث شریفنه اشارت واردر

ان والیت قرین السوء اعدالک بدائه
فکن من اعدائه تنج من اعدائه

والاء عاداه نک ضدیدر بدائه ده اولان با تعدیه — والاء
ایچوندر اعداک بدائه سکا کوتلکی اصابت ایتدی
دیمکدر اصلی عربک اعداه الجرب قولندن مأخوذدر

الا جرب تجاوز واصابت ایتدی دیمکدر نته کم مصنف
اعدى من الجرب عند العرب دیدیکی حدیثده لا عدوى
برشی برشیئه تجاوز ایتمز دیمکدر اعدا اعدو کلمه سنك
جمعیدر تنخ من اعدائه کسر همزه ایله در زیرا اعداه
الجرب نك مصدریدر اعدائه ده اولان ضمیر داء کلمه سنه
عائددر معناسی نابغه اکر سن سوء قرینه والی اولسه‌ك
اول سوء قرینك داسی سکا تجاوز ایدر بویله اولنجه
اول سوء قرینك اعداسندن اولکه اول سوء قرینك
داسنك تجاوزندن نجات بوله سین

اقرب شیء عند الله من العسر الیسران
وابعد منهما عند صاحبه النسران

بو کلام الله تعالینك فان مع العسر یسرا ان مع العسر یسرا
قول شریفندن مقتبسدر و بونده عسر یسرین ایله
مردوف و عسر لا محالة یسرینه متبوع اولسنه الله تعالینك
وعدینه اشارت واردر و بو اقرب شیء عند الله الیسران
نك معناسیدر و حدیث شریفده لن یغلب عسر
یسرین وارد اولمشدر و بونده مباحث واردر که
مصنف کشافده الله تعالینك فان مع العسر یسرا
قول شریفنده ذکر ایلدی انشا الله تعالی اول مباحثك

خلا

نسران

خلاصه‌سی ابن جنی‌نك نابغه یه ویردیکی معنا
اثناسنده کلور نسران نون ایله ایکی کوکبدر برینه
نسر طائر دیرلر و برینه نسر واقع دیرلر وصاحبه ده
اولان ضمیر عسره عائددر اقرب وابعد مبتدالردر
اوزرینه تقدیم اولنان خبرلودر مبتدالری الیسران
بسران و نسران میاننده تصحیف و سهو و عسرا سنده
طباق واردر معناسی نابغه ابن جنی‌نك تحریرینه کوره
دیمك اولورکه الله تعالی یه اقرب اولان شیء بر عسرك
مقابله سنده ایکی یسردر وجهی بودرکه الله تعالینك
فان مع العسر یسرا قول شریفنده اصولیین دیدیلرکه
معرفه اولدینه معرفه اعاده اولنسه ثانی اولك
عینی اولور و نکره اولدینه نکره اعاده اولنسه ثانی
اولك غیری اولور عسر واحده مقارن ایکی یسر
اولمق لازم اولور شعر
ان مع العسر یسر شفا ست ** شاد برانم کلام خداست
شاد برانم که دل من غمیست ** که آمدن غم سبب خرمیست
و ایکی یسردن ابعد اولان شیء عسرك صاحبی قتنده
ایکی نسردر یعنی نسرین ایکی کوکب سماوی اولمسیله بیله
صاحب عسرك عندنده یسرین دن اقربدرنه زمانکه

ابعد اولان شی بر شیئه اقرب اولسه ذلك الشیء
ذلك لا بعد دن ابعد اولور پس ایکی یسرین
ایله تسمیه اولنان ایکی کوکبدن ابعد اولور
بو تقریردن معلوم اولدیکه من اولی اقربك
صله سیدر زیرا قرب کشی من کذا دینلور قرب
الی کذا دینلمدیکی کبی ونحن اقرب الیه من حبل الورید
آیت جلیله سنده اولان من کبی تفضیلیه دکلدر
زیرا بوراده افعل تفضیل اضافتله استعمال اولنمشدر
ومن ثانیه تفضیلیه اولوب قربك صله سی محذوفدر
تقدیری وابعد منهما من العسر والی العسر دیمکدر

فرقك بين الرطب والعجم هو الفرق بين العرب والعجم

رطب ضم را وفتح طا ایله تمر نخلدن بدیکث خرمادر رطب
واحدی رطبة در ورطبك جمعی ارطابدر عجم اول عجم
خرما چکردکی نوی معناسنه وهر شی که مأکولك
جوفنده اولور زبیب والکا شابه اولان شیئك
جوفنده اولان چکردکلر کبی که آنده تحریك ایله عجم دیرلر
واحدی عجمة در عجم ثانی عجمی نك جمعیدر عجمی عجم
عربی نك خلافیدر ایکی عجم بیننده جناس تام وعرب
وعجم میاننده طباق واردر معنای ناظمه رطب ایله

عجم یعنی اولمش خرما ایله چکردکك میاننده سنك
فرقك عرب ایله عجم میاننده اولان فرقدر حاصلی
عرب کمالده رطب منزله سنده در وعجم قصورده
نوی منزله سنده در حدیث شریفده احبوا العرب
لثلاث لانی عربی والقرآن عربی ولسان اهل الجنة
عربی وارد اولدی

یا دنیا تحلین لاولادك ثم تمرین
وتحلین بهم ثم تمرین

اولکیسی فتح تا وسکون حا وکسر لام ایله حلو حلا
فی الفم یحلو دن مأخوذدر اغزده حلو اولدی
دیمکدر واصلی تکتبین وزنی اوزره تحلوین
اولوب واو مکسوره وماقبلی ضمه اولمغله واو
ساکنه قیلندی والتقاء ساکنین دن اوتوری
واو حذف اولندی صکره لام یا مکاننده اولدیغنده
ضمه سی مکسوره قیلندی لاولادك کسر کاف ایله
دنیا مؤنث اولدیغندن اکا خطابدر تمرین فتح تا تمرین
ومیم وکسر را ایله مر الشیء یمر دن مأخوذدر
مر اولدی دیمکدر علم بابندندر ایکنجیسی فتح تا
وضم حا وتشدید لام ایله تحلین بهم دیمکدر

حل
تمرين

حَلَّ بالدار وحلّ القوم وحلّ بالقوم قوللرندن
مأخوذدر ثم حرف عطفدر تمرّين فتح تا وضم
میم وتشدید را ایله مروردن مأخوذدر مضى
معناسنه تضمین دیمكدر معناى نابغه اى
دنيا اولاد اولادلرینه طلواولورسین صكره
آجی اولورسین صكره اجی اولورسین مواطن انسده
آنده حلول ونزول ایدرسین صكره كیدرسین
یعنی هلاك ایدرسین

تسخیر بر شیئی جبرا بر شیئه مخنص اولان بر غرضه سوقدر صح

فلك

إنّ الذى سخّر الفلك فى الماء هو الذى سيّر الفلك فى السماء
واولكى فلك ضم ایله سفینه معناسنه دو فلك
واحد وجمع ومؤنث ومذكردر مركب اعتبارى ایله
مذكر اولور سفینه اعتبارى ایله مؤنث اولور
واحدك نظیرى الله تعالى نك فى الفلك المشحون
قول شریفیدر وجمعك نظیرى الله تعالى نك
حتى اذا كنتم فى الفلك وجرین بهم قول شریفیدركه
جرى دینلمدى ایكنجی تحریك افلاك بنجومك
واحدیدر الذى سخر ان نك اسمیدر الذى سیّر
ان نك خبریدر معناى نابغه تحقیق هو الذى
سخر البحر نص كریمی مقتضاسنجه بحرده اولان فلكی

تسخیر

محنت
تواكل
تآكل

تسخیر ایدن ذات نزاهت سمات والشمس والقمر
والنجوم مسخرات بامره آیت جلیله سى مقتضاسنجه
فلكی سماده تسییر ایدندر

اذا وقعت المحنة تواكلتم واذا كانت النعمة تآكلتم
محنت انسان كندو ایله امتحان اولنان شدید بلیه كبی
نعوذ بالله تعالى تواكل واو ایله هر بر كسه امرینی ضا حنه
اصمرلمسیدر توكیل ومواكله ده بونك كبیدر تآكل
اكلدن مأخوذ تفاعلدر وجائزدركه تآكلتم
تحاسدتم واغتبتم معناسنه اوله مأخذى ضم
وكسر ایله غیبت معناسنه اولان اكله دراته لذو
اكلة واكلة دینلور ناسى غیبت ایدوب حسد ایدنه
یاكل الناس دینلور ناسى غیبت ایدر اولسه واكل بين
القوم دینلور قومك میاننده افساد ایتسه اتكلت
النار دینلور كویا بعضسى بعضسنى اكل ایتدى كذا
فى الاساس معناى نابغه نه زمانكه سزه بلیه واقع اولسه
برى بریكزدن راضى اولوب امرلریكزى برى بریكزه
اصمرلرسكز ونه زمانكه سزه نعمت الهیه واقعه اولسه
برى بریكزه تحاسد بكزدن اكل ایدرسكز یعنى غیبت
ایدرسكز حتى علاء سعد دیوركه اكل فى الاصل نفقدر

زيرا بونلردن هر بری عند نده اولادن نعمتی
صاحبندن اول تنقيص ايتمك مراد ايدر

طأْ اَعْقَابَ الْعَالِمِيْنَ تَطَأْ رِقَابَ الْعَالَمِيْنَ

طأ كسر ايله وَطِئَ الارضَ دن امر در اقدامنی طأ
ارض اوزرينه وضع ايتدی ديمكدر اَعْقاب آثار اعقاب
معناسنه عقبك جمعيدر مؤخّر قدم معناسنه
عالِمين كسر لام ايله علماء معناسنه كسرِ لام ايله عالمين
اولادن عالمك جمعيدر آكيجی فتح لام ايله اولادن عالمين
عالَمك جمعيدر عالَم مخلوق معناسنه نطأْ مجزومدر
زيرا امرك جوابيدر معناسی يا بغه آنا دِ علمايه وضع
قدم ايله يعنی انلره توقير وحقِ دعا يتلرينی
توفيرا ايچون خلفلرنده يوری حاصلی علمايه
تابع اول رِقاب مخلوقاتی وطی ايده سين

لا تَرْضَ لِمُجَالَسَتِكَ اِلَّا اَهْلَ مُجَانَسَتِكَ

كيف يُوانسك مَن لا يجانِسك مع التجانُس التوانُس
دخی دينلور معناسی يا بغه سنكله مجالسه يه راضی
اولمه اِلّا مجانستك اربابنه راضی اول حاصلی هم
جنس يعنی صالح اولمدقجه مجالسه ايتمه زيرا مِصحبت
تامّ اولماز ديمكدر

رب

رُبَّ زَائِرٍ يُرَاوِحُكَ وَيُعَادِيكَ وَهُوَ مِمَّنْ يُكَادِحُكَ وَيُعَادِيكَ

مُراوحه ومُعاداة رَواح وغدودن مأخوذدر مراوحه معاداة
كادحته حاء غير معجمه ايله انكله مبالغه ايدشدك
ديمكدر فكدحته اكا غلبه ايتدم ديمكدر كادحته كادح
انكله مُشاتمه ومجاهده ايدشدك ديمكدر
تكادح الرجلان مُمارسه ومبانلرنده شرّ
معالجه ايدشديلر ديمكدر مأخذی كاح وكح در
وبوجملك عرضيدر وسديدر يعاديك عداوه ديه
مأخوذدر معناسی يا بغه چوق زائر وارد كه طرفين
نهارده مجامله ومخاطبه ومطايبه ومحاوره ومحاضره
يونندن سكا موافقت ايدر وسنده اكا موافقت
ايدرسين بونكله بيله كه قريبا سِبَاب ايله مُشاتمه
ومُعاداة ومجاهده ايدرسكز پس حذر ايله نقدر
آندن وِفاق ظاهر اولورسه ده نته كم شاعر ديمش

احذر عدوك مرّة • واحذر صديقك الف مرّة
فلربّما انقلب الصّديق • فكان اخبر بالمضرّة

وَجْهُ بِلَا حَيَاءٍ عُوْدُ قِشْرٍ لِيْطُهُ اَوْسِرَاجٌ فِنِيْ سَلِيْطُهُ ٢١٩

وجه مبتدادر بلا حياء صفتيدر عود قشر خبريدر
عود خشب معناسنه قشر مبنی للمفعولدر ليط عود

لبطه

كسرايله لبطة كلمه سنك جميدر لبطة قشرة
قصبه معناسنه وبنه لبطه لوت معناسنه عربك
شبطان لبطان قولي كالاتباع معناسنه درفتحي
كسرنون ايله در سليط عامة عربك قتنده

سليط

زيت معناسنه در اهل يمنك عندنده دهن
سمسم در صحاحده بويله ذكراولندی باي زيد
ديديكه سليط طويل اللسان معناسنه در كه
فارسيده اندن بدزبان ايله تعبير اولنور واكثريا
حياسز اولان بدزبان اولور معناي نابغه
حياسز اولان وجه قبوغ صويولان عود كبيدر
ياخود يانغی فانی اولان سراج كبيدر زيرا وجهك
جمالی حيا ايله درعودك جمالی قشر ايله وسراجك
جمالی زيت ايله اولديغی كبی پس بروجهك كه حياسی
اولميه آنك جمالی اولماز بوراده تشبيه بليغ واردر

كفاك عِبْرَةٌ صُدِّرَ فلانٌ ثم صُودِرَ
واستوزر فلانٌ بعدما استُوزِرَ

عبر

ابن حنبلی عبرة كسرايله اعتباردن مأخوذ اسمدر
اتعاظ معناسنه نته كه الله تعالی فاعتبروا
يا اولی الابصار بيوردی وعبرة تميز درديدی

افعالك بوراده مجموعی بناء مفعول اوزرينه در

صدر

صُدِّرَ فلانٌ قبلنده اولان ان مصدريه تقديريله
كفاك نك فاعلی واقع اولمشدر تقديری ان صدر
فلان ديمكدر بوقول تقديريله الله تعالينك
واذا قيل لهم امنوا قول شريفنده اولديغی كبی انلره شو
قول دينلدی ديمكدر صدرته فی المجلس تصدير اقتصد
دينلور تقديم ايلدم اولدخی تقدم ايتدی ديمكدر
جاء فرس فلان مصدرا دينلور سابق اولديغی حالده
كلسنه كه زاجزدی ديدی

مصدرلاو سط ولاتالی

صادره علی المال دينلور جميع مالنی اخذ ايله
منصبندن عزل ايلسه استأسر فلان لعدوه
دينلور اسردن مأخوذدر اسر وقد قايش ايله بغلدی
ديمكدر اساس ديمشكه من تزوج فهو طليق
قد استأسر ومن طلق فهو بغاث قد استنسر استوزر
دينلور انی وزير قيلسه معنای نابغه فلانك كمنه
اولاد مخدوم اولديغی حالده تصدر ونقد محكوم
مظلوم اولديغی حالده جميع مالنی اخذ ومنصبندن
عزل اولنمسی عبرت جهتندن سكا كفايت ايدر

اَمِدَّ مُتَقَدِّمَ المعروفِ بقادِمِه
فانَّ حَوافِیَ الرِّیْشِ مَدَدٌ لِقَوادِمِه

اَمِدَّ امددت الجیش بمدددن مأخوذ اولوب مردر والله تعالی‌نك وَاَمْدَدْناهم بفاكهةٍ قول شریفی بوندندر استمداد مَدَد طلب ایتمكدر معروف منكرك ضدیدر ومعروف احسان معناسنه در قادِم كسرایله قَدِمَ مِنْ سَفَرِه صحیح قدوم‌مادت مأخوذ اسم فاعلدر اصمعی دیمشكه حوافی مُقدَّم جناحدن اون ریشدن مادونه دیرلر واحدی حافیه در قوادم الطیر ریشنك مقادیمیدركه هرجناحده اون دانه اولور وبونك واحدی سنه قادمه دینلور معنای كلام احسان متقدمكه احسان متاخر كله مَدَد ایله یعنی بركمسنه یه احسان ایدكده ینه احسانكی قطع ایتمه زیرا ریشك مقدّم جناحدن اولیجی اون ریشدن دونی هرجناحده مقادیم ریش اولدن اون ریشه مَدَددر بوندن اولان تشبیه واستعاره ارباب اذهانه معروفدر

طَلَبُ الثَّناءِ بالمَجّانِ مِنْ عاداتِ المُجّانِ

ایكیسی‌ده تشدیدجیم ایله درلكن اوّلكی فتح میم ایله

ایكنجی

ایكنجی ضم میم ایله درس اولكی اَخذ نه مجانا بلا بدلٍ دن مأخوذدر ایكنجی ماجِن كلمه سنك جمعیدر فتح ایله مجن یمجن مجونا دن مأخوذدر ایشلدیكی شیدن مبالات ایتمدی دیمكدر وایكی مجان ارسنده تجنیس وارددر معنای نابغه مدح وثنا غیر بدن بدل سز یعنی قولده وفعلده احسانسز طلب ایتمك ایشلدیكی ایشنده مبالات ایتمیانلرك عادتلرندندر یعنی كشی ثنا ومِدحت با فاضله یاخود فضیلة سندن اوتوریدر اگر بركشیده ایكیسندن بری اولمیوب غیرِ ثنا ایتسونلردیو طلب ایدرسه ایشنده مبالات ایتمیانلرده ندر ابن جنبلی اولكی فتح میم وتشدید نون ایله ضبط ومجن كلمه سنك جمعیدر ترس معناسنه دیدیكنه كوره تجرید طریقی اوزره الات حرب مراد ایدوب معنا دیمك اولوركه قلقانلر ایله ثنا طلب ایتمك یعنی زور ایله ثنا طلب ایتمك ایشنده مبالات ایتمیانلرك عادتلرندندر

صُعُودُ الاَكامِ وهُبُوطُ الغِیْطانِ
خَیْرٌ مِنَ القُعُودِ بَیْنَ الحِیْطانِ

صُعود اعلایه خروج هُبوط ادنایه نُزولدر

اَمِدّ
معروف
قادم
حوافی
قوادم
مجان
مجان
صعود
هبوط

اكام: اكم كلمه سنك جمعيدر عنق واعناق مثالى اوزره
ونيه اكم اكام كلمه سنك جمعيدر كتب وكتاب كبى
واكم كلمه سنك جمعى كام در جبل وجبال كبى واكم
اكمة كلمه سنك جمعيدر كذا فى الصحاح غيطان: غائط
كلمه سنك جمعيدر ارضدن مكان مطمئنة وواسع در
ونيه غوط واغواط اوزره جمعلنور قياس اولان
غوطان در ميزان لفظنه اشلنلن بوكاده اشلنلدى
حيطان: حائط كلمه سنك جمعيدر معناى نابغه
اهل بدو اهل حضردن خيرليدر زيرا انلر فصحادر واهل
سفر اهل اقامتدن خيرليدر زيرا سفرده صحت نفس
وغنيمت مال واردر نته كيم رسول الله صلى الله تعالى
عليه وسلم بيوردى سافروا تصحوا وتغنموا بو معنا
عدمه سعد كدر اما تركيبك يتشدردكى معنا بودر كه
تبه لر چيقمق ودوزيره ايمك حيطان اراسنده
اوتورمقدن خيرليدر كلام ذم بطالته مبنيدر

كن صاحب قرات ولا تكن صاحب قران

قران: اولكيسى ضم ايله بنيمز محمد مصطفى صلى الله تعالى عليه
وسلمك كتابيدر وقران كلمه سنك همزه سى ترك اولنوب
حركه سى رايه نقل اولنور وهمزه سز قران دينلور

وكنت

وكنت اعوذه بالقران والنقل حيث جل قولنده دخى
همزه سزدر واصلى همزه ايله فعلان مثالى اوزره در
زيرا قران قرأ الكتاب دن مأخوذدر ابن حنبلى قرات
يا قرأت معناسنه در فاذا قرأناه فاتبع قرانه نص
كريمنده اولديغى كبى ياخود مقرو معناسنه در و
بونكله مراد يا بر آيت يا بر سوره در جميع قران دكلدر
قران: زيرا نكره ايراد اولندى ديدى ايكنجيسى كسر قاف ايله
فعال وزنى اوزره در قارنته مقارنة وقرانا دن
مأخوذدر انكله مصاحب لشدم ديمكدر قران
الكواكب بوندندر ابن حنبلى قران عند المنجمين
صاحبنك سعدينه مقارنه اولان قرانات نجومنك تيه
بريدر ديدى قران وقران بياننده تصحيف واردر
معناى نابغه صاحب قران ياخود صاحب قرأت
اول صاحب قران اولمه بو معنا عدمه سعد كدر
اما بايزيد ديركه قران كسر ايله قرون كبى قرن كلمه سنك
جمعيدر قرن بعضيلر اون سنه در بعضيلر يكرمى
بعضيلر اوتوز بعضيلر قرق بعضيلر اللى بعضيلر التمش
بعضيلر يتمش بعضيلر سكسان بعضيلر طقسان بعضيلر
يوز بعضيلر يوز يكرمى سنه در ديمشلر اصح اولا

رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بر غلامه عشق
قرنا بیوروب غلام دخی یوز سنه یاشنه دینلن قرنه
یوز سنه اولمقدر پس بو تقریرینه کوره معنا دیمك
اولورکه قرآنی صاحب تلاوت وقرائت اولوب اوامر
ونواهیسنك موجبیله عامل اول صاحب قرآن ایله
یعنی عبادت وطاعت سز طول عمری تمنا ایلمه

کل قریب لك علیك رقیب   یود ان تقبر عما قریب

قریب اول قرابتدن مأخوذدر کل قریبه متعلقدر قریب
علیك رقیبه متعلقدر تقدیری رقیب علیك دیمکدر
رقیب حافظ ومنتظر معناسنه یود تمنی ایدر دیمکدر
تقبر تاء خطاب ایله بناء مفعول اوزرینه در قبر المیت دفنه قبر
مأخوذدر دفن ایتدی دیمکدر اقبره دینلور دفن
اولنمسنه امر ایتدی دیمکدر اقبره دینلور دفن اولنمق
ایچون اکا قبر قیلسه الله تعالینك ثم اماته فاقبره
قول شریفی بوندندر قبره قونیلاندن قیلدی کلابه
ابتلا ندن قیلمادی دیو تفسیر ایلدیلر عماده ما
زائده یاخود نکره در عن زمان قریب دیمکدر وبو
قریب ثانی قربدن مأخوذدر معناسی یابنغه هر سکا قریب
قریب یعنی اقربادن اولان سکا رقیبدر قرینه ثانیه

قرینه

قرینه سیله سنك موتنه منتظر ورقیبدر دیمکدر
اویله رقیب درکه زمان قریبده قبره دفن اولنمکی
تمنی ایدر **شعر**

اقارب کالعقارب فی اذاهم
فلا تفخر بعم او بخال
فکم عم یجیء الغم منه ❊ وکم خال من الخیرات خال

ولدك یقول ومالك ارثی   واخوك یقول مالك ارثی

مال اولکیسی رفع ایله اموال کلمه سنك واحدیدر ومبتدادر
ارثی کسر ایله میراثی معناسنه مبتدانك خبریدر
ویاء متکلمه مضاف قدر ایکنجیسی فتح لام ایله درما
ارثی استفهامیه در ارثی فتح همزه ایله کندی نفسندن
حکایه در یعنی نفس متکلم صیغه سیدر رثی له یرثی
رثایتدن مأخوذدر اکا مرحمت ایتدی دیمکدر یاخود
رثی المیت یرثیه دن مأخوذدر میته ندب ایتدی
دیمکدر وایکی ارثی میاننده تصحیف وار در معنای نابغه
سنك ولدك مالك میراثمدر دیوب سنك محبتکله
وفراقك حزنیله مشغول اولماز وبرادرك دیرکه
سکا می مرحمت ایدرم یاخود برادرك وارثی اولدیغی
حالده دیرکه ای برادرم سکا نه اولدی یاخود سکا

مرثيه مي ايدرم

اهيب وطاة من الاسد من يمشي في الطريق الاوسد

اهيب هيبة دن مأخوذ افعل تفضيل در وطاة

كسر ايله وطيء الارض دن مأخوذ در و بونك

انتصابي تمييزيت اوزرينه در اسد اساد و اسود

واحد يدر اكنجيسي تشديد ايله عربك امر سديد

و اسد قولندن مأخوذ در قاصد ديمكدر يا خود

سد الامر و استد دن مأخوذ در مستقيم اولدي

ديمكدر نته كم معن بن اوس همشيره زاده سي حقنده ديمشدر

اعلمه الرماية كل يوم فلما استد ساعده رماني

سين مهمله ايله در و بونه تسدد على الرمي د نيلور

مستقيم اولدي و سدد سهمه نحوه د نيلور سهمي

انك جانبنه طوغرلتسه و سد السهم بنفسه كندينه

طوغرلتسه معناي نابغه زياده مستقيم اولدي طريقده

مشي ايدن كمسنه وطاه جهتندن اسد دن زياده

هيبتلو در

اذكى اخاك باذكى من المسك السحيق

وان كان منك في البلد السحيق

اذكى امر در اذكى افوح معناسنه افعل تفضيل در

ذكا المسك يذكو ذكاء دن مأخوذ فوحان ايتدي ديمكدر

سحيق

اهيب وطاه

اسد

اذكى

اذفر

سحيق مفتوت و مدقوق معناسنه سحقت الدواء

فانسحق دن مأخوذ در كاننك مشتري اخاك يه

عائد در منك السحيق كلمه سنه متعلقدر سجعه رعايتيندن

اوتوري تقديم اولنمشدر الحمد لله على ما انعم وعلم من البيان

ما لم نعلم ده اولديغي كبي سحيق ثاني بعيد معناسنه

ضم ايله اولان سحق دن مأخوذ بعيد اولدي ديمكدر

اسحقه الله سحقا له د نيلور اني بعيد قيلدي بعيد

قيلمقلغيله ديمكدر معناي نابغه برادرين مفتوت

و مدقوق اولان مسكدن زياده ايله ذكر و ثنا

ايله مناقب و محاسنندن دم اور مه اكر اول برادرك

سندن بلد بعيد ده اولورسه ده زيرا منهج كرام و طريق

اهل اسلام بودر

لا مساغ ولا اناب الطيب من نسك من اناب

مصنف ديمشكه اناب فتح و تخفيف ايله مسك

معناسنه بلد عبق الجناب كانما ضمخ بالاناب

ديرسين كذا في الاساس ابن جنيلي اناب مسكك مرادفي

اولديغنه كوره ولا اناب عطف تفسير اولور

و بونده اولان لا معطوف عليهده اولان لا كبي

نفي جنس ايچوندر رفع ايله در زيرا نفي جنس ايچون

سحيق

سحيق

اناب

ولا اناب

نسك اناب

اولادن لاذنك خبريدر نسك لفظى من لفظنه
مضافدر نسك عبادت معناسنه اناب الى الله دينلور
الله تعالى يه رجوع واقبال ايتدى وتائب اولدى
ديمكدر مأخذى انابه دن در نته كه الله تعالى وانيبوا
الى ربكم بيورر معناى نابغه الله تعالى يه توبه
ورجوع ايدن كسنه نك عبادتندن زياده طيب مسك بو قدر

ما مِسكُ دارِينَ اَطْيَبَ مِن نُسكِ دارِينَ

دارين

ماليس معناسنه مسك دارين مانك اسميدر دارين
كلمه سنك ايكيسى دال وراء غير معجمتين ايله اولكيسى
فاعل وزننده اوزره بر بلده در كه عطر اكا نسبت اولنور
صحاحده ذكر اولندى كه دارين اول بحرين ده فرضه در
يعنى بحرين ده محط سفن در كه بحرده بر سوق واردر
ناحيۀ هنددن اكا مسك تحميل اولنور دارينه
انتسابندن اوتورى عطاره دارى دينلديكى بوندندر
حديث شريفده مثل الجليس الصالح مثل الدارى
ان لم يحذك من عطره علقك من ريحه واردا ولمشدر
احذحاء مهمله ايله اعطا معناسنه اطيب نصب ايله

دارين

مانك خبريدر دارين ثانى دارى نك جميدر عالم
معناسنه درى يه دن مأخوذ در انى بيلدى ديمكدر

معناى نابغه دارين نام بلده نك مسكى علمانك
عبادتندن اطيب دكلدر

لا يعبأ المؤمن بشغب كل منافق
فكم من عير شاهق في جبل شاهق

يعبأ

لا بوراده نفيه ونهيه صالح اولور لكن نهى ايچون
قيلدرسن يعبأ نك همزه سنى مكسور قيلدرسين
عبأت بفلان عبأ دينلور لا اعبأ بفلان دينلور
انكله مبالات ايتمم ديمكدر نته كه الله تعالى بيورر
قل ما يعبؤ بكم ربى لولا دعاؤكم يعبأ فتح يا وبا ايله

شغب

شغب تحريك ايله دركسر ايله اولان شغبت عليهم دن
مأخوذدر وبو لغت ضعيفه در لغت فصحا تسكين ايله
شغب دركه فتح ايله اولان شغبت عليهم وشغبتهم
وشغبتهم دن مأخوذدر وبوده شغب الجندن
مأخوذدر وبوده تهييج شر معناسنه كذا في الصحاح
ابن جنى علم ميزانده مغالطه اقسامندن اولان

غير

مشاغبه بوندندر ديمش عير فتح عين غير معجمه
حمار وحشيدر اهلى يه ده دير لر شاهق اول فتح ايله

شاهق

شهق يشهق دن اسم فاعلدر مصدرى شهقادر

شهيق

جوهرى دير كه شهيق حمارك اخر صوتيدر اولى زفيردر

ابن حنبلی دیدیکه شهیق صدرده زفیر حلقده اولور
لهم فیها زفیر وشهیق آیت جلیله نك معناسنده
اهل تفسیر آنلرك استغاثه لرنده بو ایکی وصف
سنکولر واردر زیرا انکر الاصوات صوت الحمیردر دیدیلر
شاهق ثانی مرتفع وعالی معناسنه در مؤمن شاهق
مخلصك عندنده منافقك کلامنی جبل عالی اوزره
اولان شهیق حماره تشبیه ایلدی معناسی نابغه
مؤمن هر منافقك شری تحریکی ایله مبالات
ایتمز زیرا جبل عالی اوزرنده حمار شهیق واردر
ابن حنبلی دیرکه فقرهٔ اولی نفی ونهی اوزرینه مبنیدر
وفقرهٔ ثانیه اولینك معلله اولوبانی افاده ایدرکه
منافق حمار شاهق کبیدر آنك تهییج شر ایتمسنه التفات
اولنماز حمارك شهیقنه التفات اولنمادیغی کبی
ومؤمن جبل مرتفع وعالی کبیدر کمال متانت و
صبرندن وارتفاع شانندن اوتوری منافقك
تهییج شر ایدوب تکدیرندن مبالات ایتمز واکا
قدر وشان ویرمز بوراده طباق وجناس تام واردر

کانوا یأخذون رجال الفضل بزناتهم دنانیر
حتی فضلوا علیهم الکلاب والسنانیر

رجال

رجال الفضل خلاف قیاس یأخذون نك فاعلیدر زنات
بزناتهم ده اولان با مقابله در دنانیر یأخذون
مفعولیدر تقدیری یأخذون الدنانیر عن العوام
دیمکدر زنات زنة کلمه سنك جمعیدر زنة ده
اولان ها اولندن حذف اولنان واودن عوضدر
زیرا وزنه یزنه وزنادن مأخوذدر ابن حنبلی
دیرکه سنانیر سنور کلمه سنك جمعیدر سنور سنانیر
کسر مهمله وفتح نون مشدده وسکون واو ایله
هردر هرة نك ذکوریدر معنای نابغه رجال فضل
کندولرینك قدر ومقدارنی مقابله سنده کلاب
وسنانیره مشابه اولان عوامدن دنانیر اخذ وقبول
ایدوب بر درجه یه رسیده اولورکه کندو اوزرلرینه
کلاب وسنانیره مشابه اولان عوامی تفضیل ایلدیلر
خفی بیوریلمیه بو نابغه نك معناسنده شراح فصل
فصل وکمالارك اظهار ایدمدیلر

حال العاقل الغافل یبسط عذر الجاهل الذاهل

عاقل جاهلك مقابلیدر وکاهیجه محجوبك مقابلی عاقل
اولور یبسط با وبا ایله حالدن خبردر حال مذکر ذاهل
ومؤنث اولور ذاهل ذهلت عن کذا شیء مأخوذ اسم فاعلدر

ناسی و غافل معناسنه معنای نابغه بودرکه عاقل
غافلك شانی جاهل ذاهلك عذرینی بسط ایدرینی
جاهلك غفلتی عاقلك غفلتندن اعجب د کلدر بوبله
اولنجه عاقلك مع عقله غفلتی جاهلك مع جهله
عذرینی بسط و اظهار ایدیروب دیرکه هله بز جاهل
غافلز هر نه کونه کوتی ایشی اشلسك معذورز
اما عاقله کوتو فعل بردرلو یاقشمز

لحم الحر یأکله اهل الحسد کما یأکل النمل ولد الاسد

حرّ کریم معناسنه ابن جنلی دیدیکه رذیله دن خالی
و حلیهٔ کمال و فضیلت ایله متحلّی اولان کمسنه یه حرّ دیرلر
نمل نملة کلمه سنك جمعیدر اسد معلومدر معنای
نابغه کوبك لحمنی اهل حسد اکل ایدر قرنجه لر ارسلان
ولدینی اکل ایتدیکی کبی بایزید دیرکه بو نابغه ایحبّ
احدکم ان یأکل لحم اخیه میتا آیت جلیله سندن مأخوذدر
زیرا حسود محسودلرینی اغتیابدن زائل اولمازروایت
اولنورکه ابلیس برکون فرعونك قپوسنی دق ایدوب
فرعون دخی کیمدر دیو سؤال ایتدکده ابلیس فرعونه
دیمشکه اکر اله اولیدك جاهل اولمازایدك دیو عقب
فرعون ابلیسه سؤال ایتمشکه ارضده بندن و سندن بشر

بیلورمسن

بیلورمیسن ابلیس دیمشکه بیلورم حاسددرکه
حسد ایله سنی شو فتنه یه دوشوردی پس حال حاسدی
ضعفده نمله حرّی استغناده ولد اسده تشبیه
ایدوب حاسدك لحم حرّی اکلنی نملك ولد اسدی
اکلنه تشبیه ایلدی پس کلامك ایکی جزئنك بری
مجاز و آخری حقیقتدر

حلّ الشیب بفودیك فجهّل وتبصّر هل تدرك المهل

حلّ نزل معناسنه فود الرأس رأسك ایکی جانبیدر
ابن سکیت دیمشکه برکمسنه ده ایکی ضفیره اولسه
اول ضفیره لره فتح فا ایله فودان دینلور بایزید دیرکه
فود قولاق طرفنده و ناحیهٔ رأسده شعر رأسك
معظمیدر حتّ اسرع معناسنه و هل خیلی زجر
ایچوندر پس جهّل قریب اول دیمکدر و حی ایله
هل ترکیب اولنوب بعد الترکیب اثبت سریعا
قولنك اسمی قیلندی مفصلده ذکر اولندیکه
جهّل حی ایله هلدن مرکب اولوب فتح اوزره مبنیدر
و بونده لغات واردر بری سکون ایله در
و بری سکون ها و فتح لام ایله جهلدر و بری
الف ایله جهلادر معناسی توبه و طاعته سرعت ایله

حرّ

نمل

حل
فود الرأس

حتّ هل
جهّل

تبصر
مهل

یاخود امراللهی کتورد یمکدر تبصر بصیره دن مأخوذ
تأمل و تفکر معناسنه مهل تحریك نوده معناسنه
ضم ایله وفتح ها ایله مهل مهله کلمه سنك جمعیدر
مهلة کسر ایله اولان امهالدن اسمیدر امهال انکار
معناسنه بعض نسخده هل تدرك الامل واقع اولمشدر
و معناسی ظاهردر معنای نابغه شیب باشنك
ایکی جانبنه نزول ایندی توبه وطاعته شروعت
ایله و تبصر و تفکر ایله مهلتری درك ایدرمسین

الدهر یهدم سور الخورنق   کما یمزق بیت الخدرنق

سور

سور ضمیله حائط مدینه در جمعی اسوار وسیران در
خورنق فتحتین وسکون را وفتح نون ایله خدرنق

خورنق خدرنق

مثالی اوزره نعمان بن امرء القیسك ظهر کوفه ده بر قصر ایدیکی
اسمیدر اول قصری نعمان بن امرء القیسه سنمار بنا ایتمش

سنمار

ایدی سنمار بر رجل رومینك اسمیدر قصری تمام ایدوب
فارغ اولدقده نصکره آخر اول قصرك مثلنی بنا ایتموب
ایچون سنماری اعلوی قصردن القا ایلدی و در عقب
هلاك اولدی وبونکله مثل ضرب ایدوب جزاء سنمار
دیدیلرنته که شاعر دیمش **شعر**
جزتنا بنوسعد بحسن فعالنا * جزاء سنمار وماکان ذا ذنب

ونیه

ونیه کتاب صحاحده باب قافده ذکر اولندیکه
خورنق عراقده بر قصردر فارسی معربدر اصلی خورنکاه
ایدی موضع اکل معناسنه انی اعور دیدکلری نعمان
اکبر بنا ایلدی ایدی و بواعور ارضده سیاحت ایدیجك
مسوح دکلدر یمزق تمزیقدن مأخوذ برتمق تخریق
معناسنه خدرنق خاء معجمه و دال غیر معجمه ایله
عنکبوت معناسنه در و بونی جمع قیلدیغك وقتده
اخرینی حذف ایدوب خدارن دیرسین معنای نابغه
دهر وزمان خورنق نام قصرك دیوارینی هدم ایدر
عنکبوتك بیتنی خرق اولندیغی کبی اوبله بیت عنکبوتکه
الله سبحانه وتعالی اوهن بیوت اولمسیله خبر ویردی
یعنی دهر و زمان قصور مشیده وابنیه مؤیدی
تخریب ایله امیر و وزیرك بنیانینی هدم و تخریب
میانده فرق یوقدر هدمی دهره اسناد مجازی
عقلیدر موحدك قولنده انبت الله الربیع البقل کبی
اما بونی دهری سویلسه حقیقت عقلیه اولور
زیرا دهرینك معتقدیدر

الشریف من اذا غبت عنه عیب   واذا ابت الیه هیب

من بوراده موصوله وجمله شرطیه وجزائیه نك اعرابدن

عیب

محلی مرفوع مبتدادر الشریف (خبری) در غیب نك اولکیسی
غین معجمه ایله ایکنجیسی معجمه نك غریله غیب غیب

عیب

وغیبة وغیابا ومغیبا دینلور اوزاق اولدی
بعد معناسنه ایکنجی عاب الشیء دینلور شی
عیب صاحبی اولسه آب متعدی وغیر متعدی اولور
نته کیم اب الیه یؤوب اوبا دینلور رجوع ایتسه
اواب تواب معناسنه ها بیهابه اندن قورقدم
بایزید دیرکه غیب عیب میاننده جناس تام ایب هیب
میاننده مزدوج وسجع متوازی وارد ر معنای
نابغه شریف شول کمسه درکه زمان اندن ناس
غائب اولسه لر آنی تعیب ایدرلر وکه زمان ناسه
رجوع ایتسه ناس اندن قورقارلر واکا احتشام (ایدرلر)

المُقطَّعون مُقطَّعون

مُقطَعون

مقطعون

ایکیسیده ضم ایله اوقدر وارکه اولکیسی افعال بابندندر
ایکنجیسی تفعیل بابندندر وایکیسی میاننده تجنیس
تام وارد ر بس اولکیسی فتح طا ایله شول کمسه لر
درکه کندولره پادشاهك قطعیله اراضی لب
اخذ ایدنلردر اقطعته قطیعة دن مأخوذدر
ارض خراجدن بر طائفة قطع واعطا ایتدم

دیمکدر

دیمکدر بو کلام امیر اغزندندر ایکنجیسی ننه فتح طا (ایله)
مهلکون معناسنه قطعته اربادن مأخوذ در
آنی بر کره قطع ایتدکدنصکره بر دخی قطع ایتدم
دیمکدر بایزید دیرکه ایکنجیسی اقطعه دن مأخوذ
لسانینی قطع ایتدی دیمکدر وجائزدرکه مقطعون
ایله مراد حقدن وکلمة الله علیادن حجتلری
منقطعه اولادن کمسنه لر اوله یاخود مقطعون (دن)
مراد مهلکون اولوب اقطع الرجل دن مأخوذ اوله
حجتی منقطعه اولوب اکا حق ایله غالب اولسه لر
اولدخی جواب ویرمسه اکا مُقطِع دیرلر مُقطِع کسر طا
ایله درغریله دکلدر لکن مصنفك قصدی وجه
اولدر فاعرفه معنای نابغه پادشاهك قطعیله
اراضی اخذ ایدنلر هلاك اولمشلردر بایزیدك
ویردیکی معنا بودرکه شیء اعطا اولنان کمسنه سب
وشتم وشکویدن لسانلرینی امساك وقطع ایدرلر

المَناشیر مَناشیر

مناشیر

مناشیر

اولکی منشورك جمعیدر سلطان وامامك قطع
ایتدیکی شیء یازیلدیغی کتابدر توقیع معناسنه
ایکنجی کسرا ایله منشارك جمعیدر نشر الخشبة دن

مأخوذدر خشبه‌یی قطع ایتدی دیمکدر معنای نابغه
حكامدن صادر اولان فرمانلر بخارك منشاری کبی
کبی اشبانی قطع ایدرلر بوراده جناس تام وشبه
اشتقاق واردر

مَنْ أكْثَرَ مِنْ سُبْحَانَ   فَهُوَ أبْلَغُ مِنْ سَحْبَانَ

مَنْ بوراده شرطیه‌در بو اجلدن فهو قولنه
فا داخل اولدی زیرا شرطك جزاسیدر اكثر
تشدید ایله اولان كثّر معناسنه فعل ماضیدر
سبحان تسبیحك علمیدر غیر منصرفدر بو اجلدن
موضع جرده عثمان کبی منصوب اولندی سبحانك
تفصیلك مراد ایدن مصنفك مفصلنه و سبحان الذی
اسری بعبده لیلا آیت جلیله سنك تفسیرنده کشافه
مراجعت ونظر ایلسون ابلغ افصح معناسنه
افعل تفضیلدر ضم ایله اولان بلغ بلاغتدن
مأخوذدر بلیغ اولدی دیمکدر سحبان وائلدن
بر رجل فصیحك علمیدر بونکله فصاحتده
مثل ضرب اولنور ابن جنبلی دیرکه بو سحبان
بن زفر بن ایاس وائلی‌در رساله ابن زیدونك
شرحنده ذکر اولندیکه سحبان جاهلیه‌یه

اكثر
سبحان
ابلغ
سحبان

درك

درك ایدوب اسلام ایله شرفیاب اولمشدر
حقنده اخطب العرب دینلمشدر حتی بعضیلر دیمشدر
فصاحة سحبان وخط ابن مقلة وحكمة داود وعفة مريم
لو اجتمعوا في المرء والمرء مفلس ونودي عليه لا يباع بدرهم
نودینك آخری فتح ایله اولملی ایدی ضرورة ساكن
قیلنمشدر معنای نابغه شول کسه‌که منزه اولان
الله تعالی‌یه مضاف قیلدقلری قبایحدن تنزیه
بلیغی تکثیر ایلسه اول کسه سحباندن ابلغدر
ابلغیتدن مراد بودرکه برکسنه تنزیه و تسبیح
طریقی ذکر اللهی اکثار ایلسه آنك ذکر اللهی محتوی
اولان کلامی الله تعالینك عندنده سحبانك
تسبیحدن عاری وخالی محضا کلام بلیغندن
زیاده مقبولدر مخلوف فم الصائم اطیب عند الله
من ریح المسك حدیث شریفنه برزم عندمزده مسكك
رایحه سندن زیاده الله تعالینك عندنده
مقبولدر دیو معناسی ویردیکی کبی

مَنْ لَمْ يَرْكَبِ الآذِيَّ   لَمْ يَشْرَبْ مِنَ المَاذِيِّ

آذی مد و تشدید یا ایله بحرك موجیدر جمعی
آواذیدر اصلی اذیدن مأخوذدر ماذی تشدید یا ایله

اوزره صو
آذی
ماذی

ایله عسل ابیضدر ماذیه دروع بیضادن بردرلو عك
اسمیدر آذی وماذی اراسنده شبه اشتقاق
واردر معنای نابغه موج بحره رکوب ایتمکن
یعنی شدت مشقت چکمکن عسل ابیض نوش ایلمز
یعنی مأمولنه وصولده حلاوت سلوتی بولامز
یا بزید دیرکه بوندن مراد امواج بحرك اضطرابی
وقتنده فلکه رکوبدر وبو کلام امثال مجراسنده جاریدر

كيف يثني عطف المرح الفخار من اصله من صلصال كالفخار

یثنی فاعل بناسی اوزرینه ثنی جیلكنك مضارعیدر
اکا عطف ایتدی وآنی صرف ایتدی دیمکدر فلان
ثنی علیك دینلور سندن اعراض ایتسه عطف
کسر ایله عطف الرجل باشی طرفندن ورکنینه
وارنجه ایکی جانبی درونیه عطف کل شئ هرشیئك
ایکی جانبیدر کذا فی الصحاح مرح فتح وکسر ایله
اولان مرح دن اسم فاعلدر نشاط وفرح شدید
ایله فرح ایدیجی دیمکدر فخار ایکیسی فتح
وتشدید ایله در وایکیسی اراسنده جناس تام
واردر پس اولکی معناسی فخیردر یعنی کثیر الفخردر
فخرت بکذادن مأخوذدر انکله افتخار ایتدم دیمکدر
من

من اصله اعرابدن محلا مرفوع یثنی نك فاعلیدر
صلصال قوم ایله مخلوط ایسیجق طینه درکه
تجفیف اولندقده تصلصل ایدر نار ایله طبخ
اولندیغی زمان فخار دیرلر جوهری بویله دیدی
فخار خزف دیدکلریدر گویا مرح فخار ایله
ابلیس علیه اللعنه یی مراد ومن اصله من صلصال
ایله آدم علیه السلام مراد ایدر معنای نابغه
اصلی خزف کبی طین یابسدن اولوب کثیر الفخر وزیاده
فرح ایدیجی کسنه نك ایکی جانبلرینی نیجه دوندیرر
یعنی کبردن نیجه دوندیرر بومعنا ترکیبدن
مستفاددر اما ابن جنیلی دخی زیاده ایضاح
ایدوب دیدیکه آدم علیه السلام جمیع بشرك
اصلیدر کرمید کبی تصویت ایدن طین یابسدن
مخلوقدر پس شول ذاتکه اصلی شو شئ حقیردن
مخلوق اوله نه کیفیتله تکبر ایدر بو دکلدر الا
شئ عجیبدر مرادی تکبر وتفخر ایدنه اظهار تعجب
ایدوب بو مرضه معالجه ایدوب جوهر انسانی
رذیله دن حفظی استر

قيل لتبني زياد الكمله وأكمل منهم الحملة العمله

كمله كاملك جمعيدر حمله حاملك وعمله عاملك جمعی اولدیغی كبی مجموعی تحریك ایله در حمله ایله مراد حمله قرآندر عمله ایله مراد قرآنله عامل اولنلردر بوراده جناس مزدوج وارد رمعناسی بوكه جمیع ابناء زیاده كمله ایله تسمیه اولینورلر لكن بونلرك كملی كتاب اللهی حامل والكله عامل اولاندر ابن حنبلی دیركه بونا بغه بنی زیاده ی مدحدر زیرا انلركندولرینی كمله تسمیه ایدیلرحال بوكه انلر كمله دكللردر بایزید دیدیكه بو كلام امثال مجراسنه جاری در — كمله حمله

الضاحك من المومن مضحوك منه غدا
فليرسل عنانه في الضحك مقتصدا

غد ایله یوم قیامت مراد ایدر فلیرسلده اولان — غد
فا فلیعبدوا ده اولان فا كبی شرط مقدرك جوابیدر
اقصد فی النفقة اقتصاد ایلو اسراف وتقتیرسز — مقتصد
انفاق ایتسه معناسنا بغه مؤمندن الیوم ضحك ایدن یارین اكا ضحك اولینور او یله اولیچك كمسنه ضحكده اسراف ایتمسون زیرا الله تعالی فلیضحكوا قلیلا بیوردی بایزید دیركه بونا بغه ان الذین اجرموا

كانوا من الذين امنوا يضحكون ایت جلیله سندن مأخوذدر فلیرسل فی الضحك عنانه مقتصدا قولنك معناسی ایكی وجهله تصور اولنور بری اكر ضحكدن مراد حقیقتی اولان انفعال تعجبیدن مسببه حالت اولورسه معنا دیمك اولوركه ضحكی قهقهه حدینه ایصال ایلمسون زیرا فقها قهقهه وضوئی ناقضه واكر قهقهه صلوات ایچنده اولورسه صلوتی مفسده در دیدیلر و بری ضحكدن مراد سخریه ایچون ضحك اولورسه معنا دیمك اولوركه بركمسنه ی سخریه ایدوب ضحك ایله مباح اولان مزاح ومطایبه نك حدینی تجاوز ایتمسون معلوم در كه مزاح صدر النبوتدن صادر اولمشدر حتی بر عجوزه لا تدخل الجنة دیو دعابه و مزاح بیوردیلر ابن حنبلی دیدیكه فلیرسل عنانه فی الضحك مقتصدا فقره ثانیه سندن مراد مؤمن كمسنه ضحكده مقتصد اولدیغی حالده عنانی ارسال ایتسون یعنی ممدوح اولان تبسمی ایتسون یارین یوم قیامتده كولنجك قدر كلمسون

لا خير في جود المطال وان كان كالجود الهطال — جود مطال

جود اول ضم جیم ایله سخا معناسنه مطال فتح ایله

فعّال وزنی اوزره مَطَلْ دن مأخوذدر مطل تأخیر
معناسنه مطلَه دنی مَطَلَ الغریمُ الدینَ دن مأخوذدر
دَیْنی تأخیر ایلدی دیمکدر اصلی مَطَلَ الحدّادُ الحدیدَ
دن مأخوذدر حدیدی اوزاسون ایچون ضرب
ومدّ ایتدی دیمکدر هر ممدوده مَمطول دیرلر
جود ثانی فتح جیم ایله مطرِ غزیر معناسنه واکیسی — جود
اراسنده جناس خطّی واردر هطّال بنه فتح ایله — هطال
هطل دن مأخوذدر هطل مطرك تتابع وسیلاننه
دیرلر وبو نکته مطّال میاننده سجع متوازی واردر
معنای نابغه برشی وعد ایتدکده نصکده زیاده
تسویف وتأخیر ایدیجینك جود وسخاسنده خیر
یوقدر نقدرانك سخاسی تتابع وسیلانی ایدن
مطرِ غزیر کبی اولورسه ده حتی حدیث شریفده مطل الغنی ظلم وارد اولمشدر

لا خیر فیمن اذا وعد تعرقب واذا عزم تعقرب

وعد بوراده وعید مقابله سنده مستعملدر تعرقب — وعد تعرقب
را ایله عرقوبه تشبّه ایتدی دیمکدر عرقوب — عرقوب
ضم عین ایله عمالقه دن خلفده عرب کندو ایله
ضرب مثل ایتدیکی رجلدر که حقنده [illegible]

وَعَدْتَ وکانَ الوَعْدُ مِنْكَ سَجِیَّةً

مواعید

مَواعِیدُ عُرْقُوبَ اَخاهُ بِیَثْرِبَ

دیدیلر بونك تفصیلی بودرکه عرقوبك برادری
برکون عرقوبه کلوب شی یعنی خرما استدی
دعقب عرقوب نخلم طلع اولدقده ویره‌یم دیدی
نخلی طلع اولدقده ابلح اولسونده ویره‌یم دیدی
ابلح اولدقده ازهی اولسونده ویره‌یم دیدی ازهی
اولدقده ارطب اولسونده ویره‌یم دیدی ارطب
اولدقده تمر اولسونده ویره‌یم دیدی تمام تمر اولدقده
برکیجه کلوب نخلی قطع ایدوب برشی ویرمدی
بناءً علیه برکمسنه خلف وعد ایتسه اکذب من
عرقوب بیثرب دیرلر عزم کسر زای ایله درعزیمت — عزم
علی کذا دینلور فعلنی اراده ایتدم دیمکدر تعقرب — تعقرب
عقربه تشبّه ایتدی وعقربك ایشنی ایشلدی
دیمکدر بعضیلر عقرب مدنی برتاجر کمسنه نك
اسمیدر مطال ایدی دیمشلر تعرقب ایله تعقرب
میاننده قلب واردر معنای نابغه خیر یوقدر
شول کمسنه ده که وعد ایتدیکی وقتده عرقوبه
تشبّه ایدر وبرایشه عزیمت ایتدیکی وقتده
عقربه تشبّه ایدر وعقربك ایشی کبی ایشلر

كثر

طاعون

یعنی عقربك اذاسی كبی اذا ایدر

اذا كثر الطاغون ارسل الله الطاعون

كثر قلّ نك نقیضیدر اولكیسی غین معجمه ایله
طاغی نك جمعیدر مأخذی طغیاندر طاغی
عصیانده حدینی متجاوز اولان كمسنه درركه
الله تعالی بیورر كلا ان الانسان لیطغی انسانك
مالی چوق اولدقده عصیانی تزاید ایدر دیو تفسیر
ایلدیلر و برآیت جلیله ده طغی الماء وارد اولمشدر
ایكنجی عین غیر معجمه ایله مفرددر وبادن موتدر
جمعی طواعین در ایكیسی آراسنده جناس خطی و سجع
متوازی وارددر امام نووی تهذیبنده دیركه
طاعون زیاده الم ویریجی بثر وورم در لهب ایله
چیقار و اطرافنی سیاه یاخود یشل یاخود بنفشه
كبی موره قریب زیاده قرمزی ایدر وانكله بیله
خفقان وقی حاصل اولور واكثریا بودده و قولتقده
چیقار و بعض كره ایدی واصابع وسائر جسدده
چیقار بخاری تاریخ عینی شرحنده
دیمشكه وبا سبب فلكی یاخود ارضی ایله یاخود
ایكیسی سببیله هواده حادث اولور بر عفونتدر

پس

پس اول عفونتدن مرض عام حادث اولور اكثر
ناسی مهلك اولور ابن حنبلی دیركه راجح اولان طاعون
طعن جندن درنته كیم احادیث عدیده ایله
ثابت اولمشدر احادیثدن بری احمد حنبلی و طبرانی نك
ابو بكر بن ابی موسی الاشعری دن روایت ایتدكلری
حدیث شریفدركه ابو بكر بن ابی موسی الاشعری
طاعوندن رسول اكرم صلی الله علیه وسلمه سؤال
ایلدم هو وخز اعدائكم من الجن وهو لكم شهادة
بیوردیلر دیدی اما اطبا جنك طعنی اولدیغندن عقل ایله
درك اولنور شی دكلدر دیو تعرض ایتمدیلر و بو ابحث
شارع عدن بیلندیكندن اهل شرع كتبلرنده بونك
حقنده تكلم ایلدیلر معناسی نابغه نه زمانكه اهل طغیانك
چوق اولوب بین الناس عصیان تزاید ایلسه الله تعالی
غضبی بونلرك اوزرینه اولور انلره طاعونی كوندرر
بعضینی هلاك ایدر و بعضینی تربیه ایدر سؤال اولنورسه
مطیع اولان دخی مطعون اولور جواب بودركه
مطعون اولمسنده مانع یوقدر زیرا حدیثده انهلك
وفینا الصالحون وارد اولمشدر

ما استهان قوم بالدین الا حاق بهم الهوان

ونفاهم الزمان كما ينفي الزوان

استهانت به واهانه وتهاون به دينلور استخفاف

ايتدى ديمكدر حاق به كذا دينلور آنى احاطه ايتسه

واوزرينه منقلب اولسه نته كه الله تعالى بيورر ولا

يحيق المكر السيئ الا باهله ابن جنبلى ديديكه حاق

حل ونزل معناسنه وحاق بهم ما كانوا به يستهزؤن

نص كريمنده اولديغى كبى هوان حقارت معناسنه

اسمدر ونفاهم حاق بهم اوزرينه معطوفدر نفى دن

مأخوذدر ينفى مبنى للمفعولدر ابن جنبلى ديركه ونفاهم

الزمان نقصان ايله مجازه محمولدر تقديرى

نفاهم اهل الزمان ديمكدر وبو اهل زماندن يا اهل

دينندر يا خود مخالفى دينندر يوزنى ابن ادم بسب الدهر

وان الدهر الليل والنهار حديث شريفنده اولديغى كبى

زوان ضم ايله وواو ايله حبة سودادركه طعامده يا خود بغدايده

اولور اكل اولنماز بلكه طعامدن وبغداى دن

دوشريلور واتيلور وكاهيجه مهموز اولور معناسى

نابغه بر قوم دن استخفاف ايتدى لا انلرى حقارت

احاطه واكا نزول ايتدى بويله اولدقلرى اهل زمان

دائره اسلامدن دكللردر ديو نفى ايتديلر ودائره

اسلمدن

استهان

حاق

هوان

يقلب

انقلب

زوان

اسلمدن اخراج ايتديلر حبة سوداء بردن

اخراج والقا اولنديغى كبى ابن جنبلى ديركه مصنف

بوراده صريحا نفيى نفيه تشبيه ايلدى

رب تكليم بالمقول اشد من تكليم بالمقصل

رب حروف جردندر تكليم اول كلمته تكليما وكسر

كاف وتشديد لام ايله كلوما دن مأخوذدر

نته كه الله تعالى بيورر وكلم الله موسى تكليما

كانا متصاحبين فصارا تكالمات دينلور تكلمات

دينلمز كالمته مكالمة دينلور سمعته تكلم بكذا

دينلور رجل كليم دينلور كسر ايله صديق

مثاللو اوزره منطيق معناسنه مقول كسر ايله

لسان معناسنه تكليم ثانى كلمته نك مصدريدر

انى يارهلدم ديمكدر اسم فاعلى كلم در به كلم

وكلام وكلوم دينلور بعضيلرى دابة من الارض

تكلمهم قولنى تضرب مثالى اوزره قرأت ايلدى انلرى

يارهلدى وسهم لدى ديمكدر سيف مقصل وقصال

دينلور قطاع معناسنه قاف ايله قصله دن

مأخوذدر انى قطع ايتدى ديمكدر معناسى نابغه

لسان ايله چوق تكلم واردركه زياده قطع ايدجى

تكليم

مقول

تكليم

مقصل

قلبجك يارهلمه سندن اشددر بو سببدن
رسول اكرم صلى الله عليه وسلم المسلم من سلم
المسلمون من لسانه ويده بيورديلر جميع جوارحدن
زياده تاثيرى اولوب حذر اولنه جق لسان
اولديغندن تقديم بيورديلر حتى بو معنا
حضرت على رضى الله عنهنك بيتنده واقع اولمشدر
جراحات السنان لها التيام ❊ ولا يلتام ما جرح اللسان
وينه دولت عثمانيه وممالك اسلاميه مفتيسينك
بيتنده واقع اولمشدر ❊
فكم عثرة ما اورثت غير عسرة ❊ ورب كلام فى القلوب كلام

رب كلمة هى عند الناس نصيحة وهى عند الناس فضيحه

نصيحه نون وصاد ايله در فضيحه فا وضاد معجمه ايله در معناى نابغه چوق كلمه وار دركه عند الناس نصيحت در وينه اول كلمه عند الناس فضيحت در ابن حنبلينك نسخه سنده نصيحه يرينه فصيحه واقع اولمغله ديركه كلمهٔ فصيحه ايله مراد بليغه اولمسيدر بو تقديرجه سؤال وارد اولوركه بلاغت ايله مفرد وصف اولنماز بو معناجه نه كيفيتله كلمهٔ فصيحه ديلور جواب بودركه بوراده

نصيحه نضيحه

كلمه ايله مراد كلامدر مقتضاى مقامده بودر كلمهٔ شهادت كلمهٔ لبيد دينلور كلام مراد اولنور پس بو تقديرجه قطعا بلاغت ايله وصفلنور وهى عند الله فصيحه نصيحه نك فاعلندن جملهٔ حاليه در ومراد محل فصيحه ديمكدر معناى نابغه چوق كلام وار دركه انى واعظ سويلر واول كلام ناسك عندنده بليغدر لكن اخلاصدن عارى وريايه مقارن اولمغله الله تعالينك عندنده فضيح ورسواى در

اقل من الهمج اكثر هذه المهج

اقل واكثر اراسنده طباق وار در همج تحريك ايله ينه تحريك ايله همجه نك جمعيدر بعوض كبى ذباب صغيردركه غنم وحميرك وجوه واعيننه دوشر وينه همجه شاة مهزوله يه ده ديرلر قوم حمقى دن رعاعه انما هم همج دينلور كذا فى الصحاح اساسده ذكر اولندبكه ما هم الا همج ورعاع مجازدندر هو اذل من الهمج دينلور همج بعوضدن بر نوعدر يعنى تاتارجق در مهج ضم ايله مهجه نك جمعيدر دم معناسنه

همج

بعوض
سوريسنك [illegible]

مهج

بعضیلردم قلب معناسنه در دیمش بعضیلر دوج
معناسنه دیمش بناء مفعول اوزره امتهج فلان دینلور
مهجه سنی اخذ اولنسه یعنی قلدن النسه هج و مهج مبالغه
قلب بعض وارد ر معنای نابغه ذات اشباح شوارد حالک
اکثری همت هج دن اقل و قدر جهتندن احقر در پس
انلرده خیر بو قدر که کوریله نته که حدیث شریفده
الناس رجلان عالم و متعلم و سائر الناس همج لا خیر فیهم
وارد اولمشدر بو معنا ابن حنبلی نکدر

ما اوحد فی حسن البزة من عزة و رب هیئة بذة بزت کل

ما نافیه در من زائد در بزه کسر باء موحده و
تشدید زای ایله هیئت و لباس معناسنه فلان
ذو بزة حسنة دیرلر هیئت و لباسی کوزل دیمکدر
و بینه بزة و بز سلاح معناسنه غزا فی بزة کاملة
دینلور سلاح ده دیمکدر تقلد بزا حسنا دینلور قلیج
طاقنسه ذال ایله هیئة بذة دینلور حال فلان
بذة دینلور سیئه در دیمکدر کسر ایله قد بذذت
بعدی دینلور فانت باذ الهیئة و بذها دیرلر
هیئته مالک سن و هیئت صاحبی سن دیمکدر
و رسول اکرم صلی الله تعالی علیه و سلمدن البذاذة

من الا

بزه

بذه

من الایمان قول شریفی بوندندر و بذت کل بزة
یعنی هیئت بذه حسن بزه یه غلبه ایلدی دیمکدر معنای
نابغه برکه به حسن هیئت و حسن لباس عزت
بو قدر پس چوق هیئت سیئه وارد رکه حسن هیئته
غلبه ایتدی و بو غلبه یا فضل یاخود افضال یاخود
قوه یاخود احتمال یاخود انواع کمالدن بر نوع ایله اولور دیدیلر

یا طالب المتاع طال بک الرضاع فمتی الفطام
احذر لا ینبذنک فی الحطمة هذا الحطام

متاع دنیانک متاع و منفعتی در فطام کسر ایله
فطم الصبی عن امه فطما نک مصدریدر انا سنک
ممه سندن ایریلدی دیمکدر احذر کسر همزه ایله
خف معناسنه امردر لا ینبذنک نون تاکید ایله
البته سنی القا و طرح ایلمسون دیمکدر و لا ناهیه در
و نبذ خطا مه اسناده مجاز وارد ر هذا
الحطام حطام دنیا دیمکدر فی الحطمه نار جهنمه
دیمکدر نبذه انی القا و طرح ایلدی دیمکدر نته که
الله تعالی بیورر لینبذن فی الحطمة حطمه اسماء جهنمدندر
اسم فاعلدر همزه و لمزه کبی حطم الشیء دن مأخوذدر
شیئ کسر ایلدی دیمکدر جهنمک حطمه ایله تسمیه سنک

متاع
فطام

احذر
لا ینبذنک

حطمه

وجهی جهنم کندویه القا اولنانی دق وکسر ایدر
بعضیلر حطمه نارك التنجی قپوسی در دیمش حطام

حطام

ضم ایله قورو لغندن قیریلن شیدر حطام الدنیا
دینلور ماشیه یه قلیل الرحمه اولسه کویا مال سوقدن
ماشیه نك عنقنی کسر ایدر جاءت الریح بحطام
التبن دینلور فلان جمع حطام الدنیا دینلور هذا
حطام البیض دیرلر بیضك انکساری دیمکدر
آنی خیس قیلمدن اونوری انکسار بیضه تشبیه اولندی
حطمه وحطام میاننده شبه اشتقاق وقرینه لرده
تناسب واردر معنای نابغه ای طالب متاع سنکله
رضاع اوزادی فطام نه زماندرکه بو متاع دنیانك
ممه سندن کسلمه نه زماندر حذر وخوف ایله البته
بو حطام دنیاسنی جهنمه القا وطرح ایلمسون بایزید
دیدیکه متاع دنیا نذی امه وطالبی رضیعه تشبیه اولندی

لولم یبق فی ذمتك سوی دینار لم تؤمن ان یطرحك فی وادی نار

فی ذمتك تؤمن

فی ذمتك سنك رقبه کده دیمکدر تؤمن تاء خطاب
ایله بناء مفعول اوزره آمنه ایماندن مأخوذدر
کسر ایله امنه دن مأخوذ دکلدر یطرح ده اولدی
مستتر دیناره عائددر اکر یؤمن کسر میم ویاء غائب ایله

قرأت

قرأت اولنسه بنه جائز اولور معنای نابغه اکر
دینده ذمتك ورقبه کده بر دیناردن غیری
باقی قالمسه اول دینارسنی وادی ناره طرح ایتمسندن
امین اولمازسین یاخود اول دینارسنی ناره طرح
ایتمکدن امین اولماز دینارك ناره طرح ایتمسی
دینار سببیله مدیونك عذاب اولنمسندن کنایه در
دیدیلر

طهرت فاك بمساویك لولا انك نجسته بمساویك

طهرت
فاك
مساویك
مساوی

طهرت تطهیردن مأخوذ مطلقا تنظیف معناسنه در
نجاست سزدخی اولورسه دیدیلر فاك سنك فمك
دیمکدر بو مورد ایتدی مساویك مسواکك جمعیدر
وایکنجی مساویك مرکبدر مساوی ایله مضاف
اولدیغی کاف خطابدن مساوی قبایح معناسنه
علی غیر قیاس سوء کلمه سنك جمعیدر ابن حنبلی
وبایزید دیدیلرکه بس اولکی مسواك کلمه سنك جمعی
وایکنجی کاف خطابه اضافتله لفظده اشتراکلری
اولدیغندن هارون الرشید اوغلی مأمونه ما جمع
مسواك دیو سؤال ایلدکده مسواك کلمه سنك جمعی
اولان مساویك نك کافنده اولان ایهام خطابدن

احترازو ضدّدن ضدّه انتقال ایتسون ایچون ضدّ
محاسنك یا امیر المؤمنین دیو جوابه اغاز ایدوب
سائله خطاب ایله وضمّه مساوی نسبت ایهامندن
رهایاب اولمغین هارون الرشید استحسان ایدوب
تعجب ایلدی وبو استعارهٔ تملیحیه ده جبان اولدی
صدیقکه هو شجاع دینلدیکی کبیدر بایزید دیرکه
شیخ محمد نواجی نقل ایدرکه بعض احبابم حجازدن
کلوب خرما واوزرینه شجر اراکدن برقاچ عیدان
قویوب بکا هدیه ایتمك دیلرایدی لکن بر مدت
تأخیر ایدوب اویله کوندردی بنده مقابله سنده
اکا شو ایکی بیتی تحریر ایلدم ارسلت یا اعز الناس
منزلة هدیة اذکرتنی بعض ما فیکا وما کفانی تمر
بشبه بنوی حتی بعثت لنا ایضا مساویکا وبو نابغه ده
جناس مرکب وطباق واردر انك فتح همزه ایله در
نجّسته تنجیس دن مأخوذدر معناسی نابغه اکر
قبایحکله اغزیکی تنجیس ایتمسك یعنی اغزیکی کذب
وغیبت ونمیمه وسخریه وبونلره مشاکله اولان
اقوال دنیه ایله منجّس ایتمسك مسواك لرایله اغزیکی
تطهیر ایدر ایدك

الشره

الشره علی الطعام من اخلاق الطغام

شره
ایکیسینك فتحی ایله در شره تحریك ایله کسر ایله اولدقده
شره علی الطعام ذك مصدریدر طعام اوزرینه
حرص شدید ایله حریص اولدی دیمکدر ایکنجی غین
معجمه ایله اوغادناسدرکه عزم خدمت ایدرلر
طعام
وبونك واحد وجمعی برابردر وتنبیه طغام رذالطر
معناسنه کلور یعنی طرك خسیس ودنیسی معناسنه
کبی واحدی طغامه در ذکر وانثی یه دیرلر نعام ونعامه
معناسی نابغه طعامه حرص اوغادناسك اخلاقندندر
ابن حنبلی دیرکه بوراده ینبوع شهوات اولان معده یی
تصفیه یه ارشاد واردر زیرا امام غزالینك
دیدیکی کبی شهوت فرج معده دن منشعبه اولور
بوندنصکره شهوت ماکول ومنکوح منشعبه اولور
بوندن حرص مال وحرص مالدن حرص جاه صکره بو ایکینك صح
حصولی قتلنده کبر وریا وحسد کبی آفاتك جمیعسی
ازدحام ایدوب بو حینده بطن انسان ینبوع آفات
اولور بایزید دیدیکه طعامه حرص اوغادناسك
اخلاقندندر دیدیکنده نظر واردر زیرا مرویدرکه
سلیمان بن عبد الملك اوغادناسدن دکل ایکن نهم

اولدیغندن برکون قوق دانه کباب اولمش دجاجه
وسکمان درت یاغیله بیله کلوه وسکمان جردقه
یعنی کرده اکل ایدوب صکره عادت اوزره ناس ایله
طعام ایتدی بو اعتراضدن ایکی کونه جواب ویردی
بری شره ایله نهم میاننده فرق واردر پس نهم طعامك
اشتهانك اولرتبه افراطیدرکه اکلدن امتلا اولمز
وشبع کلمز وامتلا وشبع منعدم اولور شره بونك
خلافنه در وبری کثرت اکل وعدم شبع امراضندندر دیدیلر

اَعْمالُكَ نِيَّةٌ اِنْ لَمْ تُنْضِجْها بِنِيَّةٍ

ایکیسیده کسر ایله در لحم نیء دینلور کسر ایله نیئ — نى نيه
وزنی اوزره نضج دکلدر دیمکدر قد ناء ینیئ
جاء یجیئ وانا اه نیئه اناءة دینلور وتشدید ایله
نی دینلمکده جائز اولور تنضجها یا وتاء ایله — ينضجها
زیرا نیة فعل مقدمه فاعل واقعه اولمشدر نیة ثانیه — نيه
نوبت نیة دن مأخوذدر ایکی نیة نك میاننده
جناس تام واردر وبونده رسول اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلمك لا عمل الا بنية قول شریفنه اشارت
واردر معناسی نابغه اکر اعمالکی نیت خالصه
نجته ایلمزسه نابجته در ابن حنبلی دیرکه اعمالك

ثواب

ثواب وعقابدن حکم اخروی اولماز اکر اعمال عبادات
اولورسه حکم اخروی اولور واعمالك عبادات اولمسی
نیات ایله اولور پس حکم اخروی نیات ایله اولدن
اعمال ایچون اولوردونه زمانکه اعمال ایچون حکم
اخروی اوله اوانك اخرامرده حکم انتفاع اوزرینه
مرتب اولان ثمار نضیجه کبی اولوردونه زمانکه اعمال
ایچون حکم اخروی اولمیه نضیجه اولمیان ثمار کبی اولور
نابغه دن مصنفك مرادی تقریر اولنانلردر یوخسه
مراد نیت سز اعمال فاسدلردر نیت ایله صحیحه اولدیغی
کبی دیمك دکلدر زیرا بو مذهب حنفیه نك خلافیدر
فروعده حنفیه دن قدر اصول الدین ده معتزلی ایسه
پس وضوء بلا نیة عندمزده صحیحدر صلوة شرطیتی
جهتیله دیدیلر پس مصنفك ذکر ایتدیکی انما الاعمال
بالنیات حدیثندن مرادی بیاندر یوخسه نیجه
اعمال واردرکه نیات سز اولور ثوب وبدن ومکان
وغیری نجاست حقیقیه دن غسل کبی

لا تَنْفَعُ الاَعْمالُ سَنِيَّةً مالَمْ تَكُنْ سُنِّيَّةً

اولکی فتح وتخفیف نون ایله در ایکنجی ضم وما بعدینك
تشدیدیله در سنی فعیل مثالی اوزره رفیع وعالی معناسنه در — سنى

کسر ایله سنی فی الشرف دینلور شرفده عالی اولسه سنیه
اسناه دینلوردنی رفع ایلسه ایکنجی سنة دن مأخوذ در
خلاف بدعت معناسنه سنیة وسنیة نصب ایله در
سؤال اولنورسه انتصابی نه اوزرینه در جواب
بودرکه تقع نك خبری اولمق اوزرینه در زیرا
تقع فعلی یکون مجراسنه جاری اولور بو بله اولنجه
بونکله مرفوع اولدنه اسمی و منصوب اولدنه خبری
تسمیه اولنور سنیه سنیة ارا سنده جناس خطی وارد ر
معناسی نابغه مادامکه اعمال سنت محمدیه وشریعت
احمدیه یه مقارنه اولمازاول اعمال عالیه ورفیعه و شریفه
اولماز یعنی عندالله مقبوله اولماز
طوبی لمن خاتمة عمره کفاتحة لیست اعماله بفاضحة
طوبی شرحی مرور ایتدی ابن حنبلی دیدیکه جنتده بر شجره طوبی
در که راکب مجد ظلنده بش یوز سنه سیر ایدر جنتده
بر بیت یوقدرکه الا انك اعضا سندن بر غصن وارد ر
وبو باب نقلدندر والآ احوال آخرت تحت عقله داخل اولماز
خاتمة کل شئ شیئك آخری دیمکدر فاتحة الشئ شیئك خاتمه فاتحه
اولی دیمك اولدیغی کبی اختتمت کل شئ دینلور افتتحته نك
نقیضیدر ضما ترك مجموعی من کلمه سنه راجع در

الا فاتحته فاضحته نك ضمیرلری عمره عائد در معناسی
نابغه طوبی اولسون شول ذاته که خاتمه عمری فاتحه سی
کبیدر یعنی عمرینك نصف ثانیسی اعمال صالحه یه
اشتغالده نصف اولی کبیدر حاصلی اول عمرده ذنب
یوقدر زیرا اول عمرده اوزرلرینه قلم جریان ایتمز
بو بله اولا نك اعمالی آخرتده فاضحه ورسوای
دکلدر بوراده بو بله عمله نه وجهله موفق اولنور
دینلرسه جواب بودرکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
ان الله تعالی اذا اراد بعبد خیرا استعمله بیوردقده
یا رسول الله الله تعالی بر عبده خیر دیلسه نه کیفیتله
استعمال ایدر دیو سؤال ایلدیلر جوابنده بیوردیلرکه
یوفقه لعمل صالح قبل الموت یعنی اول عبدی قبل الموت
عمل صالحه موفق قیلور بو حدیثی انس رضی الله عنه
روایت ایلدی
المنتهین بدین الله یزید علی ما فعل ابن زیاد ویزید
منتهین مستخف ومستحقر معناسنه یزید یفضل
معناسنه زاد یزید دن مأخوذدر ایکنجی یزید بر رجل
معروفك اسمیدر ایکی یزید میاننده جناس مستوفی
واردر معناسی نابغه دین اللهی تخفیف وتحقیر ایدن

ابن زیاد و یزیدك اشلدیکی شی اوزره زیاده اولور
حاصلی دینی استخفاف ایدن کافردر دیسه کرك

اطلب وجه الله فی کل ما انت صانع ولا فعلك کله ضایع

وجه الله
وجه الله دن مراد رضاء اللهدر ما انت ده ما موصولهدر
صانع ده اولان عائد محذوفدر تقدیری ما انت
صانع
صانعه دیمکدر صانع صناعتدن مأخوذدر بونکله
ضایع ارasında جناس خطی واردر والا اکر رضاء اللهی
طلب ایدرسك دیمکدر ضایع ضاد معجمه ایله معروفدر
سؤال اولنورسه وجه ایله رضا میاننده مناسبت
نه درکه حتی وجه ذکر اولنوب کندیله رضا مراد اولنه
جواب بودرکه انسانك جمیع اشلدیکی شی ایچون
بر وجهه دن لابد درکه اکا متوجه اولوب انك
ایچون اشلیه پس نه زمان انسان ذلك الشیء الله
ایچون اشلیوب اکا توجه ایتسه ذلك الفعلده الله
تعالینك رضاسی واردر زیرا اول فعلی الله ایچون اشلدی
بو وجهدن وجه ذکر اولنوب انکله رضا مراد اولندی
معناسی نابغه جمیع اشلدیکك شیده رضاء اللهی
طلب ایله ریاء ایتمه اکر رضاء اللهی طلب ایتمزسن
ریا ایدرسك اشلدیکك شینك جمیعسی ضایعدر

مادا

مادامکه عملده اخلاص یوقدر آنده ثوابده یوقدر
کویا لا عمل دردیدیلر

عوّل فی السباق علی دینك تسبق فی مبادینك

عوّل
عوّل عوّلت بفلان و علی فلان تعویلدن مأخوذدر
امردر فلاندن اعانت طلب ایتدم دیمکدر ما له
فی القوم من معوّل دیرلر معوّل معتمد معناسنه
انما الدنیا دول لیس فیها معوّل دیرلر
عوّل علی السفر دیرلر خیراته مسابقهده نفسینك
اوزرینه وطن ایتسه تسبق تاء خطاب و جزم ایلهدر
مبادین
زیرا امرك جوابیدر مبادین میدانك جمعیدر میدان
کسر و فتح ایله در کسر افصحدر معناسی نابغه خیراته
مسابقهده جواد دینکه اعتماد ایله اولی و اخری ده
اقرانکی سبقت ایده سن نته کم الله تعالی والسابقون
السابقون اولئك المقربون بیورر اهل تفسیر اعمال
وخیراته سابقلردر دیو تفسیر ایدیلر

کم قذف الموت فی هوّة من جمجمة مزهوّة

قذف هوه
قذف آتی اندی دیمکدر رماه و نبذه معناسنه هوّة
ضم و تشدید ایله حفره عمیقه معناسنه در بونك
جمجمه
ذکری مرور ایتدی جمجمه ضم ایله دماغی مشتمل اولان

عظم رأسدر وبو تخله مجازاً جميع بدندن تعبير اولنور

وضع الامام الخراج على الجماجم دينلور على كل جمجمة

كذا وكذا دينلور مالم يسم فاعله لفظيله زهي الرجل

زهواً دينلور كبرلنسه اسم فاعلي مزهودر متكبر معناسنه مزهو

سؤال اولنورسه صيغهٔ تعجب مجهولدن حاصل اولمه

بو بابده ما ازهاه قوللرينك وجهي نه در جواب بودركه

ما ازهاه بو بابدن دكلدر لغت اخرى دندركه اني

ابن دريد حكايه ايلدي ولغت اخرى زهي يزهو در

تكبر ايتدي ديمكدر وبنه فلان ازهى منه دينلور

وسكا مزهوٌ زهودن مأخوذدر ديمك ممكندر

زهو منظر حسن معناسنه وبوندن دخي مالم يسم فاعله

لفظيله زهي كذا بعينك ديرلر شي سنك عينكده

كوزللندي ديمكدر معناي نابغه چوق مزهوٌ ومتكبر

جمجمه يعني صاحب جمجمه واردركه موت اني حفرهٔ

عميقه يه آتدي مرادي موت چوق اجساد جبابرهٔ

قبره دفن ايلدي ديمكدر

لا فضل في التقوى لمالك على مملوك ولا لغني على صعلوك

مالك مولى معناسنه مملوك عبد معناسنه صعلوك مالك مملوك صعلوك

ضم ايله فقير معناسنه فايقده صعلوك مالي واعتمالي

اولیانه

اوليانه ديرلر ديدي جمع صعاليك درتصعلك

فقر معناسنه در نته كم شاعر ديمش شعر

قضينا زمانا بالتصعلك والغنى

معناي نابغه مالكك مملوك اوزرينه تقوى ده زيادهلكي

بوقدر غني نك دخي فقرا اوزرينه فضلي بوقدر

يعني سيد ورقيق وغني وفقيركه اهل تقوادن اوله

اول سيدك رقيق اوزرينه واول غني نك فقرا اوزرينه

فضلي بوقدر زيرا الله تعالى قرآن كريمنده ان اكرمكم

عندالله اتقاكم وان الله يحب المتقين بيورر

النساء متى عرفن قلبك بالغرام الصقن انفك بالرغام

متى شرطيه در الصقن جزاء شرطدر وجملهٔ شرطيه

وجملهٔ جزائيه نك ايكيسي حرف شرط ايله برلكده النساء نك

خبريدر فتح ايله غرام دينلور ولوع معناسنه غرام

وبوندن اغرم به دينلور اولع به معناسنه

ايكيسي بناء مفعول اوزرينه در اسم فاعلنده

مغرم بفلانة دينلور حب ومحبتيله ديمكدر الله تعالينك

ان عذابها كان غراما قول شريفنده غرام لفظي

هلاك ولزام ايله تفسير ايلديلر بعضيلر غرام دائم يعني ملازم

العذاب شيدر ديمش بالرغام موضع نصبده

الصقن نك مفعول ثانی سیدر انفك نصب ایله
الصقن نك مفعول اولیدر رغام فتح ایله تراب
معناسنه رغم الله انفه دینلور الله تعالی انك
انفنی ترابه ملاصق قیلسون دیمکدر بایزید دیرکه
الصقن انفك بالرغام ذلیل قیلور دیمکدن کنایه در
مشیك من التیه للخیزلی وقولك ان سئلت الخزلا
مشیك مبتدادر تیه کسر ایله تاه یتیه نك مصدریدر
اکا تکبر ایتدی دیمکدر اسم فاعلنده آتیه الناس
ناسك متکبری دیمکدر وبنه تیه شول مفازه در که
ناس آنده متحیر اولورلر خیزلی وخوزلی بر مشیه در که
آنده تفکك وار در تکبره دلالت ایدر والفی تقدیرا
منصوبدر قهقری کبی مصدر نوعی واقع اولدیغندن
اوتوری دیدیلر کذا فی الصحاح وخیزلی مبتدانك خبریدر
بایزید مشیك مبتدادر جار ومجرور یعنی من التیه خبریدر
خیزلی تقدیرا مرفوع مشیك نك صفتیدر صفت ایله
موصوفك اراسنی فصل سجعه رعایتدن اوتوریدر
وبنه قولك مبتدادر ان کسر ایله در سئلت اولانك
مفعول اولدر الخزلا مفعول ثانیدر زیرا سأله ایالا
دینلور لا مبتدانك خبریدر سؤال اولنورسه حرف

معروفه

رغام

وغیری
معنای نابغه نساء یعنی حبیبلات
نه زمان سنك قلبکی غرام ایله
محبتلرینه مولع عشقلرینه متعلق
ایلسه لر سنك انفکی ترابه
ملاصق قیلارلر یعنی سنی
ذلیل قیلارلر زینهار انلره اولان
محبتکی اظهار ایتمه انلردن حذر
اوزره اول صح

تیه

خیزل

سئل

معروفه کوره نه حدیث و محدث عنه اولور بوراده
لا نه کیفیتله قولدن خبر واقع اولور جواب بودر که
بونك صحتی لفظ تأویلنه مبنیدر تقدیری لفظ لا
دیمکدر زعموا مطیة الکذب قولنده اولدیغی کبی
زیرا زعموا لفظ تأویلیله محدث عنه مطیة الکذب
حدیث واقع اولور تقدیری لفظ زعموا مطیة الکذب
دیمك اولور وبنه الله تبارك وتعالی واذا قیل لهم
آمنوا قول شریفنده اولدیغی کبی که اذا قیل لهم هذا
القول یا خود لفظ آمنوا تأویلنده در اکر بویله
اولماسه فعلك مبتدا وفاعل واقع اولمسی در اساسا
واصلا صحیح اولماز ایدی خیزلی ایله خیزلا مباننده
تصحیف وار در معنای نابغه سنك تیه وکبردن ناشی
مشیك بر مشیه در که تکبره دلالت ایدر آنده تفکك
وار در واکر سکا خیر سؤال اولنسه سنك سوزك
لا لفظیدر ابن جنبلی دیدیکه نابغه ده تیه وتکبره
دوشیك حالنی تقبیح وخبرکندن سؤال اولندقده
صبر ویدیه دوشوب لا دیو جواب ویره نك شاننی
تقدیح وار در وبونلرك حقنده الیس فی جهنم مثوی
للمتکبرین نص کریمی وبنه من تعظم فی نفسه واختال

فی مشیه لقی الله وهو غضبان حدیث شریفی وارد
اولمشدر بونی امام غزالی احیاسنده روایت ایدر
الاحمق لا یجد لذة الحکمة کما لا ینتفع بالورد صاحب الزکمة
ابن جنی دیرکه کتب لغتده احمق قلیل العقل معناسنه‌در احمق
حمقاء مؤنثه‌در بقله حمقا تسمیه‌سی مجازی
سیولده بتدیکندن اوتوری دینلمشدر کویا عدم عقلندن
ناشی موضع لایقندن غیریده بتدیکندن دینلدی
لکل جدید لذة دینلور حکمة کسر ایله معانی‌یی فهم حکمه
ایتمکدر دیباجهٔ کتابده تفصیلی مرور ایتدی زکمه زکمه
ضم ایله زکام معناسنه‌در قد زکم الرجل دینلور
اسم فاعلنده مزکوم دینلور ازکمه الله دینلور
وبونکده اسم فاعلنده مزکوم دینلور لکن قیاس اوزره
مزکم دینلمك ایدی لکن بو ترك اولندی اساسده ذکر
اولندیکه لفظ زکمة سوء دیرلر ولد غیر صالحی
وارد ردیمکدر واخر اولادنه ولد الرجل زکمة دینلور
فلان زاکم بالنطفة دینلور نطفه‌یی حذف
ایتسه محطة المزکوم کبی جمیعسی باب مجازدندر
معناسی یعنی احمق معانی‌یی فهم ایتمك لذتندن بولماز
صاحب زکام اولان ورد ایله انتفاع ایتدیکی کبی

یعنی

یعنی احمق عقلا لذت حکمتی عدم ادراکده حتی
رایحهٔ وردی عدم ادراکده مزکوم کبیدر بلکه
حکمت احمقه مضردر رایحهٔ ورد زکامی تزاید ده
مزکومه مضر اولدیغی کبی یاخود لذت حکمت دماغ
احمقه عدم وصولی رایحهٔ ورد مزکومك دماغنه
عدم وصولی کبیدر دیدیلر
ما للناس بلا خیر جمال وما للخیر فی الناس مجال
جمال جمال زینت معناسنه یا زید جمال خلق خلق ده
مجال حسن معناسنه دیدی مجال جولان معناسنه
یاخود موضع جولان معناسنه ایکیسنده مرفوع
اولوب ما نك اسملریدر وما لیس معناسنه‌در
جمال ومجال اراسنده قلب بعض وارد خیر شرك
نقیضیدر والله تعالی ان ترك خیرا قول شریفنده
اولان خیر مال معناسنه‌در کذا فی التفاسیر معناسی
یعنی ناسه خیرسز زینت حسن وبها یوقدر
حال بوکه خیر ایچون ناس ایچنده جولان یوقدر
یعنی ناسده خیر اولمیه انلرك حسن وبهاسی یوقدر
علیك بالعمل دون التمنی وایاك والعجل دون التأنی
علیك علیك بالعمل عمله ملازمت ایله دیمکدر وایاك

والعجل باب تحذیرده ندر و بو مرورایتدی تأنی
تأنی فی الامر مصدریدر امره توقف و تنظر
ایتدی دیمکدر استأنی به بو مثللیدر اول امره منتظر
اولدی دیمکدر تأت فی امرك و اتئد دینلور امره اناة
فتور معناسنه تأنی انوات دینلور فتورات معناسنه
تنه کم شاعر دیمش

استأن تظفر فی امورك كلها واذا عزمت علی الهوی فتوكل
ابنت الامر دینلور امری و قتندن تأخیر ایلدم دیمکدر
لا تأت فرصتك دیرلر فرصتی تأخیر ایلمه دیمکدر
معنای نابغه عمله ملازمت ایله تمنیده خیر یوقدر
دنیا و آخرتده تمنی نفع ویرمز یا لیتنی قدمت لحیاتی
نص کریمنده اولدیغی کبی عجله دن احتراز ایله
تأنیدن احتراز ایله تنه کم حدیث شریفده الاناة
من الله العجلة من الشیطان وارد اولمشدر

شقشقة هدرت لعجلان شنشنة عرفها من سحبان
شقشقه ده اولان شنین شنشنه ده اولان شنین کبی
کسر ایله در شقشقه بعیرك هیجانی وقتنده اغزندن
اخراج ایتدیکی رئه کبی شیدر خطیبه ذو شقشقه
دیدکلری فحله تشابهندن اوتوریدر بلیغ معناسنه

تأنی

شقشقه

كذا

هدر

عجلان

شقشقه

كذا فی الصحاح هدر البعیر هدرا دینلور صوتنی حنجره سنده
تردید ایلسه حنجره حلقوم معناسنه عجلان فتح ایله
ابن سحباندر شنشنة الرجل رجلك غرازه وطریقت
وطبیعتدر مثله شنشنة اعرفها من اخزم واقع اولمشدر
مثل اخزم من ابیه شناشن واقع اولمشدر شقشقه نك
خبری عرفها ده عجلانه عائد اولان ضمیر مستکندر
اما ابن جنبلی شنشنة رفع ایله شقشقة قولنك حدیدر
دیدی بوراده ترصیع وار در معنای نابغه عجلان نام
فصیحك فصاحتی و کثرت علمی باباسی سحباندندر
حاصلی سحبان بن وائلك تکلم و ترنم ایلدیکی فصاحت
و بلاغت باباسی سحباندن اوکرندی طبعت و طریقتیدر

امارة ادبار الامارة كثرة الوباء وقلة العماره
اماره فتح ایله مبتدادر کثرة الوبا خبریدر اصمعی دیمشکه
فتح ایله اماره وقت و علامت معناسنه در ادبار
کسر ایله اقبالك نقیضیدر اماره ایکیسنده ده کسر ایله
ولایت معناسنه ایکی اماره میاننده جناس محرف واردر
وباء مد و قصر ایله مرض عامدر تفصیلی مرور ایندی
مقصورك جمعی اوباءدر ممدودك جمعی اوبئة در
و بوندن فعل وبئت الارض در اسم فاعلی موبوءه در

وامره صح

اماره

ادبار

اماره

وباء

وبنه فعل کسر ایله وبئت تونبأ در اسم فاعلی وبیئه در
ومنه فعل اوبأت در اسم فاعلی موبئه در معناسی نابغه
امارتنك اد بارینك وقت وعلامتی وبانك کثرتی
وعمارتنك قلتیدر یعنی بلودك عمارتنك قلتی وقلتی
عبادی مفضیه اولان ویا امیرینك ادبارینه یا دولت
وملکنك ذهابنه یا خود غرلنه یا خود موتنه علامتدر دیدیلر
اياك والامارة فانها للدماء امارة وللبلود ابارة
اياك والامارة اياك والاسد مثلیدر و بوصورده ایدی
اماره اماره ایکیسیده کسر ایله اولکی بوندن اونجه
مرور ایدن دماء علی القوم دن مأخوذدر آنلره والی
اولدی دیمکدر ایکنجی امار الدم فمار قولندن مأخوذدر
دمی اساله ایتدی اولدخی اساله یی قبول ایتدی دیمکدر
اصلی مار الدم علی وجه الارض دن مأخوذدر یر یوزنده
منصب اولدی من جهة العرض تردد ایتدی مار السنان
فی المطعون وامار الطاعن دینلور ابارة بنه کسر ایله
اباره الله فبارنك مصدریدر انی هلاك ایتدی اولدخی
هلاك اولدی دیمکدر بار عمله دینلور عملی باطل اولدی
دیمکدرتته کم الله تعالی ومکر اولئك هو یبور قول
شریفنده یبور یبطل ایله تفسیر اولندی معناسی نابغه

امارتنك

امارتدن احتراز وحذر ایله زیرا امارتده ماله
اساله ایتمکدر وبلدهی باطل ایتمکدر
لن یفلح وزیر عنده امیر ما طلع ابن جمیر وسمر ابنا سمیر
بایزید دیدیکه ظاهر اولان عنده امیر طرفی لن یفلحه
متعلقدر احتمالدرکه وزیره متعلق اوله پس ظرف
یا لغو در یا مستقردر بو تقدیرده اولنجه صفت کاشفه سی
اولور ابن حنبلی دیرکه وزیر فعیل وزنی اوزره اولور
مفاعل معناسنه جلیس مجالس معناسنه اولدیغی کبی
پس وزیر موازر معناسنه در موازر معاون
معناسنه در وزیر پادشاهه جمیع اثقالك یوکلنوب
معاونت ایتدیکندن دینلمشدر ابن جمیر شمسدر
بعضیلر هلالدر دیمشلر ابنا سمیر لیل ونهاردرلر لا افعله
ما سمر ابنا سمیر دینلور ابدا اشلمم دیمکدر و دینلدیکه
سمیر دهردر و دهرك ایکی اوغلی لیل ونهاردر
لا اتیه السمر والقمر دینلور ما دامکه ناس لیله قمرده
سمر ایدرلر ومر اللیالی اول اشی اشلمم دیمکدر معناسی
نابغه البته امیرك عندنده وزیر نجات بولماز
شمس طلوع ایتدکجه ولیل ونهار سمر ایتدکجه یعنی
لیل مرور ایتدکجه بونا بغه مصنفك یا قطرینك

وزیر

ابن جمیر

ابنا سمیر

وُزَراسی یاخود زمانینك وُزَراسینك یاخود مطلقا
وُزَرانك حقنده در اقرب اولادِ امیر صالحك
وَزیر صالحی حقنده اولمقدر دیدیلر

المبالغةُ فی التّدابیر مُغالبةُ للمقادیر

تدابیر تدبیرك جمعیدر تدبیر بر ایشك اول — تدابیر
ایشك عاقبتینه رجوع ایدرك نظر ایتمکدر
تدبّر فی الشیئ تدبیر ادن یاخود تدبّر دن
مأخوذدر نتکه الله تعالی بیوردی لیدّبّروا آیاته
مقادیر الله تعالینك اقداری معناسنه در — مقادیر
مقدارك جمعیدر قدر معناسنه ابن حنبلی
دیدیکه بو مقدار ایله کاهیجه قار الذات اولان
کم متصل مراد اولنورکه علم هندسه نك موضوعیدر
بوراده مراد معنای اولدر سؤال اولنورسه
تدبیر مصدر در مصدرك تثنیه ونه جمعلنور
نیجه بوراده جمعلندی جواب بودرکه تدبیرك
تعدّدی وانواعنك اختلافندن اوتوری
جمعلندی ذکوات وبیوع وامثالی کبی المبالغه
المغالبه نك خبریدر ایکیسی مبانندن قلب واردر
معنای بیغه ناسك تدبیرلرنده مبالغه لری

تاسك الله تعالینك اقدار وقضالرینه مغالبه
وغلبه ایتمکدر پس طول تدبیرده خیر یوقدر
زیرا تدبیری الله تعالینك اقدار وقضالری هدم
ایدر ابن حنبلی دیدیکه تدبیرده مبالغه دن مراد
حدّ محموددن خروجدر یوخسه تدبیر ممدوحدر
حتی امام غزالی احیاسنده ذکر ایلدیکی یا اباذر
لا عقل کالتدبیر ولا حسب کحسن الخلق حدیث شریفی
دخی تدبیرك ممدوحیتی مثبتدر

دابّة السّوء اذا رُحِمتْ مَرِحتْ واذا مَرِحتْ رَمحتْ

رُحِمتْ ما لم یسمّ فاعله لفظیله در رحمتدن — رحمت
مأخوذدر مَرِحتْ کسر را وفتح میم ایله درمضارعی — مرحت
فتح را ایله تمرح در مصدری مرحادر شدّت فرح
ونشاط معناسنه امرحه امراحا دینلور کا نشاط
ویرسه فرس ممرح دینلور نشیط معناسنه رمحت — رمحت
فتح ایله رمحت الفرس والحمار والبغل دن مأخوذدر
ایاغیله ضرب ایتدی دیمکدر اساسده دیمشکه
دابّة رمّاحة ورموح دینلور عضاضه وعضوض
معناسنه تراموا اتسابقوا معناسنه رمحه دینلور
انی رمح ایله طعن ایتسه رُحِمتْ ومَرِحتْ ورَمحتْ میاننده

قلب بعض وارددر معناسی نابغه کوتو دابه مرحمت
اولنسه یعنی صاحبی مرحمت ایتسه زیاده فرح ایدر
و نه زمان اول دابه فرح ایتسه ایاغیله یره اورر
یعنی نه زمان صاحبی رعی ایچون اول دابه یی ترک
ایلسه بعد احسان اسائت ایدر بو مثللر احسان
اولنان حمقدن ناشی و بر یدن احسانی کندی حقی
ظن ایدوب محضا کرم بلیوب احسان ایدنه
اسائت ایتسه انک حقنده ضرب اولنور

الاوات فوات الوفاة   اشد على الحر من الوفاة

الا تنبیه ایچوندر الله تعالی نک الا انهم هم المفسدون
قول شریفنده اولدیغی کبی فوات فجاءة معناسنه
اسادر ذکر اولندیکه مات فلان موت الفوات
دینلور فجاءة اولسه وفاة ضم ایله وافی نک
جمعیدر وفی بالعهد دینلور اسم فاعلی وافدر
اوفی به دینلور اسم فاعلی موف در وفاة فتح ایله
موت معناسنه ادرکت الوفاة دینلور وفاة
من توفاه الله نک اسمیدر روحنی قبض ایتدی
دیمکدر توفی فلان دینلور ما لم یسم فاعله لفظیله
مات معناسنه در ایله اولان وفاةدن مراد

کمل

الا
فوات
وفاة
وفاة

کمل معناسنه اولان وفیدن مأخوذ اولوب
کمل معناسنه اوله بوراده قلب بعض واردر
معناسی نابغه کاه اول سکا تنبیه اولسونکه تحقیق
وفا ایدیجیلرک نجاءسی یعنی وعد و عهد و عقدینه
وفا ایدیجیلرک بونلری فوتی نفس حراوزرینه وفا
اشددر زیرا وعود و عهود و عقودینه اهل وفا
جواهر و نقوددن انفس در نته که تنزیلده اوفوا
بالعقود کلدی و بر حدیث شریفده آیة المنافق
ثلاث وان صام وصلی و زعم انه مسلم اذا حدث
کذب واذا وعد اخلف واذا ائتمن خان وارد اولمشدر
بونی ابو هریره رضی الله عنه روایت ایلدی

اتل على كل من وزر   كلا لا وزر

اتل تلاوتدن امردر قرائت ایله دیمکدر نته که الله تعالی
بیورر واتل علیهم نبأ ابنی آدم بالحق من موصولیه در
وزر صله سیدر وزر ذنب معناسنه گناه ایتدی
دیمکدر ابن حنبلی دیر که حمل معناسنه ده کلور نته کم
الله تعالی بیورر ولا تزر وازرة وزر اخری نفسه
نفس اخرانک اثمنی تحمیل ایتمز دیو تفسیر ایلدیلر
کلا کلمه ردعدر آنلر حضری طلبدن ارتداع

اتل
وزر

لا وزر

ایله یلردیمکدر لا وزر لا ملجاء معناسنه وجبل
وغیریدن کندوسنه صیغندیغك نسنه سنك
وزرکیدر کلا لا وزر بوراده محلا منصوبدر ایکی
وزر میاننده جناس مستوفی واردر معنای نابغه
وزر وذنب ایدنلرك هر برینه یاخود اثم وکناهی
یوکلنتلر الله تعالینك کلا لا وزر لیتوبوا من اوزارهم
قول شریفنی قراءت ایله کم اثمدن ارتداع ایدوب
معصیتدن توبه ورجوع ایلیه

کونوا برامکة   فادولتکم برامکة

برامکه فتح ایله برمك کلمه سنك جمعیدر برمك
برملکك اسمیدر سؤال اولنورسه برامکه‌نك
تاسیله زنادقه وملائکه‌نك تاسی میاننده
فرق نه‌در جواب بودرکه میانلرنده فرق بودرکه
زنادقه‌نك تاسی یاء محذوفه‌دن عوضدر
واصلی زنادیقدر وقتاکه زنادیقدن یا حذف
اولندی یادن تا عوض قیلندی اما ملائکه‌ده
تانك الحاقی جمعك تانیثندن اوتوریدر کذا
فی الکشاف اما برامکه‌ده اولان تا نسبه دلالت
ایچوندر اشعثی‌نك جمعی اولان اشاعثه کبی

برامکه

ابن حنبلی دیرکه برامکه کندولره جود سخا عزو
اولنان بر طائفه‌نك اسمیدر بونلردن برینه
برمکی دینلور برمکی فتح موحده وسکون مهمله
ایله برمك نام بر رجله نسبتدر بو برمك
واولادلری بلخده مجوسلرندن ایدی نوبهار نام
متعبدلرنده نیران ایقاد ایدوب محادثه ایدرلر
ایدی وبونك اوغلی سفاحك وزیری ایدی
واوغلنك اوغلی یحیی مهدینك صکره رشیدك
وزیری اولدی بونك مکارم مشهوره‌سی واردر
وبونك اوغلنك اوغلی جعفر دخی رشیدك وزیری اولدی
لکن مقامنه رسیده وواصل اولمدی پس مصنفك
کونوا برامکه قولیله مرادی جود وسخاده برامکه کبی
اولکز دیمکدر فمادولتکم برامکه قولیله مرادی دولتکز
مقیمدر کلدرکه مالکزی امساك ایله سکزده صکره
سزه نفع ویره دیمکدر فمادولتکم برامکه‌ده ما نافیه در
وخبرده اولان با نفیی تاکید ایچون زیاده قلنمشدر
الله تعالینك وما هم بمؤمنین قول شریفنده اولدیغی
کبی دامکه مقیمه معناسنه رمك بالمکان برمك
رموکادیرسینك مضارعی ضم ایله‌در اول مکانده

رامکه

اقامت ایتدی دیمکدر امکنه انا دینلور انده
اقامت ایتدم دیمکدر رامك کسر و فتح ایله مسکه
وار شدیر بلاد شئ اسود در معناسی نابغه
جود و سخاده برامکه کبی او لوکوز برادو لتکز
مقیمدکلدر که مالکوی امساك ایدن سکزده
صکره سن نفع ویره

الا اخبركم بالنفس الوزاره　نفس بلاها الله بالوزاره

الا حرف تنبیه در اخبرن بکذا اخبار ادینلور انی الکه
ابنا ایتسه وزاره فتح و تشدید ایله وازرك
مبالغه سیدر آثم معناسنه ظالم ده ظلام کبی
وزاره ده اولان تا تأنیث ایچوندر زیرا نفسك
صفتیدر نفس قولی هی نفس تقدیرنده در بلاها الله
الله تعالی انی ابتلا ایلدی دیمکدر و دعاده اللهم
لا تبتلینا الا بالذی هو احسن دیرلر وزر فلان
دینلور ذنب ایتسه اسم فاعلی وازره در وزره
یزره دینلور حمله یحمله معناسنه اسم فاعلی
وازره در حامله معناسنه الله تعالینك ولا تزر
وازرة وزر اخری قول شریفی تاییندندر اوکلکندن
دکلدر سؤال اولنورسه رسول اکرم صلی الله علیه وسلمك

ألا اخبر
وزاره
نفس بلاها الله
وزاره

ارجعن

ارجعن مازورات غیر ماجورات قولنده اولان نه
نه دیرسین زورات کلمه سنك ظاهری قوت معناسنه
اولان ازردن روایت اولندی زورات کلمه سنك
معناسی ایسه وزردن اولمق اقتضا ایدر جواب بودرکه
زورات کلمه سی وزردن درلکن وزر کلمه سنك
واوی ماجوراته تناسبدن اوتوری همزه قلندی
و بونلرك عندنده تناسب مطلوبدر کورمزمیسن
الله تعالینك سلاسلا و اغلالا قول شریفنده سلاسلا
کلمه سنی منصرفه اولان اغلالا کلمه سنه انضمام
قلنمیانلرنده تناسبه رعایةً دن اوتوری
منون قیلنمق حسنلی اولدیغی لدی سؤال اولنورسه
مازورات قولنك معناسی نه در اکر اولدن ایکی لغتدن
ذکر ایلدیکمزه بناءً مازورات قولی لغت لازمه دن
قیلنسه آکیبنده مفعول حاصل اولمازخرج دن
مأخوذ خروج دن حاصل اولمدیغی کبی واکر لغت
متعدیه دن قیلنسه معنا مستقیم اولماز فاعرفه
جواب بودرکه نه لغت لازمه و نه لغت متعدیه دندر
بلکه لغت ثالثه اولان وزر یوزردن دندر
آکیبنده مالم یسم فاعلهما لفظیله در اسم فاعلی

موزوردر سؤال اولنورسه اسم فاعل فاعل وزنی
اوزره کلور مفعول وزنی اوزره کلمز سن ایسه
اسم فاعل اثبات ایتدك اسم مفعول ایتمدك
جواب بودرکه کاهیجه اسم فاعل مفعول وزنی اوزره
ابنیه مجهول استعمال اولندیغندن اوتوری
وعربك لغاتلری واردر انلر ایله ابنیه مبنی للمفعول
طریقی اوزره تکلم ایدرلر نقدر اول لغات اسم فاعل
معناسنه اولورسه ده زهی الرجل کبی زهی
تکبر ایتدی دیمکدر اسم فاعلی مزهودر متکبر
معناسنه وضم ایله نتجت الناقة کبی اسم فاعلی
منتوجة در ناتجة معناسنه وضم ایله وزر
بوناك کبیدر اثم معناسنه مضارعی یوزردر
یأثم معناسنه اسم فاعلی موزوردر آثم معناسنه
معنای نابغه اکاه اول سکا تنبیه اولسون سکا
زیاده وزر وکناه ایدیجی نفسی خبر ویره کیم سؤول
نفسدرکه الله تعالی آنی وزارت ایله مبتلا قیلدی
ابن حنبلی دیرکه الله تعالی اول نفسی بوزمانده قبحی
معهود اولدن وزارتله امتحان واختبار ایلدی
بوراده اختبارینك معناسی مختبرك معامله سی کبی

معامله

معامله ایتدی دیمکدر ونفس ایله مراد شیئك
ذاتی وجمله سی دیمکدر

کل وزیر موسی الا وزیر موسی

وزیر هو وزیر الملك ملکك اعباء واحمالنی یوکلنن
کمسنه در صحاحده وزیر موازر اکیل مواکل کبی در
وزیر اناك وزرو ثقلنی یوکلنور سؤال اولنورسه
معاونه معناسنه اولان وازره دن مأخوذ
معاون معناسنه قیلنمازمی جواب بودرکه
مصنف بوندن سؤال اولندقده دیمشکه وزیر
معاونت معناسنه اولان موازره دن مأخوذ
دکلدر دیوب واوی همزه دن منقلبه دردیو
تعلیل ایلدی وفعیل آزر معناسنه در کذا ذکر
فی اساس البلاغه نحن اوزار اجمعون دینلور
بزانك وزرا وانصاریوز وبز اشراف واتباعن
موسى اولکی موسی ایله مراد کندو ایله باش تراش اولنان
حدیددر ابن حنبلی دیرکه موسی یا فعلی درماسی
رأسه موسا دن مأخوذ تراش ایتدی دیمکدر یا خود
مفعل در اوسیت رأسه دن مأخوذ تراش
ایتدم دیمکدر وبو مصروف یا غیر مصروفدر

امّا صحيح اولان مصروفدر ایکنجی موسی ایله مراد
موسی علیه السلام مدر وزبر ایله مراد برادری
هارون علیه السلامدر معنای نابغه جمیع وزیر
رشا اخذ ایدر واموال ناسی موسی کبی تراش
ایدر موسی‌نك وزیری اولان هارون علیهما
السلامك غیری هارون علیه السلام رشا
اخذ ایتمز واعطاده ایتمز ونقصان‌ده قیلمز
امّا بو کلام من جهة الاعراب الله تعالی‌نك
کلّ شیء هالك الّا وجهه قول شریفی کبیدر

اللَّمْحَةُ الیَسِیرَةُ یُزَالُ بِهَا الاِبْهَامُ
وَجُمْعُ الکَفِّ تَشُدُّ عَلَی قَصْرِهَا الاِبْهَامُ

لمحهٔ یسیره نظرهٔ قلیله معناسنه لمحه اللمحه‌دن لمحه یسیره
مأخوذدر نظر خفیف ایله آنی کوردی دیمکدر
اسمی لمحه‌در لمح البرق والنجم لمحا دینلور لمعان ایتسه‌لر
فی فلان لمحة من ابیه بعد فیه ملامح من ابیه
دیدیلر مشابهت واردر دیمکدر پس لفظنك
غیری اوزرینه جملدیلر بونوادردندر یزال
مبنی للمفعولدر ازاله یزیله ازالة‌دن مأخوذدر یزال
انی بعید قیلدی وبرجانبه قیلدی دیمکدر

ابهام اوّل کسر ایله ابهم الباب نك مصمد ریدر قپوی ابهام
قپادی دیمکدر کلام مبهم دینلور انك وجهی بیلنمز
دیمکدر امر مبهم دینلور محسوس اولوب حاسّه اوزرینه
یاخود معقول اولوب عقلك اوزرینه ادراکی
متعسّر اولسه جمع الکف ضم ایله قبضنیز ماینیدر جمع الکف
ضربته بجمع کفی دینلور وبو ابهامی کفه انضمام
وقتنده تقوّی ایدر وبو تشدّ الابهام قولنك
معناسیدر یعنی ابهامی تقوّی ایدر علی قصرها
کسر قاف وفتح صاد ایله مع قصرها دیمکدر امّا ماتت
فلانة بجمع دینلور ضم وکسر ایله ولدی بطننده
اولدی دیمکدر ابهام ثانی اصبع عظیمه قصره‌در ابهام
ترکیده باش پرمق دیدکلریدر وبو مؤنثدر
جمعی اباهیم کلور کذا فی الصحاح معنای نابغه
نظرهٔ لمحه نقدر قلیله اولسه ینه انکله حسّاً
وعقلاً شیئدن ابهام زائل اولور کفك جمعی
قصرلیله بیله آنی ابهام شدّ ایدر یعنی باش پرمق
سع قصره کفی شدّ کثیر ایله شدّ ایدر کویا باش
پرمق کفه نصر اولور

بَذْأَتِی مَمْطُورَةٍ   بُرْقَی مَطْمُورَةٍ

بذر حبوبدن زراعت ایچون ارضه اکیلاندر — بذر
ممطوره مطرتهم السماء دن مأخوذدر انلره — ممطوره
مطر اصابت ایتدردی دیمکدر غا نتهم السماء
وبلهم قوللری کبی سماء ماطره ولده ممطوره دینلور
مثلره بحسب کل ممطورات غره ممطور واقع اولمشدر
معطی اولمیوب غیری ده کندی کبی ظن ایدن
غنی ده استعمال اولنور مطموره شول حفره در — مطموره
ایچنده طعام طمر وخب اولنور یعنی کزلنیلور
بعضیلر شول حفره درکه ایچنده طعام طولدیریلور
دیمش اسا سل خبا الطعام فی المطمورة دینلور
خفره ده طعامی کزلسه جمعی مطامیر در طمر نفسه
وبتاعه دینلور اخفا ایتسه طومار بوندندر
ایچنده کنی اخفا ایتدیکندن دینلمشدر ممطوره
ومطموره میاننده جناس قلب بعض واردر
سؤال اولنورسه بذر وبزنه اوزرینه مرفوع
اولور جواب بودرکه اوبکی ابتدا اوزرینه
مرفوعدر بذر نکره در دینلسون زیرا وصف
ایله جار ومجرور یعنی فی مطمورة ایله مخصصه در
اما ایکنجی خبر اوزرینه مرفوعدر معنای نابغه

بذر

بذر مطر ایله مسقیه اولان ارضده واقعدر
تر حفره ده سعد در **اصحاب الاطمار تدرون**
سحایب الامطار اطمار طمر کلمه سنک جمعیدر — اطمار
طمر ثوب خلق معناسنه در بوراده اصحاب
اطماردن مراد اخلاق ثیاب لبس ایدن فقراء
صالحیندر الریح تدر السحاب دینلور ریح — تدر
سحابی سود ینجه اغر یعنی یاغدیرر دیمکدر
معنای نابغه فقراء صالحین سحایب امطارک
سودینی صاغدیرر یعنی دعالری عند الله مقبول
اولدیغندن دیلدکلری وقتده مطرک کلمسنه
قسم ایتسه لر الله تعالی دعالرینی قبوله قرین
قیلوب درحال امطار ایدر بونلرک شانلرنده
رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم رب
ذی طمرین اشعث واغبر لا یعبأ به لو اقسم
علی الله لابره بیوردی یعنی نیچه دیدیلدیکی
وقتده مطرک کلمسنه قسم ایلسه الله تعالی
دعاسنی قبول وقسمنده تصدیق ایدوب حانث
قیلماز **الدنیا مملوة عبرا مشحونة غبرا** غبر کسر — غبر
وفتح ایله غبرة کلمه سنک جمعیدر وغبره اعتبار

مأخوذ اسمدر غیر عنب وزنی اوزره غیرت
الشیٔ فتغیر قولندن مأخوذ اسمدر معناسی تابعه
دنیا غیرتلر ایله طولو اولدیغی کبی تغیرایله
طولودر ترکیب تمثیل قبیلندندر تمت الترجمة
علی یمین مترجمها الفقیر الی ربه القوی
المتین • مصطفی عصام الدین • سلمه الله تعالی
مع اولاده واعوانه فی کل آن وحین •
عقیب الظهر یوم الثالث والعشرین من شهر
ربیع الاخر لسنه خمس وثمانین ومائة والف
وکان البدء بها یوم الجمعة الثالث من ایام
عید الأضحی لسنه اربع وثمانین ومأ والف
وأما اختتام الضم والإلحاق من الشرحین
المذکورین فکان فی اخر یوم الجمعة الرابع عشر
من شوال المکرم سنه
ست وثمانین
ومأ والف

تم

من الكتب التي وقفها ...
... ١٢٧٥